biblioteca școlarului

ION VATAMANU

NIMIC NU-I ZERO

LITERA INTERNAȚIONAL

biblioteca școlarului

ION
VATAMANU

NIMIC NU-I ZERO

Ediţia a II-a adăugită

București • Chișinău
LITERA INTERNAȚIONAL

Colecție inițiată și coordonată de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu
Concepția grafică a colecției și coperta: Vladimir Zmeev
Selecția versurilor: Arcadie Suceveanu
Îngrijirea textului și selecția eseurilor:
Elena Curicheru-Vatamanu
Fotografii din arhiva familiei
și a lui Nicolae Răileanu

REFERINȚE ISTORICO-LITERARE:
Nicolai Costenco,
George Meniuc, Grigore Vieru,
Ion Ciocanu, Tudor Palladi,
Andrian Dinu Rachieru,
Mihai Cimpoi

821.135.1 (478)-1

Editura „Litera Internaţional“
O.P. 61; C.P. 21, sector 1, Bucureşti, România
tel./fax (021) 3303502; e-mail: info@litera.ro

Grupul Editorial „Litera“
str. B. P. Hasdeu nr. 2, mun. Chişinău, MD-2005, Republica Moldova
tel./fax +(3732) 292932, 294110, fax 294 061;
e-mail: litera@litera-publishing.com

Difuzare:

S.C. David D.V. Comprod SRL
O.P. 61; C. P. 21, sector 1, Bucureşti, România
tel./fax +(021) 3206009

Prezenta ediţie a apărut în anul 2003 în versiune tipărită
şi electronică la Editura „Litera Internaţional“
şi Grupul Editorial „Litera“.
Toate drepturile rezervate.

Editori: *Anatol şi Dan Vidraşcu*
Lector: *Nicolae Popa*
Tehnoredactare: *Lorina Gîncu*

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic din Chişinău.
Comanda nr. 30877

CZU 821.135.1 (478)-1
V 37

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii
Vatamanu, Ion
Nimic nu-i zero / Ion Vatamanu; (Bibl. şcolarului, serie nouă / col. iniţ. şi coord. / Anatol şi Dan Vidraşcu; conc. gr. col. şi cop. / Vladimir Zmeev; nr. 455) – B.: Litera Internaţional; Ch.: Litera, 2003 (Comb. Poligr.). – 472 [p].
ISBN 9975-74-642-X ISBN 973-675-018-3
821.135.1 (478)-1

ISBN 973-675-018-3
ISBN 9975-74-642-X

© LITERA INTERNAŢIONAL, 2003
© LITERA, 2003

TABEL CRONOLOGIC

1937

1 mai Se naşte Ion Vatamanu, în comuna Costiceni, judeţul Hotin (azi raionul Noua Suliţă, regiunea Cernăuţi), din părinţii Maria şi Ion, ţărani români.

1944•1954

Urmează şcoala de şapte ani din satul natal, apoi şcoala medie din satul vecin Vancicăuţi.

1954•1955

Tânăr învăţător la şcoala din Costiceni.

Părinţii

Student la universitate

1955•1960

Îşi face studiile la Universitatea de Stat din Chişinău, Facultatea de Chimie. În această perioadă debutează cu poezii în ziarul studenţesc, apoi în ziarul „Tinerimea Moldovei“. Scrise în vers liber şi alb, de o originalitate frapantă, poeziile dau naştere unor discuţii aprinse, din care nu lipsesc atât notele apreciative cât şi criticile vehemente.

1960

Se căsătoreşte cu Elena Curicheru, studentă la filologie, viitoare traducătoare, fiica lui Mihail Curicheru, scriitor basarabean exilat în Siberia (unde s-a stins din viaţă în 1943).

1962

Debut editorial cu placheta de versuri *Primii fulgi,* prezentare de N. Costenco (Chişinău, Editura *Cartea moldovenească*). Prin această carte, ca şi prin cele ce vor urma, poezia lui Ion Vatamanu impune o formulă lirică nouă, modernă, deosebită de cea tradiţionalistă cultivată la noi în epocă. Datorită acestei atitudini de „reformator“, la care se adaugă originea sa bucovineană şi caracterul naţional pronunţat al operei sale, poetul, de-a lungul întregii vieţi, va fi

De ziua căsătoriei

suspectat de acţiuni „subversive“ împotriva puterii sovietice şi nu va gusta nicicând din „mierea“ graţiilor oficiale.

1963

Se naşte Mihaela, prima fiică a familiei Vatamanu.

1964

Tipăreşte placheta de versuri *Monologuri,* Chişinău, Editura *Cartea moldovenească.*

1966

Apare cartea pentru copii *Aventurile lui Atomică,* Chişinău, Editura *Cartea moldovenească.* Povestirea, reprezentând o fascinantă călătorie a lui Atomică în lumea elementelor chimice şi în cea a ştiinţei, va cunoaşte mai multe ediţii, atât în limba română cât şi în alte limbi.

1967

Apare volumul de versuri *La mijlocul ierbii,* prefaţat de George Meniuc, Chişinău, Editura *Lumina.* Cartea include poemul lirico-epic *Basmaua,* care exprimă ideea păstrării memoriei ancestrale, a moştenirii strămbunilor, şi care, până a apărea în volum, cunoaşte zeci de recenzii închise.

1968

În acest an urma să-i apară o nouă carte de versuri *Pasăre Eu*; aflată în fază tipografică, metalul ei este topit din cauza aceluiaşi mult „disputat“ poem *Basmaua.* Se naşte cea de a doua fiică a familiei Vatamanu, Mariana.

1969

Apare, în traducerea lui Ion Vatamanu, cartea *Walt Whitman, Cântec despre mine însumi,* Chişinău, Editura *Cartea moldovenească.*

1970

Robert Frost, *Între creste de munţi,* culegere de poeme, traducere de Ion Vatamanu, Chişinău, Editura *Cartea moldovenească.*

1971

Apare culegerea de versuri *Liniştea cuvintelor,* Chişinău, Editura *Cartea moldovenească.* Tipăreşte culegerea *Ţvet abricosa,* în

Cu Victor Teleucă

Familia

traducere rusă, Chişinău, Editura *Cartea moldovenească.* Susţine, la Universitatea din Lvov, doctoratul în chimie cu teza *Studierea oscilopolarografică a complecşilor Bi (3+), Zn (2+), Sb (3+) cu liganzi adecvaţi şi aplicarea acestor complecşi în chimia analitică.*

1972

Umbra lui Homer, poeţi elini, traducere de Ion Vatamanu, Editura *Cartea moldovenească.*

1973

Poezia negrilor americani, traducere de Ion Vatamanu, Chişinău, Editura Cartea moldovenească. Este numit şef de laborator la Institutul de chimie al Academiei de Ştiinţe din Moldova, funcţie pe care o va deţine până la sfârşitul vieţii. În toţi aceşti ani ai carierei sale de chimist, Ion Vatamanu va publica peste 150 de lucrări ştiinţifice în domeniul chimiei analitice, va obţine cinci brevete de invenţie în domeniul oscilopolarografiei (1980, 1984, 1985, 1988, 1989). O serie de metodici ale sale vor fi aplicate în sfera agricolă şi industrială din fosta Uniune

Acordând autografe

Sovietică şi din Moldova, având ca teren de aplicare raioanele Teleneşti şi Anenii Noi.

1974

Apare culegerea de versuri *Ora păsării,* Chişinău, Editura *Cartea moldovenească.* Se naşte fiica mezină a familiei Vatamanu, Leontina – „copilăria casei".

1975

Ianis Rainis, *Adie vânt, cântec popular în cinci acte,* traducere de Ion Vatamanu, Chişinău, Editura Cartea moldovenească.

1977

Apare volumul de versuri *De ziua frunzei,* prefaţă de Grigore Vieru, Chişinău, Editura *Literatura artistică.* Cartea, considerată drept una din cele mai valoroase apariţii poetice

În mijlocul naturii

din anii '70, marchează, prin ciclurile *Secunde cu munţi, Răscoală contra morţii* şi *Cu neodihnă,* clasicizarea formală a poeziei lui Ion Vatamanu. *Poezie americană,* antologie, prefaţă şi traducere de Ion Vatamanu, Chişinău, Editura *Literatura artistică.*

1978

Publică, în colaborare cu alţi lucrători ştiinţifici ai laboratorului de chimie, lucrarea *Indice bibliografic*

al literaturii de polarografie (anii 1922 – 1977), Chişinău, Editura Ştiinţa. Apare culegerea de versuri *Zelenaia colâbeli pesni*, în traducere rusă, Moscova, Editura Sovetski pisateli.

1980

Apare volumul *Viaţa cuvântului,* prefaţă de Pavel Boţu, Chişinău, Editura *Literatura artistică.* Culegerea, alcătuită din mai multe compartimente, include articole de publicistică şi texte cu caracter eseistic. Culegerea *Teiul*, versuri pentru copii, ilustraţii de Igor Vieru, Chişinău, Editura Literatura artistică. Apare culegerea de versuri *Zemlea Poeta*, în traducere rusă, Chişinău, Editura *Literatura artistică.*

Cu familia poetului Dumitru Matcovschi

1981

Apare volumul *Iubire de tine*, Chişinău, Editura *Literatura artistică.* Culegerea include câteva cicluri de poezii şi balade, precum şi poemele de largă respiraţie lirico-epică *Pasăre Eu, Basmaua* şi *Privighetoarea cântă plumb.*

1982

În acest an, la Editura *Literatura artistică* urma să-i apară volumul de poezii şi balade *De pe două margini de război.* Cenzura comunistă hipervigilentă stopează cartea în faza de corectură, metalul ei fiind topit, iar autorul învinuit de „acţiuni subversive“ împotriva puterii de stat. Imant Ziedonis, *Basme în culori, proze poetice pentru copii,* traducere de Ion Vatamanu şi Elena Curicheru-Vatamanu, Chişinău, Editura Literatura artistică. Teatrul „Flacăra“ de la Universitatea din Chişinău montează spectacolul *Basmaua*, după poemul omonim al lui Ion Vatamanu.

Cu violoncelistul I. Ignat

1983

Apare volumul de poezii, balade şi poeme *Măslinul oglindit*, prefaţă de Pavel Boţu, Chişinău, Editura *Literatura artistică.* Cartea este o nouă variantă,

refăcută şi „îmbunătăţită“, a volumului „ghilotinat“ *De pe două margini de război,* şi scoate în evidenţă o nouă faţetă a poeziei lui Ion Vatamanu: baladescul sau, mai exact, reabilitarea – prin mijloace poetice moderne – a baladescului. Baladele reprezintă o cronică a satului, o „iliadă“ a copilăriei văzute cu ochi de matur. Autorul recurge la valorificarea istoriei, reale şi imaginare, a mitologiei populare, îmbrăcând cămaşa concretului şi trecând (cu mult succes!) „proba supunerii la obiect“.

Apare culegerea de poezii *Secundy i gory*, în traducere rusă, Chişinău, Editura *Literatura artistică.* Teatrul pentru tineret din Chişinău montează spectacolul *Osia dorului,* după poezia lui Ion Vatamanu (regizor Silviu Fusu).

1984

Apare volumul *A vedea cu inima,* Chişinău, Editura *Literatura artistică.* Lucrarea include schiţe, tablete, marginalii eseistice,

La o serată de poezie

în care sunt analizate diverse aspecte ale vieţii sociale şi culturale, probleme ce ţin de sfera artei în general şi a literaturii în

Drumuri, drumuri...

special.

La Chişinău are loc serata de creaţie *Cântare văzduhului paşnic al patriei – două ore de poezie cu Ion Vatamanu,* manifestare de răsunet în viaţa culturală din acei ani. Este decorat cu Medalia de Bronz a Expoziţiei Realizărilor Economiei Naţionale.

1985

Apare cartea de versuri pentru copii *Izvoraş cu ochii verzi,* pictor D. Iazan, Chişinău, Editura *Literatura artistică.*

1986

Apare volumul de versuri *Dimineaţa mărului*, Chişinău, Editura *Literatura artistică.* Cartea include ciclurile poematice *Vara râurilor repezi, Prăbuşirea prietenului,* poemul *Femeia din muguri, Frumoasa cu prunci,* fiind considerată ca una dintre cele mai reprezentative lucrări ale autorului. Teatrul literar al elevilor „La steaua“ din Chişinău prezintă spectacolul de poezie *Privighetoarea cântă plumb*, după poemul omonim al lui Ion Vatamanu (regizor

La izvorul Mihai Eminescu

Vasile Căpăţână). Spectacolul este premiat în cadrul unui festival unional.

1987

Apare volumul *Nimic nu-i zero,* prefaţă de Mihai Cimpoi, Chişinău, Editura *Literatura artistică.* Cartea reprezintă o selecţie retrospectivă de poezii, balade şi poeme. Cu prilejul sărbătorii celor 50 de ani de viaţă, la Teatrul Academic „Puşkin“ are loc o serată omagială, în cadrul căreia i se conferă Diploma de onoare a Prezidiului Sovietului Suprem al Republicii. Teatrul pentru copii şi tineret din Chişinău prezintă spectacolul „Dimineaţa mărului“ (regizor V. Căpăţână), după poezia lui Ion Vatamanu.

1987•1991

În aceşti ani, angajat plenar în lupta pentru eliberarea naţională a românilor din Republica Moldova şi Bucovina, Ion Vatamanu scrie o serie de poezii cu caracter social-politic, militante, incendiare, de o largă audienţă la public: *Unire, moldoveni; Celor ce pun graiul la vot; Un popor de felul nostru; Ce vor scriitorii?; Matern la Bucovina* etc.

1988

Apare volumul *Dialoguri banale sau trist şi vesel despre oameni,* Editura *Literatura artistică.* Poemele sunt nişte parabole sociale în care autorul surprinde şi analizează aspecte, stări şi atitudini din anii „restructurării“ gorbacioviste. Apare monografia *termodinamica hidrolizei ionilor metalelor* (în colaborare cu tânărul savant Ilie Fiştic), Chişinău, Editura *Ştiinţa.* I se conferă Medalia „Veteran al muncii“.

Cu masca sa în compania lui Glebus Sainciuc

1989

15 februarie

La Chişinău apare primul ziar în grafie latină, *Glasul,* tipărit în Letonia cu sprijinul Societăţii „Dacia“, responsabili de ediţie fiind Maria Briede-Macovei, Leonida Lari, Viorel Mihail, Ion Vatamanu. Din acest an şi până în 1991, Ion Vatamanu va asigura, alături de Leonida Lari, conducerea *Glasului.* Apare cartea de versuri *Izvoraş cu ochii verzi,* ediţie completată, pictor I. Moraru, Chişinău, Editura *Literatura artistică.* Apare culegerea de versuri *Vozvraşcenie domoi*, în traducere rusă, Moscova, Editura *Sovietski pisateli.* Apare monografia *Polarografia în*

Casa copilăriei

*analiza de atestare a mostrelor standard ale metalelor nefieroase şi aliajelor lor (*în colaborare), Chişinău, Editura *Ştiinţa.* Laureat al premiului ziarului „Moldova socialistă" pentru publicistică. I se acordă Diploma Televiziunii Moldoveneşti pentru ciclul de emisiuni „Abeceul moralei".

1989•1991

Împreună cu L. Lari asigură conducerea ziarului *„Glasul"*, primul ziar în grafie latină.

1990

Apare volumul de poezii şi balade *Atât de mult al pământului,* Chişinău, Editura *Hyperion.* Este ales deputat în Parlamentul Moldovei şi desemnat preşedinte al Comisiei Parlamentare pentru Cultură şi Culte. În această calitate, elaborează proiectul ansamblului monastic „Căpriana". Participă, alături de alţi câţiva scriitori (Grigore Vieru, Ion Ciocanu, Arcadie Suceveanu) la Festivalul internaţional „Serile de poezie de la Struga" (Jugoslavia).

1991•1993

Director al revistei *Columna.*

1992

15 februarie
Devine membru de onoare al Societăţii culturale bisericeşti „Mitropolitul Varlaam".

18 februarie
Pentru merite deosebite în arta scrisului i se conferă titlul onorific „Maestru al literaturii".
Cu prilejul aniversării a 75-ea de la Unirea Basarabiei cu Patria-mamă, i se acordă Diploma Ligii culturale pentru unitatea românilor de pretutindeni.

1993

9 august
La Chişinău, se stinge subit din viaţă Ion Vatamanu. Dispariţia lui fulgerătoare este deplânsă de întreaga Moldovă. Înmormântarea are loc la 11 august, la Cimitirul Central din Chişinău, având amploare de funeralii naţionale.

1994

La un an de la dispariţia poetului, Teatrul „Ion Creangă“ din Chişinău prezintă spectacolul *„Baladele satului de pe două margini de război – Ion Vatamanu, in memoriam“.* Şcolii medii din Pârlița – Ungheni i se conferă numele lui *Ion Vatamanu.*

1995

Liceul teoretic raional din Străşeni devine Liceul „Ion Vatamanu“. I se conferă Premiul „Dacia“ în domeniul artei populare, post-mortem. Apare cartea pentru copiii *Unde-i urma mea?,* prezentare grafică Sergiu Puică, colecţia „Micile americi“, Chişinău, Editura Muzeum. I se conferă Medalia Eminescu, post-mortem. I se decernează Diploma Partidului Liberal din Moldova pentru promovarea Spiritului de libertate în creaţie, post-mortem.

1997

Cu prilejul aniversării a 60-ea de la naştere, la Academia de Ştiinţe din Moldova are loc Sesiunea ştiinţifică *„Ion Vatamanu – omul şi poetul“.* Tot cu acest prilej, Ministerul Culturii şi Uniunea Scriitorilor din Moldova organizează Concursul republican de poezie şi muzică tânără „Ion Vatamanu“. La *1 septembrie* şcolii medii din satul natal Costiceni i se conferă numele lui *Ion Vatamanu,* iar pe clădirea ei este dezvelit un basorelief cu chipul poetului.

1998

Apare volumul *Secunde cu munţi* în colecţia *Poeţi români contemporani,* Bucureşti, Editura *Eminescu.*

1999

mai Dezvelirea unei plăci comemorative cu chipul poetului pe clădirea Institutului de Chimie al Academiei de Ştiinţe din Moldova.

2000

Apare volumul *Nimic nu-i zero* în colecţia Biblioteca şcolarului, coperta Isai Cârmu, Chişinău, Editura Litera.

2000

Apare volumul *Să mă chemaţi să vă cânt*, Timişoara, Editura *Augusta.*

2001

Apar 2 volume de versuri *Altă iubire nu este* în colecţia Scriitori români contemporani, Bucureşti, Editura *Biodova.*

Ultima fotografie

Poezii

Amintire

Încă demult
Desenam cu unghia
Portrete de cai şi mâţe
Pe huma sobei...
Visele, ca o luntre,
Mă duceau
În larguri
Şi lumina
Mă chema de departe...
La focul din sobă,
Ce-ndoia vreascuri uscate,
Stăteam până-n noaptea târzie...
Şi cine şi-a atins amnarul
De inima mea,
De sar scânteile cântului?
Poate mama cu pieptul ei alb,
Şi serile cu scrâşnet de cumpene?
Ori poate că m-am născut primăvara,
Odată cu florile,
Şi-am vrut să le iau nectarul,
Ca albinele?
Ori fiindcă am auzit izvoarele,
Cântul păsărilor pe crengi îmbobocite
Şi inima a vrut să cânte?
Ori că arde-n sufletul meu
Focul zărilor noi?

•

Băiatul şi muntele

Un băiat privea muntele,
Un pici, un punct.
Sus stâncile scânteiau,
Ca flacăra de magneziu aprins.
Sus se jucau razele,
Cerul albastru,
Pietrele, ca atomii,
Se cuprindeau cu mâini ascunse
Şi toate sclipeau în soare.
Piciul şi-a trimis
Numai visul,
Numai gândul
Şi dorul.
Primii să păşească vârfurile luminoase
Ale ştiinţei.
Dar băiatul n-a uitat să se caţăre
Cu mintea,
Cu mâinile,
Cu dinţii.
Băiatul n-a uitat
Că stâncile
Ce cer
Supuse!

•

Cetatea Hotin

Pereţii groşi s-au dărâmat,
Câte-o piatră a căzut,
Ca şi zilele
Din istoria lumii.
Dar cetatea cu faimă
Şi urme de lupte,
Dar cetatea cu glorii
Şi pete de sânge
Stă ca un gigant
Pe malurile pietroase, nistrene.

•

Cântul stropilor

Copacii au tăcut
Cu frunţi aplecate,
În haine negre.
Zborurile păsărilor
S-au şters.
Vânturile
Pe câmpii amuţite
Ca broaştele sar printre brazde
Şi numai un cânt
Pic, pic-poc.
Şi-ntre stropi
Te-ncâlceşti,
Dar ei tot cântă şi cântă
Pic, pic-poc.
Picăturile cântă
Din buze,
Din cristale...
Norii ca un cârd de meduze
Scurg din tentacule stropi
Şi pic, pic-poc,
Parcă sună un fluier
Între văile mele...
O lună cerul e lugubru
Şi numai
Pic, pic-poc,
Şi numai doruri
De lumină şi frunze.

•

* * *

Cad fulgii,
Cristale vii,
Cad primele mele
Bucurii
Peste câmpuri albastre,
Peste drumuri
Cu urme-nvechite,
Peste-un zâmbet de fată.
Cad primele mele aşteptări,
Stelele mele albe
De vise,
Şi se topesc
Undeva pe hogeaguri,
În inima nopţilor,
Şi bat câte unul
La geamurile,
Ce-s parcă nişte pleoape adormite...
Cad fulgii
Ca primele vise
Şi m-oi trezi dimineaţa
Cu porţile ninse...

•

MONOLOGURI
1964

Monologul perechii care dansează

E primul nostru dans.
Parcă
Călătorim de mult
Într-o barcă
Numai noi doi
Şi tu vâsleşti,
Vâsleşti,
Şi barca-şi face drum
Prin curgerea de valuri...

E primul nostru dans
Şi-atâtea romaniţe în rochii albe!
Un cer cu lebede de vise,
Ce se rotesc deasupra
Şi se rotesc...

Un cer cu lebede de vise...

E primul nostru dans.
– Să nu-l uiţi!
– Nici tu.
E primul nostru dans.
– Să-l păstrezi!
– Şi tu...
E primul nostru dans
Şi-i atât de lungă călătoria-n barcă!
Şi-atâtea romaniţe-n rochii albe!

•

Monologul Hiroshimei

– Mai încet, Hiroshima...
– Calcă mai încet, Hiroshima...
... Glasul fiecărei palme de pământ...

Obositul ricşa
În ajun
Îşi imagina punga
Şi chipul norocului său...
Oare la ce visa pescarul,
Lăsând pe noapte
Năvoadele în mâna mării?
În ajun
Fata
Îşi gătea straie de mireasă.
Oare cum i-ar fi stat ei
În straie de mireasă?

– Mai încet, Hiroshima...
– Calcă mai încet, Hiroshima...

Priviri întunecate într-o clipă.
Zâmbete măturate într-o clipă.

– Mai încet, Hiroshima...
– Calcă mai încet, Hiroshima...

•

Monologul lui Odiseu

Sunt Odiseu.
Aduceţi-vă aminte:
Odiseul lui Homer,
Întors din zbuciumări de mare,
Din rătăciri de moarte reînviat
La patul Penelopei.

(Legenda acelui Odiseu,
Nici până azi nu e legendă...
Un soldat din satul meu
S-a-ntors din ultimul război
Fără prietenii de-apoi
Şi când s-a repezit spre poartă
Îl aştepta nevasta moartă,
Iar pe-undeva
Printre morminte –
Telemacul său cuminte...)

Sunt Odiseu.
Aduceţi-vă aminte:
Odiseul lui Homer,
Acela ispitit în calea
Blestemată,
Viteazul,
Ce nu vrea să se mai bată...

(O, pământule,
Pe cei mai buni feciori ai tăi
A fost să-i cheme Odisei,
Dar câţi din ei nu s-au întors
La patul Penelopei...
O, pământule,
Or nu cumva tu eşti la fel un Odiseu
Şi între sabie şi scut
Încărunţeşte chipul tău de lut?)

Sunt unicul Odiseu rămas
Rătăcitor fără popas,
Planetă-Odiseu
Şi trec pe lângă geamul tău...
Salvează-mă s-ajung
La patul Penelopei!

(Salvaţi-l, oameni, pe-acel Odiseu
Să-şi vadă Penelopa
Lângă fiu,
Până nu-i târziu,
Salvaţi-l, oameni!)

•

Şobolanii

I-aud cum se revoltă sub podele
De tot ce-am scris,
Ei ţin sub labe-un manuscris.
Orbiţi de foamea ce-i înciudă,
Rod biata coală de hârtie,
Sperând şi ei c-or fi sătui
Din poezie.

•

Ţăranii

De m-oi duce cândva de pe-acest pământ,
De ne-om duce toţi pe rând,
Ultimii vor fi ei,
Ţăranii mei.
Solzi de ţărână pe mână,
Obraji – coajă de tei,
Ultimii vor bea la botul calului,
Părăsind coama dealului.
Ultimii ne vor conduce
Cu vorbă dulce,
Cu vin ne-or stropi să rămâie
Foc la căpătâie,
Cântec şi zbucium
Şi treze buciume,
Şi încă –
Stâncă,
Stâncă,
Stâncă.

•

* * *

Era târziu. După miezul norţii.
Şi luna se-nfipse-n stâlpul porţii...
Mă chinuia un dor de păsări călătoare,
Ce pot să cânte şi să zboare.
Dar mă-nfioră deodată liniştea odăii,
Şi mă gândii la cuiburi şi copii,
La vânturi reci, la ploi,
La papagalii care zac în noi.
Şi precum stăteam între zbuciumări de minte,
Întrezării-n oglindă-un om cuminte,
Şi mai zării ţigara lui
Ce se topea-ntr-un fum albastru,
Şi mi-a părut
Că văd
Un om necunoscut...
Simţeam că altoiesc pe mine
O ramură cu flori străine...

•

Cu tine

Tu ştii, Ileană,
Sunt cuprins de nostalgie...
A răsărit în mine o ţară veche,
Ori poate satul meu era,
Ori poate fantezia mea...
Tu ştii, Ileană,
Erai în rochia cea cu flori măşcate,
Pe care ţi-ai croit-o nu de mult,
Erai frumoasă tu, Ileană,
Dar nu ştiu de ce
Rochia ceea nu-ţi stătea,
Ori că-n satul meu era,
Ori poate-n fantezia mea...
Vedeam o fată-n
Fotă argintie,
Cămaşă dantelată,
O frumuseţe-a ierbilor şi-a viei,
Şi-un câmp de maci pe umeri se urca,
Că poate-n satul meu era,
Ori poate-n fantezia mea...
Aveam costumul negru,
Pantofi cu boturi ascuţite,
Dar ştii, Ileană,
Flăcăii cei de-acolo
Erau încinşi cu curcubeie

Şi-aveau în pălării
Pene de păun.
Erau ca nişte codri
Din străbuni
Şi, vai, ce bine le stătea!
Priveau, ca nişte râuri curgătoare,
Râdeau, ca nişte arme sunătoare,
Să fi văzut, Ileană, tu,
O viaţă de pe pământ,
O dragoste de pe pământ,
În tot candidul ei precum era,
Numai că-i greu să-ţi spun,
Pe când era,
Că poate-n satul meu era,
Ori poate-n fantezia mea...
Dar rătăceam noi amândoi,
Ileană,
Din câteva decenii-ntorşi
Şi-atât ne bucuram,
Ileană,
C-avem,
C-avem şi noi strămoşi,
C-am fost şi noi, Ileană,
În ospeţie
La strămoşi...

•

La mijlocul ierbii

Este o viaţă a mea,
O căsuţă de melc
La mijlocul ierbii...
Ce ştiu eu
Despre căsuţa de melc
De la mijlocul ierbii?
Poate tristeţea ei
Deloc nu e tristeţe?
Poate zâmbetul ei
Deloc nu e zâmbet?
Poate nu totdeauna are căsuţa
Lumină şi pâine,
O cană de apă,
O bucată de dragoste...
Poate...
Ce ştiu eu despre căsuţa de melc
De la mijlocul ierbii?
Poate trecu pe-acolo
Ast-noapte-o maşină,
Poate o strivi de-acum...
Poate trecu pe-acolo

O cizmă ast-noapte,
Poate o strivi de-acum!
Poate...
Poate e-ntreagă
Căsuţa de melc
De la mijlocul ierbii.
Să bat la geamul ei?
Să bat la uşa ei?
Dar are ea uşă,
Căsuţa de melc
De la mijlocul ierbii,
Oare lasă ea
Pe cineva
Sub tavanul ei firesc
Să intre,
Mare şi greoi,
Neîndemânatic,
Cu iz de-acreală pe buze?
Oare lasă ea pe cineva să intre?
Căsuţa mea de melc
De la mijlocul ierbii...

•

Flori de cais

Ast-noapte
Mi-ai dăruit caisu-n floare,
Am găsit în pleata mea
Buzele tale.
Ast-noapte
Mi-ai adus din tot cel sfânt
Şi-ai ghemuit la sânul meu
Un dor nespus de greu.
Ast-noapte caisu-a înflorit...
Pe sărutări cădea un piept
Cu două flori,
Petale de cais,
Şi nu era un vis,
Era o altă lume,
Un cer căzut pe-o mare,
Un zbor obositor
Şi-o răsuflare...
Prin noapte-apoi
Luceferi
Au pornit,
Atunci
Caisu-a înflorit...

•

* * *

Am scris şi-am şters,
Văzui că ies din univers.
Am şters în textul unor flori,
Mi-era teamă de culori.
Zării copacul,
El purta frunzişul pe pământ
Şi-am vrut să-i spun ceva,
De gură-mi se izbi un vânt.
Erau prea multe clopote-n mine,
L-am ales pe cel care suna mai bine.
Şi înţelegând cu greu
Pe care să-l îndemn,
Îmbătrâni pădurea-mi,
Se prefăcu în lemn.
Şi mă sileam să-mi pun semnătura,
Şi-mi muşcam buzele,
Şi mă durea gura,
Şi cuvintele veneau încet –
Ce-am scris cu braţul stâng,
Am şters cu braţul drept.

•

* * *

Ba nişte nopţi prea scurte de durată.
Ba nicăieri şi niciodată.
Ba nişte voci de soc.
Ba o îndrăzneală de boboc.
Ba nişte vechi făpturi prieteneşti.
Ba feţele întoarse în altă parte.
Ba privirile lor sparte.
Ba rămân aici până mâine.
Ba le gonesc de lângă mine.
Ba eşti a mea, frumoasa mea.
Ba ce e al meu nu e cu mine.
Ba straniu le petrec pe toate.
Ba le trăiesc pe jumătate.
Ba n-am ars până la zgură.
Ba n-am iubit până la urmă.
Ba n-am ştiut că toreadorii mint.
Ba am căzut cu fruntea de pământ.

Petrec încă o seară
Pe ţărmul lunecos
De călimară...

•

Punct

Mă lupt mereu cu acest duşman al meu,
Că sunt forţat să-l pun,
Când alţii mi-l propun.
Şi vreau să mă despart de el,
Să-l pierd pe undeva –
Punctu-i slăbiciunea mea.
Şi vreau să fac din el
Un spaţiu mare,
Dar punctul nu se lasă –
E mai tare.
Doar una îmi rămâne,
Îl mut din loc în loc
Tot mai departe,
Mă mişc încet,
Ca o furnică,
Cu punctul greu în spate.

•

Contur de iarnă

Fulgi de nestemate ore
Depun pe-acoperiş, intim,
Pe rumen zâmbet de oraşe,
Pe negre cruci de ţintirim
Alb,
Alb, adus pe căi de repetare...
E-un răspuns
La întrebare?
... La geamul nins mai bat, întreb,
La geamul nins aştept un verb...
Cristalic alb,
Alb rece,
Ce grabnic viaţa ta
În alte vieţi se trece!

•

Contur de meditaţie

Se nasc din vânturi
Vânturi,
Pe toate nu le vânturi...
Înainte –
Focul frunzelor ce ard,
Înapoi –
Focul frunzelor ce cad...
Înainte,
Înapoi,
Ploi plouate-n alte ploi...

•

Contur de adevăr

Crizanteme –
Melodii de încheiere,
Priviri de toamnă.
– La revedere!
Trec puntea de safire
Pe alt mal,
Sub amintire...
Crizanteme –
Nori albi
Pe căi albastre,
Priviri de adevăruri
La geamurile
Noastre...

•

Contur de insomnie

Am secerat şi-am strâns,
Şi bucuros am râs.
Peste noapte-a nins,
Şi peste noapte-am plâns...
Nu vroiam să ningă,
Nici să ploaie,
Aveam de scris
În foaie...

... Şi-am scos cu
mâinile-ngheţate,
Din rea ninsoare,
Răspunsuri
Neîntrebate...

•

Contur de curgere

Întinse lumi –
Registre verzi,
Cu pagini rupte.
Un lemn cu altul se cuprinde,
Apă lângă apă curge,
Acordul naşte-un dezacord.
Tablou de sud,
Tablou de nord.
Pe-o pânză de ispită
Rară
Pun semnul curgerii de-afară.

•

Contur de armonie

E un dedeasupra
Al propriilor vederi –
Uscată ploaie.
Ea nici nu plouă,
Nici nu udă,
O strig în relativ
Şi relativ e surdă...

Mai e şi un voal,
Ce de pe ochi căzut,
Descoperă în ploaie
Conturul unui
Mare dedesubt...

Deci e şi-un dedesubt
Al propriilor vederi –
Se-ntinde spre oricând –
Spre Marele Aici
Şi-un Mare Nicăieri...

•

Iubire

Ningea matematic, calculat,
Ningea fără taină şi vis,
Ningea prin geamul deschis,
Ningea cu lună:
– Elena, iubirea mea bună...

Ningea cu duh de cretă,
Ningea numai alb – zăpadă incertă,
Ningea ca-ntr-un desen de pe-o copertă,
Ningea negrăbit:
– Elena, atât am şoptit.

Ningea ca-ntr-o schemă, econom,
Ningea numai vânt decolorat,
Ningea peste sufletul meu îngheţat,
Ningea-ncet...
Şi-o lumină s-a retras către piept,

Şi-a dat la o parte mătasea subţire,
Şi tu-ai devenit amintire,
Şi-abia desluşeam că şoptesc
Incontinuu:
Elena, iubire!
Elena, iubire!

•

Trăire

Cântec pentru buna Elena,
Unic şi mult suferit,
C-o aspră trăire
De spic dureros,
În tărie de sânge,
În clocot de os.

Cântec pentru toată Elena.
Odată rostit,
Într-o scurtă oprire,
Când suferă gândul,
Când tremură pieptul.
Plămânul ţăndări mi se facă
În cântecul pentru toată Elena.
Doar Elena,
Doar Elena –
Restul tacă!

•

Contur de bărbăţie

Tai şi împletesc nuiele,
Punte fac visării mele.
Trec şuvoi de apă rea,
Văd cum arde steaua mea.
Trec şuvoi de apă bună,
Calc pe vârcolac de lună,
Trec şuvoi după şuvoi,
Punte între două ploi.

•

Cântare

Câmpul, Elena, şi-amurgul blând
Din privire,
Copilul şi mama, şi-a noastră iubire,
Şi mărul, Elena, sădit de părinte,
Şi sufletul nostru atât de fierbinte,
Şi dealul, Elena, şi via, şi vântul,
Şi-a noastră insomnie – pământul,
Cuvintele noastre de bucurie şi dor,
Ce toate respiră, şi tainele lor.
Şi viaţa, Elena, setea şi somnul cu vis,
Pentru care-am murit,
Pentru care-am reînvins,
Elena, şi cântecul nostru
Cu-aripi de foc,
Născut ca şi noi, cu-al nostru noroc,
Elena, şi noi, care punem credinţă,
Pe-o mică ţărână, pe mică sămânţă,
Elena, şi noi, cu braţele-ntinse spre soare,
Şi noi vom cânta în lumi viitoare.

•

Lună nouă

Iar tu, Elena, nu mă mai întrebi,
De unde vin, din care ierbi?
Şi ce-i cu nimbul meu de fân,
Purtat de înger şi de spân?

Iar tu, Elena, nu mă mai asculţi,
De ce-mi pornesc cuvintele desculţi?
Şi ce-i cu haina care-o potrivesc
Pe clipa unui chip lumesc?

Iar tu, Elena, nu mă mai aştepţi,
Şi ochii mei de foc şi gheţi
Te caută lunatic, ca să-ţi spună
Că-a răsărit pe cer o altă lună...

•

Desen

Elena, Elena,
Mă desenează mereu un copil,
Pe-o pânză, în acuarelă,
Ba apar fără sprijin,
Ba – fără umbrelă.

Elena, Elena,
Când se-ntâmplă, copilul mă lasă,
Uitat între lucrurile din casă,
Aştept îndelung să mă cheme,
În alte culori şi desene.

Elena, Elena,
Când din nou pensula lui mă compune
Din linii limpezi şi bune,
Mă bucur din nou în acuarelă,
Ba sprijinit de-o iarbă,
Ba-ndosit de-o umbrelă.

•

Închipuire

O, tu, închipuire
Cu numele Elena!
În alb mi-ai apărut
Din flăcări ce s-au stins.
Eu am murit, Elena,
Lumina-mi s-a prelins...

O, tu, închipuire
Cu numele Elena!
Nesomnul nu mă cearcă,
Plutesc acum c-o barcă.
Şi drumul nu mă-ntrece.
Eu am murit, Elena,
Tu tremuri lângă-un rece.

O, tu, închipuire
Cu numele Elena!
Mai plouă înainte,
Mai ninge înainte.
O frunză-mi stă pe faţă.
Eu am murit, Elena,
Privesc acum din gheaţă...

•

Castel

Elena, Elena,
Castelul de pe marginea apei,
Cu porţile-nchise-n poveste,
Din când în când mai întreabă:
– Ce este?

Castelul, Elena,
De pe margini de piatră,
Cu intrigi şi-omor,
Cu iubiri presupuse,
Din când în când mai oftează
În văzduhuri apuse.

Castelul, Elena,
De pe margini de moarte,
Se repetă-n priviri repetate,
C-o poartă-ncuiată-n omor şi intrigă,
În vărsare de ore bătrâne,
Din când în când mai întreabă:
– E tot ce rămâne?...

•

Pământul poetului

Poetul şi pământul lui
În fereastră toamna
Galbene gutui...

Poetul şi pământul drag –
Frunza care ţine
Vara pe copac.

Poetul şi pământul lui –
Cât s-aude cântul
Cucului...

Poetul şi pământul sfânt –
Facle în amurg,
Alăturea arzând.

•

Arta luminii

La răsărit de soare – coroane-nflăcărate.
Luminii să mă dărui, acestei grele arte!
Sărbătoresc şi unic, ca-n ceas de cununie,
Să unesc lumina şi ţărna din câmpie,

Să-ncep mărturisirea divinelor splendori,
Sărbătorind în mine slavă şi comori...
Cu roua-acestei zile voi chema copii –
Un grai îmbătrânit de lungi copilării...

•

Către poet

Sălbăticeşte cuvântul fără tine, poete,
Iar frunza uită să cânte.
Poete, prin vară toridă
O pasăre zboară lichidă.

Pe unde, poete, ţi-i vocea acum?
Te-aşteaptă acasă bătrânii părinţi.
Poete, prin vară fierbinte
Adu-le bunele două cuvinte.

Pe unde, poete, ţi-i mersul acum?
Te uită salcâmul la poartă.
Poete, prin vara întinsă
O pasăre zboară aprinsă.

Pe unde, poete, ţi-i setea acum?
Bătrânul tău vin te aşteaptă.
Sălbăticeşte şi vinul fără tine, poete,
Salcâmu-i sălbatic de verde.

•

Clopotele lunii

Cum trec de miezul nopţii,
Aud clopotele lunii...
Se urmăresc sunetele în întuneric,
Se prăbuşesc silabele în univers,
Pământul începe a gânguri cuvinte noi,
Abia în zori voi înţelege ce vrea să spună,
Se ghemuiesc celulele în plantă,
Pietrele îşi împietresc privirile,
Vântul aleargă după fluturi,
Adică i se par că-s fluturi,
Căci în adevăr sunt căzătoare stele,
Un câine la vecini începe a lătra,
Liliecii împânzesc văzduhul şi se ciocnesc de geam,
La uşă bate cineva – e noaptea rătăcind,
Cerneala-n călimară cuprinsă e de valuri,
Se zbate apa mării în furtuni,
Dar peste toate sunetele acestea
Aud clopotele lunii...

•

Prietenul meu, focul din viţă de vie

De-aş reteza capetele verii,
adică
o zi de-nceput
şi alta de sfârşit,
ar curge sânge din flori
şi foc din viţă de vie.
O casă fără de uşi,
în care n-aş putea să mă-nchid,
e timpul verii trecând.
Beau din ţărână lichidul aprins,
ca să pot intra în vis.
Beau un sfârşit de vară şi-mi place
băutura aceasta în care s-au scuturat copacii.
Gust din roditul sfârşit de foc
stropul unui noroc.
Prin mătasele din iunie,
pe raza fierbinte a lui iulie,
până-n covorul din august,
cu sufletul roş de căldurile brune,
să mi se-ncheie într-o literă numele,
mă urc într-o ploaie de toamnă,
iar aceasta înseamnă
că focul viţei de vie s-a stins,
adică prietenul meu,
şi-am rămas singur,
şi-am rătăcit prin toamnă,
şi-am tot repetat:
A-a-a-a! U-u-u-u!

•

Ora păsării

E ora, iubito, e ora să cânt,
Să chem în pădure păsările toate.
Te uită: răsare pe cer un cuvânt
Şi inima-n tremure bate...

E ora, iubito, e ora de rugă,
În templul senin, la făclie.
Te uită: cuvântul în suflet se urcă,
În frunză – o clipă târzie...

E ora, iubito, e ora să cânt
În flaut adormitele zări.
Te uită: poetul moare-n cuvânt,
Iar cuvântul naşte cântări.

•

Amurg

Câmpu-n cerneluri de sară,
Stăpân pe-amurgul purpuriu.
De parcă-nvăţ cuvinte prin ţară,
Despre clipa aceasta să scriu.

Câmpu-n cerneluri de soare,
Stăpân al acestui apus.
De parcă inima mea tremurătoare
Sângele-n orizont şi l-a scurs...

•

Verbele verdelui

Ce blând era verdele,
Cântarea ierbii, ce sfânt
A trecut printre verbele
Unui grai pe pământ.

Oare-aşa poate-o limbă
A se compune din tot
Ce pe ţărână se plimbă
Cu rădăcină şi rod?

Oare-aşa un popor
Îşi leagănă-n timp
O silabă de dor
Cu alta pe câmp?

Oare-aşa poate fi
Melodia de dulce,
Încât ar trezi
Mortul sub cruce?

Oare-aşa poate fi?

Dar ce blând era verdele,
Cântarea ierbii, ce sfânt
Trecea printre verbele
Unui grai pe pământ...

•

Refrenul primăverii

Înceata primăvară,
Îngăduit refren,
Ce dulci şi albe căi
Prin văzduh se aştern!

Şi sufletul meu zboară,
Pe-aceste căi de trece,
Doar eu rămân cu trupul
Ca o piatră rece.

Mă uit ce sus se-nalţă
Uşorul duh de floare,
C-o linişte-nţeleaptă
Înaltul să măsoare.

Şi-atât m-aş duce-n urma-i
Să-l văd uşor planând,
Dar trupul mi-i prea greu
De viaţă şi pământ.

•

Întoarcere

De parcă m-am întors dintr-o minune,
Şi gust din pâine şi apă,
Cer să mi se dea şi mie un nume,
Ca izvorul pământului să se-nceapă.

De parcă m-am întors din moarte,
Să tot iubesc şi să cânt.
De parcă am fost erou într-o carte,
Şi, iată-mă, om pe pământ.

De parcă m-am întors la o altă veşnicie,
Copil al câmpului verde,
Cer ca numele meu să se-nscrie
Printre cântecele ierbii...

•

Sufletul ce-l am

De-aş fi un ram,
ţi-aş creşte mere
sau trandafiri –
petale roşii de răsură,
şi-ar avea atunci iubirea
culoare şi măsură.
De-aş fi o apă,
ţi-aş da să bei
din pieptul meu,
din ochii mei,
când ţi-i setoasă
şi aridă
ţărâna ta, iubito.
De-aş fi de veci,
mai mult ca tine,
te-aş feri de clipe reci,
te-aş înveli cu mine.
Dar pun pe taler
strop din stropi
rotunzi ca ploile în ram
şi-aştept din trupu-mi să dezgropi
sufletul ce-l am.

•

Legenda Moldovei

... Mă uitam cum se jucau copiii
În piramidele acelea de aur,
Acolo, pe-o arie, la treierat,
De parcă au fost adunate într-o grămadă
Toate stelele de pe cer,
Şi nimeni nu mai ţinea cont de-atâtea stele câte erau.
Nişte cai mâncau din vraful cu stele,
Muşcau vârfurile piramidelor de aur,
Iar oamenii până la brâu
Stăteau adânciţi în înţelepciunea aceea de aur,
În pâinea aceea.
Era într-un ţinut de codri,
Cu oameni smoliţi şi sprâncenaţi –
Cu toţii uscăţivi şi buni de gură...
– Încearcă, îmi zic, încearcă şi te ia la piept
Cu spâncenaţii aceştia,
Dacă vrei să pătrunzi statornicia codrilor,
Toate legendele ţării acesteia,
Pe unde stau stelele-n grămezi,
Iar caii mănâncă vârfuri de piramide de aur,
Jăraticul pământului acestuia,
Care arde palmele
Smoliţilor şi sprâncenaţilor din codri,
Ca-ntr-o veche legendă,
Pe când călăreţul
Hrănea din palmele sale
Calul
Cu jăratic...

•

Duruitoarea Veche

În urma săpăturilor arheologice efectuate în raionul Râşcani s-a constatat că primele aşezări omeneşti din Moldova au apărut acum două sute de mii de ani la Duruitoarea Veche.

Aici, la Duruitoarea Veche,
zorii de zi,
moi, ca o blană de pisică,
răsar de sub căpătâiele sătenilor.
Oamenii aceştia vechi
se trezesc înaintea cocoşilor,
precum strămoşii lor s-au trezitr înaintea tuturora,
acum două sute de mii de ani,
şi-au populat peştera de la Duruitoarea Veche...
Nu ştiu cu cine semănau cei de-acum două sute
de mii de ani.
Sătenii de azi ai Duruitoarei
seamănă cu ei înşişi.
Au casele lor câte patru geamuri în faţă,
două câte două perechi, –
El şi Ea
şi cei doi prunci ai lor.

Au braţele lor sprijin în câmp
pe frunzele de sfeclă, tutun şi păpuşoi...
Are zâmbetul lor câte-o pasăre pe buze,
care cântă.
Privighetoare i se spune păsării aceleia,
sau, poate, Duruitoare ori Dăruitoare –
pasăre veche
care-şi face cuibul
pe buzele duruitorilor...
Aici, la Duruitoarea Veche,
zorii de zi
răsar de zub frunze de sfeclă, tutun şi păpuşoi,
soarele
apune între frunze de sfeclă, tutun şi păpuşoi,
şi privighetorile
s-afundă pe noapte între pietre,
odihnindu-şi cântecul...

•

Verdele poetului

Verde, numai cer,
Verde, numai şes,
A căzut poetul –
Stea în univers.

A iubit poetul
Ţara lui de frunze,
O iubire verde –
Ierbile pe buze.

A strigat poetul:
– Mamă, scump pământ!
Verde, numai iarbă,
Verde, numai vânt.

A trecut poetul,
Verde, numai şes,
A şoptit poetul
Frunzele în vers.

•

La tine, ţară

M-a strigat o rândunea
Să-mi dea zborul într-o vară.
N-am venit la rândunea,
Ci la tine ţară...

M-a strigat o albăstrea
S-o culeg în primăvară.
N-am venit la albăstrea,
Ci la tine, ţară...

M-a strigat toamna târziu
Un cocor afară.
Am venit toamna târziu
Doar la tine, ţară...

M-a strigat iarna zăpada,
M-a strigat, sprinţară.
Am trecut iarna zăpada
Pentru tine, ţară...

•

Orizont

Soarele se scaldă în rouă,
iar mie-mi pare că faptul acesta
se petrece uşor.
Mai cu seamă, pe undeva prin apropiere.
Dau pădurile la o parte,
îmi fac drum prin munţi,
apoi păşesc peste două postate de nori,
urc într-o luntre cerească,
care seamănă mult cu cea a lui Odiseu,
trec văzduhul vâslind,
dar orizontul
tot fuge de mine.
Aflu că şi universul are orizonturi,
fac cunoştinţă cu ele,
văd: cade roua,
ca la noi acasă.
Soarele se scaldă în stropi,
mă stropeşte cu aer şi stele,
şi râde ca un copil
pe care l-am văzut undeva pe pământ.
Eu continuu, însă, să-l prind,
bobocul cu pana de foc,
căci lucrul acesta îmi pare uşor:
dau pădurile la o parte, îmi croiesc drum prin munţi,
apoi păşesc peste postate de nori,
dar orizontul tot fuge de mine...

•

Amiază în câmp

Pe mirişte, acolo sub codru,
bate ceasul amiezii...

Se vor odihni...

Mai multe femei şi copii,
câţiva bărbaţi
vor scoate din ziar
pâinea
şi, bucată cu bucată,
vor duce-o la gură.
Vor vorbi de furnici şi albini,
de câmp şi ziua de muncă,
vor spune pe rând, fiecare cât ştie,
ce s-aude prin lume.
Vor râde, pătărănoşi şi glumeţi
precum sunt,
apoi vor bea gâtul de apă.

Se vor odihni...

Prin somn se vor apăra de muşte
şi furnici,
aşa dormitând,
odihnindu-şi sângele...
Apoi se vor trezi,
va bate ceasul de muncă.
Pe mirişte, acolo sub codru,
când va bate ceasul de muncă,
se vor adânci în brazdele pământului,
şi tot aşa, adâncindu-se în brazdele
pământului...

Din multe câte-am văzut

Am văzut o vie, struguri ca soarele roş în amurg.
– Iată forma rotundă a cuvântului!
Am văzut o fată frumoasă,
părul ei lung, ca razele lunii,
numai în albe veşminte,
păşea printre pini,
era o pădure, departe-n Siberia.
– Iată, cum ar trebui imaginea poetului să apară!
Am văzut o salcie gândind peste o apă,
frunzele ei strălungi, ca nişte prelingeri verzi
se legănau în devremele dimineţii...
– Iată strofa pe care o caut!
Am văzut un rug aprins
în miez de noapte,
flacăra lui încălzea luna şi stelele din jur,
mi se părea că cerul însuşi
va-ncepe să fiarbă...
– Iată ce temperament am văzut!
Am văzut o mamă cu sânii dezveliţi,
în mijlocul unei pieţe,
în văzul tuturor,
la ora când pruncu-i cerea
laptele...

– Iată adevărul pe care l-am văzut!
Am văzut cum pescarii momesc peştele,
aşteaptă răbdător
într-o zi când nu se prinde nimic...
– Iată cum vine rândul poetic,
pentru care am gata
doar punctul de la sfârşit.
Am văzut pe-o arie cum ţăranii treierau grâul.
Vrafurile de grâu îşi trăiau monumentul sub soare,
şi-atunci, am desfăcut cărţile
pe care le-am scris,
am desfăcut în ele cuvintele
de litere,
dar vraful de litere era atât de neînsemnat
faţă de-acela de grâu...
– Iată cât mi-a rămas să mai scriu!

Am văzut multe,
m-am comparat cu toate,
ca-n cele din urmă
să pot şopti
măcar poezia aceasta...

•

Moldovă, mărgea de foc

De parcă-a venit viteazul din basm,
mi-a-ntins mărgeaua aceasta, zicându-mi:
– la seama, că-i mică, să n-o pierzi!
De parcă s-ar fi rupt din soare
mărgeaua aceasta –
un strop de foc,
pe care cresc vii şi grâne bogate,
legume şi case,
iar din ele răsar copii,
un fel de bucurie
care porneşte prin văi,
pe unde, apoi, s-adăpostesc satele noastre,
pline de cireşi şi meri, şi prăsazi,
pline de pătrunjel şi leuştean, şi vis...
O, mărgeaua aceasta de foc,
pe care o poartă la gâtul lor frumos
femeile de-aici!
Ce-ascunde-năuntru mărgeaua aceasta?
Poate strămoşi morţi în războaie,
guri flămânde, picioare desculţe,
copii vagabonzi,
cerşetori şi pocnete de bice turceşti...
Ascunde o lume fără morminte şi case, –
deschide scrierile lui Cantemir
şi vezi amănunţit litera,
ce-a vrut să povestească?
Mărgeaua aceasta de foc,
pe care o poartă la gâtul lor frumos
femeile de-aici,
pentru ca pruncii
să aibă de ce să se ţină
când sug laptele
mamei...

•

Poduri

Zidesc poduri
În formă de lingură
Ori de stilou.
Pe sub podurile mele
Curge cerneală
Şi nesomn,
Pluteşte câte-o bucată de pâine
Pe care o pescuiesc
De trei ori pe zi.
Iar dacă nu mi-ajung ape,
Croiesc râuri
Peste podurile învechite,
Ca să nu mă opresc.
Cineva mi-a zis: „E o idee".
I-am răspuns: „E viaţă".

•

Către pasăre

Tu, pasăre, pe unde treci
Să tot spui de mine,
Pământul meu ce din poveşti,
Poveste tot rămâne.

Tu lumilor să spui ce vezi,
Cum ai simţit cântarea
Înmirezmatelor livezi,
Cât ţine cerul, marea...

Tu, pasăre, pe-unde-ajungi,
Să tot spui înainte
Iubirea care-o chem în prunci
Cu suflet de părinte.

Să spui pe-acolo-n calde ţări,
Că m-ai văzut ferice,
De-i lungă calea-n depărtări,
Mai lungă-i până-aice...

•

Bătrânul şi ţara lui

El s-a aşezat
pe o bucată de loc,
apoi a pus lângă el o pădure,
apoi a aşezat o livadă,
a dat mai aproape de el o vie,
a chemat să-i vină femeia gravidă,
ca să nască anume aici,
apoi a crescut copii,
apoi le-a făcut loc la fiecare,
apoi le-a spus să-şi strângă casele mai aproape.
Acuma el se uita la casele copiilor săi
şi se gândea cum să facă loc pentru nepoţi,
iar când aceştia au venit,
el le-a pus pe din lături păduri
şi vii, şi livezi,
le-a tras şi-un râu
pe la poartă,
le-a cântat şi-un cântec,
ca nepoţii să nu tacă
şi să nu piară de tristeţe,
iar spre sfârşitul zilei sale de muncă
s-a ridicat de pe bucata de pământ pe care stătuse
şi a spus:
– Acuma plec să văd
cum e pământul nostru
pe cealaltă parte a lui...

•

Ideal

Pentru Ion Druţă

Tu – o frunză,
Eu – o frunză.
Două frunze
Împreună,
Când s-adună,
Ştii ce fac?
– Un copac.

Ţie ţi-i drag,
Mie mi-i drag...

Un copac
Cu alt copac
Împreună,
Când s-adună,
Ştii ce fac?
– Un meleag.

Tu – un bulgăr,
Eu – un bulgăr,

Iar doi bulgări
De ţărână
Împreună,
Când s-adună,
Ştii ce sânt?
– Un pământ.

Ţie ţi-i drag,
Mie mi-i drag...

Frunza cea de pe copac,
Pomul cel de pe meleag,
Frunza cântă pe copac,
Iar copacul – pe meleag,
Iar noi doi, în umbra lui,
Îi cântăm pământului:
Mie mi-i drag,
Ţie ţi-i drag...

•

Sentimentul de ţară

Ridic braţele-n sus ca o statuie
şi intru-n ţărâna câmpului,
ca-ntr-o apă...
Pletele încep a curge spre ţărmul pământului,
iar fruntea-mi apare la suprafaţă,
ca un spic de grâu...

Ridic braţele-n sus ca o statuie
şi intru-n păduri
ca-ntr-un vis...
Ochii se urcă-n coroane de copaci,
se fac acolo frunze,
iar pieptul meu verde
se umple de păsări...

Ridic braţele-n sus ca o statuie
şi intru-n focul amurgului,
pe mine curg flăcări
şi se scurg în pământ,
prin rădăcini,
adânc,
iar la suprafaţă:
două ramuri –
braţele,
pe care
din zbor obosit
poposeşte
sentimentul de ţară –
şi el o statuie...

•

Să cântăm, mamă...

Cerul tău,
Pe unde zboară lăstunii, –
Stele de vis
Cultivat-au străbunii.

Apele tale
Nu-s ape de ploi –
Râuri ce spală
Plânsul din noi.

Serile tale
Nu-s numai timp –
Eroi înveliţi
Cu brazde de câmp.

Zările tale
Încep cu râsete fierbinţi,
Precum pruncii
Încep din părinţi.

Amiezile tale,
Zenit ce ne cheamă, –
Pentru câte le-am plâns,
Să cântăm, mamă...

•

Aceste locuri...

„Aceste locuri par nişte grădini din cele mai frumoase".
D. Cantemir

Cum înfloresc cireşii, tu-mbraci odăjdii albe,
Şi-mi pari statuie-nvolburată-n marmură.
O apă albă de petale te-acoperă revărsător –
Cum înfloresc cireşii...

La nord, la baştina-mi, pe-acolo
Unde zările se zbat de ţărmul trudei,
Iar hărnicia-n câmp stă veche geamandură plutitoare
Pe moştenirea strămoşească;
La nord, la baştina-mi, pe acolo,
Înfloresc acum cireşii...
Iar potopu-acest al florii,
Ca-n cuvântul de poveste,
Te tot farmecă, te duce,
Presurând văzduhul dulce...

La nord, la baştina-mi, pe-acolo,
Cu oameni mai înceţi, îngăduind respectuos

Timpului să facă pas cu bun augur şi roadă bună,
Şi pricepuţi la mândre case,
Destui de ageri la diferite întocmeli;
Care ştiu din ochi a pune preţ pe orice lucru,
Şi mai ales pe timp, ce nici nu-l pierd la vorbă,
Ci cu deprinderile acestea odrasla şi-o deprind... –
La nord, la baştina-mi, pe-acolo,
Au înflorit acum cireşii...
Vorbesc de nord, unde cireşii-ntârziind
cu floarea,
Dau flori de mare demnitate...

Cum înfloresc cireşii,
Îmbraci odăjdii albe
Şi, -nvolburată-n marmură,
Tu-mi pari statuie
A albelor grădini...

•

Pădure

Sfioasă pădure –
Privire de ciută,
În inima mea
Tu frunză ţi-o mută.

Frunza ta verde
În pieptu-mi să crească,
La zbuciumul tău –
Al meu să umbrească.

Apleacă-ţi spre mine
Poemul de dor,
Să tot cadă prin cântec
A ta frunză uşor.

Tot aşa înainte,
Într-o chemare de veci,
Cu o clipă de frunză
O viaţă petreci.

•

Tot gândind la tine

Ploaia când s-apleacă-n creastă
Şi mă cheamă la fereastră –
Tot gândind la tine...

Fulgii când pornesc albeaţă
Şi obrazul mi-l îngheaţă –
Tot gândind la tine...

Iarba când în şes aduce
Legănări de verde dulce –
Tot gândind la tine...

Soarele când se arată
Şi se uită cald în poartă –
Tot aşa gândind...

•

DE ZIUA FRUNZEI
1977

ÎN GRĂDINĂ ALEASĂ

Genealogie

Ai auzit de tatăl meu, de mama şi de mine?
Noi din strămoşi venim albine.
Pământu-i floarea noastră dulce,
Nectarul lui ne e destinul,
Deşertul şi deplinul,
Cocoara ce ne duce...

Ai auzit de tatăl meu, de mama şi de mine?
Când pleacă doi, unul rămâne,
Că din strămoşi venim albine,
Iar cel de azi cu cel de mâine,
Când aminte şi-or aduce,
Pe-o margine de câmp în vară:
„Pământul – floarea noastră dulce“,
Or şopti a câta oară!

Ai auzit de tatăl meu, de mama şi de mine?
Noi din strămoşi venim albine.
Când pleacă unul, rămân doi,
Şi-n floare se-ntâlnesc apoi,
Mireasă – ea, el – Mire,
Şi-aşa de tineri mi-i aduce
Pământul – floarea noastră dulce...

•

În grădină aleasă

Mi-am topit sufletu-n flori.

Într-o grădină aleasă
cântau cuvintele mele în loc de păsări
imnuri în şoapte, verzi ca frunzele,
zbuciumate la ora cântecului...
Departe, într-o grădină aleasă,
pe care-am visat-o,
tot uitându-mă la ea,
nemaiştiindu-i sfârşitul...

Mi-am topit sufletu-n flori,
în cântece,
pe ramuri de pomi, în grădină aleasă,
pe unde cuvintele cântă în loc de păsări...

Păsările...
Oare cum se cheamă?
Ce aripi au?
De ce nu migrează?

•

Prin sat,
ostaşii anului 1944

– De unde veniţi, ostaşi?
Cum e viaţa acolo de unde veniţi?

– Venim din aspre focuri,
Pe unde moartea-i prietena
Duşmanului nostru...

– Unde vă duceţi, ostaşi?
Care drumuri vă duc?

– În aspre focuri,
Într-un leagăn de fum,
S-aflăm numele morţii,
Ca s-o putem învinge...

– Luaţi-mă şi pe mine, ostaşi,
Alături de voi.

– O, tânără salcie!

Tânără salcie...

•

Umbră pe câmpuri

Eu însumi m-am speriat de mine!
Aşa de-mpietrită mi-era faţa!
Sub cămaşă-mi vorbea
Sufletul prin nişte semne
Pe care nimeni nu le cunoştea.
O, prietene, eu însumi m-am speriat de mine!
De-acolo, de pe vârful stâncii,
Când umbra mea se lăsa peste vale,
Am văzut doi ţărani:
Erau tata şi mama,
Umbra mea o duceau în spate
S-o-mprăştie
Pe câmpuri...

•

Divizare la infinit

Noi ne uitam la ploaie. Curgea din pacea cerului,
Curgea nestăvilit.
– Ce gravitate! Iar stropul e forma cea mai aptă
Acestui infinit, pe care-abia în strop
Mai limpede-l simţim, atuncea când acesta,
Susţinut de aer, pluteşte cu aripi rotunde.
Doar în preclipa suspendării-n aer,
Căci mai apoi, ciocnindu-se de nişte forme dure,
Se divizează-n mii de stropi mai mici
Ce-aproape nu se văd.
Deşi rotundul şi-acuma nu se schimbă,
El, totuşi, nu e. A dispărut.
Deci, stropul, divizat la infinit, dispare.
Aceasta-nseamnă că forma lui
Difuză e ca-ntregul infinit...

... Aşa-mi vorbeai, iar eu, privindu-te,
Mai mult vedeam ce spui decât înţelegeam...

Eu mă gândeam la plânsul tău odată,
Când tu plângeai cu stropi de ploaie,
Plângeai nestăvilit...
– Un infinit al lacrimii, mi-am zis,
Un infinit...
Abia acuma înţeleg ce m-am gândit odată:
– O divizare-n mii de stropi mai mici,
Rotundul, însă, şi divizat rămâne...

... Mai mult vedeam ce spui decât înţelegeam...
... Eu mă uitam la ploaie,
precum odată m-am uitat la tine...

•

O, mamă, ochii tăi

Bate roua-n geam cu picătura ei –
Sunt ochii tăi, o, mamă, ochii tăi.
Ce veste mi-ai adus, de apă ori de lut,
Ori chipul aşteptării pe care l-ai născut?

De urma noastră, mamă, tot un drum se ţine,
Că nu mai ştiu ce pleacă, că nu mai ştiu ce vine,
Un soare aşa de mândru se lasă către seară
Că n-o să-l mai găsesc nicicând a doua oară.

Apleacă-te din gânduri, te scutură din pleoape,
Ce-n toamna ta s-adună, în vara mea nu-ncape.
Împreunaţi de viaţă, sortiţi de-acelaşi zbor –
Cocoara care pleacă şi-n urma-i un cocor.

•

Dragoste

Dragostea nu s-aude când o întrebi,
Că-i soare risipit prin ierbi.
De dragoste, ca de leac,
Tremură crinii pe lac.

Dragostea, dacă te uiţi, nu se vede
Cum leagănă-n ochi o frunză verde.
De dragoste-ncet şi senin
Gura s-amestecă cu pelin.

Dragostea, dacă o ceri, se răzbună,
Ca stricată o minte nebună.
Că piatra ce-n munte a stat
De dragoste s-a sfărâmat.

De dragoste cuvântul în piept
Se izbeşte, se face drept,
Precum aseară o stea
S-a izbit cu lumina sa
De inima mea
Ce parcă nu mai iubea.

•

Înfruntând nesfârşitul

Înconjuraţi de iarbă, la mijloc de şes,
Ca-n marea verde două pânze albe,
Săltând uşor pe vânt şi ape,
Treceam îngânduraţi, vorbind de iarba aceasta,
Căreia nu-i ştim sfârşitul.
De fapt, vorbeam de noi,
De două pânze albe, care fără urme
Se pierd pe-ntinsul verde
Şi cale înapoi nu au.
Da, vorbeam de noi, căci drumul înapoi
Uitându-l, ne rămânea
Să trecem nesfârşitul verde,
Să-l trecem înfruntând...
De fapt, vorbeam de noi,
De două pânze, lopătând
În marea verde-a ierbilor din jur...

•

Agudul

Lui Gheorghe şi Anei
Le-am spus să nu-l taie.
Ograda-i pustie ca după mort.

Aşa de-nalt şi rotat, şi-aşa de cu umbră.
Şi vântul ales din coroană
Legăna-n văzduh goale tăceri.
Căutau să găsească ce nicicând n-or găsi.

Încă bunelul mereu stăruia:
– Lasă-l să fie! Mai bine să fie
decât să nu fie! – încă bunelul mereu stăruia.
De s-ar întoarce bunelul de unde-i acum,
ar trage la altă casă.
S-ar teme să intre-n ograda
pustie ca după mort.

Le-am spus să nu-l taie!

Iată-i, singuri, rătăcind cu privirea,
ceva căutând, căutând
ce n-or mai găsi, căci nu e. Pomul ce nu e.

Ei, singurii.

Le-am spus să nu-l taie!

•

Un cântec cât viaţa

Un cântec de copilărie,
un cântec cu miei,
cu fluturi şi vise,
un cântec cu spini,
cu şerpi şi urzici,
un cântec cu părinţi şi bunei.

Când am încheiat cântecul,
pe locul buneilor erau mama şi tata...

Un cântec iubitei,
un cântec cu foc,
cu lacrimi şi nesomn,
un cântec cu spini,
cu şerpi şi urzici,
un cântec fără de părinţi.

Când era să-nchei cântecul,
iubita,
ca o pasăre,
se gătea să plece...
Un cântec mie,
un cântec al sufletului,
al vieţii, al morţii.
Un cântec singur,
tot uitându-mă la iubită,
la pasărea care zbura...

Între mine şi pasărea ceea
văd cioburi de cântec,
verzi ca meditaţia poetului
pe ţărmul unei mări îndepărtate...

•

Frumoasă zi

Am strâns floare de tei,
miros verde de frunză de nuc,
limpede apă de izvor,
nuiele de luncă,
stejărei de codru...
Am smuls o brazdă din ţărâna câmpului,
o rază din lumina soarelui,
o scânteie din tainele lunii...
Am luat o steblă de stânjenel,
şi una de busuioc,
şi una de leuştean...
Am respirat în aburul de mămăligă,
am băut un izvar,
am fost la mormântul bunelului,
am trecut printr-un lan de grâu,
am ieşit apoi în vie,
am admirat roada pământului,
cerul era limpede, eram în doi cu omul acela,
care-mi tot repeta:
– Ce zi frumoasă!

•

Un cântec cu trei fete

Din ploaie trei stropi au căzut:
Pic, pic, pic.
Trei fete din ploaie au răsărit:
Pic, pic, pic.
Când ploaia a trecut,
Sec ai rămas ca o piatră.

Din cer trei stele-au căzut:
Poc, poc, poc.
Trei fete din stele au răsărit:
Poc, poc, poc.
Când stelele s-au stins,
Tu ai rămas fără cer înstelat.

Din foc trei flăcări au răsărit:
Au, au, au.
Trei fete din flăcări au răsărit:
Au, au, au.
Când focul s-a stins,
Tu nu te mai vedeai în noapte.

Din tine trei suflete au zburat:
Fâl! Fâl! Fâl!
Trei fete alături zburând:
Fâl! Fâl! Fâl!
Când sufletele s-au aşezat pe-o frunză,
Copacul tău s-a cutremurat înmugurind...

•

Stejarii

Iar pe la noi stejarul nu-i aşa de verde,
Mai mult pământ, probabil,
stă în frunza lui,
Căci de stejar ni-i fruntea, sufletul şi gândul,
Când crengile se leagănă, pe noi ne bate vântul.

Iar de-am cântat cândva coroane-n veacul nostru,
Am cântat coroana şi frunza de stejar,
Când iarna singulari, când toamna printre ploi,
Un zbucium de stejar ne-a zbuciumat pe noi.

Căci între-atâtea ramuri au tot crescut stejari,
Ca o istorie grea stă vremea-n frunza lor,
Pe noi lăstari porneşte codrul des să crească,
Născându-se în frunză, pe noi ca să ne nască...

•

Cântec

Ce-i în firul cel de iarbă, că-i aşa
de verde?
E un cântec, draga mea, ce se cântă
repede.
Ce-i în râul, care curge, val cu val
adună?
E o viaţă, draga mea, şi un cer
cu lună.
Ce-i în pomul de stejar, în a lui
tulpină?
Mi s-arată, draga mea, lemn şi o
lumină.
Dar ce-i dorul cine-l are de părinţi
şi ţară?
O pădure fără capăt şi o căprioară.

•

Şi-am zis frunză

Şi-am zis frunză – un cuvânt,
Da-n cuvânt – întreg pământ,
Tot purtând şi legănând
Alte frunze de cuvânt.

Şi-am zis frunză de născare,
Şi-am pus frunză-n scăldătoare,
Şi-am scăldat în scăldătoare
Cu o frunză un om mare.

Şi-am zis frunză de iubire,
De mireasă şi de mire,
Dar în frunză – logodire,
În logodnă – înnemuire.

Şi-am zis frunză de-a trăi
Visu-n noapte, munca-n zi,
De-a-nverzi şi-a veştezi
Pe un deal de a doua zi.

Şi-am zis frunză de-adormit,
Frunză de pământ iubit,
Ce prin soare te-a rotit,
Te-a urcat, te-a pogorit.

Şi-am zis frunză-colindare,
Din cântare în cântare
Tot o frunză călătoare,
Frunză verde de nu moare...

•

La sosirea frunzei

– Înfrunzesc copacii,
Au sosit frunzele,
Eu, însă, plec,
Mi-ai spus.
Ai rupt o creangă, copacul tăcea,
Ai pus-o-ntre noi,
Creanga murea între noi.
Ai întins braţul,
Am întins braţul,
Şi braţele noastre s-au întâlnit între frunze...
Când frunzele soseau
Acasă...

•

Continuare cu frunze

Se renasc frunzele.
Un nou început în aceeaşi continuare.
Mugurii firavi se preling
În formă şi culoare,
Rotunzi ca stropii de apă,
Curg pe creanga aplecată-n văzduh...
– Dar tu cine eşti?
Frunza te-ntreabă.
Te vede-ngândurat pe-un întins de iarbă.
– Dar tu cine eşti?
Un nou început în aceeaşi continuare?
Şi poate-ai mai fost,
Poate vei fi,
De frunza aceasta îţi vei aminti?
Vei mai deschide aceeaşi uşă
Sau geam?

. . . . . .

Stă ramul plin de frunze,
Maternă frunză-n ram...

•

Torţe cu frunze

Când n-om mai avea ce să ne spunem
Unul altuia,
Vom privi-ndelung
La frunzele din jur...
Când n-om mai avea ce să ne spunem
Unul altuia,
Vom ridica două ofilite frunze
De pe-o margine rece de pământ
Şi-om porni după ele,
După două făclii...
Vom merge mult,
Până ne vom vedea
Două valuri albastre
Dintr-o apă
Pe care plutesc frunze...
Când n-om mai avea ce să ne spunem
Unul altuia...

•

Palate de frunze

Palate galbene pe crengi
Stau frunzele în potolire,
Şi-n ele-nfăptuite legi
De moarte şi iubire.

Aceste mute-mpărăţii
Plutesc prin aer uşurat...
O, galbene vinovăţii
De anotimp nevinovat.

Cad frunzele – palate goale...
Cine poate să le-ndrume?
E legea frunzelor şi-a toamnei
Cu ochi ce urmăresc din brume...

•

De ziua frunzei

E o zi plină de frunze,
O singură zi în viaţa ta lungă,
Când tu, înfrunzită,
Plină de vânt,
Orice-ai spune
E tot jurământ.
Când ştiu a te crede
Ruginie sau verde.
Când eşti toată din frunze –
Ochii şi buzele.
Când ziua se umple de frunze,
O singură zi în viaţa ta lungă...

•

Frunză de soc

Am rupt
Crengi cu frunze de soc
(În Moldova socul înfrunzeşte întâiul),
Le-am pus pe mormântul bunelului,
Fără să-i atingem căpătâiul:
O-ndesită pădure de sunete
Şi fluturi,
În care copiii au venit să se joace,
Să se bucure...
În pădure de soc
Povârnită pe-un mormânt,
Fără a şti copiii
Că-n luna aceasta
Bunelul
Iese din pământ
(Când abia-nfrunzeşte creanga de soc),
Se uită la sat, la nepoţi –
În luna aceasta
Cu deschise porţi –
O singură dată, când poate zâmbi
Şi spune ceva,
Apoi, mereu mut,
Se-ntoarce din nou în lut...

Am rupt crengi cu frunze de soc –
În Moldova socul înfrunzeşte întâiul...

•

La casa de frunze

Noi soseam acasă
Şi-auzeam cum ne deplâng,
De parcă am fi murit.
Iar noi soseam acasă,
Pur şi simplu acasă,
La casa de frunze:
Geamul – frunze,
Pragul – frunze,
Vecini – rădăcini,
Cer de ţărână,
Pământ de lumină,
Şi casa de frunze tot coborând
În pieptul iubitului nostru pământ...
Iar noi soseam acasă,
Tăcuţi,
Căci nu mai vorbeam de durere,
De moarte,
Ci pur şi simplu iubeam,
Încolţeam,
Spre coroană
Frunze-nălţam,
Adică, dragostea noastră
De frunze.
Sosiţii la casa de frunze,
Sosiţi pur şi simplu acasă,
La casa vieţii întregi,
În pieptul iubitului nostru pământ.

•

Monumental final cu frunze

Monumental
Final
De toamnă.
Portretul unei ruginii picturi
În rama vechii cătături
De ploaie.
Iar bruscele frânări de vânt
Portretul galben scuturând
Rup culoarea şi-o-mpresoară
Pe-un scârţâit prelung de moară.
Ca-nvechit cuvântu-n limbă,
Portretul ruginiu se schimbă,
Se tot răreşte şi se spală
Pe-a toamnei limpede finală...
Şi bruscele frânări de gând,
Licoarea buzelor pornind,
Stârnesc o şoaptă de cuvinte
Cu vechi ecou de „la aminte!"
Aproape-i tot
Monumental –
Picturi de toamnă în final,
Şi-n ramă stropii cad pe rând,
De ploaie...

•

Mama

Ai, dragostea, care s-a dus şi nu mai vine...
Federico Garsia Lorca

Femeia aceasta, care trece prin umbre, această mamă fără de copii poartă-n piept patru morminte. Patru clopote negre bat sub patru aripi ale durerii...

Femeia aceasta, care se uită cum curge nisipul în clepsidre, această mamă fără copii poartă-n piept patru dureri ale lumii... Patru vânturi îi leagănă umbra, patru flăcări se-nalţă din inima acestei femei solitare, care caută prin cimitirele lumii patru ani de naştere şi-un singur an al morţii: cel de-al doilea război mondial...

Patru strigăte păşesc pragul aşteptării acesteia şi-n nopţile lungi o-ntreabă pe rând, şi răspunde pe rând femeia aceasta cu patru basmale negre pe frunte....

– Am venit, mamă, să-ţi văd ochii...

– Sunt, fiule, sunt ochii durerii... Două albii prin care s-au scurs lacrimi de mamă...

– Am venit, mamă, să-ţi aud cuvintele...

– Am numai patru cuvinte, fiule, numai patru cuvinte, în care vorbesc: Mihail e cuvântul, în care-mi strig bărbatul... Ion, Ştefan şi Teodor – cuvinte, în care vă strig pe voi, copiii mei...

– Am venit, mamă, să-ţi sărut mânile...

– Mânile mele, fiule, mâinile mele, care nu vă mai cuprind şi nu vă mai leagănă... Mâinile mele, fiule, mâinile mele care au răscolit atâta pământ şi-au găsit roade mari, pe voi, doar pe voi nu v-au găsit... Mâinile mele, fiule, mâinile mele, de le-aş desprinde de trup, le-ar lua uşor văzduhul, le-ar înălţa sus, ca două strigăte adânci ar străbate cerul. Mâinile mele, fiule, mâinile mele, în care v-am legănat...

– Am venit, femeie, în urma feciorilor noştri, să-ţi aduc, femeie, grea veste despre ei toţi, despre aceea ce nici ei singuri nu ştiu, despre moartea lor, a feciorilor noştri, femeie...

– Bărbate, bărbate, adu-mi feciorii din moarte, adu-i pe braţele tale, bărbate, adu-mi feciorii din moarte... Dacă-i nevoie să zacă cineva-n pământ, din neamul nostru să zacă, mă ia pe mine, bărbate, mă pune-n pământ să zac trei morţi la rând, pentru ei, feciorii mei...

– Am venit, femeie, în urma feciorilor noştri să-ţi aduc, femeie, grea veste despre ei toţi...

Femeia aceasta, care se uită cum curge nisipul în clepsidre, această mamă fără de copii...

Patru flăcări se-nalţă din inima acestei femei care caută prin cimitirele lumii patru ani de naştere şi-un singur an al morţii:

„Cel de-al doilea război mondial"...

Povestea soarelui, povestită de toţi

S-a apucat străbunul să-l smulgă din cer şi să-l aducă în ogradă...

A râvnit cât a râvnit, razele s-au rupt, străbunul a căzut cu razele rupte în curte, ceva a scânteiat, atunci străbunul şi de străbună a chemat...

Au râvnit cât au râvnit, razele s-au rupt, străbunii au căzut, adânc în pământ, iar locului aceluia i se spune mormânt...

S-a apucat tata să-l smulgă din cer şi să-l pună în prag...

A râvnit cât a râvnit, razele s-au rupt, tata a căzut cu razele în prag, lumina s-a-mprăştiat şi de mama a chemat...

Au râvnit cât au râvnit, razele s-au rupt, părinţii au căzut în locul unde-nainte căzuse al lor părinte...

Am venit atunci eu să-l smulg din cer şi să-l pun în casă...

Am râvnit cât am râvnit, razele s-au rupt, eu am căzut cu razele în casă, lumina m-a luminat şi de femeie am chemat...

Am râvnit cât am râvnit, razele s-au rupt, noi am căzut în locul unde-nainte căzuse părinte lângă părinte...

S-au apucat atunci copiii mei să-l smulgă din cer şi să-l pună în suflet...

Au râvnit cât au râvnit, razele s-au rupt, copii au căzut cu razele-n suflet, lumina i-a luminat, aşa au chemat:

– Copii ai copiilor noştri copii! Creşte un soare pe-aceste câmpii. Luaţi-l acasă, sădiţi-l în voi, tot aşa înainte, de la-ntâiul părinte, tot aşa cu braţele albastre coborâţi-l pe meleagurile noastre...

Se duc cocorii

Toamna cocorii se aud, se-ntâmplă ceva prin văzduhul ud, iar noi continuăm petrecerea...

Toamna cocorul intră prin geam, ne-aşteaptă, se uită la pereţii ruginii, iar noi dormim obosiţi de petrecere, dormim cu oaspetele-n casă...

Toamna ploile îşi scutură blana, ţi-i sete şi cauţi cana, o găseşti undeva în odaie, mă-ntrebi: „De ce i-atâta ploaie?" şi lampa de ce mai arde pe masă, şi cât e de târziu în acest cenuşiu...

E toamnă şi nu-ţi mai răspund, cocorii trecând se aud, ceva se-ntâmplă cu petrecerea noastră, cauţi printre nori o stea să cobori, s-o pui în locul lămpii, pe masă, dar e târziu şi cocorul e-n casă...

Ceva se-ntâmplă-n văzduhul nopţii, frunzele ca nişte aripi de cocor pornesc să zboare, fac o cale peste mare ori o punte peste munte şi tot aşa în zbor – o frunză şi-un cocor...

E toamnă, e atât de târziu, iar tu mă-ntrebi ce oră e-n acest cenuşiu, nici să ştii că dormim cu oaspetele-n casă, şi numai lampa mai arde pe masă...

Logos

Cu buze-nvineţite de cuvinte
A. B.

Şi tot mai pătimit, şi tot mai dens cristalul, şi tot mai alb jăraticul în care intră calul...

Şi tot mai liniştit, şi tot mai legănat, şi tot mai verde frunză – înverigate şoapte şi tot mai grele buze...

Şi tot mai înălţată statuie fără mâini, şi tot mai grea secundă-n joc de săptămâni, şi tot mai multă zi într-un izvor de ape, din care beau cu ochii bătrânile Odochii...

Şi tot mai argintie străluce floarea-n tei, când, Logos, tu te naşti din cântece-femei, de parcă ari, şi semeni, şi culegi un mare spic de aur al vieţii noastre-ntregi...

Cântarul

Pentru Imant Ziedonis, poet leton

Am cântărit o pasăre tăcând... Am cântărit-o apoi cântând... Acelaşi cântar...

Am cântărit-o zburând, am cântărit-o în aer şi pe pământ... Acelaşi cântar...

Am pus-o apoi în copac, am cântărit-o cu tot cu copac...

Am aşteptat să-nflorească copacul...

Am aşteptat să se scuture frunza... Acelaşi cântar...

Am adormit în somn adânc, m-am trezit, ce-am visat am cântărit... Acelaşi cântar...

Am împuşcat pasărea, m-am uitat la glontele rămas în aripă...

Am pus o pană în palmă, pana s-a topit, mâna mi-am cântărit... Acelaşi cântar...

– Ce-ai vrut să cântăreşti? pasărea m-a întrebat şi a zburat...

– Ce-ai vrut să cântăreşti? copacul m-a întrebat, frunza şi-a scuturat...

– Ce-ai vrut să cântăreşti? ochii m-au întrebat şi s-au cutremurat...

– Ce-ai vrut să cântăreşti? mâna mi-a vorbitm, uşoară ca o aripă...

... Atât cât mi-am presimţit cântecul...

Secunde cu munţi

I

Au răsunat în piept cântările dintâi
Cu melci şi stânjeni, şi paşi ce luminează
Muzici curgătoare printre arici de raze...
Au răsunat în piept cântările dintâi...

E-un timbru nesfârşit, pe veci cui i se cântă:
Pomi înfloriţi cu păsări şi pâini-copilării –
Au răsunat în piept cântările dintâi:
Păduri de-ndrăgostiţi, albine-n stupi cereşti
Şi bucuroase ierbi cu ochi copilăreşti –
E un timbru nesfârşit, pe veci cui i se cântă...

Au răsunat în piept cântările dintâi...

II

Sfârşeşte primăvara c-un început de toamnă,
Şi timpul răscroit începe într-o rouă,
De parcă îngheţa şi, iată, văd cum plouă –
Sfârşeşte primăvara c-un început de toamnă...

Dar nici măcar să-nsemn ce-anume se petrece,
Vroiam un flutur alb să-l prind prin flori, zburând,
Dar m-am văzut pe mine în zbor călătorind,
Şi nici măcar să-nsemn ce-anume se petrece...

Sfârşeşte primăvara c-un început de toamnă...

III

Aici i-atâta iarbă şi mai miroase-a mintă,
Mai sunt îndrăgostiţi de-aceste plete moi,
Că-ncep să-nvăţ iubirea la frunza de trifoi –
Aici i-atâta iarbă şi mai miroase-a mintă...

Aici i-atâta viaţă şi se arată-n munţi,
C-aud cântări de veci şi veşnicii adânci,
Şi-ncep a mă-nchina la fluturi şi la stânci –
Aici i-atâta viaţă şi se arată-n munţi.

Aici i-atâta iarbă şi mai miroase-a mintă...

IV

Şi-s câmpuri de cartofi,
şi-aud în cuiburi voci,
Şi nu-nţeleg nimic din astă limbă veche,
Dar m-am decis s-apropii Pământul de ureche –
Şi-s câmpuri de cartofi,
şi-aud în cuiburi voci...

Cu-atâta e destinul, că naşte, reînvie...
O artă a secundei de a spori un veac,
Rămân îndurerat, secundele când tac –
Cu-atâta e destinul, că naşte, reînvie...

Şi-s câmpuri de cartofi,
şi-aud în cuiburi voci...

V

În noaptea asta scurtă ai colindat o lume,
Ai studiat oceane cu marinari cărunţi,
Ai rătăcit prin cosmos cu tălpile pe munţi –
În noaptea asta scurtă ai colindat o lume...

De-ar fi să te întreb ce ţi-a rămas mai scump,
Eu ştiu că mi-ai răspunde: Cosaşii de pe şes,
Că-s brazde moi de iarbă şi gândul unui vers –
De-ar fi să te întreb, ce ţi-a rămas mai scump

În noaptea asta scurtă colindând o lume...

VI

Prăşesc în câmp femei – un stol de rândunele,
Ori răscolesc ţărâna şi răcoresc copii,
Ce sug la pieptul lor cu buze de câmpii?
Prăşesc în câmp femei – un stol de rândunele...

Şi-i văzduhul matern, şi tot mă strigă mama,
Da-i leagănul adânc şi eu n-o mai aud.
Încărunţind copilul, pământu-i mai cărunt,
Şi-i văzduhul matern, şi-i tot strigat de mama...

Prăşind în câmp femei – un stol de rândunele...

VII

E ceasul priitor şi cântă-un cor de broaşte,
Iar luna mă cuprinde cu braţu-i de fecioară –
Aici i-atâta viaţă, aici i-atâta vară –
Şi-i ceasul priitor, şi cântă-un cor de broaşte...

Şi nu mai ştiu ce-i somnul, şi dacă mai există,
Munţii intră-n ape cu noaptea să se scalde,
Doar ei nu poposesc prin ţările mai calde,
Nici nu mai ştiu ce-i somnul şi dacă mai există...

Şi-i ceasul priitor, şi cântă-un cor de broaşte...

VIII

Dar casele din munţi sunt parcă mai înalte
Şi pline de păduri, şi au ferestre-n stânci,
Şi-i la fel ecoul de râzi în ele, plângi –
Dar casele din munţi sunt parcă mai înalte...

Ici uşa se deschide cu ploaie şi cu vânt
Visării pe poteci, vitezelor de munte,

La tot ce printre veacuri trăieşte doar secunde,
Ici uşa se deschide cu ploaie şi cu vânt –

Dar casele din munţi sunt parcă mai înalte...

IX

Împrejmuit de ploi, mă strigă mii de voci.
Vin izbitor de clare spre depărtări mai scurte,
Se rup, se trec în timp, dar nu mai par trecute,
Împrejmuit de ploi, mă strigă mii de voci...

O, totu-i ca-nainte, da-i alta feeria,
Alte-mpăciuiri dau ţinta la o parte,
Iar lumea stă vrăjită de-adâncul tom de carte,
O, totu-i ca-nainte, da-i alta feeria...

Durerile acum îşi iau costum de gală,
Mai multă şi mai dârză e viaţa într-o boală,
Şi-i mai uşor eterul, iar spaţiul mai stabil,
Copilării aceleaşi, cuprind un alt copil...

Împrejmuit de ploi, strigat de mii de voci...

X

Să ai în trup durerea, să ştii că nu mai trece,
Că ploaia n-o mai spală, şuvoiul n-o mai mână,
Asemeni unui lut ţesut de rădăcină –
Să ai în trup durerea, să ştii că nu mai trece...
Ci doar iubirea grea te apleacă spre pământ,
Să fii de-a-ntregul faclă, să ştii că nu te stingi,
Cu pieptu-mbărbătat într-un cutremur blând,
Acelaşi tu rămas, pe veci o rază-n noapte,
Cu glasu-ntregii vieţi strigat pe pat de moarte –

Să ai în trup durerea, să ştii că nu mai trece...

XI

Un om cu ochii galbeni fumează o ţigară...
De parcă e un soare, un geam, pe la apus,
Şi fumul ia cu el, şi-l urcă tot mai sus –
Un om cu ochii galbeni fumează o ţigară...

Dar ce să-nsemne asta pe la sfârşitul zilei?
Am întrebat lumina, pasărea, pământul,
Cu toţii au tăcut cum le tăcea şi gândul:
Dar ce să-nsemne asta pe la sfârşitul zilei?

Un om cu ochi galbeni fumează o ţigară...

XII

E ceasul plin de tine, nimic nu-i născocit:
Nici salcia, nici apele, nici ochii mei de ierbi,
Cad ramuri peste frunte prin goanele de cerbi –
E ceasul plin de tine, nimic nu-i născocit...

Abia că te cuprinde sufletul şi mintea!
Un veşnic vertical cu muchiile măreţe,
Sfârşituri reîncep c-o nouă tinereţe –
Abia că te cuprinde sufletul şi mintea...

Pâraie duc cu ele materii de statui
Şi, coborând o stâncă, de fapt, un munte sui –
Abia că te cuprinde sufletul şi mintea –
E ceasul plin de tine, nimic nu-i născocit...

XIII

Orele se sparg ca gheaţa pe sub paşi,
Pline de cununi grădinile-nfloresc,
Bătrânii lângă tineri la fel copilăresc –
Orele se sparg, ca gheaţa pe sub paşi...

Iar bucuria veşnică te ia de subsuori,
Aluneci nevăzut pe-un moale căpătâi,
Şi rătăceşti aşa, visând copilării,
Iar bucuria veşnică te ia de subsuori,

Şi urci în primăvară pe plauri călători...

XIV

Un soare undular şi revărsat în brazde
A miruit fânaţul cu roşii calorii,
Ochi blânzi şi obosiţi privesc sub pălării
Şi-adânc întrepătrund acest sfârşit de zi –
Un soare undular şi revărsat în brazde...

O, nu-i nici o icoană, dar simt că-ngenunchez
În faţa demnei ierbi cu trupul secerat –
O viaţă s-a prelins, în alta-a picurat...
O, nu-i nici o icoană, dar simt că-ngenunchez
În faţa-acestor ochi sub arse pălării
Prin soarele topit în roşii calorii –
O, nu-i nici o icoană, dar simt că-ngenunchez...

Un soare undular şi revărsat în brazde...

XV

E-un cer de teracotă, nu pot pricepe clipa –
Alunecă privirea în valuri strangulate,
C-un vârf de ac să spargi,
nici vârful n-o străbate –
E-un cer de teracotă, nu pot pricepe clipa...

Atâta se întâmplă: îngemănări de ape,
Ce vor porni îndată în revărsări nebune

C-un clocot de săgeţi tăcerea să răzbune –
Atâta se întâmplă: îngemănări de ape...

E-un cer de teracotă, nu pot pricepe clipa...

XVI

Cu prelungite ploi duc zilele prelungi,
Acelaşi stă modelul, culorile se schimbă,
Doi bătrâni sfătoşi într-o huţulă limbă
Îmi tot destăinuiesc legendele de-aici –
Cu prelungite ploi duc zilele prelungi...

Din când în când maşini, astmatic gâfâind,
Îmi amintesc de-oraşe, spoite-n străluciri,
Dar sunt acum uitatul fără de-amintiri
Şi-ncep iubire nouă cu-o blândă romaniţă,
Şi-n loc de lăutari îmi cântă o peniţă
La coardele de ploi întinse-n săptămâni,
Unde petrec în sfaturi cu huţani bătrâni,

Cu prelungite ploi duc zilele prelungi...

XVII

E-o rândunea cu alb şi negru pe aripă.
Poemul ei în zbor mă-ndeamnă să iubesc.
Cum să mă duc de-acasă, o zi cum să lipsesc?
E-o rândunea cu alb şi negru pe aripă...

Nu-mi pot închipui poemul ne-ncheiat –
Am cântece atâtea ca să le cânt pe toate,
Tu, rândunea, să-mi duci lumina mai departe –
Nu-mi pot închipui poemul ne-ncheiat...

E-o rândunea cu alb şi negru pe aripă...

XVIII

În casa cu bunici, în casa cu poveşti –
Feţi mândri şi crăiese la mucul tremurând,
Căminul cel mai cald şi focul cel mai blând,
Şi-un dulce somn cu lene de pisici...

În casa cu bunici, în casa cu poveşti
Lumina unui var în ochi s-a scuturat,
Dar geaba am mai plâns şi geaba am mai chemat
Piticii cei de zahăr să stea pe la fereşti...

În casa cu poveşti, în casa cu bunici
Odihnitoare trec aducerile-aminte,
Ca nişte ape tulburi ce mână înainte
Nisipul de sub bolţi cu pui de rândunici...

XIX

Vite pasc şi tot miroase flori,
Şi laptele-ndulcesc în iarba cea amară,
Şi-i limpede acest peisaj de vară –
Vite pasc şi tot miroase flori...

M-apropii şi le mângâi, căci am crescut cu ele
Şi le iubesc suflarea, privirile stăpâne,
Şi pentru mine luna-i un călcâi de pâine –
M-apropii şi le mângâi, căci am crescut cu ele...

Şi mă rog de iarbă, şi mă rog de vită,
Parcă-aş vrea să fiu copil încă o dată,
Asupra frunţii luna prin noapte mă mai cată
Pe lângă-atâtea stele şi viaţa mea visată –
Mă mai rog de iarbă, mă mai rog de vită,

Şi vite pasc şi tot miroase flori...

XX

În satul cu biserici din preajmă de Carpaţi,
Îmbujorate Eve rup fructe prin grădini,
La sânii lor de mere te lacomi şi te-nspini –
În satul cu biserici din preajmă de Carpaţi...

Iar vorbele pe-aici te-ncarcă legendar
Cu taine înşirate pe nişte linii frânte.
Biserici şi femei – privesc la fel de sfinte,
Cu taine înşirate pe nişte linii frânte.

Bărbaţii încruntaţi, dar buni şi credincioşi,
Se-nchină ca-n altar la sânii lor frumoşi,
Iar vorbele pe-aici te-ncarcă legendar –
În satul cu biserici din preajmă de Carpaţi...

XXI

Tu, iarbă, scumpa mea, pe unde-ai rătăcit?
Am măturat omături şi te-am strigat mereu,
Ca omul cu pedeapsă pentru cuvântul său –
Tu, iarbă, scumpa mea, pe unde-ai rătăcit?

Nu mai pleca – nu ninge, cu pieptul te acopăr,
Vom creşte verzi, fragili, vom îndemna pământul
Cu prunci înaripaţi, ce-o să-i dezmierde vântul,
Nu mai pleca – nu ninge, cu pieptul te acopăr –

Tu, iarbă, scumpa mea, pe unde-ai rătăcit...

XXII

Trec în stol cocoare pe-un drum triunghiular,
Cerul s-a umplut de cuiburi părăsite.
O, viaţa mea, tu eşti? Mi-i sete şi fierbinte –
Trec în stol cocoare pe-un drum triunghiular...

Şi-i văzduhul nomad prin unghi de oboseală,
Şi stelele de fragi cu dulci închipuiri.
O, viaţa mea, tu eşti? Ce albe unduiri!
Şi văzduhu-i nomad prin unghi de oboseală,

Şi trec în stol cocoare pe-un drum triunghiular...

XXIII

Se rup din ochi imagini spre sud,
spre maci de foc,
Aici e-un soare lent şi-un nesfârşit cu in,
Ocean cu nici un port la geamul unui spin –
Se rup din ochi imagini spre sud,
spre maci de foc...

Prietenii acum, prin fum gălăgios,
Îmi zămislesc istorii – fantome cu femei,
Şi un pahar cu vin, ce îl cinstesc tot ei;
Prietenii acum, prin fum gălăgios,
Vorbesc de întristatul ori straniu, ori nătâng,
Şi-apoi cu toţii râd, cu toţii tac sau plâng;
Prietenii acum, prin fum gălăgios,
Fac sudul mai frumos, iar macii mai aprinşi –

Aici e-un soare lent şi-un nesfârşit cu in,
Ocean cu nici un port la geamul unui spin...

•

Când nu-mi ajunge...

Când nu-mi ajunge o zi,
Întreb:
– Trandafirule, unde te duci?
Când somnul nu mai este aşa aspru,
Vin acasă la pragul ştiut,
Durerea-şi pune sufletu-n frunze,
Copacul îşi scutură morţile jos,
Iată-le, înfrântele oase!

Uşa la ce s-o încui?
Noi nu mai închidem nimic,
Decât ochii,
Ca să visăm...

•

Te-am ales din mâine, te-am ales din ieri

Şi te-am ales din mâine, şi te-am ales din ieri,
E un sfârşit de toamnă şi nimeni pe cărări,
Dar am ajuns şi-n faţă stă un mal abrupt –
Lumină de de-asupra – lumină de desubt.

Încearcă să mai zbori, ajunge cât ai mers,
Calea mai încolo iese-n univers
Şi brume moi sunt paşii, şi se topesc uşor –
Mai vine careva, mai vede urma lor?

Eu te-am ales din mâine, eu te-am ales din ieri
Şi te-am chemat în zori cu voce de-nserări,
Dar drumul mi s-a rupt şi ţărmul m-a oprit –
V-am aşteptat din urmă, dar nu ştiu de-aţi venit.

•

Plutesc în ochii mei planete...

Plutesc în ochii mei planete,
Lichide stele lucind scânteietor,
Plutesc ca strofele încete
Spre geana unui visător.

Plutesc mereu şi curgătoare
Prin ce-am urât, prin ce-am iubit,
Planete văd întrebătoare
De soarta unui vechi pământ.

Plutesc şi mână, şi amână
Răspunsul greu, ca un regret,
Plutesc un veac, o săptămână,
Pluteşte inima în piept.

Atâta văd: plutesc planete,
Lichide stele-n ochii mei,
C-o strofă ziua mea începe,
Cu alta viaţa mi-o închei.

•

O, sunt şi cât mai sunt...

O, sunt şi cât mai sunt frumos e tot,
Frumos ce las în urmă, frumos ce-o să-ntâlnesc,
Copacul cel în floare şi floarea cea în rod,
O, sunt şi cât mai sunt, atâta: vă iubesc.

O, sunt şi cât mai sunt vă strig să mă urmaţi,
Avem mai mult de mers decât ne-nchipuim,
E viaţă peste tot: aici şi-n ţintirim,
Răscoală contra morţii, nădejde-n răsculaţi.

•

Dar cum mă mai aştepţi...

Dar cum mă mai aştepţi, tu, baştină, să viu,
Pe-un cal buiestru, prinţ învingător,
Ori un bătrân zdrobit, cu părul argintiu,
Rugându-te să-mi dai un metru de ogor?

Dar cum mă vei primi la sânul dulce-al tău,
Cu inima-aciuată într-un cărbune stins,
Cu glasul tremurând între păreri de rău
Şi-un rest neînsemnat dintr-un avânt de vis?

Dar cum mă vei cuprinde cu-nceata ta ţărână,
Fecior plecat în zori şi-ntors într-un apus,
Aşteaptă-mă că vin, aprinde-mi o lumină,
Că m-am întors târziu şi anii mi s-au dus...

•

Mă rog de viaţă

Îndură-te de omul bolnav.
El zace acum în neştire.
Adu-i satul de baştină la căpătâi.
Poate l-o auzi şi s-o trezi.

E-un ţăran şi moartea nu-l sperie,
dar mai vrea un pom să sădească,
frunza să-i crească, pământul s-adumbrească...

Caută-n tine rămăşiţele timpului lui,
adu-le-ncoace, la căpătâi.
Poate le-o auzi şi s-o trezi.

E-un ţăran şi are nouă copii,
aşa că nu se teme de moarte,
dar mai vrea s-ajungă un măr
de pe creanga de măr,
pentru fiica mai mică.

Cată-ntre câmpuri izvorul de care tot spune.
Adu-i apa cu care-a crescut,
udă-i gura fierbinte.
Poate l-o răcori şi s-o trezi.

E-un ţăran, chemător de izvoare,
aşa că nu se teme de moarte,
da-l strigă pământul cu izvoarele lui.
Poate le-o găsi, când s-o trezi.

... M-am rugat pentru tine, omule,
ca să te pot trezi,
şi, iată-mă, pe mine
acum pe patul tău...

•

Ce am avut mai scump, ce voi avea

Ce-am avut mai scump am pus tot prin imagini,
Odată-am chiar murit pe nişte albe pagini,
Dar moartea-i prea vicleană şi-atuncea m-am întors
La pâine şi la apă – un frate luminos...

Iar preţul tot creştea la spusele cuvinte,
Iubirea-acum venea mai scumpă ca-nainte,
Ca într-un codru des securea-mpoienind
Copacii înălţaţi spre cerul strălucind.

Atât. Încolo dacă voi câştiga lumina,
Prin care să-mi întind inima şi mâna,
Voi mai veni cu şi mai scump în pagini,
Căci a trăi înseamnă a cuceri imagini...

•

Inscripţie

Aici, la astă masă de lemn bălai şi tare,
Cioplind în piatra limbii secunda unui vers,
Din suflet am lăsat cuvintele să-mi zboare,
Iar vremea lor s-ajungă şi-n ale tale vremi.

De te-o găsi cuvântu-mi, cumva prin alte trebi,
Tu să păstrezi o clipă în care să-l asculţi,
Căci vine vremea ta, ca verdele în ierbi,
Mai multă-n vara ei şi-n toamnă mai târzie.

Aici îmi sună ruga spre ziua ta departe,
Adusă din părinţi şi spusă la copii,
Căci astăzi iar mă-ncep pe-o pagină de carte
Şi ies în calea ta cu inima-n făclii.

Iar dacă-o fi să uiţi c-avem şi noi un nume,
Eu nu ştiu ce m-aşteaptă în vorba ta de mâine,
Dar tot aşa crezând m-oi revedea în lume
Un muncitor al limbii, alături de tine.

•

Cocorii

Mi-am încheiat gândirea
Şi nu ştiu ce mai cred.
Dar pleacă-acum cocorii
Şi-n fruntea mea se pierd.

Dar bate-aripa-n os
Şi bate-n sânge zborul,
Ce pasăre făr' de folos
În toamnă e cocorul.

Da-mi cade fruntea plină
De înălţimi şi nori,
De-o piatră se sfărâmă
Şi ies din ea cocori.

•

Cuvintele limbii materne

Şi-s toate demne şi stăpâne,
Şi-s poruncite-aşa de mama,
Şi sună când le baţi arama,
Şi-s toate demne şi stăpâne.

Şi au atât cât are-o limbă
A-şi spune dorul şi destinul,
Şi-mbărbătează ca şi vinul,
Şi au atât cât are-o limbă.

Şi-s toate vii, iar viaţa lor
Se luptă să înfrunte moartea,
Şi-şi compun din viaţă cartea,
Şi-s toate vii, şi-i viaţa lor.

Iar tu le curăţă şi drepte
Le spune-n faţă orişicui,
Să te-nţeleg şi eu ce spui,
Iar tu le curăţă şi drepte

Le spune azi, le spune mâine
Cu inima ce bate-n tine,
Cu zări mai noi şi mai senine,
Le spune azi, le spune mâine.

Căci eu de-acolo, din vecie
Cu neodihnă-am să te-ntreb:
– Ce face el, frumosul verb?
Ce face el, străbun cuvântul,
Şi cum e viaţa şi pământul?

Căci eu de-acolo, din vecie,
Mai am a spune şi a scrie.
•

Artă şi destin

Juca poetul văzduhul şi focul,
Juca poetul apa şi ninsoarea,
Juca şi viaţa lui, juca în ea norocul,
Cum joacă printre ceruri înserarea.

Juca poetul sufletul fierbinte,
Juca poetul munţii şi tăcerea,
Copil – poetul, poetul un părinte,
Când unu-n altu-şi cată mângâierea.

Juca poetul rana lui deschisă,
Juca poetul drama şi iubirea,
Juca în ochi privirea necuprinsă,
Sfârşitul ei, nemărginirea.

Juca poetul ca zeii zburători,
Juca poetul ca mugurii pe ram,
Juca cum joacă cei nemuritori,
C-o mână peste soare, cu alta peste neam.

•

Cu neodihnă

Şi-i noapte fără capăt, fără somn,
Peste odihna ţării stă cerul ca un domn.
Am auzit în codru: a răsunat un cânt,
Ori a căzut o frunză şi rândul mi l-a frânt?

O, tu, scânteie-a nopţii, coboară-te uşor
Şi luminează-mi chipul în apă de izvor,
Să-nchei în zori cântarea pe cea din urmă stea,
Peste odihna ţării cu neodihna mea.

•

Încete ritmuri

Mi s-a părut atâr de-nceată clipa,
Şi-atât de-nceată pasărea, înceată cu aripa,
Mi s-a părut că s-a oprit ceva pe loc,
Şi-atât de-nceată flacără în foc.

Mi s-a părut că-n văzduh, în cădere,
O frunză rătăcea, ca o părere,
Şi m-am oprit să văd cât de reală
Mi se părea acea încetineală.

C-a fost aşa să stau la rând.
Încetinindu-mi drumul într-un gând,
Ca piatra între valuri, ce stă şi meditează
Lumina reluată de capete de rază.

•

Gând

Închipuindu-mi gândul rătăcit departe,
Eu m-am temut şi-am tresărit.
Căci tot plecând, n-am mai venit
Şi m-am pierdut o parte.

Legând verigă la verigă
Lumina sus în curcubeu,
Rămase-n urmă Dumnezeu
Cu cerul ce obligă.

Sărind o pasăre pe stea,
Îşi scutura în spaţii dorul,
Dar a căzut din aripi zborul,
Şi, iată-l, e pe masa mea.

Aşa-am cuprins o lume-ntreagă,
Fiorul apei, noaptea pâinii,
Iar gândul, vămuind în mine,
Mai rătăceşte să-nţeleagă.

•

Să mă chemaţi să vă cânt

Să mă chemaţi să vă cânt,
dacă nu vreţi să vă risipiţi
la masa plină de bucate,
ca nişte cetăţi, ruinându-vă,
lângă copacii ce dau în frunză...

Mai am o oră de cântec,
în care durerea o-ncerc
între dinţi,
arcul ei întins
mă umple cu tăioase săgeţi...

Mai am o oră de cântec,
pătruns de iubire,
vă chem să pătrundeţi iubirea,
să scoateţi din străfundurile ei
împietriţii corali...

Să mă chemaţi să vă cânt,
dacă nu vreţi să intraţi în primăvară

fără muguri şi frunze,
dacă ştiţi ce e vara,
ce e toamna,
ce-i viaţa şi moartea,
ce-i între ele.

Atât de puţine cuvinte mi-au rămas,
încât,
de nu mă chemaţi să vi le spun,
le uit şi pe-acestea,
şi atunci, ce-o să vă spuneţi unul altuia,
când n-o să mai aveţi cuvinte?

Să mă chemaţi să vă cânt,
căci fără cântecul meu,
vă va părăsi inima,
şi-atunci, ce-o să vă doară?
Pustiul? Nisipul?

Să mă chemaţi să vă cânt...

•

Înălţimile iubirii

Multe câte văd şi trec,
Cu-al lor creier, cu-a lor gură
Le şoptesc, apoi le uit
C-o mai tânără măsură.

Că-i puţin să vezi în casă
Marea, steaua – ele-s reci,
Dacă lumii care-o cauţi
Loc în suflet nu-i găseşti.

Cât o vezi şi care este?
Ai cuprins-o mult cu gândul?
Toate vin să se afirme,
Arătându-se mai mândru.

Peste vreme şi câmpie,
Vor şopti adevărate
Generaţii tot mai noi
La gândire şi la fapte.

Tu să vii atunci cu ele,
Mult mai tânăr peste vremi,
De-al lor farmec să te umpli,
Cu-a lor voce să te chemi.

Căci în suflet peste ţară,
Rămânând cu-a ta simţire,
Să desfaci aripa-n zbor
La-nălţimile iubirii.

Poate-atunci abia-mpăcat
Vei primi curat destinul,
Nu-n zadar în zbucium viaţa
Şi-a trecut întreg seninul.

Astfel ţării de folos,
Fiu al ei, fecior de neam,
Vei întinde din ţărâne
Rădăcinile spre ram.

•

Lemnarul şi poetul

– Sunt jucării şi-ţi pare: puţin s-a cheltuit.
Căci una-i să te uiţi la lemnul necioplit
Şi alta-i, când din lemn în faţa ta apare
Materia-nchipuirii, a doua ei splendoare.

– O, meştere, ca tine, de aceea te-nţeleg,
Din scoarţa aspră-a limbii-nchipuiri aleg,
Că-n povestea noastră de oameni şi artişti,
Rămânem cei mai singuri şi, poate,
cei mai trişti.

Să bem un vin, căci vinul, la fel aleasă artă,
E ca nesomnul nopţii, un ascuţiş de daltă.
La dracu' îndoiala, măsura, gustul, slava,
Tu pune-n lemn vulcanul,
ce-n tine-şi arde lava.

A' tale jucării, ca şi-ale mele rânduri,
Cu viaţa lor de lemn, cu zborul lor de gânduri,
La judecata lumii, punându-şi universul,
Vor fi alese ele, nu tu vei fi alesul.

Căci arta-i anonimă la marea ei distanţă
De noi, de viaţa noastră, de speranţă...
O, meştere, vor fi şi-n urma ta ca tine,
Mai tare lemnul zilei, cioplit de ei mai bine...

•

Prietenul albastru

Pentru Leons Briedis,
poet leton

Te-am văzut albastru ca un zbor deschis.
În tine m-am văzut aşa de mult învins.
Am alergat ca marea cu apa-ntr-un fiord –
Aşa erai de sud, aşa eram de nord!

Prietene albastru, cu fruntea de metal,
În ochii tăi de ape eu curgeam la mal,
Când am ajuns la ţara ce-adâncea în ei –
Aşa eram de pin, aşa ierai de tei!

Prietene, dar nordul e crângul tău tăcut,
În care mi-a vorbit sufletul în scut,
Când ne-am ales în toate din ce aveam
mai sfânt –
Aşa erai pământ, aşa eram pământ!

•

Chipul din fulgi

Era albă, ca de zăpadă.
Eu am văzut-o cum trecea
Puntea peste ape,
Şi-am alergat să-i pun în cale pieptul,
Dar ea s-a strecurat prin mine şi s-a dus.

O strig: – Voi n-aţi văzut-o?
E una albă, ca de zăpadă!
– Poate-i asta, care ninge?!

•

Simplu

Ca floarea soarelui, simplu,
Fii ochiul ce vede,
Căci o ţară mai verde,
Şi-o oră mai verde,
Tu n-ai.

Reazemul tău de ţărână –
Ca dimineaţa pe plai,
Căci o mai scumpă lumină,
A doua lumină,
Tu n-ai.

Ca grâul în spice, simplu,
Fii rodul întreg, dăruirea,
Căci tu n-ai altă iubire,
Dar care altă iubire
Să ai?

•

A fi cinstit

A fi cinstit nicicând nu e târziu,
Şi nu-i târziu să-ţi aperi demnitatea,
Şi nu-i târziu să-ţi aminteşti de frate,
Şi să nu uiţi de mama şi de tata.

Şi nu-i târziu să mori, dacă-i dovada
Întregii tale vieţi, cât ai iubit,
Că dacă eşti, tu eşti ne-nlocuit
Cu nimeni altul, decât numai cu tine.

În grâul tău flămând să fii de pâine,
Şi apa care-o bei să-ţi tremure pe chip,
Iar sufletul să-ţi sufere în timp,
Să nu lipseşti gândirea ta de neam.

C-aşa se trece sângele şi lutul
La orizontul prelungirii tale,
Ca apa care-şi uită începutul,
Curgând mereu cu valurile sale.

•

Cu-ntâia frunză de toamnă

Dintr-un ritm în altul am ieşit ades,
Să fiu mai auzit şi-un pic mai înţeles,
Căci am purtat în ochi lumină gânditoare,
Venind a vă uni c-un suflet şi-o cântare.

Să mă ridic cu voi în carte şi la plug,
Puţin pe cât am fost, mai mult să vă ajung,
Cocoarele se duc şi gândul mi-l întrec,
C-o aripă de-a lor prin pieptul vostru trec.

Vă las să m-aşteptaţi din nou în primăvară,
Sosind pe muguri noi, îndrăgostit de ţară,
C-am legănat în grai şi-am sfătuit cuminte
Copii ce vor găsi în mine un părinte.

•

În doi cu luna

Pân-acasă nu e mult –
Eu cu luna-adesea-am mers,
Şi-am vorbit în doi cu luna
Despre trebi în univers.

Eu îi spun şi ea m-ascultă
Cu o rară-nţelepciune,
Asta zău că n-am găsit-o
Nici la mine, nici la lume.

Eu îi spun ce-n suflet arde,
Visul neştuit de nime,
Ea luminile-şi tresaltă
Şi mă sfătuie la rime.

Către-a ei fiinţă sus
Mi se-nalţă-n gânduri crinii:
Cât de simplu mă ascultă
Acest geniu al luminii!

Zău că amândoi cu luna,
Urmând calea împreună,
Eu încet ajung acasă,
Unde-ajunge biata lună?

•

Destin

De parcă alunec sub vis,
Începe cărarea-mi cu focuri de strajă,
Alunec adânc sub vrajă
Şi-ntreg m-am deschis.

Ce-i asta? Pe cine întreb?
În gustul spart de alună,
Alunec sub lună
Şi-n dulcele verb.

Ca-n foc, ca-n astru,
În rază deplin,
Alunec adânc în destin,
Pe drumul albastru.

Îţi răspund, mă răzbun,
Tu, frate al meu, e cântarea,
Ce nu mă mai iartă, ca sarea,
Şi-n gustul ei mă supun.

•

Ca să nu uit

Pe unde lunca-i îndesită-n mură
Şi bate vântul la un colţ de casă,
Şi n-are când să tacă vorba-n gură,
Iar floarea se urzeşte în mătasă;

Pe unde arde gândul în covor
Şi-o lingură s-amestecă-n fiertură,
Şi stă de-un veac ogor lângă ogor,
Cum oaia blândă stă la tunsătură;

Unde-n zenit te mângâie pe frunte
Un soare potrivit unui meleag fecior,
Şi, coborând cărările de munte,
O vorbă simplă s-a umplut de dor;

Unde nu poţi să născoceşti fântâna,
Căci ea de mult săpată e în lut,
Precum săpată-n lună e lumina
De-atâţia ochi, în care s-a văzut;

Ce-n liliac şi-n stânjenei răsare,
Vorbeşte vis cu suflet de fiinţă,
Şi bate-n pom vestind ciocănitoarea,
Scorbura ei de trai şi pocăinţă.

O, buni dălboşi şi-au răsturnat ursita,
La rădăcini supuşi ca să se-ntoarcă iar
Pe-un soare ars ce-l copie răsărita
În sâmburele dulce şi-ntr-un ulei amar.

Mi se arată basmul născând realităţi,
Căci nu-s sfârşite câte-s în poveste,
Un crâng scăldat de soare-n dimineţi,
Ca să-l aud cum suflă, ca să nu uit că este.

•

Unul născut

Zeul care vrea să devină
Păpuşoi
S-apucă de dezghiocat...

Îmi vine să-i zic:
Te uită la tata,
Te-nvaţă,
Cum gândul nu iartă
Ceea ce braţul arată.
El plânge şi râde deodată –
Iat-o marea lui artă.
Aruncă-n vraful vieţii întregi
Păpuşoi dezghiocaţi...

Aşa creşte Olimpul
Cu temelie şi fără de vârf.

Ce braţ iertător!

Unul născut, cel ce întreabă:
– Vrei să te faci păpuşoi,
Apucă-te şi dezghioacă!
Iat-o marea mea artă,
Care nu iartă.

Zeul, vrând să devină păpuşoi,
S-apucă de dezghiocat...

•

Fuga merelor

Grădină cu mere, cu meri,
Grădină cu vere, cu veri,
Viaţa povesteşte-ţi-o toată,
O poveste rotundă şi coaptă.

Povesteşte-ţi-l unchiul ce-n zi
Şi-a oftat răsuflarea-n coroană,
Că-n această grădină porni
Să crească pe ram o icoană.

Că-n această grădină ostatic
Mi-i jocul ce suflă amurg,
De parcă adună jăratic
Copilul aprins ca un rug,

De parcă pogoară din pom
Pe căderea merelor coapte,
Să se cate omul cu om
Sub crengile-ncet tupilate.

De parcă se leagă în trunchi,
Umbră de umbră se ţine:
O, bătrâne, bunule unchi,
Fug merele acum de la tine.

•

Era timpul grăbit

Era timpul grăbit
Şi târziu pentru cântec,
Da-n faţă – câmpul arat.

Am desfăcut o brazdă în două
Şi-n târziul acel am întrebat:
– Rudele mele pe unde-s?

– În coroană de pom,
În fiecare frunză – câte un om,
Iar acolo unde-i frunza mai rară
Se aşteaptă o stea să răsară.

Era timpul grăbit
Şi târziu pentru cântec,
Da-n faţă – câmpul arat:

– Rudele mele pe unde-s?

– Toate-s aice.
S-au semănat.

•

Origine

Până-n stilou plângea
Cu stropul ei cerneala,
Mama-n câmp strângea
Ca să se umple poala.

Până-n hârtii găseam
Ce n-ar putea minţi,
O, tatăl meu cosea
Ce-n şes îi răsări.

Până-n cuvântul şters
Puneam pe-un alt mai bun,
Părinţii mei au mers
De-acasă la străbuni.

Acum când versu-i gata
Şi-n rime îl ascult,
Nu-i mama şi nu-i tata,
Şi-l scriu de la-nceput.

•

Floare de pepene

Floare de pepene – suflete blând,
Galbenă taină-n amurg,
Muncitoare şi tu, şi tu zămislind
Cu forţă de demiurg.

Rază pe curpăn – gând roditor,
Pe-o vară lărgind universul.
În tainele tale albină cobor
Să nu-mi sterpească versul.

O, galben cuvânt, pe care-l găsesc,
Cine cu el se-nrudeşte?
Floare de pepene – grai omenesc,
În care demiurgul vorbeşte.

•

Mirele mort

Largă suflare, tânără inimă,
Cum aeru-n tine s-a rupt?
Şi gândul se teme de moarte,
Şi-mbătrâneşte-ntr-o clipă, ca zgura.

N-au glas să vorbească ochii închişi,
Sub pleoape dragostea se face de piatră.
Plânge mireasa ca o floare bătrână
La creştetul mirelui ei.

O, mirele mort e ca râul ce seacă,
Pământul sub el e fără de rod.
Se roagă, dar cui, femeile-acestea în lacrimi,
Când moartea-l cuprinde ca pe-o sărbătoare
de-a ei
Şi-l mângâie lină.

O, tânără inimă!
Ce-i aeru-n care nu mai este lumină?!

•

Stâlpul din poartă

Locul pe care stau râde.
Gardul are sârmă şi poartă.
Încearcă stâlpul şi-l gâdilă,
Numai el n-a râs niciodată.

Încearcă stânca şi-o mută,
Ca pe-un sfeşnic cu soare,
Se usucă apa în ciutură,
Băută până la izvoare.

Încearcă pe ochi umbră de miel,
Poate-ar fi cumva să te ştii,
Căci în sârmă se toarnă oţel,
Cum te torni şi tu în copii.

Nu-i locul de vină că râde,
Astfel şi-aminteşte de plâns.
Încearcă şi stânca şi-o gâdilă,
Că de mult n-a mai râs.

Păragina-n lanuri adâncă
Râde şi ea retezată –
Numai stâlpul acesta încă,
Numai el n-a râs niciodată.

•

În amintirea bunului Leonte Nicorici

Bătrâne, cum te mai chemi?
Cine-ţi mai zice porecla?
În fundul grădinii timpul acum
Coace porumbul şi sfecla.

Ce plantă-ai sădit în gura deschisă,
Ca stropul ce cată-n sol folosinţă.
Mă leg de braţul tău zgrunţuros,
Cât suflarea mai are putinţă.

La cuşca cu iepuri, pe-o clipă de muscă,
La pironul bătut în lemnul pustiu,
În chipul tău mă socot cu răbdarea,
Şi-n materia privirii o scriu.

Bătrâne, cum mi-i sete de tine,
Cu gura pe stropul plecat la izvoare,
De-o mustaţă, ca mielul adormit în hodină,
Cu miţa lui toarsă-n aceste covoare.

De cumpănă azi te găsesc rezemat,
În amurgul lăsat peste mărul bătrân,
În apa fântânii, în licărul mut,
În ochii şi-n glasul în care m-amân.

•

O seară acasă

O seară acasă e cât un veac întreg,
Liniştea-n struguri se coace şi ea,
Toate le-adun, le simt şi le leg,
Acasă e şi inima mea.

Şi se uită bătrânii, se uită miraţi,
Albă cămaşa de ce o îmbrac?
E timpul de seară, e ziuă de marţi,
Dar eu m-am gătit, lângă ei ca să tac.

Dar eu m-am gătit şi stau între gânduri –
Doi fluturi uşori, albii mei buni,
Un clopot mă sună departe în rânduri,
O, clopot, de ce tot mă suni?

•

De august

Oglindită floare în raze,
De august porumbul în lapte,
Suferinţă simplă ca naşterea,
Iubire de tine.

Oglindită prună-n grădină,
De august creanga se-ndoaie,
Suferinţă simplă ca dorul,
Iubire de tine.

Oglindită muncă-n floare,
De august albina, nectarul,
Suferinţă simplă ca harul,
Iubire de tine.

Sufăr credinţa vorbirii,
Augustul de-o seamă cu mine,
Ziuă simplă de-ndrăgostit,
Iubire de tine.

Sufletul mi-e aşa de deschis,
Că nu-i loc pentru umbre.
Mi-am întrecut propriile urme,
Aproape ca-n vis.

•

Domnica

Cucoana Domnica –
Zi de duminică,
Parfumul satului nostru.

Ameţea băietanii,
Copţi ca bostanii
Vara la sâmburi.

În seara de vineri
Sânii ei tineri
Ieşeau la plimbare prin sat.

Uşoară la bluză,
Rujată la buze,
Oprea răsuflarea pe uliţi.

Păru-i de spic,
Ca un şoarece mic,
S-atingea cu coada de ochi.

Pielea pe braţe,
Ca nişte romanţe,
Cântate noaptea târziu.

Avea o lumină,
De ieşeau din grădină
Bărbaţii cu ochii la porţi.

Femeile-n sat
Cu nasul strâmbat
Icneau la parfumul Domnicăi.

Cu toţii-o vorbeau,
Iar unii adormeau
Cu visul pe urmele ei.

Şi-avea şi-un motan,
Ca ea de bălan,
Pe care-l pândeau băietanii.

Dar el sforăia,
De piept se lipea,
Şi noaptea dormea lângă ea.

În sat băietanii
Vânau toţi motanii,
Sperând la bălanul Domnicăi.

Şi-umblau nedormiţi,
Strecurau printre dinţi
Soiuri aiurea de vorbe.

Ziua la clacă
Porneau să desfacă
Blana bălaie a lunii.

Care de care
Cu minciună mai mare,
Ocoleau adevărul cu toţii.

Că cine l-a prins:
În noapte s-a stins,
Şi-n sat nici azi nu se ştie...

O, cucoana Domnica,
Zi de duminică,
O, vorbele satului nostru...
•

Mama Maria

Uşa sta închisă, iar mama la covată
Bătea cu pumnul rufa să fie mai curată,
Şi-ntindea pe iarbă pânzele la soare,
Ţesute la războaie şi toarse la fuioare.

Şi-nălbea şi ea cu chipul între patimi,
În zâmbete oprite ce le zâmbea pe lacrimi,
Şi zile-n şir şi nopţi ea culegea cu gândul
Asupra noastr-un stânjen ce-acopera pământul.

Când seara ne-aduna la paşnică fiertură,
Peste o zi de muncă cu foamea pe la gură,
Ea ne privea cu teamă, ne chibzuia în timp,
De parcă mângâia uscate flori de câmp.

De hrană s-atingea uşor ca o albină
La masă în genunchi stătea, din pâine să rămână
Şi pentru-a doua zi, şi pentru alte dăţi,
Căci vremea o vedea ca pâinea în bucăţi.

De la casa noastră în drum spre raza lunii
Erau mai mulţi ca noi, destui în astă lume,
Dar gardu-mprejmuia şi-nsingura nuiaua,
Şi ne sorbea tăcerea, de sus, în ceruri, steaua.

Când adormeam pe patul de scândură scorţoasă
Ce străbătea cu ciotul şi se-nfigea în oasă,
În ochi atunci porneau înghesuite vise
Să ne repete traiul sub pleoapele închise.

Ca o lumină mama, sorbită de-ntuneric,
Mai lumina cu ochii, cu chipul ei cucernic,
Ea îşi privea feciorul, ea îşi gândea bărbatul:
– În lume e război şi se răreşte satul.

Apoi, în zori de ziuă, pe la-nceput de soare,
Porneam la drum de câmp cu ţărnă pe picioare,
Şi cântăream pământul, şi-l măsuram cu sapa:
Pe un cântar sta setea, pe alt cântar sta apa.

Aceeaşi ea atunci, pe-o-ntreagă zi de vară
Mai mică şi mai slabă alături de povară,
Lupta cu buruiana şi curăţa pământul,
Ca omu-nseninat ce-şi îngrijeşte gândul.

Ce preţ avea ogorul? Ce sens avea prăşitul?
Ca naşterea, la fel. La fel ca nesfârşitul.
Din câte-s grele-n lume şi grele se destramă
Ea le purta pe toate în ochii ei de mamă.

În scurtele popasuri cu fruntea pe ţărână,
În umbra cea subţire ce-o are o tulpină,
Părea o plantă mică, ce-o legăna uşor
Peste odihna scurtă vântul în ogor.

Pe pleoapa ei închisă ce n-o lua hodina,
Mai multe gânduri treze îşi rătăceau lumina –
Ea îşi vedea feciorul, ea îşi gândea bărbatul:
– Era război în lume şi se răríse satul.

Acel peisaj de vară ce-aluneca pe floare,
Îngândurat şi el de-a ei îngândurare,
Avea culori mai multe ce oboseau spre sară,
Şi-o aduceau pe mama într-un destin cu ţara.

Închis la orizont de-nchipuiri fugare,
Pe-o albie văzduhul curgea în depărtare
Şi mâna cu el suflarea gurii noastre,
Încălzind asupra păşunile albastre.

Era în rugă toată şi-n genunchi, pe lut,
Şi-ndrăznea cu vorba la cel necunoscut.
Ea se ruga: feciorul. Ea se ruga: bărbatul,
Era război în lume şi se răríse satul.

•

Simion

Iar Simion Buzatu târguia făină.
Schimba un chil de sare pe patru de slănină.
În somn dormea cu banul, avea un gând câştigul,
Vindea căldură vara, iar iarna vindea frigul.

Ştia vreo şapte sate şi un oraş cu ele,
Ştia cât costă luna şi licărul din stele,
Avea măsură grea când scotocea în pungă
Să scoată o hârtie cu marginea mai lungă.

Era rotund la faţă, vărgat ca un harbuz,
O pălărie vara sta-n vârf pe capul tuns,
Avea mâini cărnoase şi piele unsuroasă,
Sub piept – un pud de burtă grea şi lăcomoasă.

Aşa-l purta căruţa şi-un cal îmbătrânit,
Ce şchiopăta pe uliţi lenos şi cumpănit,
Că Simion Buzatu, el nu lua cu graba
Oleacă mai încet, e poate mai degeaba.

Ştia la cărţi valetul şi tragerea la bilă,
Şi mesteca în gură o vorbă neostilă,
La paşti juca pe ouă, iar toamna pe cartofi,
Întâiu-n satul nostru el a-ncălţat pantofi.

Era umblat prin lume şi-i chibzuia statura,
Ştia cum vinde braţul, ştia cum vinde gura,
Dar se-ntorcea acasă cu păcură şi sare,
În taină să deşarte ce-a pus prin buzunare.

El nu spunea să spună, aşa-i vorbea ursita.
Cernea mereu cuvântul şi tâlcul lui cu sita,
Căci în tăcere limba dă ochiului să vadă
Pe cine îl momeşte şi cu ce fel de nadă.

Agonisea Buzatu hârtii fără valoare,
Le îngropa-n grădină, în locuri mai la soare.
El se gândea că viaţa departe îi zâmbeşte
Cu luciul unui ban ce-l aduna orbeşte.

Singur, fără nimeni, doar el şi umbra lui,
Un pahar şi-un scaun, şi în perete-un cui,
În noaptea de Crăciun, pe când porni ninsoarea,
Trupul lui Buzatu îşi rătăci suflarea.

N-avea să ştie nime' ce s-a-ntâmplat şi cum,
Căci din hogeagul casei mai rar să iasă fum,
Că-n geam n-avea lumină ori uşa că-i închisă –
Cu toate-acestea lumea-n sat era deprinsă.

Dar că nechează calul flămând şi neadăpat
Nedumerea vecinii cu vorbele prin sat.
Când au intrat în casă, dând buzna în cămară,
Pe pat stătea întins un trup de-alaltăseară.

S-a încheiat Buzatu cu bani la putrezie,
Bătrân plecat din lume – făptură de hârtie,
Şi satul l-a-ngropat pe bani de-adunătură,
Deşi averea lui umbla din gură-n gură.

Umbla ca o poveste ce n-a văzut-o nime,
Ci-o povesteau cu toţii, punând şi de la sine:
Un val de om şi poate în curgerea grăbită
Se varsă într-o deltă de nimeni amintită.

•

Moartea lui Iacob

Multe-n stol şi flămânde,
Iar Iacob – singur în câmp.

Negre ciorile-n stol,
iar Iacob – slăbit pe pământ.

Era primăvară, ţărâna cerea, smulgea sămânţa
din mâna osoasă a lui Iacob,
c-o limbă lungă ca brazda,
lăcomea din mâna osoasă
grăunţele-acele de aur, ferite de gură,
ţinute o iarnă ascunse,
ascunse de cântecul cel chior al burţii,
numărate o iarnă într-un vechi săculeţ.
Câte una, câte zece – o sută la număr,
o sută de zile, câte-o sămânţă pe ziuă,
aşteptând cu ochii la geam
ivirea pe cer a timpului bun de sămânţă.

Era primăvară şi iat-o,
şi iată-l pe Iacob cu nădejde în piept;
o sută de grăunţe-ale nădejdii
ca ostaşii – o sută
în clipa ultimei lupte,
şi bună ţărâna în câmp,
lăcomoasă,
şi Iacob cu nădejde-n mâna osoasă.

Câte una, câte zece –
dintr-un capăt în altul, ogorul
subţire şi lung,
şerpuindu-şi răzorul,

şi Iacob cu săculteţul de ţol,
şi negre asupra ciorile-n stol.

El sămânţa n-o semăna,
ci-adânc în pământ o punea,
o ascundea,
că se temea
şi altele n-avea.
Dar foamea-ntr-o cioară
e ca ghiuleaua cea chioară –
aeru-n jur aprinde,
brazda, de pământ, o despinde,
ca să găsească
ce-i pus să-ncolţească.

O, Iacob, c-o sută de grăunţe-ale nădejdii,
ferite de gură,
ţinute o iarnă ascunse,
ascunse de cântecul cel chior al burţii,
numărate o iarnă într-un vechi săculteţ;
Iacob
o sămânţă-n pământ punea,
pe alta o apăra,
se lupta,
dintr-un capăt de ogor
în celălalt alerga,
se poticnea
şi cădea

peste ţărâna bună şi lăcomoasă
cu două mâini osoase.

Negre, ciorile-n stol,
iar Iacob – slăbit pe pământ.

Târziu,
către seară,
când cerul s-a unit cu pământul,
precum Iacob se unea cu sfârşitul,
lupta obosindu-l,
flămândul
înfometându-l,
într-o văpaie pe zare
şi-n piept, la ultima suflare,

Iacob s-a-ntins cu gura pe sol,
negre asupra ciorile-n stol.

Aşa să rămână, aşa să ferească,
ce-i pus în pământ să-ncolţească...

Şi-a fost vară cu soare şi ploi,
şi-au crescut şi-ai lui păpuşoi,
vreo doi –
din cei mai aproape de gură,
numai doi
pe-o arătură.

•

M-am însămânţat

M-am însămânţat în poartă,
M-am însecărit în câmp,
Fiindcă naşterea-i o dată,
Iarba-n văzduh suge timp.

M-am însămânţat în stâncă,
M-am înstejărit în pleoapă,
Căci nu ochiul o să plângă,
Ci o luncă şi o apă.

M-am înarţărat în lume,
Mi-am înluncănit nuiaua,
Fiindcă-aşa cerea un nume,
Cât a fost pe ţărnă steaua.

•

Pe lângă culmea cu plopi

Singurătatea mea nu vrea să iasă din mine.
Mă minte, îmi promite,
Precum promite ziua în faţa soarelui
Sau spinul în calea tălpilor.
Prăpădită prin trup, împrăştiată,
Ca sângele, ca ţesutul pe os
Sau ca altceva ce n-are încă nume,
Dar ştiu că s-ascunde în plopii cei de pe culme.

Ce amurg şi cum se urcă o apă
Cu valul în sus,
De parcă vrea să spună ceva, cere cuvântul,
Dar nu se poate hotărî...

Ieşi, că nu era nevoie să te reţii aşa de mult!
Pleacă, că n-am avut nevoie de tine niciodată!

O, ţipătul acesta pe lângă culmea cu plopi...

•

Cu frunză de brusture

Şi frunza cea de brustur,
Ce nu-mi place că-i prea mare,
Poartă umbre peste ierburi
Şi-un destin de scuturare.

Şi n-o gustă nici o vită,
Ocolind sălbăticia,
Da-aşa-i viaţa ei lungită,
Ce-o slujeşte-n veri câmpia,

De-aşa-i zeama ei amară,
Ce n-o gustă nici o gură –
Chiar şi-un brusture-mi declară
Cum stau trebile-n natură.

•

Văzduh de-acasă

Seceră secerea ploile.
– Ieşi, moarte, din plopi!
Odihna o suflă oile,
Creşte pâinea pe stropi.

Iat-o rădăcina: curge!
Pe sub mine-i izvorul.
Plaiul acesta mi-i dulce –
Suflete, umple-ţi ulciorul!

Văzduh de-acasă – părinte,
Inima-n tine-i topită.
Are gustul fierbinte
Aici fărâma de pită.

Reazem de tine, bunule,
Privirea – aceşti licurici.
O, stea a iubirii, bucură-te,
Pe unde lumina-mi ridici.

•

Punct de vedere

Învăţ limba a vorbi substantive.
Pe degete număr imortele.
Două regine guralive
Îşi pudrează în spaţiu stelele.

Din blănuri cad umbre-nvechite,
Spaţiu-i ros de şedere –
Vă rog să treceţi aceste cuvinte
La punctul meu de vedere.

Eu regăsesc într-o cronică
Sânge vărsat substantival,
În această secundă electronică
Timpul m-aruncă la mal.

De parcă abia mâine urmează
Gândul scris pe silabe,
Tu reciteşte-te invers
În spaţiul hârtiilor albe.

•

Substituire

Substituie fructul frunza,
Apa e goală ca formula H_2O,
Între dantură şi maxilar
S-a-nglodat un cal
Şi nu poate ieşi.

Spune-mi corect „Bună ziua“,
Că dacă n-o faci,
N-am să-ţi demonstrez cunoştinţele la „Noapte bună“.

Poate că am înghiţit un sfinx de piatră
Şi voi naşte unul de plumb.

Nu ştiu de ce,
Dar rimele le caut la tabla-nmulţirii.

În ecuaţia care am scris-o aseară
Şi-am numit-o poezie
Era o rezolvare cu două necunoscute,
Deşi mai curg stele din ochi
Şi eu vreau să-ţi spun că te iubesc.

•

Bolnavii de poeme

Stropul de ploaie se preface-n inele –
am un interes de spaţiu:
sus e tavanul alb ca o faţă pudrată,
jos ating cu stângul faţa podelei.

Ce descoperire ingenioasă a mai fost şi aerul
care stă acum închis în această odaie,
cum se putea fără de aer
într-un ev mediu să-ţi imaginezi o ploaie?

O evoluţie observ în motanul ce doarme,
dispunând de confortul comod pe divan,
doar el n-a descoperit încă aerul,
şi nici nu ştie de ce e motan.

Natura e mai mult decât spaţiu,
doar eu m-aş putea numi vreme,
vreme-i Homer, vreme-i Horaţiu –
bolnavii aceştia de poeme.

•

Suflare

Eu aflu că macul suflă
Pui roşii în aerul serii,
Şiraguri de fumuri pornite
Din Anatolia – ienicerii.

Străine chipuri sub tuiul
Fluturându-şi lupul în vânt,
De parcă am dezbrăcat o cămaşă
Ce mă strângea la gât.

Cine-i viteazul din spaţiu,
Lărgindu-şi pieptul în tun?
Eu aflu că macul suflă.
– Aflaţi! vă propun.

•

Nimic nu-i zero

Substantivul verbal se roteşte
în spaţiul ştirii de sine,
un savant din secolul nouăsprezece
pune acum circumferinţa pe şine.

Observ că timpul nu-şi pierde
propria jertfă, ci-o uită,
şi-asemenea apei în strop
din spaţiu în spaţiu se mută.

Nici o problemă nu-i zero,
în cătină spinu-i vârtos,
circumferinţa e pusă pe şine –
pune-mi sufletul acuma pe os.

•

Interes de spaţiu

Pe ţărmul presărat de cătină
Şi numai nisip în jur
Un râset sălbatic umplea
Golul în aerul sur.

Dar cine râdea eu nu ştiu,
Că fizicul nu l-am văzut,
Poate o stea zgâriată
Ce-n desişul ghimpos a căzut.

Poate râdea metafora
Unui interes de spaţiu –
E ora zero, bade Mihai,
Noapte bună, Horaţiu.

•

Vâltoare

Mai înţeleg să vinzi ceapă.
Mai înţeleg s-aduni mătase de păpuşoi.

Dar ce-nseamnă cântecul acesta de dragoste,
Când zero este-nmulţit la doi?

Mai înţeleg s-arunci năvodul în apă,
Mai înţeleg să cumperi un bou.

Dar ce-nseamnă o privighetoare,
Când face un ou?

Mai înţeleg un Bizanţ
Şi capul de lup în vâltoare.

Dar ce-nseamnă să sufli-ntr-o frunză
Sau să aperi o cântare?

•

Şi...

Şi muzica aceasta care stă de-aseară în cap
şi nu se termină...

Şi fraza aceasta, pe care mi-ai spus-o,
stă de-aseară-n suflet
şi nu trece...

Şi sabia aceea de-acum şapte-opt secole
stă întinsă asupra frunţii
şi n-o uit...

Şi străbunul,
ochind o oaie la păşune,
ca să ne înveţe şi astăzi
ce înseamnă Mioriţa...

•

Locul strofei

Am aflat un loc şi pentru strofa asta
Într-un desiş de rime de la Homer încoace,
M-a ajutat, spun drept, acasă la fereastră
Un aer cu măslini ce-l miroseam în pace.

Şi m-ajutat, vă zic, izvorul din fântână,
Înmulţit cu ochiul aspru de-un străbun,
C-am supus piciorul să meargă pe lumină,
Să ştiu în care urmă cu mersul mă propun.

•

Autologie

Aşa nu se poate!

Am minţit aseară rădăcina de cicoare,
iar azi-dimineaţă – floarea de tei.

Alaltăieri am schimbat cuvintele lui Miron Costin,
acolo unde vorbea de blândeţea lui Ieremia-Vodă,
de parcă făceam mare comerţ
pe urmele unei lupte pierdute.

Mai deunăzi aşa de tare-am căscat,
că era să-nghit vecinul
ce îngrijea o floare.

Ce mai am de făcut?
Pe care?

•

Citeşte-mi...

Tu nu-mi citi de moarte amintiri,
Citeşte-mi azi cireşul în coroană.
Eu cer un text uşor, ca floarea albă,
Citeşte-mi, dacă poţi, laptele în cană.

Citeşte-mi litera în iarba-acestui şes,
Cu-a ei culoare verde, în clipa când te rog,
Cât nu s-a-ntunecat, cât este şi o văd,
Nu-mi aminti, citeşte-mi ce-am ales.

Cu glasul tău, al tău, nu te schimba în glas,
Începe simplu, rosteşte-le pe toate:
Cireşul alb şi iarba, şi necititul lapte,
Căci amintirea, iat-o, apare peste-un ceas.

•

În cetate

Iubito, nu-i nimeni azi în cetate.
Nici timpul pe-aice nu trece.
Un gol demolează piatra în zid
Şi se varsă-n grea singurătate.

Pe poarta povârnită de vânt la-ntâmplare
Creşte muşchiul şi ierburi sălbatice,
De parcă mort e şi sufletul pietrei
De-o-ndelungă şi dureroasă uitare.

Doar noi amândoi şi-a noastră iubire,
Rătăcind fericiţi, pe-aici am ajuns.
Iubito, nu-mi spune nimic. Să tăcem.
Să-nchidem ochii, ca să nu mai admire.

•

Te lăcomesc

Te lăcomesc, iubito, cu lăcomia
Cu care grâul lăcomeşte câmpia.
Urmele tale sunt spice şi stânci,
Şi aer în care mă stingi.

Râul, iubito, şi el mi-i aproape,
Căci te lăcomesc din ape.
Sub valul ce-ţi leagănă chipul
Lacom îmi pare nisipul.

Lacom drumul ce-l treci.
Lacome vorbele reci.
Lacomă nu-i doar privirea
În care-mi îngheaţă iubirea.

•

Brodând, femeia...

Şi tot legi, femeie, firul,
Mai brodându-ţi trandafirul,
Dar descreşte ghemu-n aţe,
Trece-n bluza de pe braţe.

Ploaia asta care bate
La fereastră-n miez de noapte,
Poate plouă pentru noi,
Tot văzându-ne amândoi.

Spune-i stropului să steie
Lângă ghemul tău, femeie,
Firul apei să desfacă,
Picurând aşa să treacă,

Precum trec şi eu cu gândul,
În mătase depănându-l,
Iar tu legi, femeie, firul,
Împlinindu-ţi trandafirul.

•

Intrare în lumină

Pentru tatăl meu Ion E. Vatamanu

Îţi odihneşte fruntea pe-aceşti cocori ce pleacă,
Eu să mă uit la tine şi la cocori oleacă.
Căci vremea ta şi-a lor se face-aşa de-aproape,
Că-n clipa dintre voi nimic nu mai încape.

Oglinda sus cuprinde întregul chip al tău,
În fiecare gând să te arăţi c-un zeu,
De parcă veşnicia îşi mâncă astăzi norii,
Sub care-acum răzbat în toamna lor cocorii.

Îţi dăruieşte ora, odihna şi ardoarea,
Cu săvârşirea toată măsoară-ţi sărbătoarea,
Pe braţu-ntins când steaua razele-şi înclină,
Cu fruntea pe aripă – să intri-aşa-n lumină.

•

Cu chipul palid, sfânt la suflet

Lui Mihai Eminescu

Cu chipul palid, sfânt la suflet,
Peste pământul, dragul,
Te-aud, poete, după umblet
Pe când răsare fagul.

Măsor cu tine sarea, pâinea,
Şi-ntrec în vreme moartea,
Eu ştiu că astfel va rămâne
Mereu deschisă cartea.

Că mama tremură-n lumină
Căruntul dor al ei,
Adânc în mersul pe ţărână,
Pe lângă-un pom de tei.

Cântând, poete, azi în grai,
Cuvântul te-nviază,
La tine vin, bade Mihai,
Ca din lumini – o rază.

•

Toamnă la Budăi

Pentru Ion C. Ciobanu

E toamnă şi-un cer, şi-un codru aproape,
De parcă s-atinge steaua de pleoape.
Budăiul – sat risipit între văi,
Mai multe Budăie într-un singur Budăi.

Mi-i frig de vânt ca de o-ntâmplare
Ce trece şi-mi spintecă faţa,
Dar alte vânturi codrul nu are,
Alte drumuri nu are nici viaţa.

În sat luminile explodează spumos –
Licurici amestecaţi cu ape.
Ce noapte de codru! Ce lună pe deal!
Iar steaua s-atinge de pleoape.

•

Grădina sufletului

Pentru Grigore Vieru

Odată, în faţa volumului cu paginile desfăcute,
Citeam florile unei grădini, sămânţa în fructe.
Erau pline de grai şi zumzăiau albinile
Pe tărâmurile sufletului,
unde se-mplineau grădinile.

Din lumini şi fără de umbre, clare ca raza –
Cu bucuria prietenului îmi trăiam timpul şi casa.
De vedeam o zare, orizontul în picuri de rouă –
Poezia şi pasărea se sfătuiau amândouă.

Şi era într-o zi când inima era grea,
Că tot ce numeam cântec, inima adânc chibzuia.
Ziua aceea am petrecut-o cu uşa deschisă larg
În grădina prietenului şi-a poetului drag.

•

Copilul

Pentru Anatol Codru

Se strânge pumnul în ochi,
da-n lacrimă spaima zâmbeşte.
Eu vorbesc de copilul care
nu îmbătrâneşte.

Mă doare nedreptatea palmei
şi-acuma se sperie sângele-n trup.
De parcă culeg de pe mine cinci degete
şi palma aceea o rup.

•

Roşul mac

Pentru Mihai Cimpoi

M-am întâmplat pe-o margine de lac,
Cum se-ntâmplă-n ceruri luna
Sau cum se-ntâmplă-n flori cununa,
Poate bolnavul fără leac.

Stăteam întins pe-un lut deşert,
Ce gol suna-năuntrul său,
Dar s-auzea aşa de rău,
Mai rău ca ce-mi bătea în piept.

Şi-un greier s-a-ntâmplat să cânte
Sălbatică o melodie
De seară-nceată şi câmpie
În clipa ceea la răspântie.

Apoi am fost cuprins de noapte,
Şi-un frig se adâncea în oase,
Deşi cu stele luminoase,
Mă-ntuneca singurătatea.

S-a tot zbătut în ţărmuri lacul
Până-n zori cu apa rece.
Cât am stat? Şi ce s-alege?
Şi rasărea pe culme macul.

•

Convorbire telefonică

Pentru Isai Cârmu

Un telefon, prietene! Prietene! Doar unul
Îţi cer în săptămână, să ştiu că nu mă uiţi,
Mi-i teamă să mă vezi, mai bine să m-asculţi,
Că-n singur chipul meu se bagă încă unul.

Aceste judecăţi, mă iartă că le spun
La receptor, în gol, pe conectări cu plată,
Dar când vorbesc în fier, baloane de săpun
Plesnesc în vorba mea şi-astupă gura toată.

Prietene, ce rar, în sunete ca noi
Trec ordinare vieţi, umblând prin telefoane:
– Tu ştii că se aşteaptă iarăşi nişte ploi?
– Alo! Tu eşti? Un' te-ai pierdut, Ioane?

Prietene, mi-i clar, natura asta moartă
Ne-apropie, ne leagă cu firul ei sătul,
Un glas din astă lume s-aude în cealaltă,
Ne sărutăm în vorbe şi asta ni-i destul.

•

Nimic imposibil

Pentu Nicolae Esinencu

Copilul se apără cu lacrima,
mai ales, plânge de mare putinţă,
mai ales, râde de multă ofensă.

Sunt de fapt două tablouri dintr-o piesă
în care dramaturgul nu ştie ce vrea,
iar regizorul îl urmează în toate pe dramaturg,
ceea ce înseamnă a rămâne fidel textului.

Închipuiţi-vă un ou pătrat,
pe care vi-l promit de-atâţia ani,
şi pentru care
aş avea nevoie de o găină pătrată,
în orice caz – de-o altă formă a găinii.

În afacerea asta nu-i nimic imposibil,
ci pur şi simplu – oleacă teribil.

•

Acasă, artistul

Pentru Igor Vieru

O galbenă tătarcă,
ca faţa tătarcei,
şi-un nuc, şi primele brume.
E-acasă artistul,
şi-i toamnă în lume.

Un corn singuratic
şi salcâmul tăiat,
şi măceşul la prag,
şi-un cântec de suflet,
şi-o vorbă de drag.

E-acasă artistul, acasă,
şi are nevoie de-aice,
că-n astrele-acelea sfioase,
şi-n buna suflare a casei
s-arată mama cu ochii,
pe iarbă la roată – bunicii.

E-acasă artistul, acasă,
în mijlocul satului său,
de unde poporul începe,
şi-i toamnă, şi parcă
se mai coace pe curpăn un pepene
în galbenul mult de tătarcă.

E-acasă artictul, acasă,
şi are nevoie de-aceasta:
un corn singuratic,
salcâmul tăiat
şi nucul ce-i stă la fereastră.

•

Albul pe alb

Pentru Mihai Grecu

Mai râde o dată, maestre, pe pânza întinsă,
să mă uit la fumul cel alb,
cum s-aşterne pe foc,
să mă schimb cu privirea,
să fac o lansare cu inima
şi să-mi repun sufletul la loc.

Mai râde, maestre, cu cei doi peşti de sub trup,
mai râde până la glezne,
până la genunchi,
până la frunte,
întoarce şi-acest munte
cu piscul în jos,
să văd cum arată un munte întors.

Mai râde, maestre, la pâinea pe masă,
că intră vopseaua-n natură de in,
că şi culoarea, maestre, răsuflă,
o simt la capătul de care mă ţin.

Mai râde, maestre, cu ecoul cel alb
al unei neguri perfecte,
că-n ninsoare, maestre, când ninge,
albul pe alb mai mult mi se vede.

•

Operaţie matematică

Pentru profesorul-metematician
Valentin Belousov

Nu pot ridica nimic la pătrat,
dar mai ales, la cub.

Privighetoarea la pătrat încetează să cânte,
iar la cub hulubul nu mai este hulub.
Graţie
acestei matematice operaţii
m-am ales c-o operaţie.

Anesteziată,
fiinţa mea,
când s-a-ntâlnit cu bisturiul
şi m-am deschis cu pieptul
să intre aerul de-a dreptul,
a spus profesorul-chirurg:
– Iată omul ce nu ridică la cub.

O lună am stat în suferinţi,
că şi perna se umpluse de suferinţi,
suferinţă în pat,
la simplu şi nu la pătrat.

Graţie
acestei chirurgicale operaţii
mă gândeam la civilizaţie.

Pasăre – cuib.
Om – plug.
Dar cine mereu ridică la cub?

•

Chipul apei

Pentru chimistul Valeriu Ropot

Apa are pleoapele ei,
Are buzele ei...

Înainte de-a o bea,
Sărut-o!

Apa are cuvintele ei,
Care curg prin mii de cărţi.

Apa are Saharele ei,
Piramidele ei,
Faraonii ei
Care tac.

Apa are munţii ei,
Bolnavii ei care mor.
Strămoşii ei care tuşesc.
Apa tuşeşte.
I-aud tusea atunci când o beau.

Aţi văzut cum curge
Apă
Din degetele noastre,
Când ochii ne seacă?

Când braţul ne seacă,
Apa curge din ochi!

Apa are legile ei
Şi-o singură dreptate:
De-a curge.

O aud
Şi mă gândesc
La mine...
•

Copacii înfloriţi

Pentru Vasile Romanciuc

Sunt trişti copacii înfloriţi
şi-ascund tristeţea lor în floare,
că-i multă şi-i de scuturare.

Iar rodul crengii cum va fi,
când floarea s-a călători,
uitată frumuseţea ei?

Apoi, ce-i mărul? Ce-i prăsadul?
Şi cum să ştiu ce-i în cais,
ce în natura lui s-a-nchis?

Eu n-am simţit miros de floare,
ci un prilej de întristare –
sunt trişti copacii înfloriţi.

•

Cuvinte de cretă

I

Am studiat valenţele lumii: ceea ce se leagă
şi ceea ce nu se leagă,
Mărginirea şi nemărginirea
Într-o legătură a gândirii.
De parcă săream de pe-un picior pe altul
într-o iarbă geroasă,
Când de-atâta frig nu puteam auzi glăsuind
Pasărea ce se topea în cântecul ei.

Astăzi, iubito, cuget că prin două puncte
Am putut duce doar o singură viaţă,
Iar între ceea ce ştiu şi ceea ce nu ştiu
Se clatină o lumânare cu flacăra
Pe-un picior subţire de pământ.

II

Să mulţumim, iubito, acestui rug de pădure,
Şi stelei asupra-ne, să mulţumim,
Nopţii, care ne umblă prin pleoape
Şi ierbii pe care şedem.

Să mulţumim, iubito, sufletului,
Care munceşte cu albinele lui,
Şi acestui aer pe care gura-l culege,
Şi apei care curge alături
Şi duce tremurătoare oglinzile ochilor,
Căci dragostea noastră, iubito, are nevoie
să mulţumească...

III

Ca vocabula
Pe-o pagină mută,
Deşi aşa de singur m-aş teme...

Dacă, citind pagina aceasta,
vei da şi de mine,
Şopteşte-mă-n glas,
S-aud vocabula pe buzele tale...

Mi-ai face un bine, iubito,
Mi-ai face un mare bine,
Căci voi auzi...

IV

Cules e mărul de mugur şi de veste
Şi trece-asupra ta un râu închipuit.
A fost odată precum nu mai este,
Oglinda ce m-arată pe-un câmp înlocuit.

Cum putea-voi şti ce-i calea neurmată,
Când cu lumina casei vor trece prin fereastră
Hulubii de pe chip, aripa lor zburată,
Şi ramul de măslin, şi sărbătoarea noastră.

V

Eu sunt fiinţa dureroasă a ta,
Cu dragostea mea te-am îmbolnăvit.
Căci n-a fost ziua ziuă, nici noaptea noapte,
Căci n-am osebit.

Iubito, de singurătate am putut fugi
Doar împreună,
Că ceea ce încălzeşte soarele răceşte luna...

Voiam să ştii acest adevăr
Ce-nlocuieşte acum tăcerea în casă...

VI

Cum nu e nimic când visezi meri înfloriţi,
Cum nu e nimic când mături casa,
Cum nu e nimic când cântecul se vaicără
de durere în oase,
Cum nu e nimic când duhul florii se-mprăştie
pe câmp,
Aşa şi cuvântul gustă din măr şi nu poate
spune,
Aşa şi cuvântul s-adună în mijlocul peştilor,
Cum nu e nimic că e jocul peştilor,
Pe liniştea aceasta amorţită, uitucă,
În noapte târzie, când luna
Se urcă sus ca să stăpânească,
Cum nu e nimic că va stăpâni...

VII

Vântul îşi înalţă cascadele,
Curge pe văzduh strâmb,
De parcă mă suflă astăzi pe dâmb
Cu două toamne deodată.

Stă pomul cu crengile goale,
Ca un copil gol, ce vrea să se scalde,
Vântul îşi înalţă cascadele –
Ce se va-ntâmpla până-n vale?

VIII

Din cărbunii stinşi
Se trezesc orele acelea...

Cineva a umblat în pieptul meu,
Cineva umblă-n pieptul meu,
Omul care trebuie să umble...

Din cărbunii stinşi
Se trezesc orele acelea...

– E ora şase de lângă inimă,
Atât am putut şopti
În orele acelea...

IX

Democrit şi-a scos ochii ca să poată gândi...
Am nevoie de încă o pereche de ochi,
Fiindcă ochii pe care naşterea mi i-a dat
Se uită acum în inima operată...

Ce se face în piept!
O inimă împunsă cu bisturiul. Fără de nume.
Timp care n-are încotro şi stă aici,
Lenevit fără să mai vrea ceva.

Şi ochii care se uită
În inima operată!

X

În ziua aceea a nins...
Alb pomul la geam, în zăpadă,
Alb geamul, alb în zăpadă,
Alb pe albe cearşafuri...

Negru în inimă,
Negru în ochii iubitei,
Ca la statuia în ploaie...

Acum plouă...

În ziua aceea a nins...
Albă faţa iubitei,
Albi stropii, adâncii, în ochi,
Albi ochii ei de nesomn
Şi suferinţa ei de nesomn,
Ca cearcănul ei de nesomn...

Neagră cădere fără de sprijin,
Neagră pornire în urma inimii,
Neagră iubita pe căile acelea...

Acum plouă...

În ziua aceea a nins...
Fulgi goi pe dinăuntru,
Uşor încărcându-şi deşertul,
Uşor înnegrindu-se,
Când iubita s-a atins cu privirea
Să vadă cum fulgii se umplu...
Acum plouă...
În ziua aceea a nins...

XI

Acolo unde se termină drumul,
Pe lângă norul cel alb,
Ca un miel pe pajiştile albastre cereşti,
Cum ţi-oi răspunde, când ai să întrebi:
– Unde eşti?

Sărbătoarea a încăput în această prăsadă
Singură, ca o văduvă-n casă...

XII

E un tablou cu cai,
Pe care l-am scris din memorie.

I-am adus să-i adăp cu vopsea.
I-am pus într-o frescă
Să necheze...

Dar ploaia a spălat şi munca aceasta.

Acum presupun pe pânză
Locul pe unde puteau fi ochii lor
Sau depărtările deschise ale copilăriei...

XIII

O, timpul nopţii, poet şi el,
Şi-n zori de zi cu-aceeaşi soartă,
Pe-o foaie scrisă – viaţa toată,
Şi moartea toată-ntr-un rondel.

O, timpul nopţii – scurtă viaţă,
Luminile-şi dezbracă-n fugă,
Îşi stinge raza într-o rugă,
Da-n lume iar e dimineaţă...

O, timpul nopţii, poet şi el,
Ca toţi poeţii ce-au muncit
Pe-un câmp de gând nemărginit
Cu soarele într-un rondel.

XIV

Iartă-le, dragă, fiinţele acestea fără de gândire!
Sunt nişte broileri,
Nu vezi că dormitează sub cuţit
Şi n-au nici aripă?!

E o marfă, pasărea aceasta,
Şi trăieşte numai pentru gură...

E un nou soi de pasăre...

Iartă-le, dragă, fiinţele acestea fără de gândire!
Ele îşi merită destinul...

XV

Cuvântul de cretă cu miez de magneziu,
Scris la lecţia de limbă maternă,
E o stea ce-şi părăseşte singurătăţile
Şi cade în lumină eternă...

XVI

Se înăspreşte barba pe faţă,
Ca ziua bătrână în tânără dimineaţă,
Ca ziua gânditoare cu ochii de-amurg –
Râuri se trec, apele curg...

Cuvântul învaţă într-un strop de must,
Ce e aerul înăcrit la gust,
Verdele-n pădure se umple de-aramă:
Mamă? Tu eşti? Sunt eu. Mamă.

Se-nvecheşte cartea în odaie,
Cu pagina-ndoiată la fiecare ploaie.
Am vrut să te cunosc, câmpie,
Copilărie a lumii, copilărie...

O, prietene, iartă-le cele ce grăiesc,
Un pom pentru tine acum împodobesc,
Şi m-am învăţat aşa a-mpodobi,
Ca zorii şi-amurgul într-o singură zi.

XVII

Fluturi de gheaţă şi aerul
În care mi-a râs o ţigancă,
Vrăjindu-mi vederea şi parcă
Şi aerul râdea lângă ea,
Râdea lângă ea şi vederea
Şi fulgul, zburându-şi căderea...

Era un aer mai tânăr şi parcă
Mai tânăr şi râsul acel de ţigancă...

XVIII

– Străino, de unde vii?
– Din lună, străine...
– Străino, unde te duci?
– În lună, străine...
– Aşterne prosopul ca să calci mai moale,
când te vei urca în zid...
– Mi-oi aşterne şuvoiul de apă...
– Apa te va duce-napoi...
– M-oi gândi la pieptul care înfruntă...
– Ce gândire îndrăzneaţă!
– În zid, străine, ca zidul...

XIX

Voiam să nu mai spun de flori,
că le-am văzut trecute,
Ca-n conştiinţa de frumos – nişte vedenii slute.
Îmi părea în crâng că port atunci un spin pe faţă,
Că-n viaţa gândurilor
un ochi sub pleoape-ncet învaţă.

Dar ce-mi părea cu ce era se-ndepărta prea tare,
Ca să ating în gând un abur c-o petrecută floare.

Că-n timp cunoaşterea fiinţei şi calea pân' la ea
Mă arunca în marea minţii şi-n suflet mă topea.

Cum nevăzut ca vântul care se zbuciuma în ram,
Voiam să ştiu întâi ce sunt în loc de ce eram.
Voiam să ştiu întâi ce-oi fi în loc
să ştiu ce-am fost,
Că-n lume multe s-au trecut...
Atâtea-n lume-au fost!

XX

E un gând puţin, care-n perdea
Şi-a încâlcit aripa ca o muscă,
Şi-l văd că-i muscă, şi-i subţire,
Şi nu-i găsesc o potrivire,

Şi-l cercetez delaolaltă,
Fac presupuneri şi concluzii,
Dar musca bâzâie iluzii
Într-o perdeauă colorată...

XXI

Nu dovedeşte soarele să sloboadă o rază,
Că zece poeţi dintr-o dată îl pastişează...

Nu dovedeşte râul s-ajungă la deltă,
Că zece poeţi îl editează sub aceeaşi copertă...

XXII

Te-arată frumos ca izvorul
Pe marginea-ncetului cer,
Doar asta mai pot să ţi-o cer,
Şi dorul.

Te-arată bogat ca pământul
În marea privirilor tale,
O dimineaţă, una, şi-o cale,
Şi gândul.

Te-arată copil ne-nţeles,
În raza ce trece câmpia,
Se scutură-n drum păpădia
Pe-un şes.

Te-arată în lumile rare
Minune adusă în spic,
La-nceputul unui colnic,
Şi-o mare.

XXIII

Dragă, tu eşti acum chipul unei lumi...

Dacă aş mai avea de cunoscut ceva,
Ţi-aş spune că eşti chipul
A ceea ce am a cunoaşte...

XXIV

Plângeau cuvintele în grai,
Pe stinse flori curgeau lumini.
Intra poetu-aşa în plai,
Ca soarele între grădini.

Poetul şi cântarea lui
Ajuns-au să se întâlnească
Pe-o scuturare de gutui,
Ce-a-ngălbenit lângă fereastră.

Nu cuvânta, tăcută, gura,
În picure suna izvorul,

Asupra rămânea căldura,
În ţărnă s-adâncea cu dorul.

Şi se-ncepu amurg apoi,
Şi se-nteţea pe culme noapte,
Când cerul a pornit în ploi
Peste câmpii însămânţate.

XXV

De bucatele care stăteau pe masă
nu s-a atins nimeni
Înainte ca stăpâna să fi spus:
„Gustaţi din ce este!"

Ce copii cu ochii plini de mofturi!
Ce masă bogată şi cât de mirositoare!
Numai ochiul copilăriei mele se uita flămând...

XXVI

Cloşca stă pe stropi de rouă,
Scoate suflare nouă:
– Dă-ne aer şi nouă,
Că suntem vreo nouă.

Pe sub cer, în noapte lină,
Mii de stele, lună plină,
Se opresc, se uită-n rază,
Nouă puişori să vază.

O, minune pământească!
Steaua numără: sunt nouă!
Chiar şi-o fire păsărească
Scoate-n timp suflare nouă.

XXVII

Copilă, spune-mi numele tău.

Sunt străin în oraşul acesta
Şi-mi pare că te cunosc numai pe tine.

Copilă, spune-mi numele tău,
Poate aceasta ar fi destul
Pentr-un suflet care e numai timp...

XXVIII

– Dragule, nu eşti singur,
Alături e un izvor –
Odată am auzit un murmur
În val tremurător.

–Dragule, nu eşti singur,
E mama lângă tine –
La creştet două stele-odată
Legănau lumine.

– Dragule, nu eşti singur,
E ţara ta fierbinte –
Odată s-auzea ecoul
Vremii înainte.

XXIX

Tot mai puţin îţi asemeni.
Astfel nici tu nu te recunoşti.
Se scutură de pe bolţi
Stele îngheţate,
Fără să se atingă de tine.

Sau poate că iubirea
Odată şi-odată
Are privirile unui geam îngheţat...

XXX

Când s-a aşezat pe pervaz un hulub,
Vroiam să fiu ca hulubul.

În ochii speriaţi de pasăre-a casei
Chipul se arăta ca hulubul, dar, pare-se
Fără de aripi.

Mă fura aşa gândul,
Mă ducea prin dimineaţă, devreme.

Cu ochiul speriat al hulubului
Mă uitam, dragă, la tine şi la vreme.

XXXI

Mi se pare sau poate
Într-adevăr nu pot comunica cu mine.

De parcă nu mă aud,
Nu mă simt.

De parcă inima mea
Nu ştie în care piept a bătut.

XXXII

Copiii se joacă în curte.
Până şi vocile lor
Se joacă în curte.

Până şi aerul pe care-l înghit
Se joacă în curte.

Până şi cerul asupra lor
Se joacă în curte.

E cerul lor,
Al copiilor...

XXXIII

Tu mi te-arăţi pe-o margine de mine.
Scânteiază simţirea timidă.
De parcă cerşesc miere albinei
Sau mă răceşte miezul de pită.

Nu ştiu alta a presupune,
Eu te caut la marginea mea.
Ce orizonturi aspre, dar bune,
Şi-mi pare c-are să cadă o stea...

XXXIV

Din care durere mă ştergi?

Închipuie-ţi pomul fără de frunze!
Închipuie-ţi gura fără de buze!
Închipuie-ţi numai o bucată din mine!
Închipuie-ţi numai ziuă şi soare!
Închipuie-ţi numai fericire!

Din care durere mă ştergi?

XXXV

Am scris cât a ţinut o ninsoare.
Braţul cu inima l-am înlocuit.
Era nevoie de cea mai simplă scrisoare
Şi de-un suflet de citit.

XXXVI

Parcă-i mai bună salcia ca plopul,
Sau urzica şi pelinul
Îşi pun vreodată această întrebare?

Sau mai bun poate fi
Omul la care mă duc,
Ca omul de la care vin?

Şi totuşi există ceva
Mai bun ca altceva!

– Cine? Că şi orele sunt totuna!

– Poate adevărul e mai bun ca minciuna,
Dacă nimic
Nu poate fi
Niciodată
Totuna...

XXXVII

Numai tu poţi sosi aşa de târziu.

Învierea ta de sub lucruri mărunte.

Iubito, ca să nu ne-amintim de ceea ce-a fost,
Mai bine să ne uităm la ceea ce va fi.

În ochii tăi răsare soarele –
E ziua pe care o vei dărui.

XXXVIII

Perna adoarme înaintea mea,
Fiindcă nu ştiu cine-i mai obiect ca cine.

Cu două căldări de apă aleargă
Un careva la mine
Să-mi stingă focul din ochi.

Ce pleoape arse!

De parcă şi-a fiert cineva aici somnul,
Iar acum aruncă resturile afară...

XXXIX

Sălbatică fire din dans,
Mi-e gândul să te urăsc.
Femeie cu sânii de foc,
Mi-i gândul să-i sting c-o uitare.
Pădure ţi-e părul în care mă pierd,
Iar ochii – o simplă socotitoare.

Cu inima mă minţi,
Cu sânii m-alegi,
Şi cu ochii seci.

Sălbatică fire din dans,
Te privesc cu sufletul ars.

Zece bărbaţi ai obosit,
Pe cinci i-ai rătăcit,
Acum e rândul meu
Să mă cert cu Dumnezeu
Pentru dansul tău.

Sălbatică fire din dans,
Mi-e gândul să te urăsc...

XL

Săbiile pământului au ruginit...

Cine gândeşte acuma metal,
Rugineşte în creier...

Aud vorbe solare,
Citesc acum cartea păinii,
Vreau să-nsuşesc înţelepciunile plantei.

Auzi, iubito, înţelepciunile plantei...

XLI

Nimic nu mă desparte de tine.
Mereu să te văd.
Copacul se scutură-n iarnă
Şi frunza se umple de-omăt.

Când amurgul se stinge, mai văd o culoare.
Ultima piere încet.
Aşa-s spinii mânaţi pe câmpie de vânturi,
Ca inima pe care o pierd.

XLII

Dar inimile se mai şi opresc.
Nici moartea nu e fără de moarte.
Cel tare de slab se desparte,
Atunci când abia se unesc.

Dar inimile mai şi-ncetează
Când soarele pleacă din sânge.
Nu plânge, femeie, nu plânge,
Atunci când abia se serbează.

XLIII

Prin ceaţa zorilor de ziuă
Maşinile trec,
Ca nişte licurici orbi...

Mi se pare că toată noaptea
Am mâncat
Numai zgomote...

Încotro fugim,
Dacă totuna
Ne-ntoarcem acasă?

Sunt orbi licuricii,
Sunt orbi...

XLIV

De prisos îmi părea cuvântul „iubire"
În gura omului
Care-mi vorbea în amurg.

Prin cuvântul „iubire" el se-nvăţa
Să urască...

Omul care n-a ştiut să urască...

XLV

În gustul sfărâmat ca o nucă,
În pâinea întinsă fărâme,
Tu stai şi pescuieşti o iluzie
A cântecului fără de rime.

Te-amâi mai încolo, pe mâine,
În ziuă multe nu-ncap.

Un peşte înghite cârligul
În jocul luminilor, slab.

Dar prins se arată şi dacă
Există sfârşitul, basta!
Ce-i peştele? O simplă ocazie
A pescuitorilor prin lumea asta.

XLVI

Pom vorbitor,
Limbă a plantei, molcomă,
Are cuvântul floare în sunet –
Stau şi ascult,
Şi cuget...

Are drumul un trandafir
La sfârşit,
Sub nara murgului în spume –
O, limbă a plantei, molcomă
De-atâta lume...

Mă-nvăţ a vorbi
De la tine, pomule...

Inima anunţă o-ntrebare
În această limbă a plantei,
Vorbitoare.

XLVII

Mi-ating sărutul de pământ,
Începe-un soare-n răsărire,
Lumina cea de-nchipuire,
Pe care o găsesc muncind.

Pe-o margine de foc s-arată
Atâta Eu întins pe rază,
De parcă inima serbează
Îndrăgostirea ei curată.

XLVIII

Pentru că nu se poate altfel!

Pentru că ora la care-am venit
Putea să nu fie.
Precum că baştina mea ar fi dorit
O poezie.

Pentru că m-am îmbogăţit cu o frunză
Toamna devreme în vânt.
Pentru că sufletul se stabileşte în ochi,
Să vadă pământ.

Pentru că dragostea, numai ea e mare nectar,
Când albina s-afundă în floare,
Şi spinul nu se duce din palmă,
Că n-are-ncotro, că n-are.

„Te iubesc, arbore!" – şi arborul
Şi-a scuturat fructele...

Pentru că nu se poate altfel!

XLIX

O pasăre vrea să s-aşeze
Şi nu e unde.
Doar pe creste de valuri,
Fiindcă apa mai unduie.

O pasăre devine piatră grea,
Ce-are să cadă în munte.
Doar pe creste înalte
Piatra mai unduie.

Doar pe creasta de sus
Cerul s-atinge de frunte,
Şi aripa de piatră a fiinţei
Începe să unduie.

L

Nu-i aşa de greu, dar nici uşor nu este
Să treci prin fier cu firul de mătase,
Când tot ce coşi pe dată se descoase –
Pe-acelaşi loc şi în aceeaşi casă.

Nu e-aşa de greu, dar nici uşor nu este,
Căci pieptănându-ţi părul, c-un dinte-atingi
şi gândul,
Dar, în oglinda albă nevăzându-l,
Nu ştii ce-ai pieptănat în adevăr.

LI

Iartă-mi bucuriile acestei zile.

Pentru tineri
E ziuă de vineri,
Iar pentru noi
E ziua de joi.

Iartă-mi bucuriile zilei în trecere,
Îndoiată-n timp ca o secere,
Uitată în lanul cu pâine,
Între tine şi mine.

Străină bucuria, străină,
Ca chipul seara la lumină...

LII

Acest perete de sticlă
Mă arată străzii.

Nu e trecător care să nu se uite la mine.

Chiar şi orbul care traversează,
Chiar şi orbul
A ridicat fruntea
Şi m-a cercetat cu nopţile sale...

LIII

Ce zbuciumi tu, ţărâna mea,
Legând în verde vara care
Nu poate-nfăţişa o floare
În chipul rar ce l-aş vedea.

Ce zbuciumi tu, pământ topit,
În flăcări greu mistuitoare,
De parcă sunt, de parcă-mi pare,
Că n-oi iubi. Că am iubit...

LIV

Ţi-am zis: „Suflete bun.
Tu nu te poţi întoarce
De două ori
În aceiaşi ochi".

Pentru o singurătate
Ne-am pus pe degete
Câte-un inel...

Mi-ai zis: „Suflete rău.
Bunătatea se teme de tine.
Aşa de barbar,
Aşa de barbar...“

Într-o primăvară târzie
Abia am încăput cu dragostea
În cuvântul nespus...

LV

Colier –
Strop de chihlimbar leton.

Surâde marea
Pietrificat
Între femeie şi bărbat.

O, pescarii veacurilor,
De mult plecaţi de-acasă,
Iată-i se-ntorc –
Stropi de chihlimbar,
Făpturi de mărgean,
De parcă marea
Îşi justifică
Veşnicia...

LVI

Această ninsoare
Mă-ntoarce cu faţa spre munţi,
Încolo, la creasta cea albă
Şi fulgii trecuţi,

Şi unde-i totul
Fără de întoarcere...

LVII

Barbar e cuvântul „nimic“,
Ca un hoţ ce l-am prins
cu furtul în mână,
Şi care nu recunoaşte...

Ai, barbarul, nu recunoaşte...

LVIII

Omul cel straniu a început
Să cântărească pe rând
Fiecare zi.

– Fiindcă zilele, spune omul cel straniu,
Sunt nişte fiinţe
Una se-ngraşă,
Alta slăbeşte...

Ziua de marţi,
Cât de slabă-i, sărmana!

Ce durdulie ne-aşteaptă pe noi
Ziua de joi.

Fiindcă zilele sunt
Nişte fiinţe
Care se pot înslănina
Cu viaţa de-o singură zi.

LIX

Draga mea, privindu-ţi ochii,
Am dat de raza urii,
În locuri adânci,
Sub geană,
Pe unde mă temeam

Altădată
Să intru
Cu inima mea
Fricoasă
Şi oarbă,
Şi care abia astăzi
Le vede pe toate...

LX

Dacă v-aţi lăsa de jocul acesta de rouă
şi v-aţi usca chipul mai la soare,
cred c-ar face mai puţine greşeli
elevii la dictare.

Nu ştiu de ce, dar pe hârtie
litera când o oblig să stea culcată,
dintr-o greşeală curbă
nimeresc în una pătrată.

LXI

Soarele se-nclină pe-o margine de lac,
În haine de amurg câmpiile se-mbrac',
Şi eu mă uit adânc, şi-i vreme-acum de coasă,
Şi se petrece-un soare în rază lunecoasă.

Crescut în pălămidă e câmpul către toamnă,
Cu preţul roadei multe prin oboseli se-ndeamnă –
Flămând un suflet mare şi trupul cel sătul,
Mă uit: ce nu-mi ajunge. Şi câte-s. Şi-i destul.

Precum străbat cu mintea focul cel rotund,
Prin haine de amurg c-o rază mai pătrund,
Un peisaj concret se-ncheie-n toamnă-aşa –
În roade-aceste câmpuri ori năzuinţa mea?

LXII

În spaţiul imens,
în care mă aflu,
cască lânced zeii,
netrezite încă întinderile
acestea
mă-nghit cu a lor nemărginire.

Aş vrea să ştii, dragă,
că toate visele mele
sunt cu tine
şi-abia aştept
întoarcerea acasă.

LXIII

Mi-i poftă de stele...

Dacă-aş putea s-o ajung
Pe cea mai coaptă
Din vârf,
I-aş suge lumina mustoasă.

Stă mâncarea neatinsă pe masă
Şi tu mă-ntrebi: „De ce nu serveşti?"

Mi-i poftă de stele,
Flămândă inima mea cere.

O, cum zboară pe sus,
Lipsită de sine,
Steaua coaptă a luminii,
Pe lângă poftele inimii...

LXIV

În loc să ne iubim,
ne ducem la nunta altora,
împărtăşim fericirea altora,
ne umplem zilnic de altul,
ne spunem zilnic alta,
simţim alta,
adică altceva,

în loc să ne iubim.

LXV

Atâtea lucruri de prisos
  mi s-au plodit în gânduri,
Că mi-i teamă că-s străin
  şi-n cele patru rânduri.

Atâtea chipuri perindează
  pe lângă geamul stins,
Că m-am temut. Aprind o lampă.
  Dar de ce-am aprins?

Atâtea flori pe-un câmp uimit
  s-or scutura poimâine,
C-am tresărit cu tocu-n mână
  şi m-am gândit la mine.

LXVI

Care-i farmecul
cărţilor de joc,
dacă joacă o lume?

Unul a adunat
chiar şi-o bibliotecă din cărţi de joc...

O operă editată în copertă tare
la selecţia: „Crai aleşi".
„Dame alese".
„Valeţi".
Colecţii de „Zece" şi de „Şase",
de parcă se termină
tabla înmulţirii.

LXVII

Spune-mi: cum ai dormit?
Până şi somnul tău e o enigmă.

De parcă te-ai prefăcut într-un gând de-al meu,
Care a adormit lângă mine...

De parcă te uiţi cu pleoapele mele,
De parcă îmi povesteşti visele mele,
De parcă eşti
Ultimul gând pe care îl am...

LXVIII

Aş vrea să ştiu
ce-i floarea ruptă din grădină,
pe care acum mi-o dai,
că doar pe ea n-am cunoscut-o,
căci sufletu-mi pofteşte:
prin floare ruptă
să afle locul rupt,
prin ceea ce-mi lipseşte –
lipsirile de mine.

LXIX

Pân' la trei cireşe coapte
ca s-ajung cu gândul,
nu mai dorm a treia noapte,
tot căznesc frământul.

Pân' la trei copii pe perne,
ca să zic: „Visează!",
tot nesomnul se deşterne
şi nu-ncape-n casă.

LXX

Un copil m-a întrebat:
– De ce Moldova-i frumoasă?

Era în codri
Şi stejarii –
Aceşti bărbaţi ai folclorului nostru –
Repetau în ecou:

Frumoasă... Frumoasă... Frumoasă...

Auzi, copile, ce spun
Stejarii
Despre mama?

•

Pasăre Eu

1. Cântecul de luni al păsării

În fiecare lucru, om sau noţiune
Aud o pasăre cântând...
În fier e pasărea de fier,
În gumă – pasărea de gumă...
Fiecare lucru, om sau noţiune
Acestui cânt de pasăre
În totul se supune...
Şi e destul din careva din ele
Să evadeze
Aste două Aripi-antiteze,
Că lucrurile-ntr-o clipă se confundă,
Şi nici să-ntrebe, vai, nu pot,
Nici să răspundă...
Ba chiar mai mult.
Scaunul pretinde a fi masă,
Iar masa-n patul meu se culcă,
Cu plapuma-mi se-nveleşte,
Ca şi mine,-ncearcă a visa,
Şi chiar visează.
Stiloul, spre exemplu,
Din garderobă-mi ia cravata
Şi, stând cu poza mea în jilţ,
Semnează
Un act ce mă condamnă.
Eu tremur,
El, distant, îmi face:
– Apelează!
Televizorul îmi pipăie diapazonul,
Şi-mi porunceşte
Să-i emit
Imagini care să-i convină,
Altfel îmi poate stinge

Ochiul roşu de lumină...
– Ce bine cântă pasărea –
Cânt în fiecare-n parte,
Până ce lucrul însuşi, pare-se,
De pasăre nu se desparte...

2. Cântecul de marþi al păsării

Îmi caut păsările
Prin fapte de noapte,
Le chem acasă,
Mi-e dor
De pana lor,
De cântul lor...
Ele slujesc mai multe-mpărăţii:
Un violet de zări,
Un roşu de amiezi,
Albastru de chindii.
Ele slujesc mai multe melodii:
O mult străină notă alto,
Stăpâna scării muzicale,
Acolo pasărea-mi nu cântă,
Acolo – moare...
Le chem în ritmuri de *andante*
Precum sunt vocile lui Dante...
... De secole se soarbe vinul,
Rece ca pământul,
Amăriu ca pelinul...
Mai e şi-a treia-mpărăţie –
E numai *forte* şi *major,*
Un ou cu ţipete de pui
În zbor...
Mai slujesc şi-un Mare Dor,
El ce spune, el ce tace –
Numai creşte şi se coace,
Se desface...

Mai slujesc şi-o dragoste uitată:
O mamă-avea
O preafrumoasă fată.
A pierudt-o,
A plâns-o,
A durut-o...
Şi-acum o mai aşteaptă,
Fata nu se-ntoarce,
A furat-o un zmău
Şi-o ţine-n turnul său...
Tu, pasăre, zboară,
Întreab-o, surioară,
Ce cântec cânţi,
Ce plânset plângi,
Ce lumină-aprinzi.
Şi ce lumină stingi?
Mai slujesc şi alte-mpărăţii:
Zâmbetul de zori,
Somnul de amiezi,
Cuvântul de chindii
Şi alte melodii...
...Îmi caut păsările
Prin fapt de noapte,
Le strig c-o şoaptă de *andante,*
Şi trec pe-aceste tulburi pânze
Cu vocile lui Dante...

3. Cântecul de miercuri al păsării

O, încercuite raţiuni şi spirite!
Răscolitor, voi aşteptaţi
Sosirea mea în miezul vostru...
Nu
Prin rozul dens al unui câmp cu flori
S-ajung,
Ci pe-un alb fundal

Al scenei voastre mute
Să apar
Cu nete proiectări de strigăt...
Altfel
Un larg şi răsuflat
„Ah"
Din toate, vai,
Dezamăgit se scurge!
Amplific doar ceea ce vă
presupune-o şoaptă,
Iubirea, precum creşte,
Simţindu-i apăsarea,
V-o dăruiesc cu mari succesiuni
Respingătoare...

Nu vă scuzaţi în faţa mea!
Nici eu nu cer vreo scuză,
Marele răspuns se vrea satisfăcut
Şi-atunce, fiecare,
Propria-i piatră şi-o răstoarnă,
Şi, respirând uşor,
Ia o hotărâre –
Unica ce corespunde aerului
Pe care-atâtea veacuri l-au respirat plămânii...
Acesta ne e destinul.
La judecata lui,
Sobri, cu mintea clară,
Va trebui s-amănunţim
Memoria,
Până la cel mai neînsemnat detaliu...
Şi-atunci, dacă grijit-am
Doar luciul viu
Pe dinafară,
Prea strâmtorând interiorul
Ce caligrafia

O inspiraţie,
Muţi, ca lemnul geluit,
Vom aştepta sentinţa
Ce carii ne vor
Spune-o...
O, încercuite raţiuni şi spirite!
Păsările aceluia ce peste tot înseamnă Eu!
Rup rugina cercurilor voastre
Şi iar flămânde
Îşi continuă zborul
Spre ierbi cu suflet viu,
Păşuni neinterzise,
Acolo să se cânte,
Mult şi-ameţitor,
Pentru-o totală armonie...

4. Cântecul de joi al păsării

Pasăre – cântare veche,
Vin să-ţi fiu pereche.
Părăsesc ninsoare grea
Şi mă mut pe creanga ta.
De mă seacă, de mă udă,
Tot o floare-o să m-audă;
Tot un măr rotund m-oi coace,
Cu sămânţă m-oi întoarce;
Tot un vânt m-a scutura,
Să mă guste cineva...
Pasăre, fă-mi loc să vin,
Să fac cuibul tău senin,
Să-mpletesc din ramuri moi
Cântecul nespus de noi;
Să m-asculte, să mă ceară,
Setea mare-n toi de vară...
Pasăre, să ştii, eu sânt
Numai ape şi pământ.

Strigăt strig de apă rece –
Strigătul ce-o să mă-nece.
Strigăt strig de grea ţărână
Şapte ori pe săptămână.
Iarbă-n şes cu frunze ude,
Pasăre, cine te-aude?
Pasăre – cântare veche,
Vin să-ţi fiu pereche...

5. Cântecul de vineri al păsării

Păsări ale aceluia ce peste tot înseamnă Eu!
În preajma drumului pe care l-aţi ales,
Fugind mereu de-un Mare Rece,
Strălucitor,
Ca un cuţit, ce-a înfăptuit numai omoruri,
Cântaţi doar pentru cel ce peste tot înseamnă Eu!
Cântecul copilăriei veşnice
Îl aud,
Aici în umbra
Mărului, din care am muşcat
Doar bătrâneţe şi învăţături minore,
Ce, fiind supuse eternului
Spre care-mi înălţam privirea,
N-au nimic la temelie,
Decât o raclă goală,
Ce se vrea umplută...
Păsări ale aceluia ce peste tot înseamnă Eu!
Dragostea pe care veţi alege-o
E ca o furnică
Ce biruie zilnic în vechiul muşuroi.
Se dă o Mare Luptă cu elogiata forţă,
Mai slabă decât mine,
Perfectă doar pe cât
Mai imperfectă-i îndrăzneala mea,
Ce-nălţător

Rapsodiază-n mine –
O despărţire lungă
Ori pe veci o împreunare
Cu mai Tarele decât toţi –
Copilul regăsit...
Păsări ale celuia ce peste tot înseamnă Eu!
Al vostru cântec
Nu-i leac, nici mângâiere –
E ceea ce simţea Niobe
Când Artemis
Umplu văzduhul cu săgeţi,
Fărâmiţând albastre ceruri,
Şi-a lor pisată sticlă-o arunca
În ochii pruncilor –
Frumuseţi încântătoare!
O, zei.
Există doar o luptă,
Mereu necâştigată,
E vorba de suflet,
Căci trupul e-n afara insomniei mele,
Prea greu
Pentru păsările aceluia ce peste tot înseamnă Eu.

6. Cântecul de sâmbătă al păsării

O, păsări, multele mele păsări!
Tu, cea a vieţii mele,
Tu, cea a speranţelor mele.
Albe şi negre
V-aţi întâlnit
Deasupra frunţii
Şi-mi împletiţi un cuib –
Cuib în care se ciupesc puii a ploaie...
Tu, pasăre a cântecului meu,
Şi tu – a tăcerii mele.
Iată-vă-n zbor,

Ciuguliţi gheaţa înaltului rece...
... Numai... De nu s-ar naşte copiii mei de gheaţă!
Tu, pasăre a vânturilor mele
Şi tu – a codrilor mei.
Ca frunzele, toamna,
Vă scuturaţi printre crengi.
O, cât de durută-i căderea voastră!
Tu, pasăre a venirii mele,
Şi tu – a plecării mele.
Vâsliţi
Cu aripile-n
Cerul plin de evocări,
Întreceţi sfârşitul,
Plecarea mea mereu să se amâne –
Tu, pasărea mea de ieri,
Tu, pasărea mea de mâine!
M-am logodit c-o stea.
Voi beţi la nunta mea –
O, pasărea mea bună.
O, pasărea mea rea.

7. Cântecul de duminică al păsării

Auziţi-mă!
Vedeţi-mă!
E glasul meu, acela care poartă-o suferinţă.
E vorba de suflet,
Căci trupul e-n afara insomniei mele...
Răsfăţaţi copii!
Ce sprintene şi zvelte-s vorbele
Pe care vi le-aruncă Marea Glumă!
Ori asta e vestirea?
Arhivele vor geme a pustiu,
Ştergându-ne cu tuşurile uitării,
Ne vor înghiţi în praful lor amar,
Şi-atunci, ce treji vom fi

La propria-ne înmormântare!
Târziu!
Galopăm
Prin nopţi şi zile.
Am deplâns un ieri,
Elocvenţă turnăm în mâine,
Dar Azi,
Acela Mare Azi,
Al cui rămâne?
Păsării ce-l urcă pe aripi!
Acestei tari făpturi
Ce cântă-n noi,
În fiecare,
Şi-n limpede ne-aruncă
Din strâmtă tulburare.
O, răsfăţaţi copii!
Priviţi la scenă!
Peste-un tablou
Actorul Timp,
Jucând în Adevăr
Cu alte haine-apare,
Şi-ncepe un monolog
Cu diamante rare.
Dar noi?
Pământ?
Uitare?
Flori ce fără rod s-au scuturat?
Opriţi-vă!
Să-aud,
Să văd,
S-ascult
Glasul păsării
Ce poart-o suferinţă.
Cu-aripile în zbor...
•

La casa Lisandroaie

Pe deal la casa Lisandroaie,
Ştearsă-acum de-o arătură,
Blând pământu-i ca o oaie
Când îşi trece iarba-n gură...

Se-ntindeau în pisc tufarii,
Sugând aşa la izvoară,
Pe-unde beau şi telegarii,
Coama fluturând-o-n vară.

Când bocea în negrul nopţii
Pe cornişe cucuveaua,
Tremurau în sat cu toţii:
Care-i soartea şi beleaua?

Nu ştiu cât rodea pământul,
Dar pre limba lor ţăranii
Făceau roadă cu cuvântul,
Uşurând în basme anii.

Cum că ielele-n odăjdii
De pe deal sculau trecutul,
Cu îndemne şi nădejde
Se urca-n făptură lutul.

Şi se-mbărbătau pe-o clipă
Iar la trai şi la sămânţă,
Adunând fără risipă
Inima într-o credinţă.

Le ardea în ochi îndemnul,
La copii şi la câmpie,
Pân-ce seara untdelemnul
Mai suia într-o făclie.

Nu ştiam cu ce se-ncheie
Luna-n cer şi cum petrece,
Dar ştiam că-ntr-o scânteie
Pe la uşa noastră trece.

Seara-ncet în cuptoraşe
Ardea focul ca un vis,
Auzeam că prin oraşe
Viaţa e ca-n paradis.

Dar noi ochiul ni-l prindeam
De un fum ce-l scoate paiul,
Era simplu ce spuneam,
Ca să nu te tacă graiul,

Ca s-avem puteri pe mâine
La cosit în câmp lucernă,
Mestecam mâncarea bine,
Stăpâneam în somn o pernă.

Blândă ne-nvelea odaia
Cu odihna ei senină,
Scuturând din noi văpaia
Ce curgea din vână-n vână.

Iar în zori, când roua pică,
Ne-nşiram spre-ogoare pasul:
Avea vremea oră mică,
Scurte sărbători necazul.
•

Măcieşul

Între flori de măcieş,
Ca un dor, petala roză
Răsufla parfum la geamuri
Peste-a verilor osmoză.

Şi-ncălzea ograda noastră
Cu mirozna prelungită,
C-o mâncam cu mămăligă,
O-ntingeam c-un dop de pită.

Şi-avea gust nespus de bun,
Ca un strop de leac în gură,
Măcieşul la fereastră,
Scuturat în băutură.

O poveste ce-o şoptea
Prin amurguri vara vântul,
Coperind cu floare caldă
Ce rotea cu noi pământul.

Şi-amintea fiinţa lui
Mii de feţe scuturate,
Că-mi părea şi veşnicia
Din petale colorate.

Aşa mult aveam a-i spune,
Că-l simţeam cum stă pe buze,
Legânând pe creangă spinul,
Scuturându-se de frunze.

Iar când toamna-l părăseam
Aşa singur printre brume,
Îmi părea că se sfârşeşte
Cel mai dulce basm al lumii.

•

Tudora

Nesmerită fire Tudora!
Din sat n-a ieşit niciodată.
Femeie din soiul acelei femei –
Soră cu taina,
Soră cu steaua,
Soră cu vorbele ei.

Nesmerită fire Tudora!
Vrăjitoarea satului nostru,
Tălmăcitoarea de vise.

Ziua vrăjea cu obloanele-nchise,
Noaptea dormea cu luminile-aprinse,
Iar satul vorbea că Tudora
Are-un beci de strigoi
Şi-o cămară bucşită cu moroi,
C-aceştia-s sufletele copiilor ei,
Ce noaptea în sat, de sfântul Andrei,
Cearcă la porţi, dar fug înapoi,
Când dau de gust de usturoi.

Nesmerită fire Tudora!
Vrăjitoarea satului nostru,
Tălmăcitoarea de vise.

Cei cu nevoia veneau să-i arate
Cioburile soartei.
Şi veneau femei însărcinate
Şi fete nemăritate,
Copii schilodiţi,
Bărbaţi nenorociţi.

Care se plângea
că-l roade-ntr-o mână,
Care n-avea apă-n fântână.
Care vroia fată, care – băiet,
Care se descânta de speriet.
Care n-avea rod pe ogor,
Care avea-n suflet un dor,
Care se descânta de beţie,
Care de feciorelnicie.

Unii îşi căutau leacul,
Alţii – pe dracul,
Dar ea-i asculta, li se uita în ochi,
Îi da la agheasmă, îi căta la boghi.
Pe care-l îndemna să scuipe de trei ori
peste umărul drept,
Pe care-l freca pe sub piept.
Unora le spunea din gură,
Altora le da să bea fiertură
Pe la miezul nopţii, în plină lună –
Zeamă de mătrăgună,
Sau dimineaţa, în zori
Zeamă de orz, fiartă de trei ori,
Buruiene nepişcate de rusaliile sterpe
Sau nişte ierburi ieftine.

Cine intra cu ochii plânşi,
Lăcrima în vraful de cărbuni stinşi.
Cine se vrăjea la focul din vatră,
Arunca pe jăratic
Câte-un boţ de aluat, dospit în covată...

Nesmerită fire Tudora!
Vrăjitoarea satului nostru,
Tălmăcitoarea de vise.

Iar cine visa,
Alerga peste ziuă la ea,
Şi ea sfătuia ce înseamnă
Când visezi pomi înfloriţi toamna.
Dacă-n vis îngeri s-aşază pe poartă,
Te cheamă la ea vreo rudă moartă,
Iar dacă te vezi pe-un cal pintenog,
Cineva-n familie va rămâne olog.
Dacă-n vis zbori pe sus vara,
Peste câmpul în clăi,
Va da pieritu-n cobăi,
Şi vor pieri iarna animalele mari,
Dacă visezi că periezi armăsari.
Iar când mături o casă curată,
N-aştepta nici o roadă
Şi n-aştepta fericire în casă,
Dacă te visezi c-un bogat la masă...

Nesmerită fire Tudora!
Vrăjitoarea satului nostru,
Tălmăcitoarea de vise.

De era şi se izbândea,
Mai treceau pe la ea.
De era şi nu se izbândea,
Pentru viaţa ei se ruga.
Cine ştie ce fiinţă pe lume
Era şi Tudora?!
Atât se ştia:
E-o femeie din soiul acelei femei –
Soră cu taina,
Soră cu steaua,
Soră cu vorbele ei.

•

Straie de mire

De era să fie o noapte cu lună!

De era să fie o noapte cu lună,
Frumosul băiat al Mariei,
Îndrăgostitul băiat,
Ca niciodată frumos în noaptea aceea:
În pleoapele lungi aducea acasă sărutul iubitei,
Închipuind-o mireasă în ochii lui negri,
El şoptindu-şi iubirea în straie de mire,
Palid la chip ca unica stea strălucind printre nori,
Şi zâmbetul lui,
ca lucerna cu flori violete...
De era să fie o noapte cu lună,
Era să se vadă pălăria lui verde în mână,
Părul bogat, ce-ntindea peste frunte
o şuviţă subţire,
Albă cămaşa, tivită la guler cu foi de arţar,
Îngrijorată Maria,
Ascultând la fereastră paşii prin sat,
Suflarea tânără, îndrăgostita suflare
a feciorului ei...

Dar a fost să fie o noapte cu nori!

Trei umbre,-ngrădindu-i întoarcerea acasă,
Trei umbre intrat-au în dragostea lui,
Trei umbre sub steaua strălucind printre nori,
O singură stea care-a văzut
Cum umbra cea naltă, lovind c-un braţ de tăciune,
Lovind în şuviţa subţire pe frunte,
Pălăria cea verde-a căzut la pământ...

O singură stea a văzut
Cum umbra cea lată,
Lovind iubirea în straie de mire,
S-a-ntunecat închipuirea în ochii cei negri –
Alba cunună a miresei,
Împodobirile albe de ceară,
Floarea cea de mireasă...

O singură stea a văzut
Cum umbra cea rară, lovind c-un braţ de tăciune
În zâmbetul, ca lucerna-n flori violete,
În gândirea şoptită cu straie de mire,
Frumosul băiat al Mariei,
Îndrăgostitul băiat
A căzut la pământ...
Albă cămaşa, tivită la guler cu foi de arţar,
De era să fie o noapte cu lună –
Era să se vadă stropită cu sânge,
Din foi de arţar picurând
Îndrăgostitele picuri,
El palid la chip, ca unica stea ce-l privea,
Şi pârâiaşul cel roş,
Ce curgea spre iubită...

O, cum de n-a auzit îngrijorata Marie?!

Trei umbre l-au dus,
Iar umbra cea naltă a-nfipt vârful de coasă
Şi-n pârâiaşul cel roş, ce curgea
spre iubită...

Iar umbra cea lată a lovit fioros
Şi-n pleoapele lungi, deschise la unica stea...
Iar umbra cea rară a ţipat îngrozită...

O, cum de n-a auzit îngrijorata Marie?!

Trei umbre l-au dus,
Şi-au mestecat pământul cu moarte,
Pălăria cea verde
În noapte-au găsit-o
Şi-au pus-o cu el,
Şi l-au dus...

Dar unde?
Nici singura stea, strălucind printre nori,
Nici ea n-a văzut...

A adormit Maria în zori la fereastră
Şi a visat, ca niciodată frumos,
Nunta feciorului ei,
Iar când s-a trezit şi-a chemat,
Tot ce spunea se prăbuşea în tăcere.

Tăcere în casă, tăcere în şură,
Nimeni pe patul de scânduri,
Nimeni în podul cu fân,
Tot ce spunea se prăbuşea în tăcere.
Tăcere în sat, tăcere în soarele cel roş,
Mai roş răsărit ca niciodată în sat...

– N-ai văzut? întreba.
– N-am văzut! răspundea.

Şi-atunci inima ei n-a greşit,
Într-un tremur adânc, în alunecare
fierbinte,
Inima ei n-a greşit...

O, nădejdea Mariei! Nădejdea mamei Maria!

În rugile ei şi blestemele ei,
Şi slujbele ei pe la toate bisericile
Câte-au primit-o!

O, nădejdea Mariei! Nădejdea mamei Maria!

Se prăbuşea în tăcere,
Se golea în ochii pustii...

De patruzeci de zile,
O săptămână înainte,
A ţinut animalele-n ogradă flămânde,
A scos din casă straiele feciorului ei,
Cele de mire,
Şi le-a plâns oaia flămândă,
Mugetul vacii,

Lătratul câinilor,
Nechezatul calului,
Coviţăitul porcului,
Le-a plâns Maria cu ochii uscaţi...

Patruzeci de ani,
Câţi i-a avut să-i mai trăiască,
De ziua băiatului ei,
O săptămână-nainte,
Ea ţinea-n ogradă animalele flămânde,
Scotea din casă straiele feciorului ei,
Cele de mire –
Să le plângă oaia flămândă,
Mugetul vacii,
Lătratul câinilor,
Nechezatul calului,
Coviţăitul porcului.
Mama Maria – cu ochii uscaţi...

Se prăbuşea apoi în tăcere,
În rugi şi blesteme,
În slujbe plătite,
Dar steaua cea singură,
Ce-a strălucit atunci printre nori,
Nu s-a mai arătat în ochii pustii...

•

Fotea-muzicantul

Ca un pui de ocarină,
El cânta cântare mică,
Şi-o punea ca pe-o albină
Să dea ace la opincă.

Când pornea în sunet struna,
Sărea ţărna peste foc,
Se trezea din somn şi luna
Şi se adâncea în joc.

Pe la nunţi şi cumătrii
S-anunţa că Fotea cântă
Alte şapte melodii,
Şi în suflet le descântă.

Căci arcuşul pe vioară,
Tras încet de mâna lui,
Avea rodul copt în vară,
Spuma prinsă-a laptelui.

El cânta ca să vorbească
Şi cu orbii, şi cu muţii,
Astă viaţă omenească
S-o-nţeleagă chiar şi munţii.

Iar pe braţul lui uşor
Rândunica sta să-nveţe
Ce-i o inimă de dor,
Ce dă vieţii tinereţe.

Se oprea în treacăt astrul
Să s-adape la vioară,
Se făcea mai blând albastrul
Peste satul nostru seara.

Încăput întreg cu pieptul
În cea vrajă cântătoare,
Era Fotea Înţeleptul
Într-o lume muritoare.

Căci făcea să zboare gândul,
Să se legene pe creastă,
Când înflămânzea pământul
Şi sterpea câmpia noastră.

Căci trezea în lume visul
Cu nădejde licărindă –
Ce n-avea nici paradisul,
Avea mâna-i tremurândă.

N-ajungeau arginţi pe lume
Să plătească-acea cântare,
Ce ca apa peste hume
S-avânta spre larg de mare.

Deşi pui de ocarină,
El cânta cântare mică,
Ţinea satului lumină
La un sfat de rândunică.

•

Dăruţa

Cât de gingaşă şi bună,
Şi cu flori crescute-n pleoape,
Cum e vara la cunună
Şi la ierburi, şi la ape;

Cât de simplă şi de multă,
Ca o stea pe cerul plin,
Şi uşoară ca o ciută
Ce se uită la pelin.

Sau ca o câmpie-ntinsă –
Numai iz de răsărită,
Cât de simplă şi distinsă,
Şi ca sarea pusă-n pită.

Sau ca raza ce aduce
Amintirea de departe,
Când amarul se îndulce
Şi ca mierea se împarte...

Unde-i mâna s-o sărut
Şi s-o văd pe buna lumii?
Într-o margine de lut,
Unde-ncepe veacul humii.

Doar cuvântu-n aer sună
La legările făpturii,
Pe un drum întins sub lună,
Unde-i inima naturii.

Unde-acum pământu-nalţă
Stânjenei cu flăcări crude,
Să citesc în dimineaţă
Numele trecut al rudei.

•

Măslinul oglindit

Pe sub măslin, unde roieşte stupul
Şi curge miere din ochi de prisăcar,
Şi se-ngustează lacul în frunză de răchită,
Iar apa-ntinde valuri în zboruri de lăcar,

Unde supun în vorbe ierburi unduite
Şi-adun în timp un factor strămoşesc,
Prin zilele de toamnă cu inima culeg
Albine reci şi-n gură le-ncălzesc.

Mă ruşinez şi poate aceasta mă susţine,
Mă prelungeşte-n foc şi mă aruncă,
Căci a iubi, îndrăgostind albina,
E-aceeaşi grea şi zbuciumată muncă.

Fără măsură cred şi fără de sfârşit,
Pe fruntea care leagă sufletul cu veacul –
Eu n-am ce-nchipui, mă oglindesc măslinii,
Aici, tremurător, mă unduieşte lacul.

În plinătate-i raza, de unde se începe
Şi până aici, alunecând pe frunte,
Eu n-o explic pe mama şi n-am ce lămuri,
Mi-i dragostea o piatră. Tu-n piatra ei pătrunde.

•

Prour-zgârcitul

L-a năvodit năpasta.
Bolea de zgârci în lumea asta,
zgârcit cu firea, bietul.

El socotea ce pune-n gură,
câte linguri de fiertură,
că nu-i degeaba ciorba.

Oaspeţi n-a avut nicicând,
că-un oaspe poate fi flămând,
dar asta-i cheltuială.

Dintr-un piron făcea problemă
şi discuta pe-această temă
cu-ntregul neam al lui.

Un lemn şi-acela îl zgârcea,
la foc în sobă de-l punea,
„că-i cald şi făr' de foc în casă".

Iar fânul ce-l dădea la vite
l-ar fi mâncat el înainte
de a-l da aşa frunzos.

Pe iarba ce-i creştea-n ogradă,
o frunză toamna ca să cadă
nu permitea naturii.

Avea copii, avea vreo cinci,
îmbolnăviţi de-acelaşi zgârci,
îi chinuia zgârcitul.

Căldura verii o prindea,
cu coşu-n tindă o căra,
că-i multă şi pe gratis.

Bea apa la izvoare, rece,
voind cu gura să le secе,
setos cu valu-n burtă.

El şi-a zgârcit întâi nevasta;
zgârcindu-se în lumea asta
şi lui sosindu-i ceasul.

Dar moartea care l-a luat,
şi ea zgârcită s-a-ntâmplat,
cumplită şi cu chinuri.

Se umplu de milă satul –
numai zgârciuri răposatul,
şi cinci copii plângând zgârcit.

•

Balada cânepei

Abia
la baltă,
topindu-şi floarea verzuie,
dinţatele frunze,
cânepa cea cânepioară,
subţire ca struna de vioară,
mai deasă-nspre seară,
iar noaptea strălucind
ca raza de lună,
veche ca o străbună
şi tânără ca o fată mare,
adormită pe spate la soare,
la umbră sau la răcoare
cânepa cea cânepioară
bătea cu aripioara,
ca un peşte înecat
şi răsuflat,
în balta din sat.

Era timpul de cânepă,
cu sfătuire de cânepă,
de cânepă topită
şi încâlcită,
la vorbă neclătită...

– Încă nu s-o topit?
– Să nu se bâhlească,
c-o fost domnească.
– Îi cam soare

şi apa-n scădere.
– Grea la puzderie.
– Slabă la fuioare,
La meliţare.
– Ca mai de lână,
om clăti-o
în apă de fântână.
– N-ai vrea
în smântână?
– Poate-n chişleac?
Fleac!
– Nu mă-nvăţa
a mă-ncălţa.
– De ce mă ei
peste piei?
– Peste fuior?
– Nu, peste picior...

Era timpul cuvintelor de cânepă,
cu sfătuire de cânepă,
de cânepă la topire,
la clătire,
ca vorba la lămurire.

În zilele acelea
satul mirosea
a ce era
şi-avea bătături durute
ca palma între tăişul coasei

şi cute,
ca să sporească
cositul,
când s-amesteca
în cuvântul grâului
vorba clătitului...
Apoi din glod o scotea,
o clătea,
că pe lângă baltă curgea un pârâu
cu apă până la brâu,
unde se clătea
femeia şi cânepa.

Apoi o punea
în pop,
o căuta la snop,
pe la umbră, mai pe la soare,
până la meliţare.

La ragilă, la câlţi,
la fuioare, la furcă,
la deget, la fus,
la vârtelniţă,
la mosor, la pânză –
creaţă ca o rânză
de gâscă sau de găină,
ţesut tort în tort –
o tăcere şi-un clopot –
şi-ntinsă punţi
pe sub ochi cărunţi,
măsurată cu cotul,

cu viul şi mortul,
gustată sămânţa, uleiul,
când înflorea teiul,
se scutura teiul...

– I-o pus numa' şese punţi.

– Anu' ista – numa' două nunţi.

– Parcă n-o avut de trai.

– Muzică fără de nai.

– O avut cânepă mult'.

– Varvara o născut.

– O născut?

– Iar – fată.

– Numai fete, iartă-mă.

– La cânepă are cine.

– Nu ca la tine.

Şi ningea, ningea,
şi se ţesea,
se măsura
cu şchioapa, cu cotul,
cu fata Varvarei,
cu nunta lui Iorgu
şi cu Petrache-mortul...

•

Ninsori

Începeau ninsorile, se-nălbea pământul,
Într-o poveste rece ne-aduna cuvântul,
De parcă-n lumea mare cu-a ei filozofii
Eram cei mai de casă şi cei mai străvezii.

În clipa albă-a iernii, la sobă şi la vreasc,
Ne rânduiam văpaia prin cele ce se nasc,
Iar amintirea verii cu bunul în sicriu
O-nlocuiam c-un pui, c-un miel mai timpuriu.

Din ale gurii, simple, ce dăruia hectarul
Răsplată muncii noastre, le alegeam nectarul,
Şi, în blândeţea casei, le deprindeam cu noi
La sfintele grăunţe, clădite-n păpuşoi.

Aveam destulă vreme să regândim un trai,
Să ne urcăm fiinţa în spicul unui pai,
Să regăsim pe creangă mărul cel de aer,
La firul lung, pe fus, cu rădăcina-n caier.

Noi nu puteam prea mult să-nfăptuim că, poate,
Prea dens era amurgul şi ne temeam de noapte,
Dar stâlpii cei înalţi aveau la temelie
Anume viaţa noastră cu chip de omenie.

Şi nu ştiam că iarna şi fulgii ei, uşorii,
Troienind la prag şi viscolind uşorii,
Răceau deopotrivă, dar poate mai întâi –
Hogeagul casei noastre, cu răsuflări sticlii.

Căci noi eram pe lume cu vârsta unei mori
Ce măcina grăunţii ca gându-n gânditori,
Din spaţii sus, stinghere, şi pân' aici la vatră
Se atingea-n rotire aceeaşi mare roată.

De parcă vechi motive în ecouri noi
Se auzeau strigate de-acelaşi păpuşoi,
Noi rânduiam văpaia prin cele ce se nasc
În clipa albă-a iernii, la sobă şi la vreasc.

•

Peisaje cu flori de măzăriche

În răscolitul cărbune solar,
arzătorul pe culme,
suflă văpăi zeii, învăţaţi la flori de măzăriche,
la spini de pălămidă şi la verde susai.
Clătinate fiinţe – volbură căţărată pe garduri,
într-o păstaie – rudele toate,
cu peisajele satului sub cap,
adormite de lungă sărăcie,
ca gustul de fiartă fasolă la sute de flăcări,
mestecată cu sabia şi arsă de schijă.

La fiecare suflare de vânt –
un iepure se pornea la fugă prin aer,
la cădere – imediat ca frunza
din plopul fără de oase,
în lungi lacrimi scăldat de sălcii plângătoare,
că nici planta cea mai nepieritoare-a pământului
n-ar avea altă ţinere de minte.

Sfătosul şi nesfătuitul de nimeni,
spicuit pe spice de orz,
pe haturi mohorâte,
ca o zebră ce păştea mohor între grâu
şi secară –
sat harnic la vindecare,
ca măzărichea la floare,
nicicând vindecat,
săltând din veac în veac
pârleazul barbarelor fărădelegi.

– Acesta era satul meu vechi,
cu peisajele lui de măzăriche în floare,
cu paznicul ciunt, străjuitor de câmpuri,
care întruna înjura de mamă, de cruce, de Dumnezeu,
blestemându-şi destinul,
sălbăticit de-atâta floare de măzăriche.

Ce-a simţit simţul prin dibuite amurguri
nu se mai ştie –
locuri goale prin cronici, ca pleşul sub cer,
suflare tăinuită în pivniţă la răcoare
şi numai tremurul slobod,
ca măzărichea în floare.

Pleoapa nu s-a mai atins de pleoapă nicicând,
pe-aici o noapte era băgată-n vederi,
ca să nu mai aibă tămăduire
şerpuitoarea albie printre galbene stânci,
cu toate sfărâmate şi-nfipte cu muchiile tăioase
în munţii obrajilor.

Rânduri de brazdă, scrise de mână,
suflate necărturăreşte, şi-adânci seminţele baştinii,
sfătuite la rod, dar capricioase,
stihii îmblânzite pe poală de pânză aspră,
cu lipitoarea pe coapsă, pe spate, mereu.
Şi neamintit de nimeni,
uitatul într-o păstaie tărcată,
îngrămădit la suflare,

sufla din nepierdere, din nepieire,
până la uitare de sine.

Prindea din zbor cu ochii stelele noaptea,
focul din fulgere îl ruga mai a milă,
şi-n locul căminului înghiţit de zgură
aduna iară lut şi stuf,
că lutărie avea
şi stufărie deasă în iazuri.

Nădejde de măr, de prăsad,
de ovăz, de grâu, de păpuşoi,
nădejde de unul, de doi,
nădejde de cal, de vită, de oaie,
nădejde de rod, de ploaie,
nădejde fără de nădejde,
dar tot o nădejde...

Aveam pentru ţinere de minte
două scârţâituri de cumpănă,
coada de şopârlă a setei şi-a secetei,
şi-o seceră, o sapă, o coasă,
când de peste vârfurile dealurilor
se arăta o inimă roasă.

Între cele două scârţâituri de cumpănă
o ciutură s-afunda-n fântână
la apă adâncă,
dar tot ce scotea,
se bea,

şi-n mai adânc s-afunda,
până de apă nu dădea,
şi-atunci plesneau de uscare ulucele,
şi se-ndesea pe dâmb pădurea crucilor.

Numai drumuri deschise
şi numai răscruci, lesne trecătoare,
fără poticnire
de zătrire,
de parcă sufla gura aceea a secetei
numai copite de cai,
flori de măzăriche,
spini de pălămidă
şi verde susai.

Sticle afumate pe ochi,
pentru vederea vârcolacului,
pentru îndreptarea luminii,
căci era o îndreptare de îndepărtare...
când se arunca cu pământ în soare
şi se umplea cerul,
  cât e de cer
  şi de nesfârşit,
cu spini de pălămidă,
verde susai,
flori de măzăriche
şi cumpăna aceea –
de prelung scârţâit...

•

Drăgaica

Spicu-i spic tot lanul,
Un grăunte – anul,
Printre grâu o fată
Trece-ngândurată.

Şi cum trece ea,
Rouă-n spice bea,
Şi mai bea cu rouă
Gust de pâine nouă.

O mângâie grâul,
Când i-ajunge brâul,
În căldură soarele
Îi spală picioarele.

Da-n privire, seci,
De lumină reci,
Ochii ei ca vântul,
Grâul tulburându-l:

– N-ai văzut tu spicul,
Unde mi-i voinicul,
Unde odihneşte
Şi la ce gândeşte?

– L-am văzut, fecioară,
Tânguia aseară,
La mijlocul câmpului,
În amurgul timpului.

Se uita cu lună,
Dar n-a vrut să spună,

Ce vedea, pe cine –
Făt-Frumos din pâine.

Se uita departe,
Peste zi şi noapte,
Dar ziua ce vedea,
Seara apunea.

– Spune-mi, grâu lumesc,
Unde să-l găsesc,
Să-i dau strop de rouă,
Gust de pâine nouă.

– Dacă mergi-nainte,
Dai de foc fierbinte,
La sfârşitul grâului,
La-nceputul râului.

Dacă mergi-napoi,
Dai de şapte ploi,
Nimeni nu le trece,
Că se-neacă rece.

Iar de stai pe loc,
Eşti fără noroc –
Loc fără folos
De nu-i Făt-Frumos.

Grâul a vorbit,
Drumul i-a cosit –
Singură fecioara,
Ca în lume seara.

Dar n-a stat pe loc,
Loc fără noroc,
Şi n-a mers-napoi
Către şapte ploi,

Ci s-a dus-nainte
Către foc fierbinte,
Focul cum ardea
Ea nu se oprea.

Grâul se sfârşea,
Dorul n-o slăbea,
Cât de-ntinsă vara,
Numai dor fecioara.

La sfârşitul grâului,
La-nceputul râului,
Flăcări s-au prelins,
Ca fecioara-n plâns.

Fata cum plângea,
În lacrimă stingea
Şi oprea cu dorul
Focul şi izvorul.

Dragostea în strop,
Râul – în uncrop,
Apa clocotea,
Fata lăcrima.

Râul plin l-a plâns,
Flăcările s-au stins,

Pieptul uşurând,
Focul îmblânzind:

– Hai, focule, foc,
Lasă-mi cu noroc
Steaua şi meleagul
Să-mi găsesc eu dragul.

Cum aşa vorbea,
Focu-l dezmierda
Şi-l îndrăgostea
Cu iubirea sa.

Căci avea durut
Dor neprefăcut,
Şi precum iubea
Adevăr era.

Focul l-a-mblânzit
Şi l-a potolit
Pe zgură, pe pară,
Pe inimă de fecioară.

– Fată, fecioară,
Nu-i vara vară
Şi norocul noroc
Făr' de dor şi foc.

Iar norocul tău
Îl păzesc mereu
Cu lună, cu soare,
Cu grâul în floare.

Cu spice coapte,
Cu stele în noapte,
Cu sete şi rouă
Şi cu pâine nouă.

Cum aşa spunea
În jur se lumina,
În amurg cu sârg,
Pe lanul în pârg.

Că bobul în spic
Avea ochi de voinic,
Care vedea, tânguia
Şi se-nspica.

Cum creştea spicul,
Se trezea voinicul,
Dar cum se trezea,
Grâul se cocea.

Fata-l secera,
La piept îl strângea,
Boabe aduna,
De fiecare-ntreba:

– Tu, bob arătos,
Nu eşti Făt-Frumos?

Şi cum nu era
Ea-n lan s-adâncea,

Secera cu spor
Cu iubire şi dor,
Că s-arăta lanul
Ca vremea cu anul.

La mijlocul câmpului,
În amurgul timpului,
Aşteptau în spic
Doi ochi de voinic.

Şi când i-a văzut,
I-a cules c-un sărut,
Că-n spic se privea
Însăşi dragostea.

Şi l-a luat de mire,
De muncă şi iubire,
Precum îi dat lumeşte
Celui ce iubeşte.

Că se mira şi soarele,
Toamna-n drum cocoarele,
Cum întinerea meleagul
Cu draga şi dragul.

•

E un sfârşit de secol

E un sfârşit de secol, de mileniu,
Un geniu se atinge de vremea altui geniu.
Mai am un pic de veac şi-ncerc să presupun:
Pe cât am fost de rău?
Pe cât voi fi de bun?

E un sfârşit... Sfârşitul, prin urmare,
Începe un prezent al lumii viitoare,
Şi sunt dator să ştiu ce temelie-am pus
La ce răsare-n zori peste-un închis apus.

Nădăjduiesc, cunosc, mă zbucium şi visez...

•

* * *

Când se repetă
în aceiaşi ochi
aceeaşi lebădă?

Când se petrece
bobul în spic
şi rămâne spicul rece?

Când pâinea
se egalează cu pruna
şi răsare luna?

Când n-oi mai avea întrebări,
ce altceva o să am?

•

De ce nu te-aş întreba?

– Ce mai zici, ploaie, cu stropii tăi,
cu-ntristările tale, care
nu că mă-ntristează,
dar mă-ntreb: „Cum se alcătuieşte o ploaie
care întristează?“
De ce n-aş întreba, dacă mi se-ntreabă?

– Ce mai sufli, vântule, cu suflările tale,
că mi se părea că decolează un avion
şi... mă răcea în zborurile mele...
De ce n-aş întreba, dacă mi se-ntreabă?

– Ce mai luceşti, soare, cu razele tale,
că mi se părea că arde un bec
uitat pe bolta cerească,
poate cel mai ieftin şi neobservat
de ce nu se-ntreabă...
De ce n-aş întreba, dacă mi se-ntreabă?

– Ce mai postulezi, poete, cu postulatele tale,
că eu pe-ale mele le-am dovedit,
şi nu-mi rămâne decât
să te-ntreb pe tine, dacă mi se-ntreabă...

De ce nu te-aş întreba?

•

Întâlnind poetul

Când mă-ntâlneam cu Poetul însera,
şi-n loc să-i spun: „Bună seara!“,
i-am zis: „Bună dimineaţa!“,
iar El mi-a răspuns: „Cu-adevărat e dimineaţă!

Şi de ce m-am trezit aşa devreme,
că lumea ar putea să mă vorbească
de rău –
de ce adică aş umbla cu noaptea-n cap?!“

Când mă-ntâlneam cu Poetul
şi-i ziceam ce i-am zis,
peste-nserare – ca să vezi! –
peste-nserare
se arăta un soare-n răsărire,
şi-am zis ca pentru mine,
dar, de fapt, i-am zis
substantivului meu:
„Ştii, are dreptate!
Roua aceasta e de dimineaţă, nu de seară!“

•

Ce e talentul?

Talentul e un fel de plantă
care se cultivă fără de erbicide,
fungicide şi alte substanţe acide,
şi dacă eşti lucid
şi fără de îngrăşăminte de îngrăşare –
puse în circulare
pentru promovare –
coltele-n care trece sămânţa
creşte, de parcă muşcă fiinţa,
că e sămânţa cea talentată,
care se transformă în talent de plantă
şi dă roadă,
că abia când lanu-i în spic
se vede care sămânţă nu a dat nimic...

Talentul e un fel de plantă
ce se cultivă
cu ştiinţă meditativă –
pe rami de coral,
şi parcă-i soare,
răsărit la plural...

•

Crezi?...

Crezi că dacă sameni cu-acela de alaltăseară,
e bine?
Dacă tehnic s-ar putea de realizat
                două seri identice,
crezi că ar trece?
Dacă seacă fântâna la secetă,
crezi că apa se urcă în sus?
Chiar dacă mi-ai descrie întocmai
ce face luna în iazul de lângă pădure
noaptea, când se dezbracă de nori
                şi se scaldă în iaz,
şi nu se ruşinează, că nici nu e nevoie,
crezi că dacă mi-ai descrie întocmai luna,
mi-ar fi de-ajuns?

Eu nasc legende, dacă vrei mai pe şleau...

Crezi că asta-i de lună?

•

Mă voi întâmpla

Acum, când se apropie fiinţa mea
de sentimentele mele,
încât nu mai rămâne spaţiu
întâmplător,
căci întâmplările toate s-au scurs
şi albia lor e seacă,
abia acum mă voi întâmpla...

Cine mă poate feri, mă poate ocroti,
dacă nu eu însumi?

Cine mă poate îndruma, mă poate chema,
dacă nu eu însumi?

Iată că stăpânul meu sunt eu însumi...

Abia acum fiinţa mea şi sentimentele mele
se întâlnesc cu adevărat...

Priviţi ce realitate,
căci e mai mult ca adevăr...

•

Inima de lângă inima mea

A început să mă doară Inima lumii
de lângă Inima mea,
adică am obţinut sentimentul felinarelor
care luminează noaptea târziu,
mai ales, traiectoriile lor,
când bate vântul
şi scârţâie copacul uscat...

Până azi nu v-am vorbit
de scârţâitura copacului uscat,
că nu ştiam cum se poate asculta
o scârţâitură...

Din clipa ce ştiu,
mă-ndatorez la Inima lumii,
adică la Inima
de lângă Inima mea...

•

Dialog

– Mai ai de cioplit?
– Mai am. Până ce nu dau de miez.
– Ce este miezul?
– E însuşi sensul vederilor mele.
– Şi dacă nu dai?
– Înseamnă că m-oi îngropa în surcele.
– Dar n-am văzut ca cineva
să se-ngroape-n surcele.
– De unde să vezi, când lemnul poetului
e încă-n pădure...

•

Ţie-ţi zic

Nu poate fi umilită floarea-soarelui,
chipul ei galben,
încununat de galbene veşti...

Nu se poate, frumoasa de ea!

Nu poate fi umilită apa şi salcia de lângă râu,
susurul apei, şoaptele salciei,
căci salcia e gânditoarea apei,
iar apa e gânditoarea salciei...

Nu se poate, gânditoarele de ele!

Nu poate fi umilită lumina de lângă prunc,
de lângă cinste,
de pe lângă ochi şi din pleoape,
când pruncul dă din picioare,
de parcă cinstea îşi arată picioarele
şi mâinile, şi mişcările ei,
şi plânsul, şi-nseninarea...
Nu se poate, seninul de prunc!

Nu poate fi umilită mireasa
în clipa mirelui ei,
şi sentimentul de nesfârşită pădure,
şi, alergând o căprioară
printre rami şi frunze,
şi ea – o mireasă
în căutarea mirelui ei...

Nu se poate, bucuria de mireasă!

Ţie-ţi zic,
ascultă-mă!

•

O zi şi-o noapte în oraş

O zi şi-o noapte în oraş
A nins, crescând nămeţii,
Aşa se nasc copiii lumii,
Când, părăsind-o, mor poeţii.

O zi şi-o noapte în oraş,
Printre zăpezi – alb teiul.
Aşa-n imagini se îngroapă,
Nămeţit, condeiul.

O zi şi-o noapte în oraş,
Ca-ntr-o legendă albă,
Am auzit chemarea Ei
C-o blândă voce, slabă.

O zi şi-o noapte în oraş,
Ca-ntr-o răcire gravă –
Cu chipul palid de spital,
Iubita mea bolnavă.

O zi şi-o noapte în oraş,
Ca vântul de pribeag
Sau ca ninsoarea ce clădea
Uitările la prag.

•

Dimineaţa mărului

Neapărat şi mărul...
Roşul de măr cu seminţe negre
şi cu miez alb.
Neapărat şi mărul...

Că nu de mâncare,
ci de culoare,
de natură,
că am a-l pune într-o urătură...

Problema mărului mă nelinişteşte azi-dimineaţa,
că dimineaţa mărului,
spre deosebire de alte dimineţi,
e roşie,
iar înălţarea mărului aduce sărbătoare în ochi.

Neapărat şi mărul...
Ca-n cântecul acela
pe care aş putea să-l transcriu astfel:
Neapărat şi mărul...

•

A vedea...

Eu văd cum se-ndesesc sentimentele-n talazurile mării
Şi-ţi zic: „Poate aşa se alcătuieşte inima".
Eu văd o seamă de cuvinte cum discută
cu altă seamă de cuvinte
Şi-ţi zic: „Întocmai ca iarba care străbate piatra".
Eu văd cum se leagănă stânjeneii
Şi le zic: „Dacă n-aveţi ce face altceva, legănaţi-vă!".
Eu văd cum răsare luna pe cer
Şi-i zic: „Dacă intri în atmosfera pământului, arzi!
Bine că te-nvârţi mai pe la margine".

•

Eu n-am luat trandafirul...

Eu n-am luat trandafirul de la poeţi...

Acasă, la prag,
Acasă, la prag,
Doi trandafiri:
Unul e roşu,
Altul e alb...

Eu n-am luat trandafirul de la poeţi...

Eu zic: amurgeşte,
Când albul în roşu
Se topeşte;
Când roşu în alb
Se zoreşte,
Eu zic: se trandafireşte...

Eu n-am luat trandafirul de la poeţi...

Eu am trandafiri
Acasă, la prag:
În unul să cânt,
În altul să tac...

Eu n-am luat trandafirul de la poeţi...

•

Tată bătrân şi mamă bătrână

Trupul meu preface
durerea-n frumuseţi...

C-un piept zdruncinat,
C-o inimă slabă
Strig de vulturul negru,
Strig de pasărea albă –

Trupul meu preface
durerea-n frumuseţi...

Se luptă viaţa în mine
Cu moartea din mine,
În aceeaşi cântare
Mi-i rău şi m-i bine –

Trupul meu preface
durerea-n frumuseţi...

Asfinte lumina
Şi iarăşi răsare,
Da-n calea luminii
Ies că mă doare –

Trupul meu preface
durerea-n frumuseţi...

Pământul meu azi
I-o sămânţă uşoară,
Nu el se roteşte,
Durerea mea zboară –

Trupul meu preface
durerea-n frumuseţi...

Tată bătrân
Şi mamă bătrână –
Doi pomi revărsaţi
De-o culeasă lumină –

Trupul meu preface
durerea-n frumuseţi...

O, lume, auzi
Cum mă zdruncină-n piept?
Durerea pe om
Îl face poet –

Trupul meu preface
durerea-n frumuseţi...

•

* * *

Se lăfăiesc copiii
în dragostea părintească,
se lăfăiesc.
Se sprijină cu coatele
de inima mamei
şi fumează lângă sentimentul bărbătesc
al tatălui...
Chefuiesc copiii, dansează rock-n-roluri
în miezul folcloric al unui cântec,
fericiţi dansează,
fericiţi că uită,
fericiţi că nu ştiu...

O, copilărie, şi tu, tinereţe,
aminteşte-ţi că eşti,
învaţă să fii
şi nu fuma lângă sentimentul bărbătesc
al tatălui,
şi scoate-ţi coatele
de pe inima mamei...

Ce fericire găsesc într-un ecou de răspuns
şi cât respect – într-un nai,
de parcă aş zice:
– Nu fumaţi
şi scoteţi-vă coatele de pe inima mamei!

•

* * *

O carte nu e altceva decât
moartea unui copac.
Hârtia pe care scrii a avut cândva
frunze verzi,
acum are cuvinte...

A cheltui-n zadar foile albe,
înseamnă a spânzura copaci...

De aceea mereu te întreb: „Ce mai faci?"

Poate că nu te-ai gândit niciodată
câtă pădure se taie
în faţa vorbelor tale...

Ce sfârşire de vieţi!

Le vezi?

•

La lansarea unei cărţi

În timp ce mi se spunea de cine sunt
într-o carte,
căci mi se spunea că sunt numai în una,
că-n celelalte am fost,
de parcă mi se arunca ţărână pe frunte,
eu şedeam pe-un scaun
şi frământam în palmă un fir de busuioc...

– Principalul e, îmi ziceam în gânduri,
să nu transpiri de-o lipsă
de bună-cuviinţă.

Da, principalul e să nu transpiri
de-o fără de ruşine,
adică să ai certitudinea să muţi
firul de busuioc
din mâna care transpiră
în cealaltă care nu transpiră.

Urmăriţi-mi mâinile,
fericiţilor vorbitori,
şi veţi înţelege
tainele cărţilor mele,
pe care le trec dintr-o mână în alta,
precum le-aş trece
de la timpul au fost la timpul
sunt...

•

O privire la capătul zilei

Mângâie-mi auzul cu vocea ta blândă,
cu versul sufletului tău, într-un grai de-nserare,
căci eu te rog obosind şi te mai rog zbuciumat
c-o privire la capătul zilei.

Când pieptului meu vei lipsi dintr-odată
şi inimii mele i se vor înfăţişa tristeţi,
chiar şi-atunci voi cunoaşte mângâierea de-acum,
într-o rază la capătul zilei.

Şi bucurii voi cunoaşte, împrăştiindu-le ţie,
cuprins de tăceri, căci va fi să şi tac,
scuturat pe neprins de veste, subit,
de-un vânt la capătul zilei.

Peste noapte, apoi, uşor suflate de toamnă,
se vor face auzite frunze căzând,
şi ce linişte! Şi ce linişte
se va desluşi pentru cine cunoaşte...

Mângâie-mi auzul cu vocea ta blândă,
c-o privire la capătul zilei.

•

Viaţă de toate zilele

Viaţă de toate zilele –
Chip cu ochi chinuiţi.
O, de ce vă mai naşteţi,
Dacă uitaţi să iubiţi?

Viaţă de toate zilele –
Prune-n prunul ghimpos:
Cine se urcă în pom,
Cine culege pe jos...

Viaţă de toate zilele –
Scrieri alese din mers,
Dacă n-ajunge o stea,
Scuturaţi-l, acest univers!

Viaţă de toate zilele –
Destin revărsat de visare...
Eu n-am propuneri pentru toţi,
Ci dragoste pentru fiecare...

•

Vă iubesc, fericiţilor...

Inima mea începe de la orizont...

Vă iubesc, fericiţilor!

Cu-ntâia lumină mă uit,
căci există un nimb al luminii,
dimineaţa, înainte de răsăritul soarelui,
când se deşteaptă solul în câmp,
când se trezeşte cântecul în păsări,
când văd ceea ce nimeni nu vede:
inima începe de la orizont...

Vă iubesc, fericiţilor!

Fenomenul dimineţilor curate!
Fenomenul prunciei nepătate!
Şi trezirea apelor!
Şi-mbărbătarea mugurilor!
O, nescuturatele coroane de pomi,
pentru a vă spune:
inima mea începe de la orizont...

Vă iubesc, fericiţilor!

•

Se vesteşte

Se vesteşte o primăvară
şi doi tineri trec un câmp,
râzând,
iar eu îmi amintesc...

Se vesteşte o primăvară
şi căldura mea
e sub un troian de zăpadă,
pe unde doi tineri trec,
râzând...

Se vesteşte o primăvară
şi doi tineri
se sărută fierbinte
lângă un troian de zăpadă...

Sărutaţi-vă, sărutaţi-vă,
că-ncep să murmure izvoarele...

•

* * *

Tace gura ta ca un bujor scuturat.
Tac ochii tăi ca două fântâni uscate.
Într-o tăcere de-a ta –
Două vieţi înmormântate...

Tace mâna ta ca o noapte nedormită.
Tac paşii tăi ca o poezie nescrisă.
Între-atâtea tăceri –
O singură uşă deschisă...

•

Valoarea sentimentului X

Vreau să aflu valoarea sentimentului X.

– Nu formaliza, nu formaliza,
mi-a ciripit o vrabie.

Eu vreau să aflu valoarea sentimentului X!

(O precizare: aceasta s-a-ntâmplat într-o seară,
pe când mă plimbam pe-o stradă
de la marginea Chişinăului,
la ora şapte şi cincizeci şi cinci de minute de amurg,
pe când în coroanele pomilor
se îngrămădiseră stoluri de vrăbii ciripitoare,
care îmi ciripeau gândirea...)

Eu vreau să aflu valoarea sentimentului X,
ciripitoarelor!

În ecuaţia aceasta stihiometria ciripitului
nu are ce căuta...

•

Aştept un vers

Mi-i sete de ce văd într-un cais,
Pe care-l tot amân, de care n-am mai scris...
Aştept un vers de-aproape patru ani,
Ce-aş vrea să-l pot gândi cu floarea din castani.

Mi-i sete singular, de parcă fac dreptate
Unor cuvinte dragi, ce vor a se desparte.
Repet în gând tăceri, cedez şi mi se pare,
Fântâna asta-i fără de izvoare.

Mi-i sete-ndrăgostind cu setea un popor
Ce-n codru-şi face casă cu pridvor,
O, cum mi-i drag de el,
zidarul cel cuminte,
Ce-aşază-n petruire nădejdea înainte.

Mi-i sete şi de sete gura mea adună
Zei vorbitori cu mărturii de lună,
Să nu potol cumva legenda ce-mi prezice
Un măr rotund de aur tot mai rotund pe-aice...

•

Asupra nopţii – luna

Asupra nopţii – luna.

Cântă-mi Ave Maria,
să m-afund în luna cântecului,
în noaptea cântecului,
târziu: dar încă devreme,
în sufletul cântecului...

Cântă-mi Ave Maria.

Asupra nopţii – luna,
de parcă a furat cineva aurul cerului
cu-atâta aur în gură.

Cântă-mi Ave Maria,
asupra nopţii – luna.

•

Plantă de aloe

Plantă de aloe,
cântec necântat,
E târziu şi-mi pare:
vremea-i de-nnoptat;
E târziu şi-mi pare:
nu dormim doar noi –
Cum mă vezi, aloe,
cu ochii tăi aloi?

•

Dacă s-ar putea...

Dacă s-ar putea –
să nu vorbim de cele ce n-au sfârşit.
Dacă s-ar putea –
nici de cele care mă împing la vale.
Dacă s-ar putea –
să ne uităm unul la altul
până vom ajunge la plop...
Dacă s-ar putea – când vom ajunge la plop
să nu ne uităm în sus,
ci s-aplecăm privirea
a ruşine...
Vei avea fericirea să-ţi vezi umbra
în umbră de plop –
Dacă s-ar putea să fii fericită...

•

Peisajul culorii amorţite

Dintr-un plop înalt şi drept
Frunza cade rând pe rând,
Şoapta plopului rărind,
Vatra verii se răceşte.

Trece-nchipuirea frunzei
Pe un ţărm cu chipuri pale,
Unde vântul o prăvale
Peste gheaţa unui lac.

E odihnă ori e zbucium
De culoare amorţită,
Când coroana desfrunzită
Străjuieşte vatra iernii?

•

Ploaia şi frunza

Am fixat timpul:
patru ore în şir,
fără să-mi desprind privirea,
mă tot uit
cum picură asupra frunzei,
şi-am înţeles legătura
dintre fenomenele mari.
Mi-am zis: „Dacă am şi eu în mine
o asemenea frunză,
înseamnă că şi asupra ei
picură".

Timp de patru ore
nu s-a schimbat nimic:
stropul tot cădea,
iar frunza tremura,
şi-am înţeles că fenomenele mari
se leagă între ele
prin ploaia ce cade,
prin frunza ce tremură...

Dacă am şi eu în mine o frunză –
la sigur că tremură...

•

Peisaj comparativ

Inima bate ritmic...
De parcă un cal galopează
Prin spaţiul mioritic...

•

* * *

Prietene, satul în care m-am născut
mi se arată ca o cetate cu porţile-nchise
şi cheile uitate în buzunarul
unui timp plecat...

Întoarce-te, întoarce-te, mă cheamă
floarea de măr în primăvara asta...

Ţine, te rog, jucăriile acestea,
că eu am nevoie s-ascult
ce spune floarea de măr
în primăvara asta...

Prietene, oare atât de prelungă
e dragostea-n timp?

Astăzi iarăşi simt căldura motanului
care dormea pe pieptul meu,
de parcă îmi ferea plămânii
de nişte răceli...

•

Peisaj cu lumină legănată

Din peisajul cu aguzi
Trec alăturea – la meri,
Şi-i tot plouă, şi sunt uzi,
Şi sunt pomii unei veri.

Iar de-atâtea ploi mărunte
Câte-au fost să cadă-n şir,
Şi sămânţa-i udă-n fructe,
Ud e focu-n trandafir.

Că şi-un trandafir s-arată
Cu lumina purpurie,
Şi-i lumină legănată,
Că şi-un vânt uşor adie...

•

Ambroziada

Cum să nu mă recunoască? Cândva eram prieteni, iar astăzi se preface că nu mă ştie. N-are decât! Dar de ce să mă prefac şi eu?

... Mă strecor printre pasageri, fiindcă ne-am întâlnit după atâta vreme într-un troleibuz din Chişinău, întâmplător, fireşte, şi fără nici un fel de echivoc intru de-a dreptul în vorbă:

De ce-ai fi aşa de abătut, Ambros?

AMBROS:

A! Tu eşti? Noroc!
Abătut? zici.
Cine are nevoie de chinurile mele?
Nimeni!
Încotro ţi-i drumul?

EU:

Cu trebi...

AMBROS:

Cu treburi? zici.
Ai mai multe sau numai una?

EU:

Mai multe...
Mă-ntrebi, de parcă ai avea numai una...

AMBROS:

Una şi-aceeaşi de dimineaţă până noaptea târziu.
Una singură din lunea asta până-n lunea cealaltă...
Şi tot aşa de la o vreme încoace...

EU:

Care să fie, dacă e numai una... singură?

AMBROS:

Care? zici.
Tu te-ai restructurat?

EU:

Nu-nţeleg ce spui...

AMBROS:

Cum să nu-nţelegi,
Când aşa de simplu te-ntreb:
– Te-ai restructurat?

EU:

De mult... De când m-am născut, dragă Ambros...

AMBROS:

Eu nu te-ntreb, când te-ai născut...
Eu te-ntreb, când te-ai refăcut...
Că nu te-am recunoscut...

EU:

Anume de asta e vorba...
Fireşte, da.
De mult, da!

AMBROS:

Dar eu nu pot...
Nu-mi dau voie...
Nu vor...

EU:

Ce-nseamnă nu poţi?
Cine nu-ţi dă voie?
Nu vrea?

AMBROS:

Am încercat în fel şi chip,
Dar nu-mi iese nimic...
.....
Nici în spaţiu, nici în timp...

Pentru o mărturisire mai intimă
Ambros se dă lângă mine
şi-mi şopteşte la ureche:

Mă chinuie... mă chinuiesc,
Dar de izbutit nu izbutesc...

EU:

Iată ce-i! Unde lucrezi?

AMBROS:

Asta-i! Am lucrat...
La centrul de metrologie –
Metrolog superior,
Om în lumea măsurărilor...
.....
Într-o vreme măsuram
Numai cu metrul, cu kilogramul,
Uitând că mai este, bunăoară,
Centimetrul şi gramul...

Mă temeam, cum de necazuri te temi,
Să pronunţ în sector
Micrograme... angstromi...
.....
Şi n-am mai putut răbda...
– Destul cu kilogramele estea,
Mi-am zis astă-vară,
Într-o duminică seara,
Şi-am pregătit pentru luni
O cuvântare
De restructurare...

EU:

Faţă de cine –
Cuvântarea
Cu restructurarea?

AMBROS *(tulburându-se):*

Cum, faţă de cine?
Faţă de şeful de secţie,
Care susţine kilogramul şi metrul
Ca unităţi de măsură
De cea mai modernă direcţie...
.....
Şi-ncep aşa:
– De astăzi înainte
Eu nu mai sunt Ambros cel Vechi,
Ci Ambros cel Nou...
Cu ambroziada s-a zis...
.....
Şeful se uită la mine atent
Dar cumva nedumerit,
De parcă vrea să-nţeleagă:
Sunt teafăr sau m-am smintit...
.....

Pricep nedumerirea
Şi-i zic:
– Tovarăşe Rău
(Rău e numele şefului meu),
Vreau să mă explic:
A ambrozia astăzi cu kilogramul
Sau cu metrul
Înseamnă a nu măsura nimic...
Aceasta o ştii dumneata,
O ştiu şi eu,
Aşa că nu putem afirma că facem bine,
Unde, evident, facem rău...

E U:

Şi cum a reacţionat
Răul tău?

Ambros încearcă să-şi amintească
întocmai cum a reacţionat
Răul lui:

A roşit... s-a gălbenit... a amuţit...
Iar când s-a dezmeticit,
După ce s-a dezroşit
Şi s-a dezgălbenit,
Îmi zice răspicat:
– Ambros, secţia n-are nevoie
De un stricat
Sub masca de restructurat...
Aşa că, du-te şi fă încheieri,
Nu după vrere, ci după puteri...
Anterior
Te-am numit
Metrolog superior,
Acuma, însă, îmi vine să râd

Şi să te fac metrolog de rând...
Ori îţi dai minţile la loc,
Ori nu te ştiu deloc...
.....
Dacă tăceam, ca mai înainte,
Aş fi fost cine-am mai fost,
Dar păcatul m-a-mpins
Să-i spun în loc de rău –
Prost...
Şi-atunci măgarul de Rău
A pornit o luptă cumplită,
Nu cu cine este el,
Dar cu cine vreau să fiu eu...
.....
Mai întâi l-a pornit contra mea
Pe unul ce cu tona măsura...
Apoi, ca să deie pondere dramei,
I-a aţâţat şi pe cei cu kilogramele...
Fără scrupule, dragă, de-a dreptul
Şi-au măsurat ideea cu metrul
Şi tot ce e mai urât în metrologie
Mi s-a atribuit mie...
M-au intimidat la tot pasul
Ca să mă tem
Şi de microgram, şi de angstrom...
Mă bagă în nişte noţiuni
Din logica celor nebuni,
Iar Rău mi-a spus că are un ţel:
Eu să nu fiu Eu, ci – El.

Ambros face o pauză, dar nu de lungă durată, apoi cu noi puteri continuă firul dramei:

Mai straşnic, însă,
E altceva...
În secţia tovarăşului Rău –
Cu numele Ambros
Mai este unul,
Nu numai eu...
Al doilea Ambros –
Precum se obişnuieşte uneori
Să i se zică –
Are gură mare
La o minte mică,
Dar, încât şi el e Ambros –
Ceea ce eu văd pe faţă,
El vede pe dos...
Şmecherul de Rău
Foloseşte pe dată situaţia
Şi astfel o dirijează,
Încât să nu se simtă
Că eu am încetat să ambroziez,
Fiindcă al doilea Ambros
Şi mai brutal ambroziază.
.....
Aşadar, continuă ambroziada –
Altul e peştele, aceeaşi e nada...
.....
Cum să nu mă chinuie,
Să nu mă abată,
Dacă mă ambroziază
Ca pe-o păpuşă de vată?!
.....
Ştii cu ce farsă-ntr-o zi
Mă servi?
A adunat întreaga secţie,
S-a aşezat el însuşi

La birou
Şi-ncepe astfel:
– Tovarăşi, astăzi îl vom discuta
Nu pe Ambros cel Vechi,
Ci pe Ambros cel Nou...
Îl am în vedere
Pe Ambros-unu
Şi nu pe Ambros-doi,
Căci Ambros-doi
Ambroziază ca şi noi...
Aşadar, cine-i întâiul la cuvânt,
Poftim, iată tribuna,
Şi, hai, tovarăşi, să nu-ncurcăm
Adevărul cu minciuna...
.....
Au cuvântat vreo şase,
Ceilalţi au dat din urechi,
Condamnându-l pe Ambros cel Nou
Cu ambroziade vechi...
Adică – pe mine, nu pe altul,
M-au învinuit, precum că-ncurc
Restructurarea cu restructuratul...
.....
Ştii, dragă, am observat la unul în gură
O bucată de metal uzat
Pe-un dintre cariat,
Când tocmai acela a căscat,
Când altul a strigat:
„Jos cu Ambros!"
.....
Şi n-am mai răbdat...
.....
(Mi-am amintit tot atunci
De un tip,

Care lovea cu ciocanul
Într-un iepure
Ce nu murea, sărmanul,
Iar tipul tot lovea şi-l chinuia,
Încât carnea pe iepure se înnegrea
De scârbă şi de tortură,
Şi nu de gust în gură...)
.....
Da, şi n-am mai răbdat...
– Cu Ambros? Dar care? întreb eu.
– Mai întrebi? mă croieşte
Cu ciocanul cuvântului Rău,
Din cauza minţii tale pe dos,
Mă compromiţi pe mine,
Pe ei şi pe-al doilea Ambros...
Secţia noastră până azi măsura
Cu ceea ce-avea,
Dar tu vrei de azi încolo să măsoare
Cu ceea ce n-are?!
Nu se cuvine!
Trebuie să apăr secţia de tine...
Apărând secţia,
Îţi apăr trecutul,
Concomitent şi viitorul.
Adică salvez direcţia.
Când te-am făcut superior,
M-am gândit şi la viitor,
Da-n sufletul meu lumina
Ambroziada de cândva
Şi nu bănuiam că-ncurci metrul
Cu prezentul...
Nu trece, tovarăşe Ambros-unu!
Nu trece nici unul!
Consider, tovarăşe Ambros,

Că restructurarea e de sus în jos
Şi nu de jos în sus,
Precum ţi-am mai spus...
Pricepe, în fine –
De la mine, nu de la tine...
Dacă n-ai însuşit pân-acum mişcarea,
Eu chem să te judece-adunarea:
Tovarăşi, printre noi
Sunt doi Ambrozi –
Ambros-unu
Şi Ambros-doi...
Astăzi e nevoie să hotărâm
De care ne izbăvim,
Căci cu doi Ambroşi
Nu se poate să fim.
Fiindcă Ambros-doi
Ambroziază ca şi noi,
Propun pe viitor
Să-l facem superior,
Pe când primul Ambros
Mi se pare de prisos...
.....
Ce-a făcut, ce-a durat,
Dar Rău m-a concediat...
Pe când Ambros-doi
Ambroziază pe vechi
Cu ambroziade noi...
.....
Ce nu-ncerc, nu-mi iese,
Acest Rău e-un demagog de soi
Şi-acoperă plângerile mele
Cu ceea ce ambroziază Ambros-doi,
De parcă am fi fraţi
Sau poate o singură persoană,

Ia lighioană!
Nevoie, dragă, pe capul meu,
Închipuie-ţi că Eu nu sunt Eu,
Ci o minciună de-a lui Rău.
.....
S-a creat şi o comisie
Să descurce-ncurcătura,
Dar ce folos?!
– Ambros? Poftim: Ambros!
Dar care Ambros?
Pe nimeni nu interesează,
Principalul e că-n secţie
Se ambroziază.
.....
Aşa s-au încurcat toate,
Încât nu mai sper
Să dau de dreptate...

E U *(încerc să-l compătimesc):*

Nici nu ştiu ce să-ţi spun...
Te-aş sfătui să nu te laşi,
Căci lăsatul
Mântuie satul...
.....
Încurcată trebuşoară...

A M B R O S *(hotărât):*

Dragă, asta nu-i trebuşoară,
Ci un mare „treboi“,
Care nu că nu se descurcă,
Dar mai tare se-ncurcă,
Şi care, fie vorba-ntre noi,
Mă face să mă-nvechesc înapoi...

EU:

Ambros, nu mă sili să râd.
Ai luptat atâta vreme la rând,
Ca acum să dai înapoi
Din cauza unui Rău de soi?

AMBROS:

Am înţeles că nu-i altă ieşire...
Am cântărit în capul meu
Să mă duc astăzi la tovarăşul Rău
Şi să-i zic:
– Stimate tovarăşe Rău,
Te-am stimat mereu
Şi mereu te stimez.
Nu mai vreau să fiu Ambros cel Nou,
Ci Ambros cel Vechi,
Şi iarăşi vreau să ambroziez...
.....
Primeşte-mă, rogu-te,-napoi
Să ambroziem în doi...
Şi n-am nici o pretenţie,
Am fost Ambros-unu,
Dar pot fi şi Ambros-doi –
Principalul e că vreau
Să mă-nvechesc înapoi...
Ce zici?

EU *(ironic):*

Frumoase cuvinte
De trăit înainte
Şi de mers înapoi
De la Ambros-unu
La Ambros-doi...
Eu, iată ce-ţi propun:

Începe rugămintea aşa:
Iubite tovarăşe Bun!

AMBROS:

Minunată idee!

La replica aceasta troleibuzul staţionează, cobor grăbit şi lehămetit de atâta vorbă fără de folos cu ambroziada lui Ambros. Îl părăsesc pe nenorocitul de om, care ştie ce vrea, dar nu ştie ce poate sau ştie ce poate, dar nu ştie ce vrea:

Ambros! Ai nume frumos,
Păcat că numele tău
Nu-i cu tine,
Ci se uită la mine
Din cabinetul lui Rău...

AMBROS *(fără a-mi pătrunde cuvintele, răspunde cu o licărire de nădejde în glas):*

Iubite tovarăşe Bun!
Aşa am să-i spun...
Iubite tovarăşe Bun!

EU *(ca pentru sine, de parcă l-aş privi pe Ambros într-o oglindă):*

Îi place, totuşi, să ambrozieze...
Îi place...
Ambroziază, ambroziază,
Dar de restructurat
Nu se restructurează...

•

Poezia

Poezia – acest cal al stelelor noaptea.
Acest crai nou dimineaţa plecat,
Această împlinire de suflet singur.
Această vină, acest vinovat.

Poezia – acest fulger pe vreme senină.
Această veşnică scânteiere.
Acest drum dintre mamă şi prunc.
Această bucurie, această durere.

Poezia – acest sânge tânăr,
Această inimă într-o oprire.
Acest bătrân, această mireasă.
Această nuntă fără de mire.

Poezia – acest şes cu stânci goale.
Acest munte, această mare.
Acest mut închis în cuvinte.
Această fiinţă vorbitoare.

Poezia – acest surghium luminos.
Această beznă cu ochi de vis.
Această mulţime de lângă far,
Această smoală, acest cais.

Poezia e fără de-ntoarcere,
Fiindcă ea însăşi i-o cale,
Acest zeu nu iartă prefacerea,
Iar pedepsele-i sunt epocale.

•

Criticilor mei

Voi vreţi cumva... un scris
Cu mii şi mii de euri,
Ca să rimeze-un vis
Cu rime de jeleuri.

Să v-aranjeze tema
Mai bine în fotolii,
Să mă inspire schema
De camforă şi molii?

Voi vreţi să vă convin
În critici compilate?
Poezia mi-i destin
Şi mi-i cuvântul frate;

Nu voi aţi pus răsadul
Să-mi porunciţi ce roade
Aţi vrea să dea prăsadul,
Când poftă vi-i să roadeţi.

Nu voi alegeţi floarea,
Ci eu, ca o albină,
Muncindu-mi sărbătoarea,
Nădăjduind lumină.

Mă-ndrăgostesc eu primul
De ţară şi popor,
Voi să vedeţi sublimul
Suflet şi dator.

Ce vreţi? Poeţi de casă –
Împodobiţi canari?
Eu sunt poet de clasă,
Din cei mai proletari.

Cumva, un scris, nu trece,
Comod, cu stihuri fade,
Fiţi buni acum şi treceţi
În suflete mai calde.

Slujiţi cu cinste ţara
Şi calea ei cea nouă –
Se schimbă călimara
Şi-ntâi schimbaţi-o vouă.

C-o dragoste dintâi
În lupte, nu la masă:
Sus pânza, poezie,
Jos, critică de casă.

•

Istorie sau destin?

Pier coroanele pe lacrimi...
Înapoi, la rădăcini,
N-am vrut rude în coran,
Dar nici robi printre creştini.

N-am vrut pruncii să risipe
Plaiul, casa, cu încetul,
Ne-a fost eposul o oaie,
Ce-a păzit-o-n vremi poetul.

Am strigat Europei-ntregi,
N-avea timp să ne audă,
În parfumul unor baluri
Ne cinsteau cu moarte crudă.

Ne lipsea de ce-i al nostru,
Ba o Vienă, ba Berlinul.
Noi la mare-am plâns Cetatea,
Pe la munţi – am plâns Hotinul.

Pe la Roma-am plâns credinţa,
Pe la Moscova – o soartă.
Scurgeam miere şi din ţărnă,
Ca să îndulcim o Poartă.

Tari şi mulţi, şi numeroşi –
Tot pe noi să ne supună,
Ba o cruce mâzgălită,
Ba un cap de semilună.

Tot pe noi să ne răarească
La moşie şi dumbravă,
Cerşetori copiii noştri,
Buni de pradă şi zăbavă.

Potrivit uneltei oarbe
De-a rări în vârf Carpaţii,
Linguşeam străinătăţi,
Uneltindu-ne chiar fraţii.

Ce popor? Un fel de iarbă.
O păşune prea amară,
Ce ne-a fost întâi mormânt,
Apoi baştină şi ţară.

Ce popor? Ba o fereastră
Pentru ţari, pentru sultani,
Când se tăvăleau cu poftă
Peste piscuri de Balcani.

Ce popor? Ce plată cere?
Ruble, galbeni sau ţechini?
N-am vrut rude în coran,
Dar nici robi printre creştini.

Cum nu vrea? De ce nu roagă?
Potoliţi-l cu străini.
Ori se mută în coran,
Ori e rob printre creştini...

•

Alexe Mateevici pe vechi şi pe nou

Suntem aprigi la-nnoire,
Dar înceţi la primeniri,
N-am schimbat în sate glodul,
Le-am schimbat la denumiri.

E poetu-n două baştini,
Ba Căinari, ba Dumbrăveni,
Ba că-l ştim, ba nu-l cunoaştem,
Ba şoptim: din moldoveni...

Ba-i al nostru, ba-i străin,
Ba-i un popă, ba poet,
Ce-i devreme-n mintea lumii
Este-n noi întârziet.

A murit pe nou în august,
S-a născut pe vechi în mart,
La-ngropare-au fost mai mulţi,
Mai puţini – la dezgropat...

Îngropau cu el şi-o limbă
Ce-a-nviat ca un erou –
Noi am plâns de-ajuns pe vechi,
Să mai plângem şi pe nou.

Am avut dureri destule
Şi sluţite denumiri –
Suntem aprigi la-nnoire,
Dar înceţi la primeniri.

•

* * *

Tracic. Dacic. Get-latin?
Ba mă dau, ba mă-mprumută...
Ba mi-i tată un păgân,
Ba mi-i mamă o cucută...

Profesori la teorii
Inventori de ipoteze,
Sunt părinţii însă vii,
Voi muriţi cu-a voastre teze...

Nu mă mir. Din salariu
Faceţi epoci viitoare,
Zămisliţi într-un acvariu
Alte soiuri de popoare...

Ce pot zice? Nu mă mir,
Vi-i selecţia cinstită.
Ba sunt sort de trandafir,
Ba sunt sort de răsărită...

•

O mie de „dacă“...

Dacă se va sfârşi apa de băut, vei bea rezultatele
nechibzuinţelor tale, învingătorule...
Dacă vei extermina înfrunzirea pădurilor, va fi nevoie
însuţi
să înfrunzeşti, însetatule...
Dacă vei sărăci solul de suflet, va trebui să-ţi nsămânţezi
propria-ţi limbă săracă, lipsitule de adevăr...
Dacă vei sfârşi aerul în gura ta, vei închide gura fără să te mai
lauzi vreodată, lăudărosule...
Dacă pământul tău va trece sub asfalt, vei cosi fumuri
puturoase de gudronuri fumegânde, rătăcitule...
Dacă mările se vor umple de submarine, vei trăi în aceeaşi
casă
cu nişte peşti refugiaţi, nechibzuitule.
Dacă cerul va trece în stăpânirea rachetelor, în loc de stele
vei admira generali, militaristule...
Dacă din nesocotinţele tale se vor naşte monştri, vei educa
fiinţe monstruoase în numele unui viitor
monstruos, nesăbuitule...

Dacă în tine se va muta Sahara faptelor tale, te vei oglindi
în pagini nisipoase, neoglinditule...
Se sfârşeşte mileniul, dar nu şi moralitatea, doamne.
Dacă...
Ei bine, nu zic, e frumoasă vorba, dar ce este poezia?
Dacă aceşti doi fluturi n-ar pieri până-n seară,
la noapte-aş discuta cu ei ce e poezia, poete...
Dacă vremea de-o zi poate întuneca vremea de-un veac,
la noapte discut cu cei dispăruţi, amintitorule...
Dacă n-aş crede legendelor, aş cere ca deopotrivă cu
demontarea
rachetelor de rază medie să fie demontată şi
legenda Icar...
Inima mea cere măsuri, nemăsuratule...
Atâtea de „dacă" mă-ncearcă,
Încât timpul sfârşit e şi parcă
Sfârşeşte-n inimă logic
Spiritul astăzi mai mult biologic...

•

Chip şi mască

Iat-o faţa, colo-i masca,
Ochii, dinţii, zbârcitura,
Vorba râde de ce-aude,
De cuvânt se strâmbă gura.

Iat-o faţa, colo-i coada,
Singură şi fără cap,
Ca şi cum stăpânul pleacă
Cu costumul în dulap.

Iat-o faţa, colo-i laba,
Cea întinsă peste toţi,
Dar n-ajunge, dar nu poate
Din cei vii să facă morţi.

Iat-o faţa, colo-i trupul,
Cel nesăturat nicicând,
Şarpele se-nvenineză
Cu veninul său flămând.

Iat-o faţa, colo-i teatrul,
Colo-i scena cu actori,
Piesa-i slabă, nici un sens,
Sunt grăunţe, nu sunt mori.

Iat-o faţa, colo-i farsa,
Adevărul e pe dos,
Când lăcusta de pe frunză
Trebuie să cadă jos...

Iat-o faţa – ici şi colo –
Fără mască, în sfârşit,
Pe din umbră, pe din spate –
Ce-a fost floare e cuţit.

•

Zâmbet de toamnă

Zi vitregă şi-un ceas urât,
Şi-o toamnă care-ngălbeneşte –
Ba mi-amintesc de ea şi râd,
Ba râde ea şi-şi aminteşte.

O zi... Ea-n ceas se micşorează,
Prin toamnă şi prin veac sunând –
De-o toamnă râd cum cuvântează,
Ba râde ea de cum cuvânt.

Şi râd de râs, mă bucur, cred,
Mi-i vesel, poate, cine vede,
O zi de toamnă-n ceas o pierd
Sau o câştig, când ea mă pierde.

•

Moment ecologic

Se dedică profesorului Ion Dediu

Ecologic suflet demn,
Ecologică speranţă,
În pădure – boli de lemn,
Printre oameni – boli de viaţă.

Ecologic, ca de vis.
Ca de multă tulburare.
E urât în paradis,
În infern e sărbătoare.

Ecologic apa-n stropi,
Ecologic, ca de rouă.
Nu-i sudoare, ci uncrop,
Putrezeşte haina nouă.

Ca de Patrie şi sfânt –
Ecologică strâmtoare –
Ecologic un pământ,
Ecologică o mare.

Ecologic viitor –
O istorie uitată –
Ecologic să nu mor
Într-o pâine lăudată.

Ecologic şi sărman
Cu prea multă bogăţie,
Ecologic veac roman,
Ecologică Rusie,

Ecologic de Bizanţ
Şi de câte-s poluate –
Mii şi mii de ani în lanţ
Şi totuna n-am dreptate.

•

Unire, moldoveni

Deşteaptă-te, popor,
Treziţi-vă, săteni,
Ni-i scris pe viitor –
Unire, moldoveni.

La Nistru şi la Prut,
La poale de Carpaţi –
Ai noştri în trecut
Şi azi ai noştri fraţi,

Uniţi de-acelaşi grai,
La Dunăre, la Reni,
Pe jumătăţi de plai –
Unire, moldoveni.

Un clopot, un destin,
Un Ştefan Voievod,
Cel Mare Domn Creştin,
Cel mare Patriot.

Sub steagul strămoşesc –
La viaţă şi părinţi –
Un neam moldovenesc,
Aceleaşi suferinţi,

Acelaşi legământ
Şi lacrimi, şi dureri,
Deşteaptă-te, pământ,
Rodiţi-vă, puteri.

Azi vremea ne-a întors
Nădejdea-n viitor,
Cu mila lui Cristos,
Deşteaptă-te, popor.

•

Un popor de felul nostru

Un popor de felul nostru,
Prea cuminte şi prea bun,
El la dragoste – cam rece,
Eu la dragoste – nebun...

Un popor de felul nostru
Duce-o viaţă de poveste –
Dimineaţa parcă nu-i,
Înspre seară parcă este.

Un popor de felul nostru
Pune-n sac şi hai la piaţă –
Dimineaţa vrea parale,
Seara – cântece de jale...

Un popor de felul nostru
A băut... Acum nu bea.
Tot ce face-n lumea asta
E cum poate, nu cum vrea.

Un popor de felul nostru
Naşte prunci şi face nunţi –
Dimineaţa parcă-s tineri,
Înspre seară sunt cărunţi.

Un popor de felul nostru
Are grai, iubeşte viaţa,
Ce-a aflat pe înserate,
A uitat pân' dimineaţa.

Un popor de felul nostru –
Am putea să fim chiar noi,
Dimineaţa-s foarte mulţi,
Seara – poate unul, doi...

Un popor de felul nostru
E copil la bătrâneţe,
Are-o lecţie de istorie,
Dar nu ştie cum s-o-nveţe.

Prea de tot e mare cartea,
Ca s-o-nveţe pe de rost,
Mai ales la verbu-a fi,
Mai ales la verbu-am fost...

Lăutari, lăutăriţi,
Voi, copii ai unui zbor,
Să cântaţi cum n-aţi cântat
Altor feluri de popor.

•

Gheorghe Asachi

Se dedică pomenirii lui Gheorghe Asachi
la 200 de ani de la naştere

Azi la Herţa, peste ani,
Nici o urmă de-amintire.
Iată ţara n-are bani
Pentru-n nume de cinstire.

Am ajuns săraci de tot,
Fără ţinere de minte,
Pentru-n mare patriot
N-avem nici măcar cuvinte.

N-avem litere, metal,
Pentru-a-nfăţişa o placă,
Mai uşor şi mai banal,
Să nu ştim şi să se tacă.

N-avem timp sau ce n-avem
S-adunăm cu noi trecutul?
Prin ospeţe-ntârziem,
Ameţiţi, cu împrumutul.

Ce ne costă-un gânditor?
Ba nimic... Topiţi-i bustul,
Zgura-i tot un viitor
Pentru cine-i află gustul.

Cât ne costă un poet?
Nici un ban... Topiţi-i chipul.
Nu va trece în deşert
Munca ce-aţi depus, cu timpul.

Cât ne costă-un cărturar?
Cărturari avem destui.
Pâine de-am avea-n hambar
Şi să fim şi mai sătui...

Gheorghe-Asachi, iată cum
Azi la baştină se-ntinde
Fum din care iese fum
Fără ţinere de minte...

Iată cum... Dar peste vremi
Verşi o lacrimă pe-o carte,
Neştiind pe cine chemi,
Şi ce-i viaţă, şi ce-i moarte?

•

Ce vor scriitorii?

Există o stea, a noastră, aici,
O lacrimă-n desfacerea florii,
Fratele meu, eu nu ţi-s duşman –
Iată ce vor scriitorii...

Dacă mai pierdem şi ultimul port,
Acela matern în delta culorii,
Fratele meu, cu morţii nu merg –
Iată ce vor scriitorii...

Un grai să nu tacă, al nostru, aici,
Trezeşte-l în suflul viorii,
Fratele meu, deşteaptă-ţi copiii –
Iată ce vor scriitorii...

Pământul, izvorul îşi roagă stăpânul,
Întoarcerea lui la dorite podgorii,
Fratele meu, îţi cer demnitate –
Iată ce vor scriitorii...

Aer n-ajunge pe metru pătrat,
Pe metru pătrat se-ntunecă zorii,
Fratele meu, nu-ţi vinde şi casa –
Iată ce vor scriitorii...

Nu-i unde, nu-i unde, suntem grămădiţi
În păstaia uscată-a victoriei,
Fratele meu, deşteaptă-ţi fiinţa –
Iată ce vor scriitorii...

Pe-aceste câmpii, ale noastre, latine,
Arde veşmântul rupt al istoriei,
Fratele meu, ne cheamă părinţii –
Iată ce vor scriitorii...

Ne-am săturat de momeli şi minciuni,
Astăzi ţara îşi spulberă norii,
Fratele meu, adevărul nu iartă –
Iată ce vor scriitorii...

•

Celor ce pun graiul la vot

Moldoveni în paşapoarte
Azi pun graiul la votare –
Unica cetate-a noastră
Cu-a ei ziduri vorbitoare.

Ne sucesc în fel şi chip
Mintea, sufletul, fiinţa,
Parcă graiul îşi discută
Dreptul său şi suferinţa.

Parcă vor să mă aleagă
Cu un vot în plus acasă
Într-o limbă ce cuvinte
Să şoptesc cu gura arsă.

Parcă-aş fi popor sălbatic
Ce mai ieri purta o blană
Şi un cap fără de creier
Sub o cuşmă moldoveană.

Parcă n-aş avea părinţi
Şi mă nasc promisiuni –
Fără grai degeaba scrieţi
În anchete naţiuni.

Fără grai pustiu e totul,
Ziua se preschimbă-n noapte,
Pruncii sug la pieptul mamei
Un venin în loc de lapte.

V-am dat multe, vă mai dau
Codrii care mi-au rămas,
Numai graiul nu-mi atingeţi,
Al lui suflet cu-al meu glas.

V-am dat multe, vă mai dau
Şi-un blestem de deşteptare –
Moldoveni în paşapoarte,
Nu dau graiul la votare.

•

Intertermodinamică

Intertermodinamică –
Intersociali-demodaţi –
O veche cămaşă mecanică
Din nou pe noi măsuraţi.

Trupul refuză, dar poate
Refuză şi sufletul gol,
Pentru că intercoatele
Se sprijină pe interpol.

Fie, aşa e breveta
Cu iz de interpriviri,
Vopsită interboneta
Cu zeamă de trandafiri.

Ca să reprob argumentul
Florii muiate în clor,
Găsesc că intermomentul
Are, precis, novator.

Ba şi o piesă se joacă
În teatrul cu interactori,
Dar replica iarăşi îneacă
În groapă pe nişte suflori.

Urme se văd pe hârtie,
De parcă a plâns un copil,
O, Doamne, ce interhâtrie
Pe solul interutil.

Acasă, mai iute, acasă,
Călare pe iepe de vânt,
La stepa cea voluptuoasă
Cu sfârcul interfrânt.

Acasă, acolo, departe,
Înainte sau înapoi,
Unica interdreptate –
Adevărul din internoi.

•

Mihai Eminescu, 1989

Ale tale mări de cuget, munţii tăi de suferinţi
Sunt ca însăşi limba noastră în istoria cu oglinzi,
Cum din zbucium e născută, zbuciumă poeţii săi,
Dă putere celor buni, îi slăbeşte pe cei răi.

Lasă vremilor un sprijin şi ne-adună înapoi,
Răzleţiţi de cicatricea ce se caţără pe noi
Să ne-ntunece-n desimea care mistuie pământul
Şi ne învrăjbeşte viaţa şi ne tulbură cuvântul…

Noi, în casa noastră, oaspeţi? Tot mai rari şi mai puţini?
Care umbră glăsuieşte în pădurea cu lumini?
Peste ceasul morţii crude când se-ncheie răsuflarea,
Care lacrimi se revarsă să se umple cerul, marea?

Nimeni nu-mi citească chipul – doar poetul într-un vers
Şi cosită o câmpie înainte de cules,
La răscrucea istui loc, unde-mi piere bunătatea,
Lâng-o vatră cu jăratic şi-n văpaie libertatea.

Unde sufăr adevărul şi-n metafore-l pătrund,
La-ntrebările fiinţei să am glas şi să răspund,
Legile ce-mi aparţin – ale mele-n neclintire –
Fie-mi lună, fie-mi soare şi a stelelor rotire.

Fie-mi casă şi grădină, strop de rouă şi izvor,
Tot ce-n cântec e refrenul unui spirit şi popor,
Tot ce-n vreme împleteşte alte ore şi le leagă
Pentru-o lume mai curată, mai onestă, mai întreagă.

Pe-o planetă obosită, oboseli se rânduiesc,
Cele multe altădată cu nimic se-nlocuiesc,
Coadă, cap, apoi şi trup – par a fi de o măsură,
Când fac becuri pentru simţuri la un loc cu murătură.

La Moldova ca niciunde ţipă mintea în lăstari,
Nu mai rabdă, nici nu poate, mic pământul, planuri mari,
Au zidit întâi complexe, azi zidesc cu râvnă vile,
Se adaugă ideii, nu idei, ci doar pastile.

Concurează cei obraznici la căuşul fără fund,
Ziditorii scriu poeme, iar poeţii cară prund,
Una spunem, alta facem şi ne suflă mai departe
Vântul pânzele în mână pe corăbii scufundate.

Am ajuns civilizaţi cu lucrări de marafet,
Lumea cosmosul şi-l ia, noi mai cerem alfabet,
Inventăm ieroglife şi ne bucurăm, fireşte,
Pe latini că-i învăţăm astăzi iarăşi latineşte.

Ne aprindem la cuvinte, mai minţim o viţă-n cântec,
Arta noastră-i osebită: noi din suflet facem pântec,
Aşteptăm, poate cumva, cineva, ca prin minune,
Să-şi ia sie cele rele, ne dea nouă cele bune.

Plutitori pe apa ţării, n-avem apă, dar nici port,
Ne fălim într-o strâmtoare cu veşminte de import,
Plătim triplu, cât nu costă, şi aşa o plată dublă,
Vindem casa părintească să ne avuţim cu-o rublă.

Ne-ameţeşte vorba dulce într-o lacrimă de vin
Şi umplem deşertul care niciodată n-a fost plin,
Ba ne scade simţământul, ba ne creşte nerăbdarea,
Nu ştiu cum, dar pâinii noastre parcă îi lipseşte sarea.

Cei ce scriu istoria noastră ne descriu ca pe calici
Şi ne pradă adevărul ba pe-acolo, ba pe-aici,
Taie pomul cum le vine, ba coroane, ba o cracă,
Pun sământă de tot felul s-o uităm pe-aceea dacă.

Să uităm izvorul ţării că ne tragem de la Rim,
Şi latinitatea care de la naştere-o vorbim,
Ei ne-ngroapă-n disertaţii după cum li se plăteşte –
Tot din gustul pâinii calde ce-o-ngrijim moldoveneşte.

Vodă Ştefan Mare Domn nu există pentru ei –
Numai pagini ocupate, domnitori de sortul trei,

Parcă ling ceaunul lumii şi funinginea de-afară,
Mestecând în gură africi, europe să le pară.

E plecat poetul ţării, patrioţi ca dânsul nu-s.
Doar un râu în pieptul lui mână lacrimi pe ascuns,
Cad din ochi şi se desfac flori în porţile deschise,
Tălmăcite peste noapte – poate versuri, poate vise...

Tălmăcite peste veacuri – poate doruri, poate vreri –
Tot aici, în delta care este apa cu dureri,
Creşte stuf, sunt luturi grase, vinul spumegă la mese
Cu-nsetaţi de pretutindeni ce se-mbată-n interese.

Încetează, Doamne, munca, nu mai fă noroade mici,
Nu-i nevoie să dezmierzi vulturii cu rândunici.
Geniul luceferi urcă, când se uită la popor,
Însă nu previne moartea ce-l aşteaptă-n viitor.

Eminescu azi cu noi vine iarăşi în destin –
Poate astfel conştiinţa se trezeşte din declin.
Luminează-ne, părinte, cu speranţă, cu nemoarte,
Cât mai paşte Mioriţa într-o doină, într-o carte,

Dă putere celor buni, îi slăbeşte pe cei răi, –
Cum puţini se uită astăzi ca să vadă-n ochii tăi, –
Ale tale mări de cuget, munţii tăi de suferinţi,
Ce-s ca însăşi limba noastră în istoria cu oglinzi.

•

Celor care n-au încăput în hotarele de azi ale Moldovei

Se dedică lui Ilie Balan, trăitor al satului Dumitreşti (Chilia)

De-aţi luat Cetatea Albă, ni-l luaţi şi pe-Alexandru,
Domnitor la Marea Neagră, ne-nfricat şi bun, şi tandru,
Ce-a păşit pe ţeasta turcă la Cetate, la Chilia,
Cum păşeşte libertatea când câştigă bătălia!?

Azi ce facem cu cei morţi? Îi ucidem încă-o dată?
Mai prădăm şi astăzi ţara, ca acum? ca altădată?
Ştergem zidul de-adevăruri şi-mbrăcăm pe dos istoria,
Cu un sceptru de-mprumut să ne-mprumutăm şi gloria?

Vezi cum ghizii te explică? Ca pe-o rocă, o reptilă,
Folosind pe la closete ce-am scris noi în sfânta filă,
Ce-a fost scump fiinţei noastre azi nu-ncape în frăţie –
Prea ni-i hăcuit pământul, năvălit de nerozie...

La Hotin, la veche vreme, îmi barează demnitatea,
Învitându-mă ca oaspe să-mi mai prade bunătatea,
S-apuc ziua la apus ca să n-am nici-o dovadă
Că pe trunchi în loc de cap li se zbuciumă o coadă.

Li se pare, cu părerea taie-n trupuri de popoare,
Zămislind o libertate, ca un gheb pe o spinare,
Mă rătează geografic să trăiesc sub paralelă
Într-o casă ce-ar încape sub o singură umbrelă.

Şi mă pun să mai iubesc – băştinaşi de două zile...
Dar în sânge mi se-nvârte fiorosul Termopile –
Ştefan, Mircea, Alexandru – nu mai ştiu nimic de mine,
Că eu însumi pângărit-am jurămintele divine...

La Cetate, la Chilia, pe la Nistru-nspre Hotin,
Apoi sus, prin pădurice, pân' la codrii lui Cosmin.
Apoi jos, croind zăduful ce se lasă prin Bugeac,
Tot mă-ntreabă moldovenii: când vom fi? în care veac?

De tăcere-mbătrânesc – şi femeie şi bărbat,
Neştiind de ce Carpaţii de sub casă-au evadat,
Ne-auzind refluxul mării, Doamne, cum s-a ofilit
Gloria de altădată – astăzi toată în mormânt...

•

Libertate

Libertatea-i numai una
Şi nu vrea să nască sclavi –
Geto-daci printre latini
Sau latini umbriţi de slavi.

Libertatea-i de pământ
Şi de mare, şi de munţi,
Niciodată să n-o ceară
Cei puţini acelor mulţi.

Libertatea e de suflet
Şi de cântec, şi de grai,
Dacă azi opreşti izvoare,
Mâine pulbere-ai să beai.

Libertatea e de mamă,
De strămoşi şi de nepoţi,
Nu se ştie la Moldova
Altfel neam de patrioţi.

Om cuminte moldoveanul,
Se supune cuvi'ncios,

Pleacă capul cu răbdarea
Pătimitului Cristos.

Bunătatea la răscruce
E tăiată în bucăţi,
Monştrii pier, cadavrul lasă
Pe pământul nostru hărţi.

Singuri, Doamne, strângem cioburi
Pe-o planetă cu vecini,
Asiaţii-n Europa
Ne fac gard de mărăcini.

Şi uluce pentru lacrimi,
Un tampon european,
Unde fierb politicienii
Libertăţi sub iatagan...

Vine vremea celor mici,
Unu-i unul, nu e doi –
Libertatea este una:
Alţii – altor, nouă – noi.

•

Ştefan cel Mare şi Sfânt

Eu nu te laud, Ştefan Domn,
Te laude duşmanii tăi –
Cei ce ştiu că suntem buni,
Dar nu se ştiu ce răi sunt ei.

În vreme-i lung şiragul lor –
Mulţimea-i meritul distins –
Încât ne-nvins, Măria Ta,
Totuna te-au văzut învins.

În bătălii, ca-ntr-un infern,
Intrai cu chiot şi arcaşi,
Dar la Moldova n-ai sfârşit
Cu poftele în buclucaşi.

Căci ţi-au lipsit şi ani destui,
Păduri de oameni şi stejari,
Cu tot ce-i viu pe-acest pământ
Să baţi în cete de avari.

Să-mprăştii nori de nepoftiţi,
Cu fel de fel de otomani
Ce, duşmănindu-ne de moarte,
Nici n-au ştiut de ce-s duşmani.

Li s-a părut că-i miere focul,
Că n-avem sânge dureros,
Că te-am uitat, Slăvite Domn,
Că sufletul ni-i de prisos.

Că vom pieri, lăsând pământul
Şi el să piară fără noi,
Dar am venit, Măria Ta,
Să-ţi spun: Întoarce-te-napoi.

Te cere timpul, te rugăm,
În ţară-s multe de făcut,
Poporul astăzi la izvoare
Se-ncepe iar neînceput.

Căci deasă-i peste noi mulţimea
De buclucaşi ce nu-nţeleg
Că noi dorim pământul nostru,
Când lor li-i mic chiar globu-ntreg.

Că noi ne vrem stăpâni acasă –
O casă veche de sărmani,
Dar se repetă timpul, Ştefan,
Şi azi cu vechi contemporani.

Şi nu-i alt drum – o deşteptare,
Poporul ce se vrea popor
Alege din trecutul său
Tot ce-i este viitor.

Întoarce-te, Măria Ta,
Te-aşteaptă ţara şi ai tăi,
Te chem, Slăvite, nu te laud –
Te laude duşmanii tăi.

•

Matern la Bucovina

1

Matern la Bucovina, acasă la părinţi,
Ce greu s-adună neamul la masă obosită.
Blagosloveşte tata pâinea printre dinţi
Şi mama-şi face cruce la Maica Preacinstită.

Puţin e neamul nostru şi-aşa de-mprăştiat,
Şi rar când împreună l-a dezmierdat destinul...
Întreb de Cernăuţi, îmi spun că s-a schimbat:
– Azi altu-i omul nostru şi altul e străinul...

În casa noastră noi abia că mai trăim
Şi n-a rodit grădina întreg precum rodea,
Şi moare badea Gheorghe şi duce-n ţintirim
Argintul unui neam ce-n frunte îl avea.

Aşa de tare noi la neam ne-am rătăcit,
Încât nu poate nimeni să iubească totul...
De ce suntem pe lume? De ce ni-i plaiul mic?
De ce mereu ni-i dor? Şi-n sat nu-ncape mortul?

2

O oglindă din bucăţi
Tot mă strâmbă cu bucata,
Parcă uşa mi-i deschisă,
Dar mi-i închuiată poarta.

M-am născut cu fruntea-n munţi
Şi cu marea la picioare –
De ce-s veşnic invalid
Şi Europa-i trădătoare?

De ce, ca s-ajung acasă,
Colo sus, în Bucovina,
Închid ochii la Lipcani
Şi mă doare-n oase mâna?

Ce copii se nasc la Prut
Şi ce limbă îi cuprinde,
Dacă-n satul Mămăliga
Şcoala veche se închide?

Dacă-n graiul mamei mele
Scuipă astăzi ca-n izvoare,
Cine-a născocit lozinca
Că-s egal printre popoare?

Feţe văd, promisiuni,
Dar ce scriu n-ajunge-acasă,
Parc-aş fi din alte vremuri,
Ba mai mult – din altă rasă.

Soro, Ucrainã dragă,
Şi voi, fraţi ucraineni,
Eu am harta poeziei
Cu fântâna-n Costiceni.

Din părinţi şi străpărinţi
Lunca Prutului e-a noastră –
Mama mea şi tatăl meu,
Casa lor şi-a mea fereastră.

Şi-al meu drum bătătorit,
Visul meu de la răscruce,
A mea lacrimă de sare
Pe morminte-n loc de cruce.

De ce, Doamne,-ai blestemat
Neamul meu aşa de tare –
Ba-i zbori capul pe la munţi,
Ba-i scoţi sufletul la mare?

3

Precum sunt, precum mă sting,
Să nu-mi vadă nimeni chinul –
Primăvara-mi seamăn grâul,
Toamna să-mi culeg pelinul.

Am o stea, lumina ei
De aice nu se vede,
Aud vocea de departe
La fereastră cum se pierde.

Am un râu, ascuns e-n val,
Şi-o corabie pe ape –
Încotro se-ndepărtează,
Dacă-mi este-aşa de-aproape?

La apus, la răsărit,
Pe-un covor cu viorele,
S-au văzut la ochi şi-au plâns
Toate neamurile mele.

Tot aşa la nord, la sud,
Unde urme mai vedeau,
După ce treceau cei mulţi,
Cei puţini se adunau.

Iar aşa în sus şi-n jos,
Cât e cerul şi pământul,
N-a fost să trăiesc mai mult –
Doar cât viaţa-mi dă cuvântul...

4

Eu sunt trist ca un caval,
Ba mai trist – ca o vioară,
Ca privirea unui cal
Ce se-ntoarce-n sat să piară.

Eu sunt trist ca un ocean,
Ba mai trist – ca o pădure,
Ca un spic de grâu în lan
Ce se coase ca să-l fure.

Eu sunt trist ca un copil,
Ba mai trist – ca un părinte,
Ca ninsoarea în april
Ce îngheaţă pe cuvinte.

Eu sunt trist ca un folclor,
Ba mai trist – ca o ţărână,
Ca o gură de popor
Şi-a lui soartă, şi-a lui milă.

5

La Bucovina, sus, la Dulcea-Eminescu,
Infinit de verde, infinit,
Întâi aş plânge, apoi aş blestema –
Să fiu egal cu ce e un pământ.

La Bucovina, sus, la Dulcea-Eminescu,
Părintesc mi-i totul, părintesc,
Se mută chipul nostru acum pe alte feţe
Şi graiul meu cu altu-nlocuiesc.

La Bucovina, sus, la Dulcea-Eminescu,
Întristat mi-i verbul, întristat,
Sunt oaspete acasă, de parcă inventează
Nişte chimişti agenţi de poluat.

La Bucovina, sus, la Dulcea-Eminescu,
La izvor, în ţărnă, la izvor,
Sunt rădăcini şi parcă-ar fi şi soare,
Dar cresc lăstari să piară-n umbra lor.

La Bucovina, sus, la Dulcea-Eminescu,
Pe bătrâni se ţine, pe bătrâni,
În pădurea noastră ultimul copac
Şi cea din urmă apă în fântâni.

La Bucovina, sus, la Dulcea-Eminescu,
Infinit de verde, infinit,
Întâi am plâns, apoi am blestemat –
Şi asta, Doamne, eu nu am dorit.

6

În lucide analize
Vremea – gândul să nu-ncurc –
A fost timpul austriac
Paralel cu timpul turc.

Se scriau şi cărţi poştale
Cu adrese şi cu timbru,
Şi cădeau zăpezi în munţi
Peste coarnele de zimbru.

În pădure deşi copacii
Pierdeau umbrele prin văi,
Dumnezeu privea de sus
Ce fac moldovenii săi.

Şi cum seamănă şi ară,
Şi mioare păstoresc,
Îmblânzind cu graiul lor
Un pământ moldovenesc.

Ce copii şi ce mirese,
Şi ce miri vor fi la nunţi –
Sub mustăţile bătrâne,
Lângă tineri – cei cărunţi.

Cum îşi apără destinul
Şi ce pâine moaie-n vin,
Cum se coace grâul lor
Între haturi cu pelin.

Şi ce ape stăpânesc
Din hotar până-n hotar –
Paralel cu timpul turc,
A mai fost şi timp tătar.

Loc stropit cu sânge greu
Într-o rană de durut –
Ba străinu-i pe la nord,
Ba străinu-i pe la sud.

Înrăiţi şi foarte mulţi –
Ba-i în casă, ba la prag –
Paralel cu timpul turc
A fost timp austriac.

7

În satul Pătrăuţi, sub munte,
E luna august şi lumina
Cuprinde tot ce cade-n suflet,
Da-n suflet cade Bucovina.

Ce blânde vieţi, nevinovate,
Şi cum n-ajunge o speranţă,
Adâncă lume cu părinţi
Şi cu Carpaţi la suprafaţă.

Cărări subţiri şi drumuri scurte,
Şi n-au ecouri înainte,
Bărbaţi cosesc pe şes o iarbă
Şi taie-n limba lor cuvinte.

În urmă brazde se întind –
Peisaj cu fân şi zări uscate
Ce-nlocuiesc în Bucovina
A ei veche demnitate.

De pe când trăia în pace
Un trudit popor de ţară,
Ce-l avea la nord Moldova,
Ca pe-o lacrimă amară,

Ca pe-o lacrimă vândută
De imperii cu parale –
Cei mai robi în Europa,
Cei mai potopiţi de jale...

Timpuri noi pe creste vechi,
Bate clopotu-n câmpie –
Toată lumea e acasă,
Numai eu în ospeţie...

8

Visul meu nu-l are nici un om pe lume,
Nici dor aşa de aspru de satul lui natal –
La Bucovina, sus, copilăria mea
Şi astăzi se mai ţine de coama unui cal.

Gândul meu nu-l are-n lume vreo fiinţă,
Şi nici dureri atâtea ce-n piept se suprapun –
La Bucovina, sus, copilăria mea
Şi azi mai vede ploi într-un bătrân alun.

Drumul meu nu-l ştie nimeni, nicăieri,
Nici nu-s pe lume drumuri să semene cu-al meu –
La Bucovina, sus, copilăria mea,
Şi azi mai vrea să prindă-n munţi un curcubeu.

Şi somnul care-l am nu l-aş dori cuiva,
Nici lacrima ce-o plâng şi peste-atâţia ani –
La Bucovina, sus, copilăria mea
Mai stinge lumânări pe vârfuri de castani.

Acolo-i râul meu şi-a lui grăbită apă,
Întristatul nai într-un amurg cu munţi –
La Bucovina, sus, copilăria mea
Se pierde printre flori cu paşii ei desculţi...

9

Pe sub Carpaţi, la coasă, la Siret,
E vară, numai vară, şi-i cositu-n toi,
Dar iese nu ştiu cum din rădăcina ei
Iarba ceea verde şi pleacă de la noi.

De parcă-i supărată pe nu ştiu ce cosaş,
În supărarea ei câmpiile se pierd.
De ce? Nu ştie numeni şi nu găsesc răspunsul
Pe sub Carpaţi, la coasă, la Siret.

Acolo unde-i vară şi-i numai vară poate
Şi nu sfârşesc cositul de un veac.
De ce? Nu ştie nimeni, iarba ceea fuge
De la cosaşii care ca amuţiţii tac.

Ce zadarnic chin să vezi şi să nu spui
Că toată munca asta se face în deşert,
Că iese supărata din rădăcina ei
Pe sub Carpaţi, la coasă, la Siret.

Şi iese, şi se duce ca o-ntristată, poate,
Deşi e numai vară şi-i cositu-n toi.
De ce? nu ştie nimeni, şi unde se opreşte,
Şi când se-ntoarce iarăşi verde înapoi...

10

De unde, maică, vii?
Din munţi, dragă fecior.
Am fost să văd vechimea –
A noastră şi a lor.

În munţi, pe unde-am fost,
Aproape am ajuns
La soarele ce nouă
Ni-i părinte sus.

La luna de alături,
Când tocmai răsărea,
Să-ntreb de neamul nostru,
De când ne vede ea.

Acolo, pe-nălţimi,
E numai cerul sfânt,
Cuvântul către cer
Şi urme pe pământ.

Şi zăpezi, pe unde
Păzesc străbunii tăi
În piatră chipul vechi
De oameni şi de zei.

Pe locul celei lumi
E timpul îndărăt,
Acolo însuşi cerul
E-un ornic de omăt.

Pe locul celei lumi,
Când gheţuri se topesc,
Începe-n râuri ţara
Şi neamul păstoresc.

S-aude-n munţi adânc
Ecou îngrozitor,
De parc-ar plânge cerbi
De rană şi de dor.

De parcă bouri gem
Sălbatic şi cumplit –
Plecaţi stăpânii lor
Pe căi de mântuit.

Iar când te uiţi în jos
Prin adâncimi de văi –
Stejari şi brazi, păstori
Şi turme mari de miei.

Nesfârşite rânduri,
Şi tineri, şi cărunţi –
La mare-i drumul lor,
Iar leagănul – în munţi.

Sărată-i sarea lor,
De moarte sunt destui,
C-au fost să-şi treacă plaiul
Prin vremi cu nesătui.

Păreau că-s nişte robi,
La fel ca şi stăpâni –
Cetăţi în fiecare
Alături de ruini.

Pe locul celei lumi
Tot merg şi n-au ajuns –
Îndepărtaţi prea mult
De soarele de sus.

De luna de alături
Ce-i vede obosiţi,
Precum se văd copiii
Ce uită de părinţi.

Şi-s singuri şi puţini,
Şi nu le-ajung puteri,
Şi calea lor cea lungă
Nu duce nicăieri.

Pe locul celei lumi
Am aşteptat răspuns
La câte întrebări
În suflet s-au depus.

O, sfinte, ce minuni
Am auzit atunci:
Pe morţi îi lasă morţi,
Întoarce-te la prunci.

Te-ntoarce la cei vii,
Le spune tuturor:
Eu nu aleg popoare,
Ci demnitatea lor.

Răgaz la drum înseamnă
Şi clipa de sfârşit –
O Patrie se dă
O dată şi atât.

Încercări destule,
La fel şi suferinţi,
Dar lanţul ista leagă
Copiii de părinţi.

Pământul – de vechime,
Şi sufletul – de grai,
Cu cerul împreună
Şi viaţa care-o ai.

•

De iepure

De iepure, de iepure –
Prin umbrele ierbii,
în mohorul din hat,
pe la margine de sat,
cu vânătorul Năstase,
la opintirile coasei...

De iepure, de fugă uşoară,
în câmp de secară,
în miez de imaş –
de iepure,
de iepuraş...

Şi nu-l prindea,
ci-aşa, se zăbovea
şi râdea
de fricosul,
care tăvăleşte orzul...

De iepure era urma-n fân
Şi frica-n sân
şi era
de iepure plânsul,
legatul şi strânsul,

iar ce-n căpiţe se clădea,
când de-amu se scutura,
tot de iepure era...

Când toamna, până la ploi,
pe la secerat de păpuşoi
o urmă apărea –
de iepure era...
– Nu-i unul,
pare-se că-s doi.

– O iepuroaică şi-un iepuroi.

– Tot pe lângă noi...

De iepure, de iepure –
viaţa-n sat,
urma pe hat,
pe pământ negru primăvara,

pe pământ verde vara,
în furtună, în ploaie,
şi-n păpuşoaie...

Că pe unde era-ntunecat,
era de iepure umblat.

Pe alb omătul
iarna,
de iepure era păşit
locul troienit,
că iarna se vede mai bine
cine se teme de cine –
ovina de lup
sau lupul de ovine...

De iepure, de iepure
era viaţa-n sat –
acelaşi, un iepure,
în femeie şi bărbat,
pe faţă
de lăcrimat
şi în rugă –
acelaşi, un iepure, o fugă...

Un iepure veşnic alergător,
dar nepieritor,
de parcă se ivea o scânteie
când se-atingeau una de alta
două firicele de mohor –
un iepure, acelaşi, nepieritor.

•

Ceas stricat

Sunt două margini de război,
Ce se ating cu focul –
De-atâtea ori s-apuce satul
Şi să-i rănească locul.

Să-i oprească-n brazdă plugul
Şi să-i urce-ntr-un salcâm
Floarea rătăcită-n lume
Şi deplânsă-n ţintirim.

În hogeag să-i tăie fumul
Şi să-i bată uşa-n ţinte,
Zbuciumând şi azi o mamă
Ce mai strigă la morminte.

Din război câmpia noastră
S-a întors cu foamea-n gură –
Ai tu, ciumă blestemată
Şi scârboasă la făptură.

Eu, copil născut pe lume
Şi scăldat în praf amar,
Mi-amintesc de-un ceas stricat
Ce-abia astăzi îl repar.

•

* * *

Dar e fagul ca şi mine
Prin păduri bucovinene,
Înfrunzeşte din tristeţe,
Cade frunza în poeme.

Cu ce sfat să mă apropii?
Cu ce gând mă rătăceşte
Râul, piatra şi pădurea
Şi ce taină ne uneşte?

Şi ce fir îmi leagă pieptul
Până unde-i rădăcina –
De prin lume, de departe,
Tot acolo-n Bucovina.

Doar acolo să m-acopăr
Cu un vis, cu o tăcere
Şi să-mi fie faclă fagul,
O lumină de-nviere.

Să-mi repete graiul, chipul
Peste ani şi peste vreme,
Într-o umbră, într-o urmă
Ce-am lăsat-o în poeme.

1993

* * *

Ce modern mă cântă cucul
Din copacul nimănui,
Într-un cimitir cu neamuri,
Într-o lacrimă de grâu,
Într-un veac cu cer închis
Şi cu chip de căpcăun,
Cum mă învecheşte cucul
Ca să tac, să mă supun.
Uit de unde-s şi de ce,
Din durere nu mai ies,
Altul poate că alege,
Dar pe mine m-au cules,
Au făcut din mine sârmă,
M-au legat din patru părţi,
Unde sunt, în care ţară,
Cântă-mi, cucule, din hărţi.
Ce să fac cu mortu-n Vame
Şi cu-n neam în urma lui?
Ce modern mă cântă cucul
Din copacul nimănui...

•

Eseuri

VIAŢA CUVÂNTULUI
1980

SPRIJIN DE PĂMÂNT

Sarea pământului – cuvântul

Cuvântul, mi se pare, are ceva din lemnul încă brut, în faţa căruia stă lemnarul şi potriveşte a-i da o formă. Adică presupune, mai întâi în imaginaţie, cum să treacă cu dalta sau cu rândeaua pe suprafaţa acestei materii, pentru a-i da un sens, a o pune în circulaţie.

Cuvântul, stând cu literele sale aruncate într-un dicţionar de limbă, se află încă în starea lui brută. E bine că-l ştim, căci abia de aici poate porni discuţia asupra cuvântului, dar numai a-l şti e încă puţin. Luat aparte, sub toate înţelesurile sale, cuvântul încă nu comunică cu nimeni, chiar nici cu sine însuşi.

Cuvântul are nevoie de vecini, adică de context. Ca şi omul, comunicând cu vecinii săi, cuvântul se cuprinde în lăstarii gândirii, devine un organism viu, care se alarmează sau se potoleşte, visează în sunete sau devine abrupt, ca un mal priporos, de pe care copiii sar şi se scufundă cât mai adânc în valuri.

Măiestria poetului constă, de fapt, în a găsi noi vecinătăţi cuvântului, în a-l deplasa spre locurile încă nepopulate, încercându-l la o nouă muncă de sensuri, de pătrundere. Aşa ia naştere o nouă operă literară, autentică prin îndrăzneala artistului de a scoate cuvântul din obişnuitele expresii, în care el a lucrat şi a-l include în noi situaţii muncitoare, cu proaspete învecinări, adică ritmuri, sunete, tonalităţi. De aici şi originale gânduri asupra realităţii, pe care o prezintă. Aşa apar noile forţe ale cuvântului.

Despre forţa cuvântului… Cuvântul este o forţă deosebită. Rară.

Cuvântul nu mi se pare nici uşor, nici ieftin, de aceea, probabil, că ştiindu-i greul şi forţa, mă gândesc cu pasiune la el. Cât despre forţa cuvântului, mi se pare că douăzeci de cuvinte sau mai puţin chiar, ţesute într-un context de mari înţelesuri, poartă aceeaşi încărcătură, dispun de aceeaşi forţă, ca şi cel mai modern spărgător de gheaţă atomic sau cea mai enormă maşină lucrătoare, cunoscută la ora actuală.

Cuvântul, ca expresie a frumosului… Frumosul nu poate fi mai mult ori mai puţin democratic. El e pur şi simplu frumos. Precum nici cuvintele nu pot fi altele, decât democratizând sensul pe care îl exprimă. Căci în opera literară, dar şi în rostirea obişnuită, cuvântul nu are alt rol, decât să înlesnească pătrunderea în limitele frumosului. Dacă nu avem cuvinte să exprimăm frumosul, înseamnă că nu posedăm limba, nu cunoaştem toate posibilităţile cuvântului.

„Era aşa de frumos, că nici n-am cuvinte să-ţi spun", deseori poţi auzi fraza aceasta, pe care o socot falsă, fiindcă frumosul nu este lipsit de acea democraţie, pe care nu am putea s-o pătrundem.

Frumos ca luna, ca soarele, ca iarba, ca pământul, ca sarea… Totul este pătruns de valoarea cuvântului. Nu degeaba în popor se spune: „Cântecul e sarea pământului". Aşa este, fiindcă frumosul, având multiple aspecte, se depăşeşte pe sine însuşi, se cuprinde integral în zbuciumul omului, adică, într-un volum cu pagini sărate, ca şi valurile mării.

Spunea odată Picasso: „Dacă n-ar fi oglinzile, n-aş şti ce vârstă am". Putea să spună aşa un pictor, care se uită în oglinda artei pentru a vedea portretul lumii ori înfăţişarea de autoportret.

Dacă aş parafraza spusele lui Picasso, mult n-aş schimba din esenţă, ci aş plasa ideea în alt domeniu al creaţiei: „Dacă n-ar fi cuvântul, n-aş şti ce vârstă am". Mă uit în oglinzile sunătoare ale cuvântului ca să-mi aud viaţa, inima, gândul. Adică, în toate să mă întreb şi să-mi răspund…

1976

În idee şi nu în pauza ideii

…Pana nu are timp să obosească pe hârtie. Cel mai dăunător pentru un talent este pauza. Ideea nu cunoaşte întreruperi, împărţirea săptămânii în zile de muncă şi zile de odihnă… Albina umblă din floare în floare, pentru că acesta îi este destinul. Ea împerechează în floare două vieţi desperecheate, ca să producă una singură în rod. Fără a cunoaşte odihna.

Dar să revenim la ceea ce nu se vrea întrerupt prin pauze. Flacăra numai când arde e flacără. Din clipa, când se stinge, e fum, e aer, e zgură… Destinul poetului e destinul flăcării: a arde, a fi lumină, consumându-se în propriile sale trăiri, trecând în lumina ei licărul lumii.

M-am lipit cu inima de cuvinte, de ideea cuvântului, de saltul şi căderea lor, de realitatea şi visul lor. Prin ele aud sufletul omului, bucuriile şi frământările lui, munca şi zbuciumul. Prin cuvânt mă apropii de om, de sărbătoare şi cotidian, să-l sprijin şi să găsesc în el sprijinul cuvântului. Asemenea albinei, care zboară din floare în floare, poetul zboară cu imaginea din cuvânt în cuvânt, pentru a împreuna mai multe vieţi în rodul său poetic. Nu ştiu, dacă albina aude cum sună nectarul, dacă simte greul polenului. Eu însă ştiu că inima răsună în ecouri, ca vocea în munţi, că inima are piscurile ei de emoţii şi calităţi, că munţii de sub frunte luminează. Îi văd luminând…

Cel mai greu lucru e să pătrunzi, să surprinzi în manifestările exterioare monologul lăuntric. Ceea ce constituie, totuşi, o taină. Din o sută de oameni să sintetizezi eroul lor, risipit în ei toţi, dar de care ei nici nu bănuiesc…

…Pe bătrânul acela l-am văzut de mai multe ori… Stătea, de obicei, pe un scaun, lângă poarta grădinii. Avea lângă el o căldare cu apă, iar alături o cană. Bătrânul ieşea zilnic la poartă cu căldarea de apă, o punea pe scaun, se aşeza lângă ea şi se oprea aşa într-o tăcere, aşteptându-i pe cei însetaţi. Iar cine se afla pe acolo, în dreptul lui, şi era însetat, lua cana, o scufunda în căldarea cu apă rece şi-şi potolea setea.

Ochii bătrânului, adânciţi în îngândurările lor, se cuprindeau de un licăr de bucurie, când cineva îi lăuda apa, îi mulţumea.

Şi tot aşa ori de câte ori l-am văzut pe bătrân şi am întrezărit licărul din ochii lui.

Bătrânul vroia să ajute lumea cu ceva, să-i fie de folos. Şi a găsit esenţa: apă pentru cei însetaţi. Prin ea se lega sufleteşte de oameni, comunica cu ei. Prin cana cu renăscătoarele picături, prin cuvintele de mulţumire. Prin cuvânt… Venea la lume cu ceea ce avea. Venea tot atât de simplu, precum de simplă e apa, dar tot aşa de scump, ca şi apa la sete.

Îmi răsar în minte aceste fragmente de viaţă şi mă gândesc la natura lor complexă, ca să-mi dau seama cât de mult dator este scriitorul pentru a le descifra, pentru a valorifica alesele calităţi morale, pe care viaţa le produce, întru a sintetiza noi calităţi spirituale. Eroii literari nu au dreptul să fie inferiori eroilor vieţii. În caz contrar ar însemna că scriitorul nu dispune de suficient spirit de analiză, că el reduce din faptă, simplifică în loc să amplifice. Dar simplificând, pana oboseşte pe hârtie. Ideea se scufundă într-o lungă pauză. Natura lucrurilor se îndepărtează şi rămâne între tainele ei, fără să fie cercetată şi explicată…

Adevăratul scriitor nu poate accepta o activitate de simplificare a vieţii, fiindcă aceasta ar însemna că el activează nu în idee, ci în pauza ideii.

1976

Portretul omului de alături

Portretul omului stă alături de portretul faptei sale, într-un aer respirat adânc şi cu sete.

Am avut ocazia să întâlnesc oameni de diferite profesii, să discut cu ei, să pătrund biografia lor, să-i admir, însă pe unii să-i uit, iar pe alţii să-i port cu mine prin metafore şi imagini, ca pe nişte cărţi deschise, la paginile cărora revin pentru a nu uita, pentru a relua gândul. Nu e vorba aici de proporţiile muncii, de însemnătatea produsului ei, ci de pasiunea cu care omul se

leagă de ceea ce înfăptuieşte când munca, ca o poezie, îl înnobilează, îi înseninează chipul, îi scutură durerile din trup…

Rătăceam prin lunca răcoritoare a Prutului într-o clipă de gândire, uitându-mă la valurile blânzi ale apei liniştite. Pe această margine de loc, unde salcia izbucneşte dintre nisipuri cu focul ei tânăr şi verde, îşi despleteşte frunza prin văzduhul odihnitor, pe această margine de loc soarele se mişca încet spre chindii, retrăgându-se cu jăraticul său spre orizonturile peisajului de râu, alunecând cu razele printre lunca deasă.

Sub coroana unui copac a fost să văd un bărbat, trecut cu vârsta în anii de după amează care meşterea cu braţul harnic nişte coşuri de lozie. M-am apropiat de el, cuprins de curiozitate, fiindcă pentru prima dată în viaţă mi se întâmpla să văd un coşar.

Omul era cuprins de tainele meseriei sale, pe care mi-a demonstrat-o şi mie cu nişte mişcări calculate, găsite pe parcursul a mai multor ani de muncă, dar de fiecare dată altele, fiindcă de fiecare dată alta era lozia în mâinile lui.

Am aflat că-i spune Ion Moscalu, că a luptat în război, că a rămas fără un picior, că are doi copii, că este coşar de treizeci de ani, că-i place munca aceasta, că nu-şi poate închipui ce ar putea face altceva, decât coşuri de lozie.

Discuţia noastră cobora prin amănunte, urca pe locurile comune, trecea prin ceea ce aparţinea şi altora, dar revenea la ceea ce era el, Ion Moscalu, la viaţa lui rănită de război, la grijile familiei sale, la ceea ce nu a avut el, dar au copiii săi, la ceea ce are el şi nu au copiii.

De la omul acela venea o lumină caldă de sinceritate şi modestie. Precum lozia se supunea braţului vânjos şi se aşeza în împletitura verde de nuia, aşa şi cuvintele lui se aşezau în adevărul vieţii sale, fără să exagereze, fără să înfrumuseţeze, fără să născocească. Nu era vorba de cât câştigă, cât de uşor sau cât de greu îi este, ci de dragostea cu care alegea lozia în luncă, de vorbele acelea rare de dor cu care vorbeşte tânărului suflet verde, când îl aşează într-o nouă împletitură…

Prin coroana copacului cu frunză rară soarele îşi culegea pe rând razele, îşi chema focul acasă. Simţeam că în lumina care se stinge pe braţul muncitor rămân nişte urme senine ce

se prefac peste noapte în vise, iar în ziua ce urmează – în nouă nădejde.

De sub pleoapele lui Ion Moscalu o privire verde, înverzită aşa de lozia, petrecută ziua întreagă cu ochii, mă cerceta cine sunt, cui i se destăinuieşte omul, cât am putut înţelege, cât am să-mi amintesc ori cum am să uit din ceea ce este el, Ion Moscalu, cu munca lui modestă, cu însemnătatea ei.

Ne-am despărţit pe marginea aceea de loc fără să ştiu când şi unde ne vom mai întâlni. În care imagine, în care metaforă îmi va apare coşarul rănit, chipul lui, omul menit să se nască întru frumuseţea luncii, dar sortit să guste din amarul războiului. Şi dacă dimineaţa mi te-a adus, bade Ioane, într-o metaforă şi te-a apropiat şi mai mult cu sufletul de inima mea, înseamnă că nu se sfârşeşte lozia în luncă, că în toamna aceasta ea apare şi mai tânără pentru împletiturile Dumitale.

1978

Concretizarea timpului

Într-o zi de octombrie 1975, de departe ne-au sosit primele veşti-imagini. O experienţă extraordinară prin doza de fantastic, cu care s-a realizat un mare succes al ştiinţei şi tehnicii, succes precedat de o asiduă muncă a altor forţe intelectuale şi fizice, unite de idee.

Ochii visători ai poetului prin timp şi-au trecut imaginile peste stelele îndepărtate spre a compara visul rece al universului cu năzuinţa şi căldura pământului. Îndepărtatul Venus apărea ca o insomnie, cu care a fost comparată dragostea, femeia, frumosul, divinul. Vă amintiţi la Eminescu, în „Venere şi madonă":

> O! Te văd, te-aud, te cuget, tânără şi dulce veste.
> Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alţi zei.

Dulce veste… Cât de precisă a fost „expresia în poezie" prin argumentul ei imaginar, visător, ipotetic.

Noi, martorii acestei minuni, cu adevărat că am văzut pietrele scumpe, cu care stă împodobit recele piept al planetei

Venus. Am pipăit cu privirile ceea ce îndelungată vreme a provocat insomnie, a fost clipa luminii, sursă de mister. Splendorile îndepărtatului Venus sunt astăzi demonstrate la televiziune, sunt publicate în fotografii de ziarele lumii. Şi noi putem, aşadar, să cercetăm muchiile ascuţite, să admirăm sau să ne îndepărtăm şi mai mult de ea prin faptul că o vedem. Apropierea de ceea ce a fost pentru mulţi înaintea noastră doar o taină, provoacă şi sentimente de regret: numai atât? Nişte pietre, enorme prin singurătatea lor, atât a fost să se cheme Venus?

Intrarea în tainele lumii, descifrarea lor – iată cum îşi concretizează ziua timpul în noi…

II

În satul Ignăţăi am întâlnit un moş, tâmplar de profesie sau, poate, de vocaţie. Întreaga lui viaţă omul a meşterit în lemn, căutând chipul frumos al scândurii sau al jucăriei pentru zăbavă, sau, poate, drag i-a fost să vorbească cu lemnul. Moşul Chiriţă, însă, nu se desparte de rândea nici la bătrâneţe, la vârsta de pensie. Dimpotrivă, în atelierul lui au intrat strungurile moderne, ceea ce înseamnă că moşul are încă de găsit multe din cele ascunse în lemn… Şi am văzut atâtea obiecte: scăunele mai mari şi mai mici, măsuţe de diferite forme, uşi şi uşiţe, cutioare încrustate şi frumos cioplite, cu amprentele vârstei, care mai noi, care mai vechi, diferite alte obiecte şi momente dintr-o viaţă, în care energia a fost supusă nu numai utilului, ci şi frumosului. Odihnitoare, casa lui moş Chiriţă crează o bună dispoziţie, ea te îndeamnă a fi nu numai oaspete, ci şi a pătrunde sensul şi ideea în larga varietate a vieţii. Mirosul de lemn, bunătatea omului, căsuţa cu odihna ei comodă şi cu suflarea curată, omul, dăruit vocaţiei sale, – toate acestea aveau un gust deosebit. În acest lăcaş de ţară, în care stăpânul mi-a vorbit de întreaga lui viaţă, am găsit şi note mai triste. Omul nu a reuşit să transmită copiilor pasiunea sa de tâmplar. Şi regreta acum acest lucru.

– Nu e bine să dispară moştenitorii meseriilor, se tot căina bătrânul Chiriţă.

Era timp de toamnă. Văzduhul în sat mirosea a tulburel, mirosea a toamnă cu gutui aerul, atât de liniştit în anotimp. Chiriţă părea mai alb ca de obicei, fiindcă pomul de măr din curte a slobozit a doua floare. A doua înflorire a pomului într-o singură înflorire a omului. Aşa se întâmplă în basm, dar tot aşa se întâmplă şi în viaţă…

Destinul omului e ca şi ziua, care îşi concretizează în noi timpul…

III

Mă surprinde la un moment dat gândul că parcă aş începe a vedea chipurile unor eroi din romanul, pe care sunt dator să-l scriu. Aşa încep să aleg problemele în contextul succeselor şi succesele în contextul problemelor. Dar una fără de alta nu poate exista. Ele există împreună, fiindcă omul, ca sursă de probleme, le are aşa proiectate în sinea lui de însăşi natura, de firea care îi este proprie.

Stelele sunt visele noastre… Cu cât le vom cunoaşte mai bine, cu atât le vom coborî mai aproape de casa noastră, ca să putem vedea mai multe la lumina lor…

Aşa a început ziua, în care caut să concretizez timpul în două planuri atât de diferite, dar tot atât de proprii vieţii noastre. Zborul şi pământescul. Între aceste două planuri încape o întreagă gamă de destine. Fiecare dintr-o anumită calitate.

1976

Mărturisiri într-un început de zi

Omul care îşi alege în viaţă calea creaţiei sau poate este ales de creaţie nu are a spera la linişte şi tihnă.

Nedoarme-ţi nopţile şi uită de succese – repet ca pentru mine îndemnul acesta şi, precum în copilărie mama mă îndemna să mulţumesc pentru masă şi să nu uit de Dumnezeu, astăzi eu însumi mă îndemn să nu uit de nelinişte, să-mi nedorm somnul pentru a prinde în zorii zilei clipa dintre somn şi trezire, acel curat strop de timp şi spaţiu, în care să te pot găsi, Poezie.

Atât ce ar însemna să fie inspiraţia. Doar una, o singură clipă, fiindcă în rest vine munca istovitoare, căutările de peste zi, studierea momentelor, cunoaşterea, darul de a observa în obişnuit neobişnuitul, de a găsi esenţa, adică, pe acel carele eşti şi care trebuie să fii descoperit.

Cauţi cu pasiune ca să găseşti nu orice fel de artă, ci pe cea pasionată. Abia atunci cuvintele tale sunt lipsite de mierea cea dulce şi se aleg aşa, precum frumos le stă când spun adevărul, realitatea, nerepetatul din tine şi din semenii tăi.

De ce vorbesc astfel, de parcă mi-e teamă de ceva, care nu atât în conştient, ci mai degrabă în subconştient, mă face să mă alarmez, să tresar? Poate că vinovatul sunt eu însumi sau poate nişte pagini de versuri, pe care le-am citit zilele acestea prin periodică şi care, la lectură, mi-au produs impresia că nu particip cu sufletul la sufletul autorilor, ci îmi ling mâinile, propriile mâini, de o miere artificială, pe care o găseam prelinsă peste cuvinte.

Atât de mult ne-am învăţat să scriem frumos, încât prea frumosul mă sperie. Prea uşorul mă îngrijorează. Prea cumintele mă face neliniştit pentru prea exagerata linişte a altora.

Mi s-a părut că unii tineri poeţi nu scriu pentru că sunt, ci pentru că vor să pară că sunt. De parcă lucrurile stau la fel de nerăscolite, iar oglinzile la fel de cu praf şi după cuvintele, pe care le-am citit. În spatele lor este o artă, poate o artă a cuvântului, dar lipseşte arta focului, pasiunea care te cuprinde şi te stăpâneşte, adică ceea ce te face să fii iubirea însăşi.

Sunt departe de gândul de a învinui sau de a nega realitatea unei noi generaţii de poeţi, în care cred. Atâta doar, că vreau în faţa lor şi împreună cu ei să discut echilibrul dintre a fi şi a părea că eşti.

Poezia nu e o arenă de circ, unde se poate jongla cu cuvinte, unde se pot face cercuri din litere aprinse, prin care să sară tigrii sau leii dresaţi de dragul efectelor în faţa publicului. Trucurile au schemele lor şi, în fond, sunt bazate pe ceea ce nu este prins de ochiul nostru, de reacţia noastră întârziată. Poezia sare prin cercurile aprinse ale sufletului, nu pentru a produce efecte, ci pentru a exprima fără să schematizeze, pentru că pasiunea

ei te face să fii lubirea însăşi. Publicul aici nu caută trucul, ci participă la marea lubire, înălţându-şi privirile în urma fiecărui cuvânt care zboară în urma zborului, trecând ca să uite de ceea ce e obişnuit şi să îmbrăţişeze ea singură focul.

Legile neliniştii spulberă orice gând de a fi comod pentru tine şi pentru alţii. De altfel, comoditatea este o boală şi-i grea, poate cea mai grea, cu care omul poate molipsi societatea. Poetul comod devine un pericol şi mai mare, pentru că, atacând arta, înaintea altora atacă societatea. De aceea mai puţin mă alarmează poetul, care îndrăzneşte prin sinceritatea sa, cu riscul de a greşi, decât poetul care se străduie cu orice preţ să mă servească cu miere. Fiindcă mai devreme sau mai târziu, după ce se consumă faza de „a părea că eşti" urmează faza „eşti", iar dacă n-ai ştiut să te pregăteşti, chiar de la prima pagină pusă în faţa cititorului, pentru faza a doua, sfârşitul este inevitabil. Nimic nu mai poate salva, nimeni nu mai poate trata. Unicul lucru care se întâmplă, e că rămâi cu cuvintele arse în gură şi le guşti scrumul. Nu trebuie atunci să învinuieşti pe nimeni, fiindcă însuţi eşti vinovatul. Într-un târziu vei observa că nici nu era nevoie să te numeşti poet. Că nici nu era nevoie.

În artă nu se caută astâmpăr, ci neastâmpărul, înfrângerea şi victoria zilnic să te urmărească, ca nişte fantome, când înfrângerea te face să te răscoli într-o altă prospeţime de rând, iar victoria te face prudent, pentru a nu fi prea timpurie.

…Dincolo de paginile acestea, adică peste geam, se aude oraşul trezit de zgomote de maşini, începe să circule troleibuzul, se deschid uşile, copiii cu somnul în ochi se îndreaptă spre şcoală, cu ghiozdanele grele de cărţi… Aşa se trezeşte ochiul meu la viaţă şi vede mai întâi prin timpul şi spaţiul scurt dintre somn şi trezire, ca să trăiască apoi cu ziua care vine cu Poezia ei. Cum voi găsi-o astăzi?

1978

Urare cu grâu încolţit

În preajma noului an mă cuprinde dorinţa să scutur de pe mine, ca învechită, vârsta şi să intru tânăr în vreme nouă. Cu o sanie plină de bucurie să pornesc la vale, pe fulgii ninsorii aşteptate. Între ninsoare să răsune vocea ca un cântec, care se scutură de cristalele sale.

Fiecare din noi vine cu propria dispoziţie la dispoziţia comună, pentru că vremea nouă nu vrea pe nimeni singur, ci împreună cu prietenul, cu părinţii, cu rudele, cu ţara.

Grâul, cu care voi să vă semăn, a încolţit în mână şi dacă nu-l pornesc pe traiectoria semănatului se va dezveli în palmele mele, se va arăta cu bucuriile sale nedăruite. Prin braţe trec cele douăsprezece luni ale anului, cu muncă, cu dragoste, cu zbucium, cu bucurii şi cu tristeţi, cu tot ce-i omenesc şi de acum trec una după alta şi le aud râsul sonor, împrăştiat în brazdele pământului, paşnice şi cu rod. Aşa precum natura le-a plăzmuit în mine, ca să trec din grâu încolţit în pâine nouă, pe aceeaşi cale, pe care prietenul trece din tăcere în cântec, rudele se apropie unele de altele în datoria de rudă, iar părinţii şi copiii se regăsesc, pentru că nu vor să uite unii de alţii.

Din ceea ce încolţeşte nimic nu se poate lipsi de mine! Din ceea ce e viu nimic nu e lipsit de tinereţe, de dragoste! Fiindcă aşa e de când lumea şi datinile ei, dar mai aşa este acum, în viaţa pe care o trăim. Omul se întâlneşte cu omul ca să se reazeme unul de altul cu fruntea şi să se înrudească la gând şi la suflet.

De fapt, aşa ne îndrăgostim unii de alţii, cu un simplu pom între noi. Poate nu în zadar a fost ales pomul de brad, sortit de datină să stea între noi în clipa când se înnoieşte vremea. Că trebuie să se înnoiască nu numai vremea, ci şi om cu om.

Cred că dacă străbunii nu ne-ar fi lăsat datina aceasta, am fi fost nevoiţi s-o descoperim noi înşine, s-o realizăm în vremea noastră şi să ne mândrim de ceea ce am realizat cu aceeaşi mândrie, cu care am realizat zborul în cosmos, scuturându-i spaţiul de singurătăţile reci.

În faţa noului-născut bucuriile se înfăţişează deosebit. Cu nou-născuţii, pentru a se mări neamul omenesc, cu noi fapte,

pentru ca lumea să se învrednicească de timpuri senine, libere şi cu omenie.

Astăzi, în vreme nouă, încep cu nouă nădejde. Cuvântul e ca o cometă cu suflet, care trece prin spaţii ca să ne poarte steagurile, să se anunţe cu nouă suflare.

Venim unul către altul în noaptea de revelion ca să deschidem uşa cu sănătate şi noroc. Ne îmbrăţişăm, iar îmbrăţişările noastre rătăcesc prin cosmos ca nişte semnale de prietenie, în care se anunţă vremea pe pământ.

Legănaţi-vă la un loc cu văzduhul, care se scutură printre fulgi!

Urziţi-vă simţurile cu o paşnică sclipire din pomul sfânt! Să răsune fulgii ninsorii cu clopoţei pe dinlăuntru şi să cadă cu muzica aceasta la geamurile întregii omeniri.

Măcar pentru o clipă lacrima pământului să-şi sece albiile, iar tristeţea să se lumineze.

Lângă copii, ca şi ei, în faţa măreţului timp!

Lângă fraţi şi surori şi împreună cu ei, să gustaţi din pâine şi să sorbiţi din stropul de vin!

Lângă prieten şi cu prietenul să vă spuneţi bucuria sau vorba deschisă!

Lângă părinţi şi cu părinţii, fără să staţi în loc ca amintirea, ci să treceţi din rază în rază cu gândul!

Cu ţara întreagă în faţa bradului luminos să sărbătorim înnoirea vârstei cu vreme neîncepută!

Pace şi noroc ţie, an care vii! Belşug şi sănătate nouă!

Cu grâu încolţit vă aduc o urare şi vă semăn chipurile!

La mulţi ani!

1977

Ograda cu iarbă înaltă

Ideea acestor rânduri mi-a venit acum câteva zile, aflându-mă prin părţile Sloboziei de dincolo de Tiraspol. Am văzut o ogradă cu iarbă înaltă şi deasă, crescută cu multă urzică, şi l-am întrebat pe omul care mă însoţea:

– A cui este casa?

Însoţitorul mi-a spus în câteva cuvinte:

– E a unui moş Sandu, care mai trăieşte cu baba. Şapte feciori are, dar s-au împrăştiat cu toţii pe la carte şi-s care încotro cu serviciul. Creşte iarba asta pe-acolo, pe unde mai rar calcă picior de om…

O ogradă cu iarbă înaltă poţi întâlni în orice sat, trecându-l dintr-un capăt în celălalt şi admirând noile construcţii, noile modele de case bine şi pe lung timp plasate între pitoreştile creaţii ale naturii.

Ograda cu iarbă înaltă, prin urmare, mărturiseşte îndelungata lipsă de acasă a copiilor. În ograda cu prea înaltă iarbă mai poţi întâlni doi părinţi îmbătrâniţi, care păşesc cu pas atât de uşor peste vârfurile ierbii, încât acestea nici nu se clatină sub trupul lor scuturat de timpul de după amiază.

Fiecare dintre noi cei plecaţi la carte îşi întoarce uneori privirile spre ogrăzile părinteşti, unde locurile umblate în copilărie trec acum între umbrele ierbilor înalte. Iarba se întinde în sus cu ochii ei omeneşti, de parcă ar fi curioasă să afle cum e între oameni, ce se întâmplă între ei, când ea, iarba, creşte prea înaltă. A vorbi ea nu poate, de aceea e o mare tăcere în ograda cu iarba prea înaltă. Tăcuţi arată la chip şi îmbătrâniţii părinţi, tăcuţi de multe câte şi-au spus unul altuia în aşteptarea copiilor lor…

Acesta e locul copilăriei, pe care îl ştie pe de rost fiecare dintre noi, cei care am plecat la carte – cel mai plin de aşteptare şi pietate spaţiu, pe care l-am putut cuceri vreodată în viaţă, ca să-l lăsăm astăzi afundat între tăcerea ierbii înalte.

Nu e greu să-ţi aminteşti, dacă ţi-i vie amintirea, timpul vârstei fragede, pe când ograda se afla crescută cu troscot, cu planta aceasta rezistentă şi predispusă la creştere, anume în locurile cele mai umblate, cele mai des călcate de piciorul omului, de copita calului, de roţile căruţei… E o plantă fără de vârfuri, fiindcă vârfurile se înalţă acolo, unde viaţa îşi răreşte pasul…

…Îmi amintesc câtă pătlagină creştea în ograda noastră. Era de ajuns să mă ating cu tălpile, cuprinse de arsurile alergărilor, desculţe, de frunza aceasta de leac, ca să simt cum se

cuminţeşte sângele, cum se lecuiesc usturăturile. Bunica, pe când era în viaţă, lecuia toate bolile cu pătlagină, frunzele căreia le găsea chiar în mijlocul ogrăzii.

Ce fel de miere picura din toate câte se împlineau în vârsta fragedă, de mi-a rămas pentru o viaţă întreagă gustul lor dulce şi fermecător? Probabil, nicicând nu voi şti ce să-mi răspund. Stâlpii de la poartă adesea m-au măturat de pe spatele unui cal, rănit şi el în război, ca şi jumătatea aceea de bărbaţi ai satului, înapoiaţi acasă de la bătălie, fiindcă ori de câte ori mă strecuram prin poartă uitam să îndrept şleaul şi, împotmolindu-mă între curelele hamului, mă vedeam jos, pupând pământul, iar calul, şchiopătând, continuă să meargă mai departe în drumul lui. Căderile erau dureroase, dar nici o lacrimă nu mi s-a scurs din ochi, fiindcă cădeam pe nişte frunze de pătlagină, pe un moale aşternut al troscotului din poartă.

Astfel, dau la o parte vârfurile prea înalte ale ierbii crescute în ograda părintească şi o caut, lipită cu obrazul de pământ, pentru a creşte în rădăcini, vremea celei mai frumoase vârste…

Întoarcerea acasă – o, cât de mult e meditată această scurtă cale de drum, dar lungă prin timpul care s-a scurs între mine şi locul de baştină. Mai mult cu imaginea ating clenciul de la poartă. Mai degrabă cu dorul şi cu sufletul bat la uşa casei părinteşti şi ascult de la mari depărtări zgomotul zăvorului pus, scârţâitul cunoscut al uşii cu suflarea ei răcoroasă de vară…

Şi nu e aşa de departe casa ca să ajung până la ea. Şi nu e aşa de lung drumul până la şirul de plopi şi brădetul, care se conturează cu vârfurile crescute înalt peste ograda noastră. Acolo, pe stânca din faţa casei creşte îndesat muşchiul verde. Pe muchiile pietrei am deschis prima carte, ca să aflu idealurile ei. Şi tot acolo am deschis caietul ca să scriu despre părinţi, despre casa noastră, despre ograda cu troscot şi pătlagină. Ce se întâmplă? Poate că e prea mare caietul de astăzi al vieţii şi acoperă mult muchiile stâncii, rămase aceleaşi.

Pe când stau între gândurile acestea şi mă frig cu fruntea de nişte stele înalte, din gară pleacă mai întâi un autobuz, apoi porneşte şi un tren tocmai în direcţia casei părinteşti. Cât ar fi să-mi iau un bilet şi să plec? Cât ar fi să uit de grijile

cotidiene, de datoriile serviciului şi să plec. Ar fi destul? Ar ajunge această plecare pentru atâta aşteptare a părinţilor, pentru atâtea vârfuri înalte de ierburi, care s-au îndesit în ograda noastră? Cred că nu. Cred că ar fi puţin, dar nu uitaţi să vă luaţi biletele acestea cât mai des, pentru a urma direcţia spre ograda cu ierburi înalte. Chiar şi scurtele sosiri acasă, cele mai fugitive, vor face să crească mai încet, să nu se înalţe aşa de mult ierburile din ogrăzile noastre de baştină.

1978

Am fost acasă

Vladimir Beşleagă, întitulându-şi romanul „Acasă", a găsit în cuvântul acesta un sens propriu poate numai nouă; zic, poate, ca să nu fiu prea categoric. Cuvântul explică cum nu se poate mai bine starea noastră sufletească, poate starea de lucruri, care s-a creat actualmente, când noi, trăitorii la oraşe, muncitori şi slujbaşi, intelectuali şi studenţi, având apartamentul la bloc, trăind şi muncind la oraş de mai multă vreme, la întrebarea „Unde ai fost ieri, că te-am căutat?" sau „Încotro pleci, de ţi-ai scos bilete?" putem răspunde: „Mă duc acasă", adică mă duc la baştină… „Acasă", prin urmare, explică nu numai legătura cu satul, cu pământul, cu ţara, ci şi dorul de acestea, starea psihologică a mai multor generaţii, stare cu trecut, prezent şi viitor. Cei mai tineri, născuţi la oraş, modernizează într-un fel expresia: „Acasă, la bunica"… Cât mai este bunica sau părinţii, mai e încă tânăr sentimentul satului; tineretul pronunţă şi el cuvântul, exprimându-şi obârşia, legându-se cu pământul…

Cuvântul acasă explică şi izvoarele literaturii noastre contemporane, chipul ei întors către ţară. Poezia noastră, în acest sens, mi se pare o pasăre, care zboară asupra pământului, la înălţimea, la care pământul nu este pierdut din ochi, adică un zbor, care îşi obţine sensul şi particularitatea abia în unire cu pământul… Faptul că istoria de multe ori ne-a pus să ne pornim iară şi iară de la pământ, a făcut să ne vedem mai bine abia în oglinda de ţărână, în adevărul pietrei şi al apei,

al frunzei, rotindu-ne cu aripa asupra casei şi văzând în depărtare atât, cât nu ne-ar desparte, ci ne-ar apropia…

Am fost acasă… Adică, la izvoare, la realitatea inspiraţiei, la adevărul şi munca acesteia… Am intrat deodată în două sate: în cel real şi în cel imaginar… Primul îmi comunică documentul vieţii, al doilea – poezia…

„Ce se mai aude în sat?" – iată întrebarea cu care se începe revederea, orice revedere, cu mama şi tata, întrebare simplă şi neprefăcută, precum simplă şi cu gust deosebit e pâinea pe masa de acasă, vinul, sarea, bucuria, lacrima, tăcerea, cuvântul…

Şi mama începe să-mi spună pe rând, adică într-o rânduială a ei, noutăţile din sat, care pentru mine sunt mereu actuale şi, prin actualitatea lor, profunde…

– Veronica lui Petrea Cârstea, cel cu casa pe dealul Pruteţului, are nuntă cu-al lui Ştefan Tudoroiu, vecin cu mătuşăta Domnica, mama ţine cont de ceea ce se schimbă în sat şi de aceea de fiecare dată îmi anunţă punctele de reper, care m-ar orienta mai bine prin desişul de nume şi evenimente…

– Ieri noapte era să moară bade-tu Andrii, că l-o aprins arsurile şi-o bâiguit toată noaptea… L-o dus la spital şi i s-o făcut mai bine, mama vrea bine satului şi se luminează la chip de ceea ce se încheie cu bine…

– A lui Prisacari o avut doi feciori, pe unul l-o înmormântat amu doi ani, pe altul îl înmormântează mâine… Afurisitele estea de motociclete, cui mai trebuiesc şi la ce le mai fac?! se nelinişteşte sufletul de mamă şi împarte durerea cu toţi ai lui Prisacari şi cu satul întreg…

– Îi ştii pe-a lui Scorocârja, pe Vasile şi Pintilie, pe care tată-su o vrut să-i înece în iezuri, că era nebun pe vremuri, ce mai băieţi de treabă, unul e inginer la Cernăuţi, altul slujeşte la Chişinău. Ca doi brazi de frumoşi… Au trecut ieri pe şosea, că-s veniţi acasă, şi mă uitam cum s-o schimbat vremea… Săraca mamă-sa, greu i-o mai crescut singurică, mama a suferit şi a împărtăşit destinul femeii, destin pe care l-a ştiut şi l-a aflat cu prisosinţă în veacul ei…

– Bine că mi-ai adus nepoţelele, că mă uitam cât de frumos îi pământul în primăvara asta şi mă gândeam că ce păcat ar fi, dacă fetele n-or vedea frumuseţea asta, de când o ţin minte

pe mama la fel admiră acelaşi pământ în primăvară, numai că de fiecare dată altul e chipul ei: ba îl boceşte şi-l blestemă, îl vede ca prin lacrimă, ba îl spune cu inima împăcată…

– Am de toate, sănătate de-aş ave, – spune mama, se uită la mine şi potriveşte în inima ei cât m-am schimbat, cât am îmbătrânit şi cum mă cheltuieşte zbuciumul…

Dialogul, în care mai multe spune mama, continuă adânc în noapte… Satul intră în odihna lui, iar acolo unde se vede vreun geam cu lumină aprinsă, acolo înseamnă că s-a întors cineva acasă şi întreabă ca şi mine, şi aceleaşi noutăţi ale satului sunt spuse de către mama sau tata, soră sau frate – de aceste temelii ale noastre, aceste izvoare ale baştinii… Din cele câte se întâmplă în sat şi se numesc eveniment, unele trec din document în poezie, altele rămân pur documente, care apoi sunt uitate ori reamintite cu ocazia altei sosiri acasă… Iar noi venim acasă de sărbători sau în concediu, venim în fugă, timpul trece prea repede pentru a le auzi şi a le pătrunde pe toate câte se întâmplă în sat… De aceea tot mai fragmentar apar în dialogul din noaptea târzie evenimentele satului… Însă fragmentele acestea sunt fragmente de temei. Pe ele clădim cărţi şi pagini, din care răsare chipul acelor două sate: al celui real şi al celui imaginar…

– Femeile se gătesc, Anicuţa face colaci, mâine îi adunare la Monumentul satului, mi-a spus odată mama în ajun de 9 Mai. Monumentul satului e statuia ostaşului necunoscut, pe postamentul căruia sunt scrise numele celor care nu s-au întors acasă…

– A lui Pricoche iar a născut o fată… Bine că-i fată, că poate mai puţine războaie s-or face pe lume, e o vorbă veche-veche de tot, pe care mama n-o mai schimbă de când ştiu că o spune…

– Ai văzut la televizor, când s-o întors Romanenco şi Grecico, cum au păşit pe pământ? Omul, dacă n-are pământ sub picioare, se dezvaţă a merge, spune mama, înţelegând în felul ei întoarcerea acasă…

Dialogul, în care mama numeşte evenimentele satului, iar eu le ascult, se deapănă aşa de pe gând pe gând, uneori iese din sat, iese pe-o clipă, colindă o lume, dar într-o clipă se întoarce înapoi acasă… Că nu-i alt spaţiu mai cunoscut şi mai

prieten, despre care dreptul de a spune este cel mai mare, ca spaţiul de acasă… Documentul satului se petrece zilnic, în oglinda de ţărână, când obrazul se arată între peisajele baştinei, adânc întrate în fiinţa ta, atât de adânc, încât le găseşti mişcându-se încet pe întregul cuprins al omeniei…

1978

Printre facle de Wolfram

Bătrâna cetate a Orheiului Vechi, aceste rămăşiţe ale timpurilor îndepărtate, zguduitoare măcinare de piatră cu scoici din marea Sarmatică. O ridicătură de pământ, pe care e greu s-o înţelegi: e înălţată de om sau de natură. Încă Dimitrie Cantemir, acum două secole şi jumătate, vorbind tot de nişte rămăşiţe ale unei vechi cetăţi ar fi presupus că „judecând după aşezarea ei, pare să fie cetatea Petrodava din Dacia veche". Deci omul, încă din timpurile străvechi, s-a folosit de acest mal priporos al Răutului, pentru a înălţa nişte ziduri. Probabil, pe când Răutul mai însemna o apă mare spre deosebire de soarta de astăzi a unui râu în stingere. Iar Lacul Orheiului, despre care vorbea cu un ton admirator Dimitrie Cantemir, cu „ostrovul lui minunat", nu este altceva decât un document trecut în arhive.

De la înălţimea acestei ridicături de pământ cu un obelisc, pe care stă conturat bourul cu steaua între coarne – stemă a moldovenilor vechi – spre răsărit, în valea Răutului stă o pitorească aşezare omenească – satul Trebujeni. Seara se aprind aici becurile luminoase, ca nişte făclii de volfram şi atunci, privit de pe ridicătura cetăţii, satul se aseamănă mult cu o oaste, care porneşte prin vadurile Răutului la asaltul cetăţii. Spre apus de obelisc, după ce cobori într-o vale, înconjurată de două piscuri de munţi, anume munţi, că alt cuvânt nu ar reda întocmai impresia, se întinde micul sat Butuceni. Aceleaşi facle de volfram luminează tihnit liniştea Butucenilor, sat-muzeu, prin acest ţinut istoric cu tăria surpată, cu zidurile demolate de timp. Până şi pietrele de aici sună istoric. Sună a slavă apusă, a sabie ruginită, a veche civilizaţie omenească, care nu putea

face mai mult decât să înalţe câte o cetate, să străpungă piatra cu dalta, să-şi treacă tăria muşchilor într-o moarte lentă a zidurilor. Probabil, vechii moldoveni aveau pe atunci cuvinte mai puţine şi semănau la chip cu stâncile acestea, iar vocile lor răsunau într-un ecou prelung, dacă e vorba să judeci după sonoritatea vocii, când spui o vorbă aici, între piscurile acestea pline de îmbătrânite acustici.

Oamenii din Butuceni, buni şi ospitalieri, mi s-au părut tot aşa de vechi şi veşnici, de parcă nu ar vieţui cât vieţuieşte o fiinţă omenească, ci atât cât vieţuieşte o cetate. Poate de aceea că Butucenii se află între munţi şi-s înconjuraţi de mari stânci, care sunt un fel de obstacol atât pentru vânturi şi vâltori, cât şi pentru undele electromagnetice.

În spatele satului, mai în vârful muntelui, domneşte istoria cu tainele ei ascunse în piatră. O veche biserică, despre care un lucrător al unui început de muzeu mi-a spus că a fost şi turcească şi creştinească, că există atât de demult (biserica datează din secolul XIV), încât nu mai ştie cine s-a rugat în ea. Din direcţia Butucenilor intri într-un tunel de vre-o 20 metri lungime, nimereşti apoi într-un spaţiu mai mare, despărţit în două secţii, dintre care una are aspectul unei carcere, unde se rugau până la capătul vieţii cei pedepsiţi. Patru geamuri răzbat prin ţărmul abrupt şi au în faţă albia scăzută a Răutului. Şerpuitorul râu, privit de la înălţimea de 40–50 metri, numai el îşi mai ţine minte adâncimea, pe când curgea pe sub geamurile acestui lăcaş de suferinţă omenească. La o sută de paşi mai în dreapta stă, singuratic, un alt monument de arhitectură, luat sub ocrotirea statului, o biserică zidită la începuturile secolului nostru.

Sate-muzee, locuri-muzee. Istoria noastră, poate cea mai veche, care mai păstrează urmele încă vii. Cu cât o vom păstra vie, cu atât mai stăpâni vom fi pe viitorul nostru. De aceea ar trebui să căutăm aceste muzee de sub cerul liber, fie un sat, fie o casă, fie o piatră şi să participăm activ la conservarea lor, la documentarea lor pentru a le aduce aşa în zilele de mâine.

Cred că ne-ar trebui astăzi o carte despre Moldova, o carte, care ar relua poate titlul lui Dimitrie Cantemir „Descrierea Mol-

dovei" şi l-ar avea pus la începutul unui volum de viaţă nouă şi veche, cu ceea ce a rămas din alte timpuri, cu ceea ce se făureşte astăzi, şi prin care poporul îşi înalţă mândria şi splendorile, în contextul modern al istoriei şi transformărilor de azi. Şi ar trebui să fie semnată această carte nu de istoric sau de scriitor, nu de geograf sau de ziarist, nu de sociolog sau de etnograf, ci de o persoană, care ar avea în suflet sumate toate aceste pasiuni, al cărui talent ar porni de la o mare dragoste faţă de acest plai. Gândire prin suflet şi suflet în gândire ar trebui să însemne cartea aceasta.

Deşi specializarea îngustă e una din trăsăturile veacului nostru, cred că istoricii s-au prea îngustat numai ca istorici, pierzându-l concomitent pe scriitorul din ei, la fel ca şi scriitorii, care au alunecat în scrisul lor pe lângă pasiunea de istoric. Poate ar fi lipsit o strălucitoare rază de lumină geniului lui Mihail Eminescu, dacă poetul nu ar fi studiat istoria poporului, filozofia graiului şi a obiceiurilor, starea geografică a sufletului, măreţele torţe, care au ars la leagăn şi căpătâie.

Noi, cei de acum, suntem datori să trăim şi cu începuturile noastre, să le găsim adevărul, să le studiem evoluţia şi de pe poziţiile noastre de astăzi să le apreciem.

Istoria noastră s-a dezvoltat în dictarea vremurilor ei, ea se dezvoltă cu timpul de astăzi regăsit.

1975

A vedea cu inima

Citeam publicistica poetului leton Imant Ziedonis şi mă gândeam la Cartea Moldovei – o carte văzută cu inima, fiindcă, precum spunea Exupéry, „nu vedem bine decât cu inima".

Nu stau la mare depărtare satele şi oraşele republicii de casa noastră, de apartamentele scriitoriceşti, dar nu ştiu de ce aşa de rar ne întindem sufletul spre peisajele câmpeneşti, ca să le vedem cu inima. Nu cred că e vorba de-o ignoranţă. Mai degrabă lipseşte ideea şi, precum suntem înceţi la gând şi, mai ales, la faptă, luăm şi punem în noi ceea ce stă mai la

îndemână, în loc să căutăm ceea ce ar trebui cu orice preţ să găsim: omul de astăzi pe pământul de astăzi.

Care ne sunt sursele de inspiraţie? Sunt bune cărţile şi ideile altora, fiindcă aşa suntem noi, oamenii şi artiştii, comunicăm, ne inspirăm, dar, o, cât de mare ar trebui să ne fie pofta pentru original, primat! Mult s-a scris la noi din amintiri. Micul biografic, însă, nu poate cuprinde pagini multe. Punem în funcţiune atunci gândirea care o avem, căutăm ideea, însă tot prin idee, iar aceasta ne face inumani nu în sensul în care se exprima Apollinaire, ci numai din lipsa contactului şi comunicării cu originalul, cu materia brută, cu ceea ce se trăieşte şi se alătureză noii istorii de la istoria veche.

Aşa trec zilele, apar cărţi şi, totuşi, Cartea Moldovei, cartea cea nouă, nu vine. Şi nu e atât de departe, spuneam, casa noastră de viaţă!

Caut poziţia deschisă a scriitorului sau, exprimându-mă în faţa realităţii cu spusele lui Pablo Neruda, acel „ochi ca ferestrele deschise".

La un moment dat ţi se face ruşine şi ţi se înroşeşte sufletul şi nu obrajii, când îţi dai seama, că trăieşti o viaţă fără să asculţi cum cântă pasărea ori că demult n-ai mai văzut cum răsare soarele, ori că nu mai ţii minte ce se mai seamănă ori ce se mai culege la ora respectivă, numai deatâta că n-ai avut timp să te scoli mai devreme ca să vezi, să auzi, să participi, să fii martorul şi participantul.

Ce altceva mai necesar te preocupă? Apoi una-i să vezi, să asculţi şi alta e să cânţi şi tu de prin roua cea necălcată încă de nimeni în faţa ta, să răsai peste orizonturile conştiinţei şi fiinţării tale prin aspre munci de creaţie. Acestea, de fapt, sunt marile sărbători ale muncii tale creatoare, gustul cărora se va face simţit apoi în multe pagini. Rostul trăirii se simte în timp, fiindcă el se include în taina frumuseţilor şi adevărului şi tu răsai cu „o liră pentru toate etajele inimii" – precum spunea Picasso, întregindu-şi în continuare gândul: „El /artistul/ este o fiinţă politică, permanent de veghe în faţa evenimentelor sfâşietoare, arzătoare sau captivante ce se petrec în lume, adăpându-se cu orice chip la imaginea lor".

Câţi dintre noi umblă acum prin Chişinău cu stropii încă proaspeţi ai apei băute vara la izvoarele republicii? Cine a

văzut admirabilele stânci de la Naslavcea, care mult dau de meditat asupra vieţii? Cum trăim durerea pădurilor de stejar de prin împrejurimile Ocniţei, unde astăzi se usucă stejarul – copacul folclorului nostru, comparaţia cea bărbătească? Am văzut oare locul de luptă al lui Ştefan cel Mare din împrejurimile Lipnicului, pe unde cândva domnitorul Moldovei câştigase bătălia cu tătarii, iar acum arăturile şi roadele şterg din ochii noştri acel moment istoric? Cine din noi a fost să vadă cu inima starea actuală a monumentelor din secolul XVI de la Hărădăuţi şi Căuşani?

Întrebări pot fi multe. Răspunsul care ne este?

În suflet, pe locul cel mai aproape, se deschid peisajele câmpeneşti. Natura, omul, viaţa socială, politică, cartea problemelor… Gust din fagurii aceştia originalul, primatul problemelor care îmi fură liniştea, care mă cheamă să revin, care ne cer în întregime, pentru care poate nici nu ajungem… Aşadar, se desface timpul nu numai în petale de flori, ci şi în cartea problemelor, unde munca intensificată provoacă o şi mai mare sete de apă, dar apa e o problemă. Liniştea înveleşte cu învelitorile sale destine zbuciumate, dar adevăratul destin al scriitorului nu este altceva decât destinul poporului său. Comunicarea prin frunză mai prevede comunicarea prin fier. Punţile de trecere dintre Ieri şi Mâine, încărcate uneori cu încărcături grele, se prăbuşesc, iată unde trebuie să venim cu umărul.

Fapta umană se realizează nu departe de noi, de etajul la care suntem. Rămâne s-o vedem cu inima.

1977

Aprind un soare dulce în sufletul umbrit

Cine ar putea să-şi închipuie astăzi poezia noastră fără de Vasile Alecsandri? Cine ar îndrăzni să-şi închipuie graiul nostru fără de „Miorița" sau „Toma Alimoş", sau „Mihu-copilul".

Seninul bard de la Mirceşti a cules, ca o harnică albină, prin sufletul poporului tot ce era dulce şi amar, a sperat cu speranţa poporului, a fost istorica lui ocazie, dar şi o necesitate, precum abia astăzi o înţelegem, o apreciem, o purtăm în noi şi o transmitem altor generaţii. Cuvintele, pe care ni le-am şoptit, au fost să i se arate în imaginaţie ca nişte zburătoare sărbători: „o strofă dulce pe care-o prind din zbor". Luminile, în care a sădit şi a cules senine melodii au fost şi ele senine. Mai degrabă senine, decât vesele. Nuanţate de umbrele sufleteşti în clipele de singurătate, meditând asupra destinului. Pastelurile sunt axate pe o mărturisire: „aprind un soare dulce în sufletul umbrit".

A aşteptat, mereu a aşteptat sfârşituri de iarnă şi începuturi de primăvară, ca să-şi dezvânte pieptul în „luncile de plopi" sau în câmpul cu flori, la concertul naturii.

A vorbit cu noi prin plante. Prin „lumânările în floare" şi „nălțuța odoleană", prin „frăţiori şi romaniţe", prin „clopoţei şi măzărele", prin „dediţei şi garofiţe", prin „nufăr şi viorele"… şi prin acel frumos „busuioc iubitor de sânuri albe". A cântat alături de „ciocârlii, oaspeţi de soare", a sosit acasă din călătoriile sale prin lumea mare ca „rândunelele – oaspeţi de casă".

„După o iarnă lungă ş-un dor nemărginit" i-a răsărit nădejdea de a fi luminos…

Din pasteluri în doine, din realitatea timpului său, afundându-se adânc în legendele vechi, ca să ne îmbrăţişeze mai mult, să ne cuprindă în vreme, în aleasă selecţie „din cine am fost" cu vitejii şi credincioşii noştri eroi, care cuvântau ca Mihul:

Lasă-n urmă-ţi teamă
Că te eu pe seamă
Istor braţe groase,
Groase şi vântoase,
Istui piept lat,
Lat şi-nfăşurat;
Istui păloşel
Cu buza de oţel.

Cu Manole, prefăcut în fântână, ca să nu se sfârşească speranţa, ci să se aleagă un izvor cu apă, şi Ana, zidită în zidurile mănăstirii:

Pân la gleznişoare,
Pân la pulpişoare,
Pân la costişoare,
Pân la ţâţişoare,
.....
Zidul rău mă strânge
Viaţa mi se stinge!

Cu acel veşnic viu:

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai...

Citind adânc în pagina lui Vasile Alecsandri, în ceea ce a putut vedea şi simţi cuvântul, îmi zic:

– Dacă înainte de Vasile Alecsandri am obţinut victorii cu spada, în urma lui Vasile Alecsandri victoria am obţinut-o cu peniţa.

Şi-acel rege-al poeziei, veşnic tânăr şi ferice,
Ce din frunze îţi doineşte, ce cu fluierul îţi zice,
Ce cu basmul povesteşte – veselul Alecsandri.

A fost vesel Alecsandri numai în măsura, în care vesel a fost poporul. Şi tot aşa de amărât. Şi tot aşa de melodios. Şi tot aşa de umbrit...

Astăzi deschid cartea lui Vasile Alecsandri, o carte cu geamuri ca să pot vedea alte timpuri, istorie, credinţă, cuvinte uitate, arme ruginite, legende şi balade, natură frumoasă, doine, „dulce minune", seninul cântec al poetului, desluşind notele clare de speranţă întru a ne afirma numele în noile orizonturi ale vieţii.

1975

Adversarul alb din hârtie

Ori de câte ori pornesc să mă aştern pe hârtie cu anume gânduri, mă lupt să înfrunt un adversar alb din pagina încă nescrisă. Probabil că e cea mai grea luptă, pe care o dă un poet. Să-l înfrâng pe adversarul meu alb numai cu ideea e la fel de puţin, ca şi cum aş căuta să fac acest lucru doar cu trăirea sau numai prin grai.

B.P. Hasdeu spunea în această privinţă despre marii poeţi, „care să fi întrunit cu desăvârşire, din când în când, într-un cap-d-operă aceste trei măreţe ţeluri poetice: ideea, graiul, efectul, fără ca să predomnească unul în dauna dezvoltării celorlalte două…"

Am întâlnit mai mulţi mânuitori de idei, fără ca să se fi înălţat la rangul de poezie. La fel şi promotori de trăiri, ştiutori de grai, promotori de efecte… Procesul poeziei noastre din ultimii ani a făcut mari salturi de calitate, biografia spiritului de creaţie venind să predomine asupra experienţei de viaţă.

Tendinţa spre complexitate, de altfel proprie şi altor domenii de activitate a omului modern, determină astăzi poezia. Formele simpliste, emoţiile facile, versul frontal, ideile ocazionale – toate acestea au cedat unor mai ample şi subtile manifestări sufleteşti, de unde participarea la actul de creaţie numai cu unul din cele trei „ţeluri poetice", precum s-a exprimat B.P. Hasdeu, a devenit imposibilă. Ba mai mult, chiar şi aceste „trei ţeluri poetice" par a fi insuficiente pentru a determina o poezie. Mai e vorba de o permanentă şi reală stare poetică, despre care s-a exprimat încă Goethe, care ar purta încărcătura unei idei zburătoare de realitate şi care nu ar exclude din materialitatea expresiei musturile subiective. Permanenţa stării poetice, temeiul ei filozofic întăreşte intuiţia creaţiei. Dar o mai aleasă calitate ca intuirea ideii, a expresiei celei mai fidele şi apte pentru definirea acesteia, a ritmului, în care ideea, statornicindu-se, s-ar simţi mai just exprimată, pe o scară de trăiri complexe a poetului, e greu să găseşti altceva.

…Precum am observat, adversarul alb din hârtie se cam teme de trăirea ideii în mediul unei permanente stări poetice,

cu o bună cunoaştere a graiului. Trăirile complexe îţi permit nu la începuturile ideii, ci în continuarea ei, o bună parte de monolog, poate cea mai lipsită de har fiind părăsită în afara manuscrisului. Abia aşa se urmează poetul pe sine însuşi din pagină în pagină, neîncepând de fiecare dată o nouă poezie, ci continuând parcă în contextul aceleiaşi poezii noi rânduri pe parcursul vieţii sale de creaţie. Mă gândesc la Walt Whitman, deşi nu-i unicul exemplu, care a scris toată viaţa un amplu „Cântec despre mine însumi".

De aici apare uneori acea neclaritate a poeziei, despre care uşor se pronunţă cititorul, neînţelegând că poetul nu are timp pentru citate şi trimiteri la scrierile sale anterioare, ci înaintează prin imaginaţie cu îndemnul de a supune în spaţiul sentimentelor şi gândirii sale noi segmente de necunoscut. Prin urmare, adevăratul cititor trebuie să meargă în pas cu poetul, poate, împreună cu poetul la asaltul spiritual. Poetul se înalţă într-un zbor pentru a cădea sau, ca în „Meşterul Manole", pentru a-şi zidi propria dragoste în piatră. Cititorul vrea neapărat să triumfe. Poetul se luptă cu adversarul său alb din pagina încă nescrisă, dar şi cititorul trebuie să se lupte cu un adversar în contextul operei poetice.

Prin urmare, există un adversar alb, pe care rămâne să-l înfrunte atât poetul, cât şi cititorul său. Aceasta este unica luptă, din care, dacă am ieşi cu cinste, am putea să devenim mai puţin vinovaţi în faţa adevăratei poezii.

1975

Închinare la luceafăr

Citeşte această carte…

Sosirea ei în casa ta te va îndemna să vezi lumina, care bate asupra sufletului tău cu demnele ei raze.

Sunt convins că şi tu vei ajunge la miezul ei, căci împreună ne vom bucura, găsindu-l.

Ne-am adunat cu toţii, care şi cum a putut, cu ce avea mai scump la el, ne-am adunat în jurul faptei sufleteşti a poetului,

ca să ne uităm la steaua pe care ne-a prezis-o. Atât de tristă a fost să-i fie existenţa, încât nu-i rămânea altceva decât să creadă în posteritate, adică în noi, împrăştiind asupra poeziei alesele muzici ale cuvintelor, optimismul gândirii, pagini de destin.

Era o seamă de vreme, pe când Europa nu avea, poate, un alt poet mai mare ca Eminescu. Poate că ceea ce nu îndrăznim a spune noi înşine despre noi vin fiii altor popoare să ne-o spună. Citeşte această „Închinare la luceafăr" şi vei afla că nu te-ai închinat de unul singur, că lui Mihai Eminescu se închină o lume.

Veacul lui i-a urzit moartea unui neînţeles. Însă pietrele grele ce i-au fost aruncate peste cuvinte s-au prăbuşit, iar prin văzduhul redeschis răsună astăzi a lui voce. Mai limpede şi mai scumpă vine Poezia lui la conştiinţa noastră.

„Închinare la luceafăr" – citeşte această carte a demnităţii, căci e o poezie din cartea lui, care a străbătut cale lungă până la tine.

…Întorc ultima pagină şi rămân cu gândul între copertele ei, prin spaţiu strecurând adânc o şoaptă de mulţumire celora, care au revărsat asupra „Închinării" ideea şi sufletul, venind şi ei să se închine…

1975

Dreptul la nume

Eram copil şi-mi plăcea să mă uit îndelung în adâncul fântânii. Mama deseori mă certa şi mă prevenea:

– Vezi, băiete, să nu cazi cumva…

Au trecut mulţi ani de atunci. Acum nu mai pot să mă uit în fântâna cea de lângă poarta curţii noastre, fiindcă m-am îndepărtat mult de baştină şi fântâna a rămas acolo, departe…

Astăzi îmi înlocuiesc fântâna cu câte o poezie. Şi mă uit îndelung în adâncul ei, mă abat de la ea, rătăcesc printre careva treburi ale zilei, iar când rămân singur, reiau volumul, îl deschid la pagina respectivă şi îmi afund privirea în adâncul poeziei. Precum nu sunt multe fântânile, în care am căutat cu

ochii stelele în adâncuri sau stropii cu licăr, aşa şi poeziile, în care caut adâncimea, ce s-ar potrivi sufletului, nu-s prea multe. De fapt, nici nu le număr, fiindcă nu ştiu a număra poezia, ci pur şi simplu mă uit în adâncurile ei. Mă uit, fiindcă mă văd pe mine. Mă regăsesc. Mă readuc într-o sferă imaginară, pe unde gânditoare, lipsite de anecdotic, pure ca inspiraţia însăşi, tremurătoare, ca şi sufletul vibrând al poetului…

M-am oprit asupra „Dreptului la nume". Sub acest titlu aş începe, precum am şi făcut-o, a-mi povesti biografia. O biografie, pe care aş vrea s-o povestesc în glas tare, ca să mă aud pe mine însumi, povestind despre părinţii mei, despre părinţii părinţilor mei şi părinţii părinţilor mei, cine au fost în vechimea lor şi cât de multă a fost această vechime, ca să pot ajunge şi până la veacul meu, pentru a mă povesti şi pe mine în contextul neamului plugăresc de oameni cu aspiraţii şi vise, cu asprimea realităţii, reflectând asupra destinului.

– Până unde ar putea să ajungă memoria? – mă întreb. – Ce soluri ar atinge rădăcinile sufletului meu în volumul de refacere a lumii?

Pentru a înţelege de unde şi de când sunt pornit întru a deveni o faptă pe aceste ţărmuri de viaţă, găsesc între clopotele sunătoare ale timpului meu sunete demne, care mă înalţă în dreptul la nume, „din rânduite vieţi ce le-au durat".

Am fost, însă, şi fără de nume. Aceasta o ştiu, dar cum am fost fără de nume?

> Ţi-l poartă ca pe faţă,
> răspicat,
> cu ochii privitori de-a drept...

Cu adevărat că mi-am văzut faţa reflectată în adâncurile poeziei.

Dau cuvintelor tot ce le este propriu în materialitatea şi imaterialitatea lor, ca să judece ele singure asupra operei umane:

> Fă-ţi pavăză din graiul netăcut,
> în care-ţi strigă inima porunci.

Aici opera literară săvârşindu-se, continuă să săvârşească în contextul societăţii idealuri. Timpul a trecut în inimă nu pe o

cale mecanică de alunecare, ci direct în porunca inimii. E ceea ce au produs bătăile acestui sensibil creator de energie. A îndemânat-o să bată, să nu înceteze a bate. E o stabilire a omului în timp, pe care poetul a simţit-o prin retrospectiva vremii, venind să se afirme sau să ne afirme…

Izbândelor sortit,
Dar poate încă prigonit pe urme,
alături de tovarăşii tăi vrednici
sau printre haite lătrătoare de netrebnici,
rămâi al tău,
fii purtător de nume!

Afirmare prin luptă cu rutina, şi nu răfuială. Cu un spirit de datorie, care îi este propriu poetului. Angajat la înfăptuire, cu biografie de luptător, căutându-şi demnitatea nu sub propriul nume, ci prin numele unui popor. Aspru şi conştient de propria valoare, valorificând prin credinţă:

Din umilinţă zdrumecat te strânge!

Dramatismul, care îl caracterizează, se ridică în conştiinţă pentru a înfrânge umilinţa.

Şansa de a fi nu poate fi redusă numai la personal. Însăşi expresia poetică nu permite acest lucru, fiindcă e vorba de o „şansă de durată-n lume" sau de numele „din rânduite vieţi ce le-au durat", în care poetul afirmă forţa creatoare a unei colectivităţi.

Mai ai o şansă de durată-n lume.
La vrajba coteriilor nătânge,
peste cabale şi înfrângeri,
rămâi întreg,
fii purtător de nume!

Aceasta e şi povara purtătorului de nume…

…Mă uit în adâncurile acestei poeziei şi mă văd reflectat în unul din stropii cu licăr. Pe arcul întins, ca nişte săgeţi, stau cuvintele. Ele afirmă.

1976

Momentul inimii

…Aseară am lăsat încă verde teiul de la geam. Azi dimineaţă l-am găsit cu frunza îngălbenită. Cum aşa, deodată să îngălbenească teiul? Oare nu aceasta ar însemna Momentul inimii? Desigur, întrebând, încerc să-mi şi răspund. Sau, poate, precum spunea poetul R.M. Rilke, nu cumva „trăiesc acum în întrebări" şi de aceea caut argumente?

Aşa sau altfel, împrumut un gând din volumul lui Victor Teleucă „Momentul inimii", pe care îl consider esenţial printre apariţiile poetice din ultimii ani. Este argumentul, de care încerc să mă folosesc în discuţia mea cu mine însumi, cu lumea, cu îndepărtatele ecouri ale imaginaţiei, cu apropiatele realităţi, cu diversele forme ale singurătăţii omeneşti. Ceea ce vine din „Momentul inimii" prin poezie se alătureză propriului meu moment al inimii, pentru că aşa se reia oscilarea de gânduri, de sunete, în sfârşit, de inimi…

Un poet adevărat îşi creează numaidecât uneltele sale proprii, cu care îşi modelează în cuvinte propriul univers, încărcăturile de sens strecurându-se prin anumite cuvinte-supape, concepute în spaţiul aflării sale: „ca strigătul de cer al unui cocor", „ca omul incomodat", „dragostea s-a sfârşit la fundul farfuriilor cu ciorbă", „frunze fierbinţi de forma Africii", „războaiele dorm pe lângă uşă", „naltul e demn ca un zâmbet", „tu mă vezi cum n-aş putea să fiu", „tristeţe mai verde ca mătrăguna", „iubirea fatală" etc. Am ales câteva din acele cuvinte-supape ale volumului, ca să mă conving că pentru a o înţelege pe această „fiică a străduinţei", trebuie înţeleasă, în primul rând, lumea de simboluri, operatorii sufleteşti, – ca să folosesc un termen din moderna programare matematică, fiindcă momentul inimii are şi sensul de direcţie, în care se desfăşoară o mişcare sufletească, doza de personal, de propriu, cu care este injectat cuvântul, picătura de must subiectiv, stoarsă din realitate. Fără a deschide aceste uşi nu poţi intra în cetate. De aceea, probabil, de la cititorul de poezie se cer nu numai aptitudini de cunoscător de cuvinte, ci şi o suficientă sensibilitate de pătrundere a simbolului, la găsirea acelor

cuvinte-supape. Alcătuirea trăirii poetice are nevoie să continue dincolo de cuvinte.

Poetul „nu mai încape în inima sa" şi atunci inima se desparte de propriul ei moment. Evadarea aceasta este dramatică, în clipa ei se realizează energia inspiraţiei. Dramatică şi plină de contradicţii, pentru că sensul poetic căutat are a se rătăci în mai multe ecouri, oglinzi. Situarea în spaţiul acesta fără de sprijin e destul de riscantă, dar poate că riscul însuşi devine o sursă de creaţie. De altfel, poetul ne comunică dimensiunile aflării sale: „între ochii mei şi cer – un mister în alt mister" sau „pitpalacul – metronomul bate prin singurătate şi s-aude zvon albastru, colorând eternitatea".

A „nu încape în propria inimă", dar în acelaşi timp a încape în ea, poate să însemne spaţiul aflării spirituale unde tăcutele cuvinte ale poetului pot fi alcătuite şi continuate în conştiinţa cititorului cu ajutorul celor spuse. Aceasta ar putea să fie lovitura nesigură, cu care aş bate în cetatea, unde se ascunde valoarea talentului lui Victor Teleucă, adică, încercând să presupun echilibrul dintre „a spune" şi „a tăcea".

Sufletul sănătos al poeziei are darul de a nu fi static în adâncurile ei, asemenea structurilor complexe, în care materia, oscilând pe scurte poziţii de odihnă, se divizează până la pierderea încărcăturii sau a masei. Acesta e rezultatul manifestării în viteză. În legile fizicii viteza nu e altceva, decât distanţă asupra timp. Poate distanţa, cu care poetul trăieşte secunda lui de creaţie ar veni să explice, într-un fel, structura poetică a Momentului inimii. De aceea poetul îşi porneşte distanţele prin hore, unde spaţiul se consumă în timp cu o viteză mitologică. Perindarea imaginativă a trăirilor, asociativă prin însăşi consistenţa ei, reflectă legăturile filozofice şi sociale dintre lucruri, dintre vechi şi nou, dintre ce e mult şi ce e puţin, dintre aproape şi departe, dintre basm şi realitate. Sunt examenele pe care le ţine inima în momentul ei de mişcare sufletească, „căutând asemănare prin frământul tuturor".

Modestă, parcă-ar fi Cenuşăreasa,
îşi face lucrul simplu şi retrasă,
că pân-la urmă,

dacă-a fost sau este,
o tot găseşte prinţul din poveste,
abia atunci s-o vadă lumea că-i frumoasă.

În momentul inimii poetice a lui Victor Teleucă, în chipul Cenuşăresei, – cred că ştiţi cu toţii această amară şi frumoasă poveste, – se ascund ochii licărind ai adevăratei inspiraţii. Ea, frumoasă zână, cu şoaptele ei trezeşte în noi vraja, şi din crengile de nuc ale cărţii coboară neîntrecutele podoabe, între care Cenuşăreasa va deveni sortita prinţului.

1975

Cu rugă la chipul mamei

„Streină, maică, streină" – avea să se exprime poetul anonim.

„Maică bătrână – avem să citim în multele variante ale „Mioriţei".

Înainte de Eminescu oare cum s-a mai vorbit către mama, prin care determinanţi, căci genialul nostru poet a scris într-un moment de durere „O mamă, dulce mamă..." Şi poate de atunci repetăm cu toţii „dulce mamă".

În veşnica dragoste de mamă, amintindu-ne de Eminescu: „Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi", aproape, aproape de ea şi de tine „De-a pururea aproape vei fi de sânul meu" – prin plângeri de ape, ca să ne gândim şi la caracterul plin de lacrimi al dorului.

În jurul cuvântului mamă se adună încet cuvintele, în felul acesta ia naştere limba maternă. Căutat pretutindeni, de întreaga limbă, un cuvânt îl determină pe altul la întărirea sentimentului matern. În expresia către mamă limba se întăreşte, se încarcă de viaţă, e purtătoare de nume.

II

Dacă o dăm uitării şi pe ea, înseamnă că am uitat totul şi nu mai avem ce uita... Înseamnă că în loc de cuvinte purtăm în gură nişte pietre... Înseamnă că în locul inimi arde o ţigară...

La veşnicul chip de mamă! Cu poetul, care şi-a suflat sufletul în flăcările dragostei de mamă… Cu poetul – la privirea ei sfântă, care încălzeşte paşii noştri pe pământ… La durerea ei veşnică, la îngăduirea ei… La pocăinţa ei de mamă, la inima întinsă pe strigăte, la ceasul în care te naşte… La povara singurătăţii, la ea, uşoară păşind…

Uşoară, maică, uşoară,
C-ai putea să mergi călcând
Pe seminţele ce zboară
Între ceruri şi pământ.

La tăcerile ei…
Tăcută
Eşti, draga mea mamă,
Tăcută…

Cu poetul, care a ajuns la chipul ei, în zorii zilei, înfruntând peste noapte insomnia… A venit pe rouă, când e curată încă respiraţia, a venit la cuvintele neîncepute, ca să le înceapă în cântec… A venit, înconjurat de îngerii pământului, de care şi-a sprijinit zborul prin chipul mamei… Poetul, această oglindire a omului senin, a aşteptat-o să iasă din uitare, pe-o margine de iarbă verde, pentru a se ruga la pământul de pe faţa ei, la codrii din tăcerile ei, la munţii din durerile ei, la cerul singurătăţii de mamă… Ea, făcătoare de minuni, trista rază de lumină, ea a născut copilul, născându-i şi umbra… Ea, care-şi alăptează pruncul cu albul ei destin… Tot ea, cea care-ţi înveleşte somnul, peste mări şi depărtări, te fereşte de rău, ca o faclă a îngrijorării mereu veghetoare… Tot ea îşi zideşte sufletul în nişte ziduri invizibile, cu care vrea să te aperi…

În priviri cu-un fel de teamă
Fericită, totuşi, eşti –
Iarba ştie cum te cheamă,
Steaua ştie ce gândeşti…

Tot ea… La steaua, pe care o simte de sus şi o vede tot născătoare de stele…

Pe cer dulce-amărât
Arde, mamă, alba-ţi stea.

Tu uitaşi la ea atât,
Încât semeni azi cu ea.

Cocoarele pleacă şi se întorc prin anotimpuri, ea nu mai pleacă, nici nu are de unde să se întoarcă, ea rămâne pe orice timp, într-un veşnic tremur… Ca steaua de sus…

Mă rog de tine, munte, –
Cât zboru-o să mă poarte,
Sărută ochii mamei
Şi-i apără de moarte…

În pale culori curge chipul mamei pe ape… Şi iese din valuri la izvoare, şi iese în delte, iese din albastre uitări pe-o aripă şi se-arată… Tu o alege din valuri, o culege din pietre, pe piscuri de munţi reci, rupe din soare şi-i pune lumină în ochi…

Coperind cu ţărână
Chipul ei ostenit.

Pe locul unde se stinge mama creşte un munte, fiindcă pământul se tot înalţă după ea, atât de mare e sentimentul matern.

Poetul Grigore Vieru stă acum faţă-n faţă cu mama şi ne mângâie auzul cu cuvinte neîncepute. Îşi varsă sufletul în flăcările dragostei de mamă… Ridic ochii de pe pagina aceasta şi suflu în focul stelelor, ca să-l aprind, ca să le aprind lumina peste scrisul poetului, peste insomnia lui, peste sufletul poeziei…

1973

Poetul, vârsta lui, vârsta noastră la rând cu vârsta poeziei

„Nu l-am observat, când îşi alegea seminţele", – a scris cândva Vitalie Tulnic despre un poet. Dar cât de mult i se potrivesc lui însuşi cuvintele acestea! Parcă nu l-am observat, când îşi alegea seminţele, ca să semene solul poeziei noastre, să ne semene pe noi înşine, după o datină frumoasă a poporului în zorii zilei de Nou An: „Sănătate nouă şi la anu sănătate!" E ceea ce ne-a

dorit, semănându-ne cu bucuriile sale… Apoi pleca pentru a se reîntoarce. Numai în cărţile, pe care ni le-a lăsat, vibrează vocea lui caldă de prieten… Vocea care ne căuta în târziul nopţii de nesomn, ca să ne comunice mirosul fermecător al cernelii proaspete, bucuria unei pagini de vrajă poetică, suflarea unui crâmpei de apă vie, venind dintr-un dor de cuvinte, unic, numai al lui… Venea să limpezească o clipă tulbure, să descifreze într-o scânteie măreţia focului… A trăit în el un miracol al liniştii, al calmului, al seninătăţii… Sub pana lui cuvintele ocupau cel mai stabil loc în propoziţie, iar gândirea lui, îndreptată exclusiv spre bucurie, mobiliza.

Scrisul poetului Vitalie Tulnic e aidoma unei case primitoare, cu pragul potrivit în aşa fel, încât e uşor să-l păşeşti şi să nimereşti înăuntru nestingherit de nimeni. O casă simplă cu scaune şi mese, pe pereţi – covoarele frumoase ale limbii, nici o culoare stridentă, alături – tablouri lipsite de artificii, sub picioare – o podea de pământ… Pământul poetului… Stau cărţile lui pe o masă de stejar şi se leagănă ca şi codrii în toamnă, flori de tei în călimară, un şervet, tivit cu imaginaţia de sud a unei ţărance de prin ţinuturile dunărene… Aici e poetul în întregimea lui, cu tot ce-a zvâcnit şi s-a zbuciumat în inima-i bucuroasă.

„Lasă-l si-şi odihnească mâinile pe genunchi, cum fac ţăranii trudiţi din viaţa cărora vine", – începe să scrie poetul, apoi tace, se adânceşte în gânduri…

„Ia mai bine din raft cartea în care descifrezi uşor, ca în limpezimea apelor de munte, fiecare înfiorare de gând", – aud vocea lui liniştită…

Cât de limpezi şi încete vin cuvintele, vin dintr-o cultură nicicând expusă sau afişată, dar mereu prezentă în fiecare rând al scrisului sau… Aşa se fac numai cele mai migăloase lucruri, care te surprind nu prin grandoare, ci prin fineţe… Aceasta din urmă e dovada unei rare măiestrii, de la care putem învăţa multe. Să ne întoarcem mereu la scrisul poetului Vitalie Tulnic şi să-i purtăm de grijă, precum am avea grijă de propriul nostru scris dincolo de vârsta noastră şi a lui, la rând cu vârsta de maturizare a poeziei noastre.

1975

Lumină asupra limbii reflectând…

Importă ce spui, dar nu mai puţin importă cum spui… Fără rost m-ar contrazice careva, afirmând, precum mi s-a întâmplat să aud că o idee mare rămâne la fel de mare chiar şi într-o expresie săracă. Nu cred că ar fi nevoie să dovedesc contrariul… Cuvintele, ca şi tot ce e viu, au nevoie de mediul favorabil, exprimând o stare spirituală, o gândire… Fiecare cuvânt poartă o anumită încărcătură de sens, pe care o exprimă o comunitate istorică de oameni, uniţi prin aceeaşi limbă. Necunoaşterea limbii aduce la formulări vagi de spirit, la inexactităţi, la stagnări serioase pe scara cunoaşterii.

În expresie lipsa cuvântului potrivit provoacă accidente de gândire, iar comunitatea istorică, în loc să-şi extindă intelectul asupra unei probleme, se preocupă mai ales de reparaţia frazei. Deseori mi s-a întâmplat să observ cum interlocutorul meu, simţind că nu-i ajung cuvinte pentru exprimare, revenea la acelaşi gând, neputând avansa în discuţie. Cauza este insuficienţa de cuvinte, de care se suferă la ora actuală. Persoana, căreia nu-i ajung cuvintele necesare, deseori recurge la gesturi cu mâna, caută sprijin la obiectele din jur, se lasă pradă unor expresii ocazionale. Oare omul nu a depăşit perioada „semnelor efemere", precum s-a exprimat George Meniuc?

Între timp citim la Alexei Mateevici în „Limba noastră":

Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care o plâng şi care o cântă
Pe la vatra lor ţăranii.
Înviaţi-vă dar graiul,
Ruginit de multă vreme.
Ştergeţi slinul, mucegaiul
Al uitării-n care geme.
Strângeţi piatra lucitoare
Ce din soare se aprinde
Şi-ţi avea în revărsare
Un potop nou de cuvinte.

Nu veţi plânge-atunci amarnic,
Că vi-i limba prea săracă…

Poetul, acest muncitor al limbii, îşi înşiră focul creaţiei pe firul de cuvinte, într-o migăloasă muncă, chemându-şi neamul să-şi ocrotească limba. Neîmpăcatul spirit creator caută printre frumuseţile limbii pietrele rare, pentru a-şi pune temeiul. Acel specific naţional, care caracterizează fiecare popor, trebuieşte realizat în limba maternă, care, numai ea, îi poate găsi toate proprietăţile şi abia din această limbă poate fi transmis mai departe altor limbi.

Gânditorul italian Giacomo Leopardi, încă la începutul secolului XIX, avea să se exprime în această privinţă: „…Fiece limbă îşi are caracterele ei distincte, cărora le corespunde caracterul cuvintelor ei… Câteva cuvinte analizate foarte bine sunt uneori de ajuns pentru a zugrăvi caracterul, gândirea, intelectul, imaginaţia şi opiniile poporului care le întrebuinţează".

Şi tot Leopardi avea să spună: „Nu se vor putea găsi în două limbi diferite două cuvinte sinonime, care să exprime o idee absolut şi în întregime identică".

Poeţii de diferite neamuri au închinat limbii materne înflăcărate pagini, astfel limba devenind istorie, viaţă, prezent, adică tot ce inspiră, îndeamnă la creaţie. Celebru om de cultură, poetul ucrainean Maxim Râlski avea să dedice limbii materne cuvinte de imn, demne de a fi memorizate:

Ecou de veacuri peste plai,
Glas de furtună – limba noastră;
Basm de petale-n miez de mai,
Zvon lung şi buciume pe creastă,
Plâns în urgie, volnic grai,
Străbun temei culturii noastre…

Această grea realitate a limbii a rănit mult spiritul naţional, provocând grea rană în organismul culturii.

Deşi „o dată schimbate obiceiurile şi firea, se schimbă nelipsit şi caracterul limbii". Citându-l din nou pe Giacomo Leopardi, limba, în care ne naştem, pe care o asimilează toate celulele noastre odată cu laptele mamei, limba trebuieşte să ne fie lumină vie, veşnic arzând pentru a vedea. Păstreaz-o vie!

Maxim Râlski îşi încheie astfel poezia „Limba maternă“:

Deci, înfloreşte, limbă mândră,
Într-o cunună de surori,
Şi albă pasăre te-avântă
Peste ruini de închisori,
Şi dăinuieşte ca un cântec
Ferice şi triumfător.

1975

Cu gândul la vechile cuvinte

Într-o dimineaţă m-a surprins gândul că am uitat numele bunicii. Şi nu că i-am uitat chipul, bunătatea, dărnicia. Ţin minte, mi-aducea de la târg câte un covrig, câte o bomboană. Le ţinea ascunse sub învelişul câtorva tulpane… Are omul simplu ceva din marea înţelepciune a scrisului profund, pe care trebuie să-l dezveleşti de multe învelişuri până dai de esenţă… Bunica dezvelea îndelung gustul covrigului sau al bomboanei, spre care eu mă repezeam cu lăcomie.

Deci, într-o dimineaţă m-a surprins gândul că am uitat numele bunicii. Probabil că e destul de vechi numele ei, rar întâlnit astăzi, lipsit de acea melodie săltăreaţă, care ar veni uşor pe limbă... şi m-a tot dus aşa gândul spre numele vechi, spre vechi denumiri, spre vechi cuvinte. Le uităm, se pierd din memorie cuvintele acestea vechi. Dar ele ascund în sine istoria noastră, arborele genealogic al familiei, al neamului, un întreg câmp de ierburi, între care au crescut şi continuă să crească noi generaţii. Şi se întâmplă aceste uitări, probabil, din cauză că nu ne deprindem de mici a cunoaşte temeinic până în vârful amintirilor şi dincolo de ele, care ne-a fost începutul, cine ne-au fost strămoşii. Ar trebui scoase aceste amintiri pe sforile întinse ale timpurilor şi din generaţie în generaţie să le punem în lumină, ca să le simtă omul, pe proaspetele şi dezvântatele lor fire să ne adormim copiii. În capul oricărei familii stă câte un străbun şi priveşte la noi din uitare. Oare noi n-o să fim cândva străbuni?

Deci, odată, dizdedimineaţă, m-a surprins gândul că am uitat numele bunicii şi în căutarea vechiului ei nume am purces

să-mi amintesc care din vechile cuvinte mi-au mai rămas pe limbă. Şi m-a cutremurat adevărul: câte cuvinte am uitat şi încă câte cuvinte continuu să uit!

E şi firesc, mi-am zis. S-au stins timpurile vechi, iar odată cu aceasta s-a prefăcut în zgură şi o seamă de cuvinte. Nu mai spunem astăzi jude, argat, jupân, cucon. Şi, fireşte, tineretul, nesimţindu-le esenţa socială, nu simte nici necesitatea însuşirii lor. Limba se îmbogăţeşte cu atâtea şi atâtea cuvinte din noua existenţă… Dar, cum rămâne cu istoria? Şi atunci mi-am dat seama, că sunt mii de cuvinte pe care nu trebuie să le uităm.

Cresc pe pământ ierburi şi flori, zboară prin văzduh păsări, înoată prin ape peşti, despre care nu putem vorbi numai cu noţiuni generale de păsări, flori, ierburi, peşti, uitându-le denumirea specifică. De aceea ne trebuie cărţi despre plante şi păsări, despre cuvinte culese din popor, cuvinte vechi de neînlocuit prin altele. Căci, dacă vom lua numai ceea ce e mai la îndemână, atunci peste câteva generaţii vom sărăci într-atât limba, încât nu vom mai şti ce avem şi ce o să avem. Atât se va şti: ce am avut, dar şi aceasta foarte aproximativ.

Prin strădania lui Valentin Roşca, care ne-a bucurat cu „O sută de ochi", ne-am adus acum aminte de pitulice, de păpăludă, de lăstun, de dumbrăveancă, de prigoriu, de vărzare, de muscar, de greluşel, de lăcar, de măcăleandru, de tartalon, de alunel, de cocşar, de corcodel, de zăgan, de vinderel, de picherea, de sitar, de ciuhurez… Aş putea enumăra în continuare zeci de specii de păsări, cuvinte ce par îndepărtate şi aproape uitate, poate din cauza că prea uşor le înlocuim cu altele, auzite nu ştiu de unde şi puse la nimereală pe limbă. Afară de aceasta, omul se cam îndepărtează de păsări şi începe să le uite numele.

Mi s-a întâmplat să fiu martorul unui caz, când doi inşi discutau despre unul şi acelaşi peşte, dar, necunoscându-i numele specific, nu puteau ajunge la o înţelegere. Oare se va întâmpla aşa că doi oameni nu se vor putea înţelege între ei, unul stând pe o coastă de limbă, iar altul pe cealaltă, iar între ei – adevărul ce-şi trage seva din uitatele noţiuni? Nu cred că încolo se duce timpul, deşi continuăm să uităm anumite cuvinte, deşi ar trebui să ne oprim pe acest alunecuş.

Am răsfoit o carte: „Dicţionar de plante medicinale rus-latin-moldovenesc" /G.V. Grinco şi G.M. Goreanu. Chişinău, „Lumina", 1972/ Şi de dragul dulcii muzici a limbii îmi permit să repet aici câteva denumiri de plante: „albioară-de-pădure, somnişor, breabăn, spânz, alior-de-baltă, roiniţă, clopoţel, levănţică, sorbestrea, coriandru, bărbuşoară, verigar, nemţişor, fumuriţă, cicoare…" Îmi închipui, că au rămas încă atâtea denumiri frumoase de plante netraduse, neîntâlnite nici pe alte pământuri, nici în alte limbi. Cred că e datoria acestor autori să-şi continue munca spre a readuce în limbă flora plină de muzică.

Oare cine mai spune astăzi pădurii „branişte" sau pronunţă cuvântul „a chidosi" în sens de „a broda", sau se exprimă prin „făget", referindu-se la un crâng cu fagi, sau se adresează cu „firuiesc" în sens de „a trage un fir", sau e „închingat" în sens de „a se încinge cu chinga", sau se amuză prin „mărgăreţ" în sens de „strălucitor" ş.a.m.d. Iar în cântecul nostru popular atâtea cuvinte îşi oxidează învelişul: a se gâzâli, a izărî, băluţ, aripat, dimerlie, blazgonie, lătunoaie, bute. Să fie numai arhaisme?

Deci, într-o dizdedimineaţă, amintindu-mi de numele vechi al bunicii, am început să număr câte cuvinte am uitat, şi, aşa numărând, mi-am dat seama că-s atât de multe, încât mi s-a părut că din ele e ţesută aproape întreaga mea limbă. M-am speriat la gândul acesta, că de s-ar întâmpla să fie aşa, atunci greu sfârşit mă aşteaptă: ce moştenire aş putea lăsa copiilor mei şi care poveţe pentru viaţa lor, dacă eu n-am reuşit să nu uit din frumoasele cuvinte ale limbii materne?

1977

Atât de multe, frumuseţile…

Sonetele câmpiei sau, poate, sunetele câmpiei, adică nu atât forma expresiei poetice, ci cântecul propriu-zis:

E mirosul secării coapte-n glii
aromă de florar copleşitoare, –

o, din aroma asta care moare
să facem un parfum pentru copii!

Copilăria de câmp nu o dată a tresărit cu sufletul receptiv între sunetele şi răsunetele pământului. Basmul şi taina, dar şi realitatea, reamintită pe nou de fiecare alt poet, se leagă într-un singur glas, ce comunică în depărtare cu o melodie târzie a unei nopţi frumoase de vară. Viaţa, crezută lungă şi fără de sfârşit, ca o poveste, citită mai întâi în ochii adânci ai mamei, trezind la începuturi şoapte firave, dar întreţinând la alte vârste ecouri tulburătoare, păstrează în inima poetului un izvor veşnic tânăr, poate sărbătoresc, ca „un idol cu ochi albaştri". Liniştea, care se face auzită într-un crâng cu sălcii gânditoare, pe-o margine de apă împrospătătoare, mângâie auzul cu vocea nostalgică a „înrobirii pe pragul sfântului poem".

La Mălăieşti, acasă-au murit copacii vechi,
Salcâmul de la poartă mi-a stins copilăria…

E drama conştiinţei. E moartea, care în conştiinţa noastră se repetă de mai multe ori. Cu fiecare alt ţărm atins, cum se exprimă poetul, de „sufletele mari şi migratoare". Fără de acest dramatic pelerinaj poate că n-ar fi fost auzit nici cântecul păsării, care nu cântă numai de aceea că există sau numai pentru a ne dezmierda urechea cu note de frumos, ci cântecul este şi un mijloc de a-şi exprima instinctiv relaţiile cu realitatea, adică – drama, pericolul, liniştea, extazul…

Mi-am amintit aici de splendidul, ca adevăr al artei, pasaj, aparţinând, mi se pare, poetului Caisân Culiev: o privighetoare cânta aşa de frumos, că cei care o ascultau o admirau. Cântecul răsuna, vibra însuşi văzduhul de-asupra câmpului, pe care un plugar îl brăzda. Sus era numai cântecul, iar jos – cuibul şi puii privighetorii. Biata pasăre, înspăimântată de pericolul, care ameninţa viaţa copiilor ei, îşi exprima astfel durerea, neliniştea, alarma. Prin cântec…

Toate aceste nuanţe e greu să le diferenţiezi şi mai degrabă le ei integral…

Atâta frumos în inima poetului, încât nu-i nimic neverosimil: „Duşmanul ni l-am purtat între flori împiedicat…"

Răsfoiesc volumul „Sonetele câmpiei" de Anatol Ciocanu cu setea de-a intra în „Labirintul gândurilor" şi în subtilităţile, care au dat naştere acestor sunete de câmpie. Lărgind cu realitatea talentului său mult noţiunea locală de câmpie, Anatol Ciocanu nu este preocupat numai de exportarea sentimentului, ci şi de importarea acestuia. Pe ici, pe colo, în gama de tonalităţi apare culoarea de basm cu o pierdere aluzivă a sprijinului. Deci, precum afirmă poetul însuşi, ţărmurile, la care vine spre a poposi, sunt variate. De aici şi noile frumuseţi ale cântecului:

De munţi m-oi sprijini, de albii munţi,
o, de imensa lor singurătate.

Căutarea sprijinului, pe care poetul îl are destul în sentimentul de ţară, de baştină, de casă, de părinţi, căutarea sprijinului, însă, în permanenţă, e „o căutare a cuvântului de aur şi de dor", adică, e însăşi arta poetică, sau altfel exprimat, sunt „Şoaptele tale ce-n aur le înnod".

Adevăratul poet nicicând nu-şi ocoleşte sensibilitatea, nu-şi fereşte sufletul de multele stări posibile, ci, dimpotrivă, îl caută anume în mai multe trăiri, cât mai variat: „În suflet azi atâtea mă înşală răsunătoare şi sărbătoreşti".

O carte de valoare îl cuprinde pe cititor cu bunătatea adevărului artistic. Anatol Ciocanu a reuşit să-şi dezvăluie rosturile grave ale vieţii cu o aleasă simţire a sunetelor încărcate cu talent, deci a reuşit, cred eu, să comunice cu cititorul printr-o firească şi vie expresie poetică, în care loc şi-a făcut mai întâi sufletul deschis al pământului, apoi legile stricte şi formale de sonet.

Admir acest plin şi deplin volum, care ar merita atenţia criticii noastre pentru un studiu competent, fiindcă sunt în el multe frumuseţile:

Multe-n stol, o, cât de multe-n stol!
N-ai nici loc, nici scaun în casă
Pentru-atât de multe, Anatol!

Parcă vorbesc cu poetul, şi el stă de cealaltă parte a mesei, într-un dialog, poate prea lung, dar pentru care am avut această măsură a respiraţiei.

1976

Către poet

Abia am ieşit cu ochii dintr-o pagină şi, fiindcă mi-l cereai pe bunul tău critic Seneca, am hotărât, dragă poete, să-ţi scriu.

Nici până astăzi nu ştiu, dacă mâna mea se vede din umbra mâinilor ridicate, când se pune la vot poezia ta, dar o ridic şi mă întind cu ea, ca să se audă cucoşul din vârful degetului cel mare, dacă nu mă înşel, îţi plăceau cucoşii zorilor de ziuă, sau poate rândunica din pumn, care încearcă să spună ceva de soi din filozofia cântecului:

> „Zi-mi rândunicile-acestea până la ultimul stâlp…“
> Gornist, îngândurat, duios, vesel…

De parcă te văd, croind cu foarfece de diamant patru bucăţi de oglindă dintr-o sticlă duios argintată, pentru a face un caleidoscop poetic, unul personal, unde în alb şi negru (restul culorilor lesne mi le imaginez) se va arăta timpul, care mănâncă timp: „cine pe cine mâncat-a: „Cronos pe ăia, pe copii, sau ăia, copiii, pe tata?“, sau spaţiu care fură spaţiu: „ce-a mai rămas în ceruri de furat?“, sau poate că nimeni nu mănâncă şi nu fură pe nimeni, ci „trec teii cu foşnet de rochii“, pentru a presupune simultan „că-s doi amanţi îmbrăţişaţi în iarbă, sau poate nu: că-s eu de unul singur“, mai ales că din punct de vedere dialectic „copacii goi de frunze şi de gânduri în parcul obosit de-atâta vară se pregătesc să fie scânduri“, ca să te întâlnesc în clipa asta şi să te văd „un copil în fond cuminte ce, totuşi, vrea să prindă luna-n lac“…

Citindu-ţi cuvintele şi meditând la ceea ce te exprimă, simţeam cum mă tentează ideea de a găsi, unde şi când ne-am mai întâlnit, unde şi când nu ne vom întâlni niciodată, carele şi cum eşti, poet ca toţii poeţii şi poet ca tine însuţi, mă gândeam, că dacă unii poeţi scriu cum pot, tu, dragă Aureliu Busuioc, scrii cum vrei, cu multă ştiinţă săltându-ţi dactilii şi povăţuindu-ţi iambii, la sigur. Te vedeam cum topeşti în mercurul imaginaţiei metale de diferită strălucire, ca să obţii amalgame proaspete, cu o concentraţie sunătoare, fapt care mă face să prescriu versului tău proprietăţi de tonalitate: gornist, îngândurat, duios, vesel, dar şi gingaş, rece, aspru, altul, singur…

Acum, când mai sunt unicul stăpân al paginii acesteia, spre deosebire de tine, carele nu mai stăpâneşti volumul „În alb şi negru", dovadă e şi faptul că-l am de mai multe zile în faţa mea, acum încerc să-ţi fac şi din cuvântul meu un prieten, precum anume cuvântului i-ai cerut mereu prietenia, atunci când cu adevăr pe buze ai spus: „cuvântul ce-a pus demult la cale, dacă mi-i dat să mai exist sau nu". Presupun că între tine şi cuvânt s-au creat relaţii din cele mai complexe, care făureau şi surpau cu teamă şi groază, cu joc şi destin: „poate te-am şoptit cândva a groază sau te-am sorbit setos cu vreun păcat… Ori zi de zi te voi fi spus la piaţă, la baie, la birou, la măcelar… Cuvintele nu sunt cartuşe oarbe. Orice cuvânt înseamnă un destin". Cuvântul – iată destinul. Cuvântul – iată prietenul. Cu prietenul ai împărţit poverile şi dramele sufleteşti, dar le împărţeai cu un ochi vesel şi, pare-se, greşeai la una din părţi, vroind, fără doar şi poate, să rămâi drept la cântar. Poate nici să bănuieşti, în clipele când muiai peniţa în foc, că în taină, cuvântul se strecura pe după culisele tale şi te surprindea în clipa când împărţeai poverile. Doreai să te afli mai vesel „măcar un pic, dar zâmbitor", dar te găsea îngândurat, poate gornist, poate duios. „Plânsul nu-i al tuturor" – a sesizat cuvântul, observând în felul acesta mai multe de cum tu însuşi credeai, intuindu-şi şi acceptându-şi în tăcere destinul, pe care îl avea şi în care te-a chemat, ca să te lege „de sol prin mii de rădăcini". „Nu m-am plâns în poezie, şi nu că n-am avut de plâns" – iată cum trece cuvântul din inimă în creier şi se amestecă cu propriile semne de punctuaţie pentru a nu rămâne numai vrere. De aceea ţi-a venit mai greu de cum ai recunoscut-o, să aluneci cu rimele pe muşchiul verde, când te ademeneau fântânile adânci ale poeziei, pe unde Bătrânul Poet, extrem de bătrânul poet, vedea cum „se făcea şi scuarul pădure ce-a fost". Atunci când te lăsai cu fruntea în jos peste ape, te uitai la locul din trunchiul poeziei, ca să-ţi poţi vedea rostul averilor.

Mă întorc, însă, precum m-aş întoarce dintr-o călătorie îndepărtată, ca să rămân cu gândul la ceea ce este poezia şi cum este poetul. Abia aici simt curentul, care se varsă prin metal, în lungul rezistenţei, ca să-şi picure câte puţin stropii îngânduraţi. Îi curg anume stropii aceştia care, fiindcă luminaţi,

nu vor să strălucească şi nici nu e nevoie să strălucească, când te înconjuri cu atâta semnificaţie a primăverii, a toamnei, a ploii, a singurătăţii, a izvorului, a uitării, a baştinei, a vechiului Oneşti de prin lunca fără de salcie a Ichelului (nu ştiu de ce îmi este drag acest râu, care nici nu se vede cu valul), a Sărmanului Dionis… Desperechind astfel piatra de cuvânt, „am înţeles că nu se poate să-mi plâng în lume ce-i al meu".

Înainte de a încheia rândurile acestea vreau să te felicit cu sinteza în alb şi negru şi să citesc în glas, fără să grăbesc cuvântul către sfârşit, una din poeziile tale, ca să nu mă risipesc de tăcere:

Dac-aş vrea, aş putea să imit uraganul –
să nărui:
sunt gingaş.
Rămâi.
Dac-aş vrea, aş putea să-mprumut
de la stele distanţa:
sunt rece.
Rămâi.
Dac-aş vrea, aş putea să imit slăbiciunea –
să mângâi.
Sunt aspru.
Rămâi.
Dac-aş vrea, aş putea să aleg de la păsări plecarea:
sunt altul.
Rămâi.
Dac-aş vrea, aş putea să imit şi pe omul
în care cândva mă visasem.
Sunt sigur.

Dac-aş vrea… Închei. „Nimic alta decât binele nu poate plăcea mereu cuiva" – iată că ţi l-am adus, în sfârşit, pe bunul tău critic Seneca.

1978

Început de amintire

Aş vrea să încep cuvântul acesta cu o amintire.

Era o zi de vară cu tot ce e frumos şi ales în asemenea zile, zile ce se întipăresc adânc în memoria noastră şi rămân cu noi pentru totdeauna.

Împreună cu Petru Zadnipru şi Leo Butnaru mă aflam într-o călătorie la Leuşeni (Teleneşti), la satul de baştină al pictoriţei Eleonora Romanescu. Era pe timpul răsăritei în floare, când, ca şi această plantă, omul urmăreşte pelerinajul luminii din zori şi până în amurg cu sentimentul de rudă, de neam.

Am discutat, am ospătat, ne-am petrecut cu vederile prin oglinzile pitoreşti ale frunzelor, peisajele Leuşenilor, întipărindu-se ca nişte chipuri pentru poeziile încă nescrise.

Locul poetului Petru Zadnipru, locul lui de suflet, a fost şi este ţara, pământul, omul pământului, aripile ce zboară peste creste de codri, izvoarele ce se încep, ca şi adevărata creaţie, pe sub cele mai adânci straturi.

Eram mai tineri şi ca poeţi şi ca oameni, care pornit mai demult, care abia începând să pornească la drumul greu al poeziei. Cu ochii de tot tineri culegeam zboruri de albină printre strofele care le citea Petru Zadnipru, ca abia poate astăzi să înţeleg de ce şi cum se întreba poetul, când spunea:

– Ce culoare are bucuria?
– Da durerea ce culoare are?
– Da tristeţea cum îi la culoare?
– Dorul, mamă, ce culoare are?

… La răsăritul soarelui, pe când eu încă dormeam ca un copil obosit de frumos, Petru Zadnipru m-a trezit, îndemnându-mă să nu pierd nimic din începuturile zilelor la ţară.

Stătea în faţa mea înalt şi spătos precum era, cu un ulcior de apă în mână.

– E de la izvorul din pădure. M-am sculat mai devreme, ca să aduc apă de izvor, fiindcă nimic nu-i mai gustos dimineaţa, ca un strop de apă de izvor, aşa vorbea.

O, aceste poezii ale zorilor de ziuă! Această creaţie a nopţilor târzii! Acest neînceput al apei şi înfruptarea aceasta de nesfârşit!

Poate abia astăzi înţeleg sensul acelor neîncepute picături, cu care poetul a venit şi în poezia lui, ca să ni le propună la răsăritul de soare al căutării sale. S-a căutat în ceea ce este curat, cu un suflet de pădure, cu unul de câmp, cu stropul neînceput al sincerităţii sale, senin şi adevărat, precum adevărat e că strofele poetului sunt cântate în toată Republica, în timp trecându-se la pagina de folclor, în amintire rămânând poezia lui Petru Zadnipru, în noi evocând ecouri de zile grăite pe zboruri de albină.

Se cauta poetul în zorii de ziuă ai unei vieţi, continuând să ne-o dăruiască prin ceea ce a găsit. Dar a găsit poetul Petru Zadnipru stropul de cântec al zorilor de ziuă.

1977

Rămâi

Scriam odată cu zăpada. Zăpada cădea în fulgi mari – bucăţi de alb, rupte de-a dreptul din spaţiu şi aruncate asupra pământului cu braţul surprinzător al naturii.

Cartea din care scriam se numea: „Rămâi". Şopteam în glas cuvântul rămâi… rămâi… rămâi… Spuneam rămâi zăpezii… Pomilor: nucului – bătrânului, zarzărului – înfloritului, cireşului – uncheşului, dudului – măruntului, salciei – legănătoarei, socului – săracului… Spuneam rămâi mamei, baştinei… Rămâi, soro… Rămâi cu muncitoarele aripi, căci „Eu am visat. Ele au scris".

„Părintele Creangă Ion în viaţa-i scurtă de om, ce-a făcut, ce-a dres, dar pentru urmaşi a lăsat o capră şi lângă ea trei iezi. L-a coborât pe Dumnezeu pe pământ şi l-a pus să umble desculţ prin ţara Moldovei de jos şi de sus". Rămâi…

Rămâi Grigore cel bun şi Cărbuna „luminată întru tot – în suflet şi-n căutare". Veacului de fapte spuneam: rămâi, căci „Rămâne-vom cât este piatră". Rămâi, căci cuvântul s-a născut pentru cei mulţi, pe când inima ta făcătoare de grai se atingea cu zbaterea de os, „cu mărul ei proaspăt cules", ca să-şi înmulţească prietenii…

Nimic mai dornic de ardere ca sufletul nu e, se auzeau cuvintele pe acolo, pe unde văzduhul se făcea curat în căderea zăpezii, căci tocmai vedeam cum zăpada curăţa aerul de praful sedimentar. Muncea. Iată că şi zăpada muncea, de parcă vroia să afle „unde aleargă ziua albă, noaptea neagră, de unde vine răul, agăţat de bine, unde se-ascunde soarele, când nu-mi răspunde". Muncea până se topea, dar unde se topea – o ramură înflorea, ca să avem nădejdea fructului şi a toamnei. Căci din toate câte-s dornice „nimic mai dornic de înflorire ca sufletul nu e". Jocul nu poate ademeni cu prefacerile lui, credinţa stă şi fereşte cuvântul adevărat de multe câte se prefac.

De rude şi de părinţi, de timp şi de viaţă, de pământ şi de ţară poetul spune: „de ţară voi scrie până mântui-voi trupul de cuvinte". Viaţa poetului e o viaţă a cuvântului, mântuirea trupului de cuvinte înseamnă a trece „prin firul ierbii", „prin spicul pâinii", „prin pasărea ce-şi face cuib pe umăr", înseamnă a merge prin tot ce este ţara poetului, înseamnă a ajunge departe în talentul şi sufletul unui popor. În fiecare poezie văd un trup mântuit de cuvinte. Fiindcă doar aşa se poate înţelege raportul dintre greu şi uşor, prin mântuirea trupului de cuvinte, când victoria asupra fizicului nu o obţine vremea, ci poezia.

Nimic mai dornic de înălţare ca sufletul nu e.

Adevăratul poet odată şi odată apare, neapărat că apare în faţa noastră, pe marginea dorului nostru de înălţare, apare ca o necesitate a noastră de a vieţui că, dacă noi nu ne-am încumetat, la vârsta care o avem, să apreciem un talent, vine timpul să ne înveţe, depăşind vârstele topite în secundele lor. Vom citi în abecedarul vremii litera de la început, printre steaua ce a căzut vom citi urmele ei de lumină: „tu crezi: steaua ce cade se stinge undeva…".

Aş vrea să aflu ce este conştiinţa perfectă, aş vrea să aflu şi să spun altora ce este. Să perfecţionez cu ea timpul şi să-l spun şi altora – timpul perfect…

Dar s-a întâmplat să scriu rândurile acestea odată cu zăpada, şi mă gândeam şi la ea, căci printre fulgii mari, printre marile bucăţi de alb se aşterneau „problemele şi temele de

rând", şi mă gândeam că unde apare perfecţiunea, dispar problemele, dar fără de probleme dispare ceea ce numim om, ceea ce numim creaţie. Problemă e însuşi cuvântul. Problemă e însăşi inima, atunci când e „ciocănitoarea zilelor mele". Problemele. Eu am visat. Ele au scris. Aici încetez de a mai cita din volumul „Rămâi", fiindcă cuvintele proprii poetului Gheorghe Vodă se cer scuturate de ghilimele, se fac proprii nouă tuturor – cei care scriem şi cei care citim. Fiindcă Gheorghe Vodă, în lumea lucrurilor şi noţiunilor sale, depăşeşte subiectivismul creaţiei, de parcă ieşind dintr-un vis i-a cerut autograful. Muncitoarele aripi au scris. „Eu am visat", spune poetul. Visul realităţii cu care trăieşte, aşa precum visul nu este altceva decât realitatea turnată în imagini, fiindcă, precum ne comunică ştiinţa despre vise, nu pot fi visate decât chipurile reale, acţiunile vieţii, în alte distanţe şi raporturi, în altă ordine, poate exagerată, dar la fel de reală, precum, ca un vis al realităţii, este poezia însăşi…

Gândindu-mă la vise, la teoria visului, a încetat să ningă. Dar am citit şi am scris din frumosul volum al lui Gheorghe Vodă „Rămâi", am scris cât a ţinut o ninsoare. Am scris cu nădejde şi bucurie pentru literatura noastră. Şi să mă ierte cititorul că nu l-am servit cu analize, că dacă o făceam, nu mi-ar fi rămas timp pentru a-l îmbrăţişa pe poetul cu muncitoare aripi. Fiindcă nu mi-ar fi rămas timp să şoptesc cuvântul cu pauzele care se cer: rămâi… rămâi… rămâi… E mare şi frumos talentul de a vedea lucrurile în faţă şi a scoate din ele, pe calea cea mai scurtă, miezul gândit cu inima.

1978

Folclor

Cel carele citeşti rândurile acestea, cu tine doresc să împărtăşesc metafora, să interpretez la cuvânt însăşi muzica noastră populară, s-o simt în strună, vocea ei de greier şi răsunetul de cuc, să cânt la naiul vocalei şi taragotul consoanei, ca o albină să mă adun cu rima de prin trompetele pline de nectar sonor şi să am senzaţia că abia astăzi am descoperit cum e mierea la gust…

Mi se pare că folclorul – acest cântec fără de eroi, zic fără de eroi, fiindcă însăşi melodia este eroul lui principal, că dacă n-ar fi fost această muzică, care ne-a născocit la suflet, n-am fi ştiut de care bătaie de inimă să ne ţinem, deci, mi se pare că folclorul este un izvor, pe care l-am învăţat să vorbească omeneşte, cu dor. Când anonimii noştri s-au încumetat să-şi deschidă viaţa în sunete, au făcut-o din motive de a se întrece cu ciocârlia şi ploaia, cu vântul şi pădurea, cu greierul şi cucul, adică au strecurat prin tulpina de soc întregul aer respirat, l-au strecurat încet, fără să forţeze plămânul, precum nici nu se cuvenea s-o facă ciobanului, care se afla în cântec blând ca o lână de mioară… Aşa am cântat şi continuăm cântecul în veacul nostru, pe-o gură de foc şi una de rai, sprijinindu-ne pe un picior de plai, cu auzul intrat în lemnul viorii, şoptind cuvinte prin fluiere, cu sprânceana lăutărind naiul pe sub buze…

Cântecele noastre populare seamănă mult cu ţărâna plină de sămânţă încolţită, care începe să joace la începuturi ca sângele în trupul îndrăgostitei, când odată cu sentimentul dragostei vine şi sentimentul de mamă…

A cânta folclorul înseamnă a nu întrece pământul în sămânţa lui încolţită… A cânta folclorul înseamnă a repeta vocea poporului, a culege ierburi de leac în câmpie, înseamnă a deschide uşa tuturor caselor câte sunt în republică şi a spune: „Bună dimineaţa, gospodarule!" înseamnă a vorbi cu copiii despre inimă, înseamnă a afla cât de verde e frunza în timp şi viaţă…

Folclorul e o muzică pentru toţi, de aceea este ascultat pretutindeni, ca cerul liber e sunetul lui asupra fiecăruia din noi… Pasărea lui trece de la om la om, de pe umăr pe umăr, din inimă în inimă, din braţ în braţ, pe acolo unde se munceşte sau se sărbătoreşte, pe acolo unde dragostea stăpâneşte ura, unde şesul se întinde în otavă ca să nască, iar coasa să nu dovedească a isprăvi cositul…

Pentru a asculta folclorul nu e nevoie de pregătire muzicală, nu e nevoie să-ţi laşi fruntea între palme fără să ai de ce sprijini privirea… Pentru a asculta folclorul e nevoie să fii popor, să fii bucuria şi tristeţea lui, fericirea şi durerea lui, e nevoie să ai mamă şi nume…

Folclor – iată cum se numeşte formaţia profesionistă de muzică populară a comitetului de radio şi televiziune din republică, orchestră cu un subliniat stil lăutăresc, care cântă simplu ca apa cea limpede, uşor ca o undă electromagnetică sau ca o imagine televizată, care vine cu pâinea şi sarea muzicii noastre, vine să lucreze cu melodia la inima omului, să-l veselească, să-l bucure, să-l îndrume şi să-l îndemne, să-l continue în copii, să-i facă mai uşor munca în câmp, la strung, pe şantier…

Am avut destule ocazii să-i ascult, să-i văd pe scenă, la un dialog cu satul, când cântecul a fost aplaudat cu focul în palme, când publicul cerea struna şi fluierul… şi ei, cu toţii lăutari, născuţi pentru a cânta, cântau, fiindcă nu pot spune interpretau, cântau cântecele văilor şi dealurilor noastre, culoarea frunzei şi a pământului, de parcă vorbeau cu oamenii muncii cu un talent însămânţat… Dar omul pământului ştie şi simte cu veacul lui întreg, unde e locul seminţei…

Aş vrea să spun aici numele, numele fiecăruia pe rând, dar numele lor este folclor… Doar câţiva dintre ei, pe cei cu muncă de solist şi poate nu pe toţi, fapt pentru care cer iertare, doar pe câţiva îi numesc, de parcă aş încerca să cânt şi eu un cântec cu acele câteva cuvinte, pe care le ţin minte…

Vioara lui Mitică Blajin e un dor de casă, pe care cele cinci strune îl spun de cinci ori în fiecare melodie, îl spun ca să nu se uite omenia şi numele satului…

Naiul lui Vasile Iovu e un dialog între om şi ciocârlie, pe care e în stare să-l întreţină omul, care tot pune cuvinte în lemn, până acesta se umple şi se face pasăre cântătoare…

Ignat Brad, parcă vânează fluturi cu arcuşul – aşa de lăutărească îi este vioara, când vorbeşte la ureche…

Teodor Negară vine să gândească cu vocea asupra părintelui, care nu s-a întors din război, ori să încerce cum sună lumina, când îi tragi clopotele, sau cum e mărul care cântă…

Nicolae Glib e ca un strop de argint viu, învăţat să spună moldoveneşte despre focul din metale… Când iese în faţa ascultătorilor, pune cuvintele pe o batistă şi, ca într-o poveste, acestea încep a cânta singure…

Valentina Cojocaru cântă, de parcă coace pâine. O pâine, căreia îi guşti până şi aerul de pe rumenează…

Veronica Mihai scoate fire de tort din caierul cu flori, din care ţese apoi un cântec…

Şirul de nume, care fac „Folclorul" folclor, ajuns laureat al premiului „Boris Glavan" urmează în continuare să fie pronunţat pe scenele caselor de cultură din republică, la ecranele televizorului şi pe unda radioului, urmează să se tipărească în sufletul fiecărui ascultător, ca un spic de câmpie, care ne umple inima de gusturile cântecului copt...

1978

Necesitatea eseului

Eseul… Francezul Montaigne, reflectând asupra istoriei, asupra vieţii şi societăţii, asupra operei de artă sau de literatură, acum patru sute de ani, s-a făcut întemeietorul unui gen autonom de literatură – eseul. De la Montaigne încoace, eseul, cultivat de multe literaturi naţionale, a suferit o amplă evoluţie, devenind astăzi mai necesar şi mai actual ca altădată. Zic mai necesar, fiindcă eseul, ca „pasiune a intelectului", comunică prin gândire şi analiză cu un nivel, actualmente, intelectual comparativ mult mai evoluat, bazându-se pe realitatea altor genuri literare, din care împrumută şi pe care le împrumută. Se sprijină pe gândirea în imagini aproape ca poezia, se aşterne printre viaţă cu pagini de proză, surprinde replica dramei, are ochiul critic, reflectă, meditează direct filozofic, ştiinţific. Arsenalul atât de bogat şi variat este totodată şi modern, fiindcă cerinţa esenţială a genului este de a reflecta contemporan. Stilul elegant şi liber râvneşte aici a se extinde asupra tuturor domeniilor de viaţă, inclusiv tehnica, ştiinţa. Cu o imagine poţi democratiza complexul, neînţelesul. Cheia, care deschide viteza secolului, aparţine astăzi mai degrabă eseistului. Variatele tensiuni se întrunesc în cadrul acestui gen în una singură, care, ca rezultantă a varietăţii, concomitent conturează o atitudine a gânditorului faţă de lucruri.

Prozatorul, prin atitudinea faţă de eroul operei sale, faţă de mediul, în care este inclusă acţiunea şi examinat eve-

nimentul, se foloseşte de modalitatea eseistică a scrisului. Scriitorul nu numai că diriiează acţiunile eroului său, ci îşi formează o atitudine faţă de eroul său, şi împreună cu el – faţă de viaţă.

Poeţii, într-un popas poetic, răsfoind cartea cu oglinzi a creaţiei, apelează către această „pasiune a intelectului". Din necesitatea de a reflecta, a cugeta.

Motivele eseului au fost mereu şi continuă să fie diferite, cauza rămâne una singură – atitudinea, universul. De aceea scriitorii de geniu, prin însuşi universul gândirii lor, au dat o ordine nouă, concomitent reflectând şi construind, adică prin geniu au cuprins totul, respectiv prin gândire.

Să deschidem tomul eseisticii moldoveneşti, pentru a ne convinge că, deşi încă destul de insuficient ca volum, avem dreptul să vorbim despre această „pasiune a ntelectului".

George Meniuc va fi mereul primul în lista eseiştilor noştri. Din „Jurnalul" lui G. Meniuc uşor se desprinde lumina, cu care scriitorul priveşte viaţa, istoria, cultura. Vechile bătălii ale dacilor şi geţilor şi-au scuturat ecourile prin peniţa eseistului cu scânteie de fulger. Tot aici e prezent „marele Homer al nostru – Ion Creangă". Casa doctorului Faust, tristeţile ei, sau „Sania" lui Ion Druţă, bătrânul podgorean, cavalerul Don Quijote, iluzoriu, ca şi stelele printre morile de vânt, un vis către Făt-Frumos sau Guliver, sau eseul despre Dante, „Luceafărul" şi închinare către Eminescu…

Aspectele zbuciumului, ale neliniştii, aerul cu care respiră scriitorul prin cultură şi istorie, cu datorie cugetând…

Prin „Bucuria întâlnirilor" poetul Vitalie Tulnic şi-a îmbrăţişat prietenii… A trăit cu viaţa satului cu nume frumos – Geamănă, şi-a aplecat urechea către melodiile unui taraf cu Isidor Burdin sau Nicolae Sulac, a fost să deschidă uşa casei poetului Grigore Vieru, în ţara fără hotar, în ţinutul muzical… Ne-a invitat să risipim timpul asupra Poeziei, s-a uitat la noi toţi pentru a ne vedea sensibili…

…Grin în „Pânze purpurii" caută un ţărm sau poate de pe un ţărm se caută Pânzele purpurii… Aşa a căutat cu privirea prin cultura noastră poetul Vitalie Tulnic, la lumina bucuriilor

sale, sensibilul şi frumosul, omul… Din timpul, pe care l-a avut, din viaţa, pe care a întâlnit-o, au venit bucuriile lui…

Deschid „Îngânduratele porţi" ale lui Liviu Damian. Aşa sunt porţile satelor din codri: frumos îngândurate. Aşa e înţelepciunea, tot îngândurată. Aşa intru în lecţiile de umanitate ale lui Liviu Damian, pe care poetul le-a expus la tribuna inimii şi gândirii sale. Doar câteva din ele: păsări cu memorie, satul din noi, nevoia de monolog, ideea de familie, geneza unei sărbători, arta de a te relaxa, buchetul de crizanteme... Am enumărat titluri sau am citit gânduri? Cred că am colaborat cu Liviu Damian în spaţiul restrâns al lucrurilor obişnuite la marea idee a timpului cu pasiunea intelectului. Am îndemnat prin cuvinte la necesitatea eseului. La conştiinţă…

Aceasta e mult, e mult mai mult, de cum şi-ar închipui o creaţie ocazională, un sistem haotic de versuri. Aceasta e atitudinea poetului faţă de viaţă, universul lui, gândirea lui, deci, şi ocazia lui istorică.

Chemând spre eseu, nu chem spre cioplirea în marmură. Ci spre a bate cu dalta în timp, în stânca sonoră a vieţii, cu atitudinea de cetăţean şi gânditor, reflectând în cartea cu oglinzi a creaţiei.

1976

Vârstele poetului

POETUL ŞI COPILĂRIA. Un vechi adevăr, care se împrospătează mereu cu noi copilării, cu noi poeţi. Clopotele copilăriei le-au tras mulţi scriitori. Ion Creangă, zicând „Amintiri din copilărie", a zâmbit integral, genial. „Amintirile" lui Creangă pentru mine nu mai sunt amintiri, ci curată copilăria mea. La vârsta asta fragedă fiecare din noi nu face altceva decât să dea la o parte frunzele ca să crească. Ocupă un loc pe ram între aceste halucinaţii verzi de frunză şi, vrând-nevrând, în jocul său cu zilele, cu iarba, cu pământul, cu lumina prinde un fluture, se uită ce-i scris sub aripioara lui. Copilul nu poate citi şi încă nu ştie literele, dar descifrează un vis, şi, dacă a prins anume fluturele, pe care trebuia să-l prindă, el creşte, zburând alături de fluturele său. Tăinuieşte să devină scriitor. Şi poate că devine. Îşi va aminti vreodată de copilărie? Nu toţi trebuie să facă lucrul acesta, fiindcă la unii sforile se rup în mână şi clopotele sună ca schija plesnită.

„O tăinuim în şira spinării", – spune Liviu Damian în frumoasa carte „De-a baba iarba". Nu e o întoarcere înapoi, ci o readucere în conştiinţa poetului a spiritului copilăriei, fără să se atingă de altceva decât de spaţiul plin de joc, de creanga cu halucinaţia verde a frunzei. Nici un poet adevărat n-a fost numai încântat de spaţiul vârstei fragede, asta ar fi infim de puţin. El i-a tras clopotele şi concomitent au răsunat luna, stelele. „A sări printre proverbe" – cuvintele aceluiaşi poet – înseamnă a avea încă uşor şi săltăreţ sângele în trup. Se nasc alţi copii, au copilăria lor fericită, iar „amintirile" noastre îi ajută să crească, să-şi prindă fluturii şi să le citească aripioarele. Ce oră îmi arată ornicul? O secundă din vârstele crude.

POETUL ŞI ANOTIMPUL. Îmi pare că primăvara întârzie, ceva nu-mi ajunge, îmi este puţin cântecul a câtorva păsări, ramul le aşteaptă pe toate, vreau ca ramul să se încarce de cântec,

poate atunci mi s-a face mai uşor, pieptul mai plin, braţul mai tare, pasul mai larg. Ce se întâmplă între cuvinte? Parcă se dezleagă cerneala în literă, parcă vine un gând al bucuriei, vine, dar încă nu a venit, şi sufletul rămâne cam întristat, alături de mine şi nu împreună cu mine. Oare aşa de puţin să vrea o inimă, atât de puţin – un ram încărcat cu păsări? Tu nu te îndepărta prea tare de tine, nu intra în sugestiile reci, stai aici şi aşteaptă sosirea a ceea ce-ţi este propriu. Aşteaptă frunzele tale, adică presupuse ale tale, căci în fond nu le ai, ci le are copacul, pentru care fapt rămâi dator, cauţi să realizezi, e destinul tău. Anume, prin faptul că cineva e dator să nască, iar tu să trăieşti cu ceea ce naşte altul. Să te bucuri de destinul lui.

Îmi pare că primăvara întârzie, se ţine prin alte părţi, alţii sunt acei fericiţi, care pot s-o vadă primii, să se încânte de sosirea ei. Tu mai aşteaptă.

Dar primăvara vine. Ea vine din tine, pentru tine, vine să te potolească, să-ţi aducă pe ram păsările toate câte le aştepţi. Să intri şi tu în cântecul lor, să intri cu farmecele graiului tău, dulce ca o melodie în amurg.

Grăbeşte-te să te surprindă pregătit. Ascute-ţi creionul, adu-ţi hârtie, pune-o pe masă, pregăteşte-ţi luminile, ai curate mintea şi sufletul. Ea vine şi tu va trebui s-o întâlneşti.

Iar când va sosi acea pe care o aştepţi, altele vor fi clipele tale. Deocamdată rămâi să te descoperi tânăr, să iubeşti, să ai o clipă rară, să chemi. Acolo, în clipa destinului tău, deplin te vei lumina, unic şi împlinit.

Poate că nu vrei să te destăinui, poate că vrei să păstrezi o taină, dar simt că dintre toate anotimpurile mai mult râvneşte primăvara. Şi nu-i adevăr că ea întârzie. Ea pur şi simplu demult a sosit.

POETUL ŞI ŞANSA DE A FI. Mai rămâi în acest crâng. Mai adu-ţi aminte de toate amănuntele vieţii tale, de ceea ce eşti, gândeşte-te, compară-te, ca să te vezi pe cât ai trăit. Între tine şi viaţa ta nu e nimenea acum, o creangă cu muguri şi atât, o iluzie. Nu ştiu dacă vei observa cum creanga se acoperă de zboruri albe, de nişte iluzii. Pe unde vei rătăci în clipa ceea? Clipă de zi sau clipă de noapte? De fapt, toate s-au amestecat, clipele acestea, s-au amestecat şi tu nu mai ştii când a-nflorit

creanga dintre tine şi viaţa ta, căci iat-o, îşi scutură petalele pe faţa ta, îşi scutură iluziile.

Tu mai eşti? În tine poetul mai este? Mi s-a părut că l-ai pierdut, precum petalele se pierd; se pierd într-o zi şi nu le mai poţi întoarce, aştepţi altele, aştepţi ani de zile, singur în clipa ta, în clipa în care poţi să te exprimi. Poete, exprimă-te, căci nu sunt atât de multe clipele în care tu poţi fi. Pentru că eşti atât de puţin cu tine, pentru că eşti mai mult pentru altul, îndepărtat, ca dorul departe de ceea ce-i al tău. Nu am să te aştept între ocazii. Am să te aştept în ceea ce eşti. Să fii. De fapt, nici nu ai altă variantă, decât varianta de a fi. Îndreaptă-ţi privirile spre mine, ca să ştiu că aşa este, ca să ştiu că eşti şi te vei întoarce la mine.

Între viaţa ta şi tine stă poetul ca o creangă în clipa ei de muguri. Ea este, ea va fi!

1974

Poetul în urma lecturii

Pe vremea sa, Miron Costin avea să scrie: „... cinstite, iubite cetitorule, să-ţi dăruiască, după aceste cumplite vremi ale anilor noştri, cândva şi mai slobode veacuri, întru care, pe lângă alte trebi, să aibi vreme şi cu cetitul cărţilor a face iscusită zăbavă, că nu este altă şi mai frumoasă şi mai de folos în toată viaţa omului zăbavă decât cetitul cărţilor". „Frumoasă zăbavă" avea să numească cronicarul nostru „cetitul cărţilor", ca noi, aceştea de astăzi, să privim cartea ca indispensabilă vieţii, de un prim rol în civilizaţia modernă.

Lectura nu te informează numai pentru a şti, ci mai degrabă pentru a te identifica. O carte te identifică, alta te amplifică, cartea fiind privită ca o faptă.

O carte mereu deschisă este folclorul – fapta poporului. Poetul, care nu-şi oboseşte vederile asupra folclorului, îşi aruncă cu propria mână foile în foc, fiindcă poporul, viaţa lui e în cântecul lui, e în această carte deschisă, pe câmpurile căreia se naşte cultura naţională, clădită de câte un talent. Poezia

noastră a fost totdeauna şi continuă să fie cu izvoarele în această carte deschisă, pogorând din paginile ei, înregistrând caracterul unui popor, dar şi adânci influenţe ale altor literaturi.

Prin cartea poporului primul nostru poet Dosoftei a intuit o valoare artistică, care a păşit peste canoanele vremii, peste restricţiile asupra cântecului. Folclorul e o carte a limbii, mai precis, un abecedar poetic. De aici pornind, poetul se întoarce în graiul său cu o nouă expresie, prin care adânceşte, cu aceeaşi sumă de cuvinte, gândirea naţională, îi dă un nou avânt, folclorul rămânând acel singur temei de la care ne reîncepem atunci când poezia cultă înregistrează anumite crize.

Are George Meniuc în „Eseurile" sale câteva rânduri despre carte. Prin „semne efemere" omul îşi „numără zilele şi stelele, ca să nu se încurce în lume", când el, omul, înainte de era literelor, zgârâia în piatră, năzuind să lase în amintiri o faptă. Dar puţin ne spun aceste semne – „nici graiul, nici gândul, nici cântecul…". „Cartea, mai târziu, a cuprins tot necuprinsul, precum o scoică talazurile mării, păstrând spiritul neamului peste veleaturi", îşi încheie eseul George Meniuc, demonstrând o aleasă cunoştinţă de carte şi un adevărat exemplu de a opera cu materia asimilată, într-un mod deliberat ştiinţa lui desfăşurându-se asupra cititorului.

Cartea e o amintire a geniului. Ea a crescut pe adânci rădăcini de umanizare. În paginile cărţii omul a năzuit să-şi lase răsunetul vocii, un ecou al conştiinţei sale, reluând pe parcursul îndelungatei evoluţii ideea de perfecţionare a societăţii umane şi înaintând-o timpurilor ce l-au urmat. Ca doi orfani, care au trebuit să se apere unul de altul în momentele de răstrişte, au fost omul şi cartea lui. Inchiziţia din evul mediu a lovit în mintea omului cu zgura manuscriselor arse, cu secure şi foc ridicându-se asupra gândirii. Fascismul a văzut în carte principalul său duşman şi a întins-o pe rug. Cartea, însă, a rezistat. Ea a fost scuturată mereu de praful amar al uitării şi în proaspete cerneluri a fost readusă omenirii şi pusă în drepturi.

Astăzi cartea, la noi, e destul de intens popularizată, litera ei e mai stăpână, fapta ei se desfăşoară integru asupra vieţii. Moldova s-a-mbrăcat în „Luminiţe". Cartea a venit la ţară şi-şi aşteaptă cititorul. A mai rămas ca omul s-o aducă în casa

lui, s-o adune în biblioteci personale, pentru ca atât de spaţioasele case să se umple de înţelepciune, de o limbă corectă, de o expresie frumoasă, copiilor să li se transmită nu numai meseria de a zidi, ci şi setea de a citi. Astfel, omul trebuie să se mai rupă de la „alte trebi", precum spunea Miron Costin, şi să găsească vreme şi pentru „cetitul cărţilor", pentru această „frumoasă zăbavă", ori – cum am avea dreptul să ne exprimăm noi – pentru acest aer absolut necesar culturii.

1974

Lucrarea principală

Poetul, care nu realizează lucrarea sa principală, e sortit la o creaţie dezaxată. În loc să se afirme pe sine, îi afirmă pe alţii. Apelează la mai multe stiluri şi, cu convingerea că-şi îmbogăţeşte creaţia, în fond se autodesfiinţează. Mai are de consumat şi această ultimă şansă, apoi părăseşte genul respectiv, abordează alte genuri, caută şi aici să obţină ceva, are chiar şi anumite succese, dar tot aşa de repede se epuizează. De ce? Pentru că poetul nu-şi poate realiza lucrarea sa principală.

Lucrarea principală nu e numaidecât o lucrare de propoţii mari. Pot fi doar câteva rânduri sau pagini. Poate fi opera în întregime, când artistul este miruit de geniu.

Lucrarea principală este, însă, ceea ce a venit pentru prima dată, într-o variantă inedită, atunci când talentul se depăşeşte pe sine însuşi, atinge culmile cele mai înalte, ca o minune care nu se mai repetă, deşi se resimte în tot ce a creat poetul până la sau după şi rămâne ca un reper în calea creaţiei, pe întregul parcursul ei.

Poeţii mai mici au repere mai mici, cei mai valoroşi au repere mai valoroase, dar nu e vorba de dimensiunile reperelor, ci de necesitatea lor.

Am cunoscut un bătrân, care toată viaţa lui a săpat fântâni, vre-o patruzeci la număr. Să faci patruzeci de conuri în pământ, să le pietruieşti pe toate patruzeci, să ai patruzeci de izvoare, iar toate acestea, în alte măsuri comentate, înseamnă să scrii

patruzeci de poeme. E un volum suficient pentru a determina o creaţie, a socoti o viaţă împlinită, o activitate rodnică, demnă de a fi reţinută.

Dintre cele patruzeci de fântâni numai una îi poartă numele şi astăzi, deşi-i refăcută, garnisită cu elemente moderne, poartă numele bătrânului. Din generaţie în generaţie se transmite acest nume.

Aflându-te în sat şi rugând să ţi se dea o cană cu apă, săteanul care ţi-o dă numaidecât se pronunţă astfel:

„E bună şi apa din fântâna mea, dar dacă ai bea un strop din fântâna lui Mitruţă Lupoiu, ai vedea ce apă este pe lume. Bei un gât şi ţi se potoleşte setea în trup: dacă ţi-ar arde soarele în gură, s-ar stinge de la apa lui Mitruţă Lupoiu".

Am băut din fântâna aceea, aflată la o răscruce de drumuri, unica prin apropiere.

Am băut şi mi s-a părut şi mie că-i o apă fermecătoare, un leac pentru sete.

Omul a dat de izvorul cu apă neîncepută, din care, probabil, alte izvoare fură câte puţin şi diluează stropii neîncepuţi cu apa lor proprie, apoi duc spre fântâni amestecul acesta, în care gustul de apă îi aparţine izvorului cu apă neîncepută.

Probabil…

Mitruţă Lupoiu şi-a realizat lucrarea sa principală.

1974

Starea izvorului

Nimeni din noi nu cunoaşte câţi electroni are sufletul, de ce o fire e sensibilă, iar alta e lipsită de simţ, dar cu toţii ştim că ne împlinim abia atunci, când anume straturi sufleteşti se completează cu inspirate nelinişti.

Odată am stat de vorbă cu un ţăran înţelept şi drept la vorbă, căruia îi zicea Nivovan şi care, uitându-se la munca lui, prefăcută într-un lichid rubiniu, căci tocmai turna din ulcior în cana de lut, a spus cu o simplă bunătate:

– Omul trăieşte cu izvorul din el.

Ţăranul ieşea cu ochii din nişte gânduri aspre şi venea greu în cuvântul pe care îl rostea, sprijinindu-se de ulciorul din mână ca de nişte orizonturi rubinii, pe unde veacul său de zile îşi scurgea culorile strop cu strop în pământul pe care îl iubea, căci nu recunoştea altă dragoste, decât dragostea pământului, căreia îi ştia muchiile şi o gusta din zori şi până în noapte. Iar dacă avea nişte popasuri, pe care le rezema de-o unealtă ca să se mai odihnească, cu braţele se odihnea, iar cu ochii tot privea la cer şi potrivea timpul: cam cât s-a scurs şi cât a mai rămas, şi cum se leagă în mintea lui clipele de veşnicie.

– Dacă omul nu leagă nimic în mintea lui, pierde gustul dragostei, îmi vorbea Nivovan, iar eu mă uitam la el şi mă gândeam la ţăranul înţelept, care intuia substanţa pe dinlăuntru, care vedea că în spaţiul dintre pământ şi cer stau mii de talere, pe care este pus destinul omului, îi destul să le imaginezi, să le simţi cu gândul, să le apeşi cu degetul, ca să poţi admira echilibrul dintre ceea ce cântăreşti şi greutăţile etalonate, cu care potriveşti balanţa.

Desigur, izvorul de care spunea Nivovan, nu poate fi măsurat cu litrul sau cu kilogramul, fiindcă el nu se supune gândirii mecanice şi mai curând poate fi simţit, decât văzut, iar dacă se şi vede, el se face văzut ca şi substanţa privită pe dinlăuntru.

Manifestările în exterior nu sunt convingătoare. Te uiţi la ele ca la gesturile unui actor de teatru, care joacă gestul, şi nu cuvântul. Artificiul unei astfel de arte se vede uşor, iar lipsa de talent nu lasă nici o îndoială.

De aceea, când vine cineva la mine şi-mi cere părerea referitor la ceea ce scrie, mă gândesc pe cât de real este izvorul din el, cât de mare este setea de a fi în aceeaşi albie. Îmi zic atunci, verificându-mă de fiecare dată, să mă încerc de la început cu sufletul tremurând ca lumina pe ape, când apa se umple de valuri pe dinlăuntru, ca să se lumineze deodată cu toate straturile. Cu ochiul care simte lângă inima omului şi munceşte la dezlegarea cuvântului şoptit. În subsolul stropilor de ploaie, unde dispoziţia îşi îndoaie marginea, ca să nu ocupe prea mult loc şi să nu umbrească întreaga revărsare de lumină. Cu pieptul ca o grădină, unde totul e viu, vii sunt floarea

şi fructul, pasărea şi vântul, umbra şi raza. Pe unde ramul în legănările sale se atinge cu vârful de pământ ca într-un joc, când vine sorocul să zburde. Totul e viu, şi numai vii sunt datornici de a fi. Ca gândirea ţăranului înţelept, când se apropie cu obrazul destinului său de izvorul, pe care îl simte, ca să se atingă de ceea ce e viu. În felul acesta se cuprinde de întregimea vieţii, simţindu-i tăria în stropi, fără să lăcomească, ci să unduiască. Când cele spuse au taina unui descântec, fapt care preamăreşte, stabilizează, umanizează, iar contopirea cu izvorul viu împlineşte. Abia atunci omul simte că poate iubi, că e fără de teamă, nimic nu se pierde din iubire. Abia ieşind cu ochii din izvorul, în care este. Căci omul nu caută să fie cândva, el este acum, atunci, când comunică cu izvorul din el. Stă înţelept la un loc cu ceea ce e adunat fir cu fir de prin cărţile pământului, de prin brazdele vieţii. Curat ca grâul şi adevărat ca pâinea crescută. El nu caută să pară frumos, fiindcă este frumos. Şi nici nu are gânduri de a părea, fiindcă nu are nevoie de gânduri străine. Fără de gesturi, numai atât cât îi este de ajuns să comunice. E omul care nu are resturi la gând, la faptă şi cuvânt, fiindcă gândirea şi vorba lui, fapta, fac un tot întreg şi trăiesc cu aceeaşi bătaie de inimă.

În munca mea de chimist am avut destule prilejuri să văd substanţa pe dinlăuntru, dar mă gândesc cât de rare sunt ocaziile de a vedea izvorul, starea lui. Nivovan vorbea, uitându-se la lucruri pe dinlăuntru şi fără să demonstreze – se manifesta. Aproape ca în poezia, care nu demonstrează, ci se manifestă. Pe buzele lui cuvântul tremura, de parcă se ţinea de nişte rădăcini şi nu putea să se rupă de ele.

În felul acesta mi se părea că însuşesc o nouă gramatică a vorbirii. Mă uitam la Nivovan şi mi se părea că ar trebui să le iau pe toate de la început şi să învăţ a trăi pe nou. A vorbi pe nou. Fără să permit cuvintelor să gesticuleze, ci să tremure cu rădăcinile pe buze. Ca să pot oglindi adevărat ziua pe dinlăuntru. Să pot sărbători, să nu mă îndepărtez, ci să mă apropii, mereu să mă apropii, să mă împrietenesc. Parte din toate şi în toate un univers, de picioarele, pe care stau, să pot pune mai multă încărcătură, fără să simt greul. Să încapă în

mine multul cu zbuciumul întreg şi să-mi pară puţin, să-mi rămână un spaţiu necompletat, nesăturat. Doar aşa aş izbuti să obţin starea izvorului.

1976

Poetul şi presimţirea

Via îşi scutură floarea şi în acelaşi timp vinul în butoaie se tulbură. Presimte. Nu cunosc ştiinţa, care ar putea să explice fenomenul, tainele presimţirii. Citisem undeva că plantele vorbesc între ele. Cred că vorbesc, fiindcă şi vinul vorbeşte într-o limbă a sa cu floarea de viţă de vie.

Dacă ştiinţa, care s-ar preocupa de motivul presimţirilor e în lipsă, atunci cui aparţine sfera aceasta a sensibilităţii? Poeziei, fiindcă poezia însăşi e un copil al presimţirii. Oare sufletul poetului nu se tulbură de la înfloriri, de la ploi şi vânturi, de la lume? Se tulbură sufletul poetului chiar şi la mari depărtări de locul durerii sau al bucuriei.

Când grecii răsculaţi împotriva ocupaţiei turceşti erau în plină pieire pe câmpul de luptă, oare nu se tulburase sufletul lui Byron? Despre presimţirile lui Pablo Neruda şi ultima sa carte „Marea, clopotele…" se vorbeşte pe urmele încă proaspete, fiindcă proaspătă e tragedia, în care s-au realizat presimţirile poetului. Pline de presimţirea morţii sunt ultimele poezii ale răposatului nostru poet Vitalie Tulnic…

În cărţile lor poeţii presimt în măsura talentului presimţitor, fiindcă presimţirea aparţine de tonalitatea sufletească, care pronunţă cuvântul, îl pune la locul cel mai potrivit. O vorbă spune: „Cuvântul te naşte, cuvântul te ucide".

Cuvântul are mai multe valori, el e în stare să-şi piardă în poezie precizia naţională şi, obţinând noi tonalităţi prin concursul vecinătăţii de cuvinte între care se află, poate căpăta înălţimea, de la care vede în timp şi istorie. Acolo unde a ajuns cuvântul încă nimic din ceea ce ne ajută să comunicăm nu e în stare să ajungă.

Timpul nostru e în primul rând timpul zborului spaţial, când omul urcă în univers, pe când cuvântul pogoară pe pământ, cutreierând spaţiul astral cu mult înaintea rachetelor cosmice.

Cuvântul, însă, nu poate fi luat abstract, fără ca să armonizeze cu concreta tonalitate sufletească, pe care o exprimă. Aceleaşi cuvinte, în dependenţă de ordinea în care stau, de individul care le spune, creează variatele tonalităţi şi sensuri, fiecare din ele exprimând un timp, o viaţă, o istorie.

Tonalitatea trădează muzica sufletului. Nimic nu poate banaliza mai sfâşietor cuvântul ca tonalitatea falsă, în care acesta este inclus. Nu te poţi bucura numai prin cuvinte, fără ca bucuria să aibă suportul întregului suflet, precum nu poţi vorbi de durere doar rostindu-i noţiunea.

Poezia e mai mult decât viaţă. Ea mai este şi presimţirea vieţii.

1974

Poetul prin analogii

O cascadă de apă în munţii Crimeii, prin ţinutul Ialtei… Am stat un timp în faţa acestei opere a naturii, uitându-mă la cei de peste o sută treizeci de metri înălţime, la înălţimea stâncilor şi a apei, la faptul prăbuşirii şi al înălţimii, la o stare de început şi alta de sfârşit, în fond, o singură stare. În munţi, pe piscuri, primăvara zăpezile se dezgheaţă, apele de dezgheţ se adună la înălţimea lor, pe acolo, pe unde nimeni nu le vede, nu le cunoaşte, nu le admiră, iar ele aşa adunându-se, îşi compun proprietatea de şuvoi şi pornesc la vale, prăbuşindu-se zgomotos, degajând mari energii.

Cascada are ceva comun cu viaţa, este vie, se zbuciumă. Se aseamănă cu poetul în clipa inspiraţiei… Undeva, pe nişte piscuri reci, începe a se contura o idee, tot pe acolo rătăcesc nişte cuvinte, care ar putea să exprime o tonalitate; starea poetică, însă, apare abia mai târziu, în clipa căderii totale cu sufletul pe albul hârtiei. Creaţia, asemenea apelor ce-i restructurează vecinătăţile, adâncul, în clipa căderii pe stânci,

e un act de restructurare, de degajare. Unele cuvinte dispar, apar altele, ideea iniţială suferă schimbări serioase, fiindcă ea, venind în contact cu starea poetului, cu tonalitatea expresiei lui, se modifică, poate căpăta proporţii mai mari, dar nu este scutită nici de banalizare. De aceea, de multe ori o lucrare, având o idee mare, nu are nici un suport artistic, adică este lipsită de însăşi pasiunea artistului... Cu haine de împrumut nu poţi îmbrăca o idee autentică.

Acolo, în munţii Crimeii, prin ţinutul Ialtei, vara cascada se usucă, apele tac, pe stânci alunecă doar soarele. E o stare a poetului, care demult n-a mai scris.

1974

Pomii rotunzi ai sufletului

Acolo, la baştina mea, în colţul casei, a apărut un pui de nuc. Probabil că tata, mâncând o dată nuci, a ferit una de propria gură şi a pus-o în solul roditor, gândindu-se şi la foamea pământului. A mocnit aşa nuca un timp printre ţărâne, apoi iată că a răsărit drept în colţul casei un lăstar, un început de viaţă. Chiar de la începuturi, abia ţinându-se cătinel pe vânt cu cele două-trei frunze ale sale, puiul de nuc a intrat în destinul său…

Pe la noi nu se spune nucar, ci pom de nuc…

– Pomul de nuc, zice tata, fereşte casa de muscărime…

… Mai potrivit pentru spaţiul poetic mi se pare a fi cuvântul pom, şi nu copac. Pomul e de toate vârstele, inclusiv vârsta copilăriei şi a maturităţii, pomul poate crea un sentiment; este una din derivatele obiceiurilor noastre, participă la integrarea sufletească, reflectă o anume îngândurare. Fiecare popor are un pom al său, de ramurile căruia se ţine cântecul, legenda, simbolul.

În copilărie spuneam: „pom de bomboane", „pom de nuci", „pom de covrigi" etc. Pomul îl vezi rodind pe plai, îl poţi purta în braţe pentru a dărui din el ceea ce are gust, adică împărtăşirea cu semenul tău are loc prin nemijlocita participare a ramului, a naturii…

Prin coroana de pom rătăceşte nu numai natura, ci şi mâna omului, nu numai de natură este împodobită culoarea lui, ci şi de om. O imagine a unui desen cu pomi rotunzi am văzut-o, admirând enorma livadă dintre Tiraspol şi Cuciurgan…

Prin urmare, sensul umanizat al copacului îl simt doar când pronunţ cuvântul pom.

„Pomul de cântece" – îmi vine să spun. Înseamnă că alături de pasăre e şi poetul, alături de aer e şi frunza, alături de ploaie e şi lacrima, alături de soare e şi o panglică…

…Aburcând de la pământ coroana grea de fruct şi frunzet, tulpina îndepărtează treptat pomul de solul pe care creşte, îi ridică spre înălţime frunza zburătoare, adică îl aduce în spaţiul singular. Aici destinul pomului se întâlneşte cu destinul poetului. Se întrunesc aceste două destine într-unul singur în clipa lor de singurătate, în clipa rodului.

Teiul lui Eminescu sau stejarul lui Şevcenco nu sunt altceva decât pomi-poeţi. Îmi vine să spun „pomul de tei" anume la articulat, fiindcă odată cu poetul teiul a devenit unic în felul său, deşi pe undeva pe aproape se ţine de vocea mea şi cuvântul copac. Pictorul A. David, venind cu o imagine a lui Eminescu, aşa şi ni-l prezintă pe poet: pe pisc un pom de vânturi, cu crengile răsfirate în văzduh şi o frunză care se scurge în toamna poetului… E un copac cu stele, cu luceferi, cu tristeţe, cu singurătate… Un copac cu dor şi vis, gânditor, ca şi poetul, un copac care rodeşte spirit. Atât că de pe creangă se scutură ceva şi cade între ţărâne, pentru a se continua neamul pomilor…

Poetul trebuie să aibă un pom al lui, nu ca o preferinţă, ci ca un suflet, ca un stil, ca o formă ramificată, ca un destin. Cântecul frunzei şi al inimii, unindu-se în acelaşi cântec, pe care îl şopteşte poetul prin vreme…

– Pomul de nuc, pomul de tei, pomul de stejar, pomul de cântec – pomi rotunzi, ca în picturile lui Igor Vieru, culori din care apare câte un poet…

– Pomul de nuc, zice tata, fereşte casa de muscărime…

– Pomul de tei ne aduce primăvara strofe de Eminescu…

– Pomul de stejar e ca o bărbătească credinţă în prieten…

– Pomul de cântec este pomul poeziei noastre, pe care noi avem a-l împodobi cu alese cuvinte…

…Pomii rotunzi ai sufletului.

1975

Discuţie asupra frazei „numai eu ştiu“

Nu ştiu cam câtă carte avea fiecare din ei, dar erau amândoi ţărani şi unul îi povestea celuilalt:

– Şi cum mergeam eu, croind în două câmpul acela, c-al dracului de mare mai era, deodată văd un tractor că stă şi afumă pământul şi parcă nu se zăreşte ţipenie de tractorist într-însu şi nici în împrejurime, cât am iscodit cu ochii, că eu văd departe tare…

Pe măsură ce se adâncea în povestirea sa, ţăranul se înfierbânta tot mai mult, încât destul de fierbinte la voce, a zis ca pentru mai multă lume:

– Cum se poate, să ardă benzină aiurea?! Că tractorul nu e om. Că numai omul, dacă stă degeaba, fumează, că poate se gândeşte la o nevoie de-a lui, da tractorul, dacă arde benzina şi nu face treabă, degeaba strică aerul…

A spus-o ţăranul şi l-a privit pe prietenul său, dându-i a înţelege că principalul în toată povestea lui e înainte.

– Şi unde mă sui eu pe tractor… Şi unde pun eu mâna pe ce ştiu eu, şi apăs cu piciorul pe ce ştiu eu, şi dau gaz cum ştiu eu…

A făcut o pauză, care i-a trebuit pentru a încheia răspicat:

– Şi numai eu ştiu încotro m-am dus…

Al doilea ţăran, care n-a scos o vorbă până atunci, presupunând că ar fi momentul să deschidă şi el gura, că nu e potrivit, când un om vorbeşte cu tine, tu să taci şi să nu spui nimic, a întrebat, prefăcându-se că n-a înţeles sfârşitul:

– Încotro te-ai dus?

– Numai eu ştiu…

…Deşi tatăl avea mai puţină carte ca feciorul său, care ajunsese om de ştiinţă şi la întrebarea „Ce mai faci?“ răspundea mereu: „Lucrez asupra tezei de doctor“, – a avut loc următorul dialog:

– Eu, băietule, n-am atâta carte ca tine, dar dacă ai ajuns tu aşa departe şi satul ştie de asta şi mă întreabă pe mine, că dacă cineva dintr-un neam ajunge undeva, apu parcă şi neamu întreg acolo trebu să ajungă, aşa că să-mi spui ce-i în ştiinţa ta…

– Cum să-ţi spun, tată, ca să mă înţelegi, că pe înţelegerea ta îmi vine greu să vorbesc, că eu mă ocup de nişte chestiuni importante la studierea transplantorilor de electroni dintr-o fază în alta, cu alte cuvinte, studiez procesele mixte, dublate şi dedublate, iar descifrarea acestor procese va ajuta să înţelegem mai profund… viaţa, s-a exprimat feciorul cu un cuvânt tare la sfârşit.

Feciorul se străduia să-i explice lui tată-său în ce constă munca sa de cercetător ştiinţific. Simţea el însă că explicaţiile îi sunt cam înceţoşate şi nu prea înţelegea cine-i vinovatul în toată afacerea asta, el ori tată-său, care, dacă cu câte un cuvinţel, ca să iasă mai uşor la capăt, că pe când tata îl ajuta, feciorul se descurca mai repede cu nevoile vieţii…

Tatăl, însă, care avea un principiu de a nu-şi chinui odrasla, căci destul că el a fost chinuit de soartă în tinereţea lui, a hotărât să sfârşească cu ştiinţa asta şi să treacă la trebile lui de gospodărie, că la urma urmei avea el ce vorbi cu fiul lui şi despre alte lucruri.

– Lasă, dragu tatei, nu te chinui cu mine, bine că tu ştii ce faci.

Aici discuţia a luat sfârşit. Nu ştiu ce a mai spus tatăl în mintea lui, dar feciorul, la sigur, a mai repetat de câteva ori: „Numai tu ştii“.

…Oare atât de mari sunt tainele acestor trei cuvinte? Nu cred că e vorba de vreun mister, ci, mai degrabă, de foarte multă aproximaţie, sau chiar de o seamă de neştiinţă. Aceste „numai eu ştiu“ şi „numai tu ştii“, deseori exprimate şi prin alte cuvinte, îşi extind influenţa şi asupra expresiei poetice, în special, când poetul nu este convins de gândul de care se inspiră. De ar fi avut cu puţină carte mai mult, poate că l-ar fi sprijinit

aceea anumite noţiuni, găsite sau create de unii poeţi, bântuie şi prin scrierile altor poeţi, ceea ce nu înseamnă deloc că poeţii comunică între ei. Dimpotrivă, se simte prezenţa acestui „Numai eu ştiu".

E o situaţie asemănătoare cu cea din mijlocul câmpului, când ţăranul, pentru a conduce tractorul, nu are nevoie de noţiuni concrete, ci doar de ceea ce „ştie el". Un alt aspect al acestei fraze îl observăm în dialogul dintre tată şi fiu, când misterul din „numai tu ştii" aduce prin fatalitatea lui la imposibilitatea de a comunica.

Prea multă autonomie, mi se pare, se conţine în aceste „numai eu ştiu" şi „numai tu ştii". Atât cât e destul pentru a se ajunge la ignorare, deşi parcă toţi poeţii pornesc în opera lor de la frumosul verb „a şti", despre care, sub aspectul de „a citi" s-a exprimat cu o ocazie poetul G. Vodă.

Dacă din cei doi ţărani unul ar fi avut mai multă carte de cum avea sau dacă între tată şi fecior nu ar fi fost prea mare diferenţa de ştiinţă, cred că şi discuţia asupra frazei „numai eu ştiu" sau „numai tu ştii" ar fi luat o întorsătură interogativă: „Ce ştim noi?".

1975

OMUL DIN PLAI

Învăţătorul

Copiii din sală mi se păreau daţi cu ruj solar pe la ochi – aşa de înţelegători şi cuprinşi de atenţie stăteau în faţa cuvântului cu aripi, acela al mamei, scumpul şi neîntrecutul la sunete, el primul şi el ultimul al vieţii, purtătorul de nume şi de zbucium, ca o sănătate, pe care o păstrăm de veacuri şi care ne ocroteşte viitorul. Printre elevi, pe un scaun şedea învăţătorul Ştefan D. Bejenaru – un om cu vârsta înaintată prin ani, dar fără de urmele bătrâneţii pe chip, ca un moment de toamnă însorită, revărsată cu lumina printre mlăzile tinere şi inspirate. De pe rază pe rază îngânduratele lui priviri se statorniceau pe ţărmuri de înţelepciune, îndepărtat evocate şi aduse aici, în prezent, în faţa înfăptuitului cuvânt poetic, cu nădejde de sprijin, de realizare. Pe proiecţia pe care se aşternea distanţa dintre el şi gândurile mele s-a întâmplat să se afle o crizantemă în mâna unui elev, pe care acesta o ţinea neclintit. Prin petalele florii mă uitam la învăţător, iar acesta mă îndemna să fac presupuneri, să reflectez, să-l analizez.

Apoi a luat cuvântul. O, cum poate vorbi un învăţător îndrăgostit de cultura limbii materne, acela care, educat de omenia graiului, a pătruns tainele şi valorile cuvântului! O, cum îi este dat omului să înţeleagă ce înseamnă a exprima gândirea, a orândui pe limbă şoaptele mamei, legănările ei, naşterea şi nedesprinsa dragoste a ei! Se întâmpla o minune pe buzele învăţătorului: dragostea ieşea din gură înaintea cuvintelor. Spaţiul strâmt care se crea între focul dragostei şi înţelepciunea cuvintelor mi se părea bun pentru locul inimii. Am simţit cum inima mea se cerea situată anume în spaţiul acesta ca să poată să se atingă cu bătăile ei de dragoste şi de cuvântul învăţătorului, orânduindu-se pe buze într-un respect neafişat.

Învăţătorul – această aleasă fiinţă chemată pe lume să educe în copii o dreaptă conjugare a gândirii cu expresia, luminile cunoştinţelor, nobleţea, credinţa în graiul matern, conştiinţa patriotică, este şi rămâne a fi marele prieten al copiilor.

Gândirea mea se întreba, admirând: oare câte frumuseţi a reuşit să sădească Omul acesta în solul adolescentin prin vremea întreagă a muncii sale de pedagog, de îngrijitor al limbii? Gândirea mea încerca să analizeze natura lui cultă şi inspirată de patimile frumosului.

Copiii sunt cele mai simţitoare suflete, neprihănite şi, fără să judece poate cu destulă limpezime de conştiinţă, iau calea cea mai directă de apropiere sau de respingere. El era apropiatul lor, fiindcă învăţătorul Ştefan D. Bejenaru înseamnă o bunătate severă a pasiunii de pedagog, adică, un judecător drept nu numai al cunoştinţelor copiilor, ci şi al lumii lor.

Demult mă întreb: cum trebuie să fie un învăţător de la ţară? De multe ori am căutat să-l văd cu ochii şi să nu-l plăsmuiesc cu închipuirea: cum trebuie să fie un învăţător de limbă maternă? Şi-mi pare bine acum că nu l-am născocit, ci l-am văzut la Căuşeni pe învăţătorul emerit al republicii noastre Ştefan D. Bejenaru, ca să afirm cum trebuie să fie: mult îndrăgostit, îngrijind, cultivând copilul cu întreaga sa fiinţă, ferind copilul de poluările cele pragmatice, înnobilându-l în idealurile de viaţă frumoasă, cinstită, chemând copilul la profundă participare sufletească, la valorile culturale ale neamului.

Învăţătorul de la Căuşeni mi s-a înfăţişat într-un cadru generalizator, ca un simbol al tuturor învăţătorilor. Mă uitam la el şi-mi aminteam de învăţătorii mei, de neuitaţii, prin urmare mă gândeam la acei, care au muncit fără precupeţire la rădăcinile sufletului meu ca să-l lumineze la dor şi şa cinste, stăruind să-l pună pe coordonatele demnităţii şi luptei, îndemnându-l la gândire deschisă, la principii, hărnicindu-l şi chemându-l să muncească în numele omului bun.

Simţeam cum dragostea şi cuvintele lui Ştefan D. Bejenaru îmi umpleau gura cu albine…

Apoi am început să-mi amintesc de învăţătorii toţi, la care demult nu m-am mai gândit, nu i-am amintit.

Andrei S. Sauca – învăţătorul de geografie – avea darul cel clar al cunoştinţelor, sever şi disciplinat la fapte şi cuvânt, ceea ce o cerea şi de la noi, era un exemplu bun de urmat. A murit acum câţiva ani şi iată că nu-mi ajunge timp să-i duc o floare la mormânt. La lecţiile lui îl însoţeam pe crestele a ceea ce spunea. Povestea geografiei sale avea un refren, care amintea de acel „odată ca niciodată". Era simplu să-l înţelegem, fiindcă era răspicat la expresie, pur şi clar în materia, pe care ne-o preda, ca adâncimea netulburată a unui râu, pe care ni-l arăta pe hartă, şi-l explica în realitate aşa de viu, încât mi se părea că stau pe ţărmul Amazonului, de exemplu, şi mă apăr de crocodili. Ce pasiune de pedagog!

Nu mai ştiu, este în viaţă sau nu bătrânul încă pe atunci Fedot Carp-botanistul, acela care nu avea răbdare iarna la lecţiile de botanică, mereu vorbea de primăvară, o aştepta şi se uita prin geamul clasei cât mai este până la căldura soarelui ca să ne scoată pe lotul şcolii şi să ne atingă cu frunza cea vie peste gândire.

– Ce mare botanică, spunea Fedot Carp, e să sădeşti un pom, să-l creşti şi să-i poţi admira fructele.

N-am auzit din gura lui „să mănânci", ci am văzut în permanenţă, aud şi acuma „să admiri". Cum ne strecura prin auz frumuseţea, adică întâi dragostea, apoi respectul, fiindcă educaţia copilului se începe de la dragoste, apoi urmează şi celelalte. Dragostea, îndrăgostirea sufletului tânăr este întâia literă din alfabetul instruirii...

Nici nu ştiu cum şi pe unde mai este botanistul...

Prima mea învăţătoare pe urmele încă fumegânde ale războiului a fost Sima V. Nicorici. Era tânără pe atunci, şcoala era mică, eram adunaţi cu toţii într-o singură clasă, aranjaţi pe rânduri: în faţă – clasa întâia, urma a doua, a treia, iar a patra – tocmai în fundul clasei, de unde venea întreaga gălăgie în spaţiul acela strâmt al şcolii. Şi ea, tânăra învăţătoare – abia azi înţeleg cât de greu îi era cu gălăgioşii de noi şi câtă lipsă de experienţă tremura în vorbele ei – căuta să ne deprindă mâna cu hârtia, ne chema spre largul fără de margini al cunoştinţelor...

Când Ştefan D. Bejenaru mi-a zis: Am o întâlnire cu tinerii învăţători din raion, trebuie să le vorbesc, fiindcă-s foarte tineri

şi încă multe nu le cunosc – îşi cerea parcă scuze că nu poate să mai îngăduie, că se grăbeşte şi este aşteptat de învăţătorii tineri, deşi vroia să mai rămână, eu mi-am amintit de învăţătorii mei tineri: Liuba V. Raţa, Zina S. Precup, Dumitru G. Codiţa… I-am zis în gând lui Ştefan B. Bejenaru: „Învăţătorul tinerilor învăţători… Diploma de pedagog este un drept, dar nu şi conştiinţa convinsă a învăţătorului". Îl imaginam cum le va vorbi tinerilor învăţători, fiindcă îl auzeam cum a vorbit în faţa elevilor. Adică, ştiam un singur lucru: dragostea va trece pe buzele lui întâia, apoi şi cuvintele, care o vor urma…

În primăvara aceea îndepărtată de la începuturile lui martie în clasă a intrat învăţătorul meu de limbă maternă Dumitru G. Codiţa. Era pe atunci un tânăr cam întunecos la chip şi mereu mă temeam de încruntările lui. Era aşa doar în aparenţă, în adâncuri – un poet. Era mult soare în dimineaţa aceea. Pe drumurile brăzdate de roţile căruţelor încă din toamnă, soarele se revărsa primăvăratic. În coroana mărului care se atingea cu creanga de geamul clasei noastre, se auzeau vocile înăbuşite ale mugurilor, care ne aduceau vestea primăverii… Noi eram sălbatic de gălăgioşi şi de neascultători, ceea ce îl amăra pe învăţătorul de limbă. Asta o înţeleg acuma, atunci, însă, mi se părea că cea mai mare faptă e să faci gălăgie… El a deschis uşa clasei, a intrat şi l-am văzut întristat. A urmat o pauză lungă cât s-a tot uitat prin geam la creanga de măr, la drumul din preajma şcolii, poate şi la soarele domol de la începutul primăverii… Pauza mi s-a părut aşa de lungă, încât lungimea ei m-a pătruns de atenţie. Învăţătorul a spus:

– Ce primăvară vine! Haide, copii, încercaţi să scrieţi o poezie, care cum poate, de venirea primăverii…

Continua să se uite prin geam. Dar ceea ce ne-a zis era aşa de serios, încât ne-a stăpânit şi-am început să cântărim cuvintele, să le căutăm potrivirile. Ce-am compus nu mai ţin minte, dar luceşte prin vreme caietul şi primele rânduri cu rime în coadă…

O, cât de mult înseamnă să îndrăgosteşti copilul, să-l îndemni la faptă, la dragoste. Trec anii, multe sunt date uitării, nu se uită, însă, clipele acestea, nişte ecouri, tainele pătrunse uşor de dragoste, îndemnul cuminte al învăţătorului. O profesie

grea. O pasiune responsabilă. Nu e destul să fii punte între manual şi copil, e puţin, chiar prea puţin. A expune din limba cărţii în faţa copiilor înseamnă a inspira copilul. Adevărul este arhicunoscut şi nici nu poate fi altul, dar mereu importă câtă convingere şi dragoste precedează cuvintele, cu câtă omenie şi deschidere stă învăţătorul în faţa clasei. Nici o clipă de formalitate. Nici un strop de indiferenţă. „E greu", mi-ar spune careva. „Da, e greu!", îi răspund, dar e necesar şi se întipăreşte pe veci în mintea şi sufletul copilului, apoi rămâne să trăiască în omul matur de mai târziu.

Cu Ştefan D. Bejenaru ne-am despărţit în ziua aceea de noiembrie, acolo la Căuşeni. Mi-am notat telefonul şi adresa pentru o întâlnire, o revenire la cuvânt. Îşi cerea scuze atunci învăţătorul că se grăbeşte la întâlnirea cu tinerii învăţători, că este aşteptat. Eu, însă, mă bucuram că se grăbeşte, că este aşteptat de către tineret, că se întâmplă dialogul cel mai necesar. Înseamnă că există o datorie de a împărtăşi din marea experienţă şi dragoste, din zbucium şi lume, cu întreaga înţelepciune şi suflet cultivat.

Ce dulce vis am visat

„Ce dulce vis am visat", sunt cuvintele unei învăţătoare pe care le-am găsit îngrijite în paginile unui caiet şcolăresc. Luam caietul din mâinile bătrânei învăţătoare şi-i simţeam tremurul, amintirea, veacul de muncă pedagogică. Locuieşte la Străşeni, este învăţătoare emerită din Moldova, a dăruit şcolii, adică a dăruit copiilor, o jumătate de secol din viaţă, în schimb a cunoscut tot atâtea bucurii câte promoţii de elevi a educat şi tot atâtea nădejdi câte chipuri de copiii i-au trecut prin privire, ca să se întâlnească în coroanele pomilor cu tot atâtea primăveri… Numele ei este Ala I. Negoescu…

Ce dulce vis am visat…

Toporaşi… albăstrele… trandafiri… viorele… Nu numai flori ci, şi eroii unui spectacol al florilor, al naturii, pe care Ala I. Negoescu îl spunea pe scenă, angaja copiii la visul florilor,

adică educa dragostea faţă de natură, faţă de plai. Fetiţe-flori, eleve-flori… Am văzut în imaginile caietului şcolăresc fotografiile copiilor-flori şi mi-am imaginat scena şcolii de pe care vorbeau florile-copii… Fruntea este încununată de trandafiri – dacă e fetiţă-trandafir sau de toporaşi, dacă e fetiţă-toporaş… Din fotografiile caietului visează ochii cei tineri, adică năzuiesc copiii către frumos, iar mâna bătrânei învăţătoare trece cu tremurul peste pagini şi se atinge de amintiri, adică de ceea ce a fost şi vis şi realitate. Îmi rămâne să repet cuvintele învăţătoarei: „Ce dulce vis am visat…"

Dar cum se poate subînţelege simbolic o viaţă dăruită copiilor? Cum poate fi explicată o inimă dăruită copiilor, un suflet îndatorat de dragostea de a educa? Poate că răspunsul a stat multă vreme în pagina caietului şcolăresc: „Ce dulce vis am visat…"

Învăţătoarea Ala I. Negoescu povestea fragmente din viaţa ei, poate din visul ei, visat rotund la o vârstă înaintată. Este nepoata sculptorului A. Plămădeală. Şi povestirea ei trebuia să deschidă în trecut şi uşa unchiului ei. Era mare emoţia răspicatei povestiri. Era precizie şi limpezime în vorba bătrânei învăţătoare şi asta mă făcea să-mi exprim admiraţia faţă de vorbitoarea limpede la gând şi la cuvânt. E o bogăţie să ştii a vorbi esenţialul, să nu lăcomeşti cuvintele, prefăcându-le în vorbe goale, căci alături de rafinamentul frazei stă rafinamentul sentimentelor, muncind împreună în faţa auditoriului. Mi-am dat seama că au darul de a educa mai întâi de toate cuvintele, şi învăţătorul este dator să apară în faţa elevilor cu o vorbire răspicată…

Am înţeles că viaţa acestei femei a fost îndatorată şi dăruită cu dragoste copilului. Prin urmare – încărcată şi deplină. O viaţă care a ştiut ce este creta din mâna copilului într-o clasă neîncălzită şi ce înseamnă războiul, şi ce urmă lasă războiul în sufletele oamenilor, şi ce este o bucată de pâine la foame, şi ce înseamnă mâna învăţătoarei pe frunţile slăbite ale copiilor din acele vremuri… O viaţă, care a ştiut ce e greul şi cum au fost înfruntate greutăţile. Ea nu tăinuia adevărul vieţii sale, prin urmare, stăpânea o expresie precisă. Cred că şi altă dată a avut grijă până şi de colegii ei de muncă – învăţătorii, şi i-a

educat să fie adevăraţi pedagogi. Zic „i-a educat“ fiindcp printre colegi sunt şi elevii ei, deci a rămas în şcoală o veşnică învăţătoare, învăţătoarea elevilor, dar şi a învăţătorilor.

Ana Mihai, învăţătoarea de chimie, avea să zică: „Abia aşteptăm o ocazie s-o vizităm şi să venim la învăţătoarea noastră“. Alături de Ala I. Negoescu sunt elevii ei.

Ce dulce vis am visat…

…Ne-am fotografiat cu învăţătorii şi elevii pe o poieniţă din Străşeni; în umbra cireşului, a zarzărului, a mărului chipul omului se înviorează. Elevii erau după un splendid spectacol din Ion Creangă, din amintiri şi din vremi, şi ei, copiii, lăsau pe iarba poieniţei stropi de oboseală curată, adică se animau ca după o muncă priitoare prin sfaturile şi înţelepciunile neîntrecutului nostru povestitor. şi, fiindcă cenaclul se cheamă „Mugurel“, am sesizat muguri porniţi să se desfacă bogat. Ochii bătrânei învăţătoare se uitau la copii-muguri, la băieţi-crenguţe şi fetiţe-crenguţe şi se acopereau de o rouă netulburată. De parcă spectacolul florilor se desprindea din paginile caietului ei şi cobora printre copii, printre iarbă, printre oameni. Natural, să se vadă în ochi-stropi de rouă netulburată…

Ce dulce vis am visat…

Când seara se vor goli străzile Străşenilor, iar prin gară va trece un tren de noapte şi asupra acoperişurilor va luneca luna cu razele ei, întărind iluminarea orăşelului, şi vor adormi copiii într-un somn adânc, repetându-li-se în vis ziua aceea de muncă priitoare, când va fi poate destul de târziu, după ora zero, precum obişnuia să spună Mihai Eminescu, eu voi continua să pătrund această forţă omenească de a dărui unei cauze viaţa şi dragostea. În privire se va reţine chipul bătrânei învăţătoare. Şi ca să nu simt nicicând oboseala, chiar şi în clipe de oboseală, îmi voi aminti de cuvintele învăţătoarei de la Străşeni, le voi lua de la sfârşitul spectacolului florilor, adică din ultima pagină a caietului şcolăresc, şi mi le voi pune la începutul zorilor de ziuă, ca să am ce memoriza când îmi va veni să şoptesc: „Ce dulce vis am visat…“

Omul din plai

Rândurile acestea aveau să se nască în urma unei vizite, pe care am făcut-o la Slobozia-Cremene din câmpia Sorocii, unde a fost să se întâmple o dimineaţă devreme cu molcomire nistreană, căci prin legănare de lozie mi se părea tăcut Nistrul cel curgător şi doream să mă exprim cu tăcere de râu, cu soarele aşa de rotund şi îmbujorat al răsăritului, care se începea cu bujori de peste stânci şi venea asupra crângului, îl trezea, îl însufleţea. De parcă doream să găsesc o acţiune a cuvântului, că şi cuvântul are acţiunile lui, dacă le cunoşti, le întrevezi, le identifici. Eram împreună cu Tamara Ciobanu, Constantin Rusnac, compozitorul, şi Vasile Zagaevschi, lucrător emerit în domeniul culturii, cu toţii sosiţi la Slobozia-Cremene cu ocazia unei pregătiri de deschidere a palatului de cultură din sat ce se arăta într-o nouă clădire, suficient de bine potrivită în mijlocul caselor din sat şi unde acest popor harnic la cântec avea să se întâlnească peste puţină vreme la sărbătorirea inaugurării localului nou.

Nu ştiu care altul putea să-mi fie gândul şi sentimentele, dar dimineaţa aceea nistreană m-a inspirat într-un cuget cu Omul din plai, şi dacă s-a întâmplat aşa să fie, înseamnă că nu putea fi alta inspiraţia pe ţărmul acela cu lozie şi cu tăcere de râu.

Cine este Omul din plai?

Cel ce doboară costişa
La pelin şi la ţărână.
Căci pe tare osul lui
Se ţesea cu dor lumina.

Se ţesea în plai tăria,
Mult statornic, ca o stâncă,
Fără a serba norocul,
Nici la grele ca să plângă.

El le suferea pe toate,
Cântărindu-le povara,
Şi le încerca din nou,
După ce-şi fuma ţigara.

N-avea fală gura lui,
Nici pustii palavre sensul,
Precum timpul omenit
Potriveşte-n ornic mersul.

Tot ce-n lume se-ntâmpla,
Se-ntâmpla şi-n el deodată,
Dar de lume-l osebea
Stânca lui nerăsturnată.

Căci, unindu-se cu brazda
Ale lui stâncite oase,
Au ales din basmul lung
Filele cele frumoase,

Şi-a făcut cu ele solul
Mai statornic la-ncercare,
El se uită-n cine este,
Unde-i lipsă şi la care.

L-am exprimat prin poezie, fiindcă nu puteam găsi altă artă mai cuprinzătoare, mai densă pentru a oglindi ceea ce se citeşte pe chipul Omului din plai. Acesta e numele cel mare care uneşte numele tuturora. Un nume fără de timp, căci i-a fost diferit timpul, prin aceasta longevitatea lui se uneşte cu ceea ce subînţelegem când zicem veşnicie. Poetul Anatol Codru citeşte numele acesta în altă caligrafie: Maică de plai, dar tot prin chipul cel viu şi născător, maternă statornicire a plaiului, cu ceea ce a fost şi este mai viu, mai intrat în faptă. Poate că spaţiul de naştere, de copilărie şi de îndrăgostire, ştiindu-l în plaiul acesta, adesea nu cunoaştem unde e locul de odihnă veşnică a Omului, pe care plaiul ni-l arată la şoptirea numelui. Acelaşi poet vine cu o poezie „Lui Constantin Oprea, fecior din satul meu, care a pornit prin Europa cu pluguşorul în seara Anului Nou, 1945", înfăţişându-ne plecarea, destinul ostaşului prin străinătate, fără să-i vadă întoarcerea acasă, fiindcă nu s-a întâmplat nici un fel de întoarcere, aşa că locul unde l-a răpus glontele duşman, adică locul odihnei de veci rătăceşte şi azi pe continent, mutându-se cu locul prin scurgeri de ape. Cartea lui Anatol

Codru „Piatra de citire“ are multe nume care se cuprind într-un singur nume: din plai.

Îndepărtându-mă în timp până pe unde mă încape memoria, găsesc presupuneri că de la descălecatul Moldovei, dar şi mai înainte, căci nu se poate da înfiinţarea voievodatului pe seama unei întâmplări vânătoreşti, plaiul avea să se încarce de Om, ca să se contureze la chip, ajungând cu izvoarele pe sub pasul năvălitor al romanilor şi dincolo de războaiele acelea. Ceea ce considerăm prin timpuri îndepărtate ne aduce cu presupunerea până la daci sau geţi, despre care legenda ne comunică o fantastică credinţă în nemurire, prin urmare – o chemare deosebită, caracterizată de vitejie şi bărbăţie, de a se uni cu plaiul. Zic de presupunere, fiindcă, precum ne relatează Dimitrie Cantemir: „Lipsa grijii de viitor din partea strămoşilor noştri ne împiedică să deducem modul cum se făcea asta, căci ei se străduiau mai mult să facă fapte vitejeşti, decât să le însemneze…“

Cantemir se referă la timpurile de mai încoace, căci, pe când scria rândurile lui, au fost să se audă din urmă strădaniile lui Dosoftei, ale cronicarilor, cu însemnările lor istorice: scumpe şi subţiri izvoare de leac pentru memorie. Se auzeau din urmă vocile acelor rămaşi acasă, cât şi ale celor prigoniţi şi izgoniţi, dar tot cu chipul Omului din plai. Fiindcă nu-mi pot imagina o altă răsărire a aprodului Purice într-o clipă dificilă în toiul bătăliei, ca să se facă movilă sub statura lui Ştefan cel Mare, rănit şi abia ţinându-se de coama calului, ca o necesară răsărire din plai.

Multe nume cunoscute şi necunoscute se adună în osul plaiului, în osul cel vorbitor. Ceea ce zic am văzut-o în chipul lui Serghei Lazo, urmând într-o călătorie prin Extremul Orient calea şi pasul de vitejie al eroului legendar. Chiar prin ţinuturi îndepărtate aveam să simt înscrise în chip nestingerile plaiului. Că ceea ce avea să-l îndemne la bărbăţie şi la luptă tot din nestingere vine, din stânca aceea de ţărm, pe care o auzeam glăsuind într-o dimineaţă pe Nistru. Că obrajii lui Lazo i-am văzut în asemănare cu relieful distinct de la Slobozia-Cremene. Şi dacă pot pătrunde cumva munţii obrajilor, îi pătrund cu tăria muntelui ocrotitor, acela care

ne-a ascuns, dar tot el ne-a înfăţişat prin ceea ce se numeşte Omul din plai.

În dimineaţa aceea auzeam prin lozie cuvântului naturii. La Slobozia-Cremene mi se făcea auzul lipit de pragul casei în care trăim. De munca şi de lumina ei, de sărbătoarea aceea binefăcătoare şi de lacrima aceea pietrificată, de mama şi de copiii ei, de nădejde şi de vis. Pământul acesta, care ni-i baştină, copilărie şi bătrâneţe, e de leagăn şi de vecie, şi îl putem trezi numai prin recunoaşterea părinţilor adormiţi la căpătâiele noastre. Ceea ce e mai scump e de pe aici. Fiindcă pornim în lume de la pragul casei cu părinţi şi la pragul acesta ne întoarce memoria. Chiar şi atunci când rătăcim, peregrinăm, gândul ne cheamă acasă. Aduceţi-vă aminte de drama copilului rătăcit, scrisă de toate literaturile lumii. La această albie a vieţii cu numele care ne este ca o barcă ce se atinge cu dorul de ţărmul pământului. Fiindcă nu este ram mai încărcat şi totodată mai plin de dăruire ca Ramul plaiului. Nici soare mai fierbinte nu este. Fiindcă tot ce soarele încălzeşte şi îndeamnă la mugure e înmugurirea Omului din plai…

Zic ceea ce zic, fiindcă Omul din plai se înmulţeşte prin ceea ce se aşază şi se va aşeza alături de dânsul din mulţimea numelor: Vârlan, Costin, Ciocan, Guşca, Samoilă, Otici – atâtea alte nume de familie, bătrâni şi tineri, oameni simpli, revărsându-se cu munca şi înfăptuirea în albia plaiului.

Îmi dau seama că se naşte astfel subiectul unei scrieri, căci epopeile trecutului şi cele ale prezentului nostru au nevoie de răscolirea adâncă a peniţei pentru însufleţire, cu atât mai mult că epopeile acestea nu ne sunt lipsă. Ele se cer limpezite prin chipul Omului din plai.

Scoarţe cu bujori

Erau opt scoarţe, legate fir cu fir, îngrijite cu mult drag, una mai mândră ca alta, cu adevărat o zestre a familiei Cernei. Precum stăpâna le desfăcea, călătorind cu vorba în lungul firelor, urzeala devenindu-i cale a pasiunii, iar beteala înfăţişându-se în muncă şi dăruire, scoarţele mi se păreau le-

gate cu imaginaţia fantastică a unei poveşti cu flori, pe care aproape că o uitasem. Bujorii din scoarţă se asemănau cu bujorii din obrajii Mariei, precum puteam să-i văd chipul în clipele acelea, ca să-mi dau seama că sentimentul pe care l-a legat în fire de lână îi aparţine, de aceea aşa de multă potrivire găseam într-o stăpână şi munca ei.

Când vine vorba de o realizare, orice ar spune omul, tot de realizare aminteşte, căci scumpe se fac până şi amănuntele, iar reuşitele şi nereuşitele se întorc înde ele, calea până aici are anume răscruci, de care nu te poţi lipsi, căci povestea realizării depăşeşte cu mult realizarea propriu zisă, şi, totuşi, încheierea unei munci, rezultatul ei se concretizează, încât stai în faţa concretului şi te îmbogăţeşti, îl urzeşti în imaginaţie. Cu sfiiciune se uitau ochii la ceea nu poţi admira sumar, căci fiecare floare, legată în scoarţă dezvăluia tainele unei întregi grădini, de parcă de prin florile necunoscute, din cele care nu mai sunt, se poate aduna expresia lor nepieritoare, care le afirmă că sunt, iar pentru a readuce mereu timpul lor la prezent, le găseşti un alt adevăr – cel al artei.

Mă uitam la scoarţele Mariei, potrivind spaţiul care stă între artă şi meserie, întrebându-mă de ce spaţiul acesta trebuie să existe şi răspunzându-mi că uneori şi arta şi meseria au nevoie să se întâlnească, fără, însă, a se suprapune, şi nicidecum a se înlocui. Deşi una fără alta nu poate exista, totuşi, să nu le confundăm, chiar acolo unde pasiunea artei rămâne mai mult în inconştienţă.

O gospodină de la ţară care ştie a lega scoarţă, nu are timp de cheltuit pentru dezbaterea noţiunilor. Aşa că nu o prea alinţi cu filosofări. Cuvântul inspiraţie pentru Maria nu înseamnă nimic, mult prea mult înseamnă, însă, pentru ea cuvântul dragoste.

– Le leg că mi-s dragi, spume simplu Maria.

Vorba ei e aproape de adevăr, cu atât mai mult că o întregeşte la expresie însăşi viaţa ei, care îşi caută sensul în conceptul cel mai clar: „Nu pot fără ele“. Asta nu înseamnă că ea îşi asumă dreptul de a le fi stăpână, ea îşi propune altceva – dreptul de a fi muncitoarea lor îndrăgostită…

Maria desface pe rând scoarţele şi nu descifrează ce-i înfăţişat în câmpul bogat al culorilor, vorba ei e complet de

altă natură, aşa precum îi stă bine unui artist, care întregeşte opera prin nişte amănunte, care ar reflecta căutările, adică suma aceea de detalii ce neapărat însoţesc o creaţie, dar care mereu rămân pe lângă creaţia propriu-zisă, abia o conturează sau, mai bine zis, formează fundalul ei detalizat.

Până găseşti culoarea de care ai nevoie, câte drumuri faci? Vopsea este de ajuns, dar de aceea pe care o cere inima, nu-i, se opreşte Maria cu vorba pe nişte căi, pe când scoarţa din mâna ei desfăşoară o vedere de basm, culori reţinute, alese cu gust, încât ceea ce spune Maria ar fi să nu însemne nimic în clipa aceasta de revelaţie.

În ochii mei apare un licăr şi Maria caută să descifreze care sunt motivele lui şi ce fel de sentiment ascunde lumina din ochi.

– Că dacă nu vrei să faci nimică, apu şezi, uite aşa, şi ea îmi arată cum şade femeia care nu vrea să muncească, toată ziulica, şi trece viaţa aiurea, şi n-ai lăsat măcar atâtica, Maria îmi arătă ce înseamnă „atâtica".

Trec cu ochii din scoarţă în scoarţă, precum aş trece din grădină în grădină, admir florile Mariei, le găsesc pe cele mai mândre, iar când Maria observă că am găsit-o pe aceea, pe care ea dorea să o găsesc, se îmbujorează şi mai mult, încât, precum cresc bujorii din obrajii ei, tot aşa şi bujorii din scoarţă se măresc. Îmi dau seama, la o altă scoarţă desfăcută, că frumosul nu mai are sfârşit, că abia începe, şi mă gândesc că poate admiraţia e mai scurtă şi mai fugară în faţa veşniciei acesteia care se cheamă suflet omenesc, expresiile lui – atât de variate şi nedezvăluite încă.

– De la mama am moştenit dragostea asta şi nu mă pot despărţi de dânsa, cum nu mă pot despărţi în suflet de mama, găseşte Maria o clipă potrivită ca să-şi amintească de mama. Vezi, aici am legat şi fire de argint, dar cât de greu mi-a venit să-l găsesc, tocmai pe la Ivanovo am umblat şi în alte părţi, că eu căutam argint de care ştiu eu. Aşa că-i mândru şi-i de aici. Ca să pară că-s flori cu rouă, de parcă numai ce îs trezite din somnul nopţii şi nu-s scuturate încă, continuă să se reverse Maria cu imaginea de prin dimineţile cu rouă şi cu flori înrourate.

Maria se uită la mine, vrea să se convingă că eu înţeleg ce înseamnă o floare abia trezită din somnul nopţii şi cât de

mişcător poate să fie pentru o femeie sentimentul de rouă nescuturată. Vorba fără de ocol, pe care Maria o stăpâneşte e dovada unui caracter deschis, iar deschiderea către lume tot de artă ţine.

Dacă nu aş fi văzut bogăţia celor opt scoarţe ale Mariei, aş fi putut afirma că n-am aflat-o cine este, ce suflet are. Dar s-a întâmplat să serbez cu inima cunoaşterea unei femei prin ceea ce a legat atâţia ani, a legat capăt de capăt ca să găsească punţi deosebite, trecători prin care te invită să te strecori cu trăirile tale. O urmezi şi ţi se face mai senin în conştiinţă.

În Maria am văzut forţa de creaţie a unui popor, tezaurul bogat al creaţiei populare, acela care mereu întoarce privirea artistului către acasă, îndeplineşte sensul unei slujiri.

Le-am legat ca să fie, spune Maria cu nădejde, în felul ei intervenind în sensurile cunoscutului dicton shakesperean: „A fi sau a nu fi". Ceea ce zideşte Maria în acest „să fie", ţine, însă, de altă categorie: aspiraţie către frumos sau, precum ar spune Maria, – către mândru. Şi este adevărat cuvântul acesta, căci de la mândru până la mândrie nu e departe, dar ceea ce am observat deosebit de definit în caracterul Mariei este mândria, demnitatea. Anume calităţile acestea o angajează, o curăţă, o obligă să se descurce cumva printre cele încurcate ale zilelor. Distinsul chip al femeii demne mă convinge. Astfel viaţa ei se împlineşte, trăirea se îmbogăţeşte.

Eu nu mi-o pot închipui fără de scoarţele cele frumoase. Altceva nu i s-ar potrivi aşa de bine. Şi la chip ar fi trebuit să fie alta, în orice caz, fără de bujorii cei aprinşi pe chipul smolit, cu gene lungi, de parcă printr-o desime a zorilor se arată îndrăzneţ privirea unei mândre zile. Tocmai în clipa când cade roua şi se argintează florile în grădină. Abia aşa înţeleg ce este, cum este femeia aceea cu sfiiciune, bună gospodină şi mamă blândă la copii, şi credincioasă soţie. Femeia care îşi trece chipul mândru în mândreţea scoarţelor ei.

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE

COSTENCO: E îmbucurător faptul de a constata prezenţe mereu noi pe tărâmul artelor literare moldoveneşti. Cartea de debut a lui Ion Vatamanu ne dă prilejul de a remarca un glas cu o tonalitate personală în corul polifon al poeziei moldoveneşti contemporane. Ion Vatamanu se exprimă liric în limitele unei biografii cu asprimi şi luminişuri; această biografie este şi o biografie a vremii. Istoriceşte – versurile lui Vatamanu exprimă contemporaneitatea. Este un semn de talent.

Ion Vatamanu vine în poezie din lumea laboratoarelor chimice, „lume grea de formule ce-ascunde în poală materia toată" şi e semnificativ când tânărul chimist e dublat de un poet sensibil la formulele estetice ale cuvântului. E plăcut să afli un suflet duios, o inimă deschisă la bucuriile şi aspiraţiile oamenilor muncii, un glas armonios în clipele de evocare şi viguros în momentele de protest împotriva ororilor.

Nicolai COSTENCO. Prefaţă la cartea lui Ion Vatamanu *Primii fulgi*, Chişinău, Editura *Cartea moldovenească,* 1962.

MENIUC: Ion Vatamanu s-a impus ca poet de meditaţie lirică, inspirat mereu de anxietatea ce-l paşte în lumea contemporană. Dintre cărţile lui, *Primii fulgi* şi *Monologuri* au adus în poezia noastră de azi emoţii şi gânduri exprimate într-un fel proaspăt nealterat de imitaţie livrescă. Aş spune chiar, *Monologurile* au fost prea puţin relevate în presă de către exegeţii literari. Ion Vatamanu ştie să aleagă metafore neaşteptate ce fuzionează cu gândirea omului modern. Ceea ce este important la Ion Vatamanu, în majoritatea cazurilor, e că el nu forţează limbajul, meditează aşa cum îi este firesc să se exprime, fără a se lega de un ritm anume, de obsesia rimelor abracadabrante, preferă formele libere ale poeziei. Tendinţa lui se îndreaptă în albia unei atmosfere intime, de confesiune. Şi când are ce spune, grav şi adânc, încheagă o lume proprie, multicoloră şi cu răsunete în cititori.

Cum se prezintă noua sa culegere de versuri? Ion Vatamanu continuă drumul său, un fel de itinerar, spre a fixa în imagini ceea ce îl impresionează în realitatea zilelor noastre, dar, în acelaşi timp, îşi parcurge anii înapoi, spre a fixa imagini din vatra satului, unde tainele poeziei l-au năvălit întâiaşi dată. Cugetarea lui se bifurcă, alarmată, ca un pom trezindu-se cu ramuri sub imensitatea cerului şi a văpăilor solare, ca să-şi amintească de sămânţa simplă ce l-a născut în pământul cald. Descoperind tangenţe în multe fenomene, poetul adeseori nu face nici o concluzie, ne lasă doar cu frumuseţea lor, aşa cum le-a surprins în ore de visare, de nostalgie, de beatitudine, de îngândurare. Pictează pregnant, alegând fire de viaţă ce-l bucură şi-l dor.

Basmaua, poemul liric, dovedeşte un lucru de multă migală. De fapt, poetul ia „focul de la căpătâie" din miniatura sa „Ţăranii" şi îi dă proporţii vaste; îşi duce „focul" de la vetre prin vâltoarea vieţii, se trezeşte alarmat în mijlocul erei atomului, şi sufletul îi este la grea încercare; descoperirea atomului aduce omenirii mai degrabă nelinişte decât fericire. Şi poetul mărturiseşte cu tristeţe că se vrea „cu florile sălbatice", se vrea „pe-un bulgăre de ţărână"...

În poem se descrie panorama grandioasă a lumii contemporane, împărăţia mecanismelor moarte, în mijlocul cărora eroul liric n-a pierdut „nici pentru o clipă basmaua albă din mână", adică dorinţa de bine şi frumos în lume, precum l-au învăţat la vatra părintească. Dialogul său cu tata, cu iubita nu-i decât un dialog zbuciumat cu pământul natal în zilele când omul se ia la întrecere cu enigma lumii astrale.

Eroul liric se simte covârşit de imensa desfăşurare a muncii de prin laboratoare ştiinţifice, o fiinţă pierdută în oceanul cercetărilor, experienţelor, invenţiilor, dar păstrează cu sfinţenie „rândunelele în zbor", câmpurile tatei, privirile lui înrourate. Şi zice iubitei:

Printre brazdele despletite
S-adunăm cuvintele,
Sclipirile luceafărului
În zorile cafenii,
Legenda Mioriţei,
Învelită-n basmaua ta albă,
Privirile ciobăneşti
Sub pleoapele păşunilor crude...

Cel care moşteneşte toate acestea, „frumuseţea şi-o naşte", precizează poetul. Rădăcină, la care nu se poate renunţa.

George MENIUC. Din prefaţa la cartea lui Ion Vatamanu *La mijlocul ierbii,* Chişinău, Editura *Cartea moldovenească*, 1967.

VIERU: Ion Vatamanu face parte din generaţia de poeţi care a debutat pe când rima era socotită piatră de hotar. Dincolo de ea era pământ „străin" şi-o încercare de-a sări îngrădirea era luată drept trădare. Deşi nu mai aveam unde călca de atâtea rime, vechi sau noi, nimeni nu cuteza să treacă dincolo, unde era pământ slobod, bun pentru însămânţare. Primul dintre noi a riscat Ion. Trăiam cu toţii bucuria descoperirii versului alb şi liber. Spre marea noastră mirare, am aflat apoi că dincolo fuseseră, cu veacuri în urmă, poeţii noştri anonimi. Pentru că ce este, bunăoară, acest splendid proverb, dacă nu un poem în vers liber: „Cine doarme pe pământ, n-are frică să cază când se întoarce"? Sau ce o fi această ghicitoare despre butoiul cu vin, dacă nu o frumoasă poezie ironică, spusă şi ea în vers alb: „Nebunul satului, îmbrăcat în cămeşă de lemn"? Pe urmă Neculce şi Cantemir cu prozele lor ilustre. Apoi Meniuc, Istru, Lupan de prin anii '30 şi de mai încoace. Sau Druţă cu baladele sale de mare poezie.

Ion Vatamanu este unul dintre poeţii care au împrospătat cu noi şi îndrăzneţe metafore, cu o nouă gândire artistică poezia noastră. A spune în anii când foarte mulţi se obişnuiseră cu expresia plată a gândirii, a spune în acei ani astfel: „Soarele răsturnat pe masa mea/ din ceaunul cerului ca o mămăligă./ Eu îl împart. Soarele se taie greu./ ...În jurul mesei mele stau copiii. Vor copiii soare. Vor copiii pământ./ Vor copiii planetei azi, în amiaza veacului XX, soare.../ Eu trebuie să împart soarele în părţi egale./ Eu împart soarele" – era, desigur, un act artistic de curaj din partea unui poet tânăr. [...]

Ora păsării, ca şi *La mijlocul ierbii* sau *Liniştea cuvintelor* este întâmpinată frumos de critică şi cititor. A venit parcă vremea când Vatamanu poate să-şi „rumege" în tihnă biruinţa, succesele. Adică să-şi continue versul liber sau tradiţional. Ei bine, la 40 de ani, acelaşi neastâmpăr tineresc, aceeaşi forţă creatoare, ba una sporită, dă viaţă unui extins şi profund ciclu de poeme în proză, inclus în cartea de faţă cu titlul *A doua lumină,* poeme la fel de noi pentru tradiţia noastră poetică. Cu bucurie constatăm că unele dintre ele, cum ar fi *Mama, Cântarul* şi altele, pot figura în orice

antologie şi că, alături de cântecele frunzei, ele constituie partea cea mai densă a cărţii.

Dacă ar fi să căutăm o înnemuire de expresie a creaţiei lui Ion Vatamanu cu cineva de la noi, am pomeni numele lui George Meniuc, cel din *Vremea Lerului,* Nicolai Costenco, cel din *Coţofenele albastre,* şi numele lui Victor Teleucă, cel din *Îmblânzirea focului* şi *Momentul inimii.* De ceilalţi poeţi Vatamanu pare a se deosebi fundamental, deşi undeva în adânc se întâlneşte cu mulţi din colegii de generaţie. (Avem azi o poezie diversă. Dar nu numai asta ne bucură în mod deosebit. Ne bucură mai ales că avem cititori cu gusturi diverse, critici literari care susţin diverse formule poetice, cuprinse în versul tradiţional, liber sau în poemul în proză).

Două motive – frunza şi pasărea – par să domine scrisul lui Vatamanu. Una simbolizând statornicia sufletească, spirituală, cealaltă – cântecul, zborul liber al său. Iar întregul act liric al poetului nu este altceva decât expresia unei iubiri depline, până la capăt. (Destule bucăţi din poezia noastră lasă impresia unei iubiri pe jumătate. Se iubeşte pe jumătate iarba de-acasă, ochii iubitei, graiul, cutezanţa.) Iubirea până la capăt – iată una din calităţile superioare ale poeziei în genere. Cine iubeşte până la capăt, spune dictonul, trăieşte mult.

Grigore VIERU. Din prefaţa la cartea lui Ion Vatamanu *De ziua frunzei,* Chişinău, Editura *Literatura artistică*, 1977.

CIMPOI: Poetul Ion Vatamanu... a fost, în 1944, martorul unui act surprinzător: apariţia frontierei chiar în grădina casei părinteşti. Sârma ghimpată produce o ruptură în fiinţa lui, care va tânji mereu după întreg, după deplinătate. Poezia lui stă, la propriu şi la figurat, sub semnul refuzului frontierei.

Fisura produsă în sufletul copilului devine în poetica lui Ion Vatamanu o fisură ontologică. Poemul de mai mari proporţii *Pasăre Eu* aduce în prim-plan sugestia unei amare rupturi sufleteşti, în care coexistă „pasărea venirii" şi „pasărea plecării", fel de a spune că viaţa şi moartea îşi dau mâna, polarizând fiinţa poetului. Motivul mioritic al predestinării se infiltrează în poezie.

Ca orice poet basarabeano-bucovinean, Ion Vatamanu este modelat de matricea ştiinţifică a satului în care s-a născut – blagian – veşnicia. Sentimentul plaiului, care apare ca „o grădină aleasă", generează o sinteză a liricului şi epicului, baladescului şi imnicului, a reacţiei publicistice imediate şi a reflecţiei sentimentalo-

existenţiale. Nu lipsesc accentele neopaşoptiste, atitudinile patetice de promovare a idealurilor naţionale. În volumul *Atât de mult al pământului* poetul acceptă ipostaza de tribun, de *poeta vates.*

Debutul lui Ion Vatamanu *(Primii fulgi)* era pus sub semnul unei temerităţi, explicabilă în epocă din perspectiva zilei de azi; poetul sfida canoanele încetăţenite (şi uzate, firește) de tradiţie, recurgând la versul liber care, la ora aceea, mai stârnea rezerve. Orice program se învecheşte prin însuşi faptul de a fi aservit orbeşte unui moment, precum şi de a conţine o doză de naivitate afişată, dublată de pretenţiozitatea oarecum barocă, ce se opune unei imagini unice despre misiunea şi fiinţa Poeziei. În timpurile noastre programatismul a devenit cam abuziv. Dincolo, însă, de momentele ostentativ-programatice, care ne scandalizează sau numai ne irită pe-o clipă, Poezia îşi urmează în tăcere desăvârşită lucrarea ei, pecetluită de taină şi sacră menire.

Ferm şi polemic la începuturi, spiritul novator al poetului intră pe parcurs în făgaşul firesc al disciplinei, „liniştii cuvintelor", slujirii credincioase a lor şi al punerii Poeziei în slujba cunoaşterii. Credinţei adânci purtate cuvântului înfiinţător de armonie i se potriveşte cel mai bine liniştea, acordul ce se stabileşte între negrul pământ şi alba lui linişte. [...]

Poemul *Pasăre Eu* se cade considerat, firește, drept piatră de boltă a poeziei vatamaniene; el surprinde, într-o metaforă-cheie, condiţia poetului care e condiţia generalizată a omului. [...]

E poemul cel mai saturat de sensuri al lui Ion Vatamanu şi cel mai apropiat de spiritul poetului, care topeşte în cântec „antitezele" sufletului aruncat în realitatea vie a vieţii şi cunoscând visul, melodiile diferite ale sufletului, rezistenţa faţă de „rugina cercurilor", identificarea cu cântecul pur al păsării, biruinţe zilnice ale spiritului, conştiinţa împletirii vieţii cu moartea şi, în cele din urmă, a nevoii de împlinire prin depăşirea suferinţei – cele şapte stări fundamentale. Întreaga poezie a lui Vatamanu – de la *Primii fulgi* încoace – va căuta să surprindă, într-un chip aproape fragmentar, mozaical, momente ale acestor stări esenţiale, dialectic asociate într-un portret al trăirilor.

Spre a le fixa în manifestarea lor capricioasă, proteică sau chiar incertă, poetul se îndrumează pe trei făgaşe convergente: pe cel publicistic al reacţiei imediate, directe, nerăbdătoare („Răspunde-mi,/ Tu vei lăsa/ Să fie-nmiite/ Hiroşimele?!!", se întreba, rezonând interogaţia cu exclamaţii în *Primii fulgi;* unica metaforă pe care o ţine e „nădejdea lumii la viaţă", mărturiseşte poetul în *Dimineaţa*

mărului; pe cel imnic al elogiului valorilor vieţii, frumuseţilor plaiului, cântat ca o „grădină aleasă" a iubirii şi femeii („femeii din muguri, frumoasei cu prunci"); pe cel al reflecţiei meditative şi sentimentale, acestea asociindu-se într-o formulă originală. La aceste modalităţi lirice se adaugă „iluminaţiile" din *Cuvintele de cretă* şi *Secundele cu munţi,* „în gândurile cu frunze", apoi formula baladescă, epică şi lirică, „dialogurile banale" în care apar personajele negative din „perioada administrării" *Dialoguri banale sau trist şi vesel despre oameni* şi strigătele existenţiale, atitudinile patetice de promovare a idealurilor naţionale din *Atât de mult al pământului*, în care poetul este tribun, purtătorul de voce al renaşterii basarabenilor sub semnul revenirii la matca firească a tradiţiei, limbii, valorilor clasice. *Unire, moldoveni, Ce vor scriitorii?, Matern la Bucovina* şi altele sunt poezii care au înfiorat mulţimile în anii de cotitură 1987–1991.

Momentul temerităţii poetice a lui I. Vatamanu era determinat de impunerea Omului, care-şi reazemă (hiperbola e a timpului şi apare în debutul său) „fruntea de umărul soarelui", a unor orizonturi noi ale cunoaşterii, de resensibilizarea raporturilor fiinţei umane cu Cosmosul. Poetica sa era bazată pe îndrăzneală (şi chiar agresivitate) metaforică, pe potenţarea expresivă şi energetică a verbului, pe dinamizarea ritmului şi eliberarea de convenţionalisme. Poetul se modela după descătuşarea confesivă a lui Maiakovski şi Whitman („Sunt crescut din mămăligă,/ Şi îmbrăcat/ în pantaloni şi pantofi./ Ca pe o jumară,/ înting în tigaia vremii/ câte o poezie./ Îi port în buzunar pe Whitman, pe Maiakovski").

Ion Vatamanu, care a verificat şi alte posibilităţi, chei şi formule ale versului, deţinea un rol de frunte în procesul înnoirii de substanţă a poeticii. Este un inovator autentic, serios şi organic în metamorfozele sale, în schimbările la faţă cerute de nevoi lăuntrice, de legile evoluţiei dialectice. Dialecticianul e spontan, sensibil, credincios în adâncimile sale, evitând noutatea senzaţională şi cultivând-o pe cea esenţială. Călătoriei aventuriere dintr-o formulă în alta, dintr-un protest programatic în altul (Nichita Stănescu sau Marin Sorescu au procedat la fel) îi este preferată vederea cu inima, adică, în termeni prozastici, contactul afectiv direct, nemeditat.

Poezia lui Vatamanu este, esenţialmente, o poezie a întâmplărilor, vârstelor şi stărilor sufletului, a sărbătorilor (când *ora păsării* e senină) şi învolburărilor dramatice (când apare pasărea bună şi pasărea rea într-un singur „cuib"). Ea are desfăşurare ciclică, în

secvenţe şi momente dispuse fragmentar, pe un fir al mărturisirii discontinui, care imită cursul monoton al existenţei cotidiene.

În linii mari, poezia lui I. Vatamanu se constituie din fragmente de viaţă structurate ciclic; ciclicitatea, ca principiu general, se exercită fie în interiorul unui poem *(Basmaua, Pasăre Eu, Privighetoarea cântă plumb)*, fie sub chip mai accentuat de contrapunct, fie sub acea de organizare tematică elementară *(Secunde cu munţi)*, fie sub acea de instrumentare laitmotivică mai complexă *(Vara râurilor repezi, Prăbuşirea prietenului, Femeia din muguri, Frumoasa cu prunci*), fie sub forma alternanţei de secvenţe estetice în proză…

Mihai CIMPOI. În *Glasul Bucovinei,* nr. 3, 1994, p. 100–106.

CIOCANU: …Întreaga carte *Dialoguri banale…* se prezintă drept o materializare, prin imagini literare, a afirmaţiei programatice transcrise. În chiar prima parabolă a cărţii – *Ambroziada* – Ion Vatamanu pune în lumină necesitatea de a restructura în chip radical modul de gândire, de acţiune, de existenţă. Reflecţia poetului are drept pilon încercarea unui personaj concret – Ambros – de a-şi revizui viaţa şi atitudinea faţă de viaţă, apoi constatarea de către personaj a imposibilităţii revizuirii jinduite în condiţiile când ba un şef (pe nume Rău), ba un alt Ambros (numit Ambros-doi) continuă să trăiască pe vechi şi să ceară acelaşi lucru de la subalterni şi colegi. De altfel, cei doi Ambroşi pot fi înţeleşi şi drept două ipostaze net diferite ale unuia şi aceluiaşi personaj; deci putem înţelege în cazul lui o luptă interioară. Oricum, Ambros cade sub influenţa celor pe care părea că-i detestă, el apare în ipostaza învinsului incapabil de a se smulge din condiţia cu care se obişnuise. În consecinţă poetul îl bănuieşte de laşitate. „Îi place, totuşi, să ambrozieze…/ Îi place…/ Ambroziază, ambroziază,/ Dar de restructurat/ nu se restructurează…" – sunt versuri care denotă atitudinea autorului faţă de personajul lipsit de tenacitate, de resurse psihologice şi intelectuale favorabile primenirii.

Poetul nu simplifică procesul restructurării autentice a omului. El ne îndeamnă la meditaţie, la atitudine, ca şi în celelalte opere incluse în cartea *Dialoguri banale…* Sugestia lirică a unor idei şi atitudini este puternică, pe potriva smulgerii măştilor de pe fenomene şi tipuri umane găunoase în esenţă . […]

Apoi şi în alte *dialoguri – Iazul, flota iazului şi gâştele, O vânătoare imaginară, Rubla găsită, O întâmplare în piaţă* – poetul reia şi adânceşte conflictul dintre spiritualitatea autentică, specific

umană, şi pragmatismul material, total şi agresiv. În felul acesta, axa ideatică a întregii cărţi este lupta dintre viaţa spirituală definitorie pentru fiinţa superioară şi existenţa văduvită de elementul spiritual. O atare concluzie se verifică uşor la lectura dialogului *Roţi şi spaţiu,* în care garajistul îşi întreabă direct interlocutorul: „Spirit, zici? Dar ce-i şi asta?/ Vopsea pentru pereţi?/ (...) La piaţă spirit nu se vinde,/ Se vinde ceapă şi orez".

Descifrarea adecvată a rostului etic al spectacolelor plăsmuite de Ion Vatamanu este însoţită de plăcerea contactului cu o stihie lingvistică şi stilistică originală, care adevereşte creativitatea scriitorului şi la nivel de limbaj.

Ion CIOCANU. *Reflecţii şi atitudini.* Chişinău, Editura *Hyperion*, 1992, p. 103–105.

PALLADI: ...Diapazonul asociativ foarte larg al cuvântului iubire ne va trimite numaidecât, ori de câte ori vom încerca să pătrundem cu inima şi mintea lumea unui simbol sau a unei imagini, a unei idei emoţionale, la casa părintească, la câmpie, la datini, la tot ce-i legat de trecut, prezent şi viitor şi-ntâi de toate la cuvântul Om. Un „cuvânt plin de cuvinte": iubire. Un pom împovărat cu imagini şi gânduri răspicate, bărbăteşti. Un pom în care seminţele sună atinse de frunze şi văz. ă...î Imaginea unui atare pom pe fundalul liricii noastre contemporane, figurat vorbind, jocuri de culori alb-negru, tonalităţile lirice confesive şi meditative, alternând cu cele publicistice, ne vor purta pe urmele altor volume anterioare ale poetului Ion Vatamanu, ne vor face să-i urmărim paşii prin vreme, prin timpul său interior, răscolit de „gând muncitor", de setea „atingerii de poezie". Conştiinţa de sine a poeziei sale („Şi sunt bogat pe cât bogată mi-i simţirea,/ Pe cât în cuget las să mă citească neamul"), consolidate de la carte la carte şi îmbogăţite prin precedentul şi surprinzătorul volum *De ziua frunzei,* care reconstituie nu numai un mit al frunzei, ci şi metamorfozele unei individualităţi lirice, este certificată şi de noua şi autentica sa carte lirică *Iubire de tine,* de acest pom cu ramurile întinse spre poezia civică, spre tumultul trăirilor personale, dar şi spre timpul social-uman încordat. Atmosfera lirică a volumului este învăluită de un elan sufletesc sobru, opus dulcegăriilor, patetismului şi emfatismului cvasitematic. Accentul este unul mobil, îl vom sesiza în toate ciclurile cărţii.

Civismul în creaţia lui Ion Vatamanu capătă contururi clare şi vii, atunci când autorul recreează stări îngrijorătoare de lucruri

văzute prin prisma contemporanului: „Nu supăra iubirea/ Ce-n floare-a izbucnit,–/ Nelămurită-i viaţa/ În omul neiubit.// Nu supără ce-i mugur/ În tânăr simţ frumos, – Că cel ce nu iubeşte/ La chip e-ntunecos.//...Nu trece-n amintire,/ Ci astăzi luminează./...//Aşa vei fi mai tânăr/ Şi-n veac s-or înălţa/ Mai sus a' tale fapte,/ Mai multe-n vremea ta" *(Cu-ntreagă iubirea).* Sau: „Văd suflet de lumină/ Ce s-aprinde-n întuneric./ Slab cu tare el îmbină./ Împletindu-le puternic.// Văd un om. L-am mai văzut./ Azi abia l-am înţeles:/ El prin mine a trecut;/ M-a deschis c-un univers.// Şi împart cu el o clipă,/ Pâinea-n două, sarea-n două,/ Ne luăm câte-o aripă –/ Peste mâinile-amândouă". Ambele cazuri poetice sunt mai mult decât o dovadă că versul lui Ion Vatamanu e sculptat în lumina trăirii, angajat în exprimarea dragostei sau cunoaşterii ori ajutorului dezinteresat dintre oameni, precum s-ar părea la prima lectură. Actul cunoaşterii ne oferă un moment de meditaţie, o invitaţie de a citi în subcuvintele poeziei anume replici, de a vedea în acestea de pe urmă însăşi atitudinea personală a poetului, a personajului său liric.

Unitatea dintre ideea de om şi de fiu al satului, raportul dintre om şi natură, consolidate de o seamă de versuri, temperat tensionate, setea continuă de adevăr, de adevărul muncii şi al jertfirii de sine, de memoria părinţlor încheagă acel unic tablou baladesc al satului, al baştinei ridicate la rang de simbol. [...]

Ciclul *Dedicaţii* e rezistent prin forţa lui latentă, prin mobilurile lui nebănuite, care veghează adâncimile trăirii şi incursiunile personajului liric. Versurile sondează unele momente privind felul de a înţelege atât creaţia şi viaţa autorilor respectivi, cât şi capacitatea poetului de a preţui bunurile spirituale ale înaintaşilor şi contemporanilor noştri.

Caracterul reflexiv, diapazonul asociativ larg, precum şi timpul metaforic sunt caracteristici ale poeziei lui Ion Vatamanu, împlântate în solul Patriei, în permanenţele ei dintotdeauna: în muncă şi dăruire, în veghe şi cîntare, în optimism şi altruism, în odă şi replică, în cântec şi pace, în curaj şi creaţie, în vâltoare şi iubire, în individualitate şi culoare, în rost şi atitudine, în zbucium şi adevăr, şi numaidecât în jurământ şi cuvânt.

Tudor PALLADI. *Nistru,* 1982, nr. 6, p. 133–136.

RACHIERU: În pofida debutului insurgent (Vatamanu cuteza, în 1962, când tipărea *Primii fulgi,* să atace versul liber), el intră în făgaşul „liniştii cuvintelor" (înfiinţătoare de armonie; a se vedea în

acest sens şi volumul de eseuri *Viaţa cuvântului,* 1980). Mai mult, în sufletul fiecăruia sălăşluieşte o pasăre, eliberând poezia; iar existenţa se supune „acestui cânt de pasăre". [...]

Înţelegând că izvorul Cântecului rămâne viaţa, „ierbile cu suflet viu", starea de vis, poetul vrea să rupă „rugina cercurilor" care îl încătuşează; ar vrea, în numele tinereţii biruitoare, să asculte glasul păsării („ce poartă-o suferinţă") luptând cu „elogiata forţă". Ruptura despre care am pomenit îl tensionează însă (v. *Cântecul de sâmbătă),* înţelegând că viaţa cu moartea convieţuiesc; logodit cu o stea, poetul vrea să audă glasul fundamental al suferinţei; doar aşa poate atinge rostul înalt al creaţiei, identificându-se cu acest cântec pur. Nevoia de împlinire îl macină şi acest „fragmentarism", saturat de sensuri, desfăşoară o viziune amplă, mozaicată, urcând capricios spre stările esenţiale, revărsate într-o deltă a trăirilor, întinsă de la reacţia imediată (cu nerv publicistic) la cea rafinată, cutreierată de „iluminaţii". Şi, din nou, spre erupţiile tribuniste, poetul devenind „ purtătorul de voce" al renaşterii basarabenilor/ renaşterii românismului. De altfel, descătuşările confesive în ritm amplu, precipitat totuşi, erau anunţate chiar de Vatamanu: „Îi port în buzunar pe Whitman (din care a şi tradus – n.n.), pe Maiakovski"... Încrezător, uşor propagandistic, în destinul Omului, cu fruntea rezemată de „umărul soarelui", poetul energizează verbul; în replică, după ora sărbătorească, vin învolburările (pasărea bună şi cea rea având un singur „cuib"; desfăşurându-se ciclic, ca o mărturisire discontinuă, asaltată de fluctuaţii, de poziţia poetului care vrea să vadă cu inima, amestecă întâmplări şi vârste în aceste „radiografii" ale clipelor)... Monologic şi, pe alocuri, baladesc, poetul cultivă un fragmentarism în care unii au văzut, imediat, emblema modernităţii. Dar credincios rădăcinilor (rurale), cinstind statornicia sufletului şi, pe de altă parte, iubind zborul (liber), Vatamanu încearcă o învăluire interogativă pentru a palpa esenţele, pentru a găsi o cale de acces spre starea poetică (permanentizată), văzută – deopotrivă – ca spor cognitiv şi câmp emotiv. În această „scară de trăiri", pasionată de ceea ce poetul denumea „perindare imaginativă", definirea ideii, ţintuirea ei (vremelnică şi părelnică) naşte un cuplu antagonic, polarizând fiinţa. Atras de refacerea „legăturilor", dezghiocând miezul filozofic al lumii, poetul cade în netratabila îngândurare. El, o structură monologică, e chemat să înfrunte „cântecul de plumb" al privighetorii, după cum, compensativ, omul de ştiinţă se refugiază în zonele afectului.

Rămâne atunci, salvator, spaţiul satului, acolo unde „nu-i loc pentru umbre", hrănind o subterană înverşunare etică.

Lectura poeziilor lui Ion Vatamanu cheamă în sprijin eseistica sa. Poetul a ţinut să se explice, chiar redundant, oferind exegeţilor – de azi şi de mâine – lămuriri, ţinând de un veritabil program, închegând o viziune poetică. „Whitmanian" la start, el încarcă „fragmentarismul" cu o înlănţuire nestrunită de trăiri, nestăine de ruperile de ritm ori parantezele epice. Această suverană ciclicitate (precum în *De ziua frunzei,* 1977) „corectează" visata dezmărginire şi orgoliul orb al sevelor tinere, înţelegând [...] destinul frunzei, aptă „să tot nască vieţi din moarte". Nici fragmentele „baladeşti", împinse în hiperbolă şi arhetipal, din *Măslinul oglindit* (1983), în care un Gheorghe e aşezat pe „tronul planetei", iar rănile memoriei („de pe două margini de război") sângerează încă, nu scapă de nămolul prozastic. Dar, indiscutabil, Sufletul *Păsării Eu* (adică Poetul) încape o lume şi Zborul Ideii, ţintind azurul, chiar dacă se livrează parţial, secvenţial, se înscrie unui flux. Un „cânt de pasăre" leagă insurgenţa începuturilor cu disciplina (liniştea) maturităţii.

Adrian Dinu RACHIERU. *Poeţi din Bucovina,* Timişoara, Editura *Helicon*, 1996, p. 490–492.

SUMAR

Tabel cronologic 7

Poezii

PRIMII FULGI 1962 16

Amintire 16
Băiatul şi muntele 17
Cetatea Hotin 18
Cântul stropilor 19
* * * Cad fulgii... 20

MONOLOGURI 1964 21

Monologul perechii care dansează 21
Monologul Hiroshimei 22

LA MIJLOCUL IERBII 1967 23

Monologul lui Odiseu 23
Şobolanii 25
Ţăranii 27
* * * Era târziu... 27
Cu tine 28
La mijlocul ierbii 30
Flori de cais 32
* * * Am scris şi-am şters... 33
* * * Ba nişte nopţi prea scurte de durată... 34
Punct 35

LINIŞTEA CUVINTELOR 1971 36

Contur de iarnă 36
Contur de meditaţie 37
Contur de adevăr 38
Contur de insomnie 39
Contur de curgere 40

Contur de armonie 41
Iubire 42
Trăire 43
Contur de bărbăţie 44
Cântare 45
Lună nouă 46
Desen 47
Închipuire 48
Castel 49
Pământul poetului 50

ORA PĂSĂRII 1974 51

Arta luminii 51
Către poet 52
Clopotele lunii 53
Prietenul meu, focul din viţă de vie 54
Ora păsării 55
Amurg 56
Verbele verdelui 57
Refrenul primăverii 59
Întoarcere 59
Sufletul ce-l am 60
Legenda Moldovei 61
Duruitoarea Veche 62
Verdele poetului 64
La tine, ţară 65
Orizont 66
Amiază în câmp 67
Din multe câte-am văzut 68
Moldovă, mărgea de foc 70
Poduri 71
Către pasăre 72
Bătrânul şi ţara lui 73
Ideal 74
Sentimentul de ţară 76
Să cântăm, mamă... 77
Aceste locuri... 78
Pădure 80
Tot gândind la tine 81

DE ZIUA FRUNZEI 1977 82

În grădină aleasă 82
Genealogie 82
În grădină aleasă 83
Prin sat, ostaşii anului 1944 84
Umbră pe câmpuri 85
Divizare la infinit 86
O, mamă, ochii tăi 87
Dragoste 88
Înfruntând nesfârşitul 89
Agudul 90
Un cântec cât viaţa 91
Frumoasă zi 92
Un cântec cu trei fete 93
Stejarii 94
Cântec 95
Şi-am zis frunză 96
La sosirea frunzei 97
Continuare cu frunze 98
Torţe cu frunze 99
Palate de frunze 100
De ziua frunzei 101
Frunză de soc 102
La casa de frunze 103
Monumental final cu frunze 104

A DOUA LUMINĂ 105

Mama 105
Povestea soarelui, povestită de toţi 106
Se duc cocorii 107
Logos 108
Cântarul 108
Secunde cu munţi 110

RĂSCOALĂ CONTRA MORŢII 120

Când nu-mi ajunge... 120
Te-am ales din mâine, te-am ales din ieri 121
Plutesc în ochii mei planete... 122
O, sunt şi cât mai sunt... 123
Dar cum mă mai aşteptţi... 124

Mă rog de viaţă 125
Ce am avut mai scump, ce voi avea 126

CU NEODIHNĂ 127

Inscripţie 127
Cocorii 128
Cuvintele limbii materne 129
Artă şi destin 130
Cu neodihnă 131
Începete ritmuri 132
Gând 133
Să mă chemaţi să vă cânt 134
Înălţimile iubirii 136
Lemnarul şi poetul 138
Prietenul albastru 139
Chipul din fulgi 140

ALTĂ IUBIRE NU ESTE 141

Simplu 141
A fi cinstit 142
Cu-ntâia frunză de toamnă 143
În doi cu luna 144
Destin 145

ÎNTOARCERE ACASĂ ŞI BALADELE SATULUI DE PE DOUĂ MARGINI DE RĂZBOI 146

Ca să nu uit 146
Unul născut 148
Fuga merelor 149
Era timpul grăbit 150
Origine 151
Floare de pepene 152
Mirele mort 153
Stâlpul din poartă 154
În amintirea bunului Leonte Nicorici 155
O seară acasă 156
De august 157
Domnica 158
Mama Maria 160
Simion 163

Moartea lui Iacob 165
M-am însămânţat 168
Pe lângă culmea cu plopi 169
Cu frunză de brusture 170
Văzduh de-acasă 171

INTERES DE SPAŢIU 172

Punct de vedere 172
Substituire 173
Bolnavii de poeme 174
Suflare 175
Nimic nu-i zero 176
Interes de spaţiu 177
Vâltoare 178
Şi... 179
Locul strofei 180
Autologie 181
Citeşte-mi... 182
În cetate 183
Te lăcomesc 184
Brodând, femeia... 185

DEDICAŢII 186

Intrare în lumină 186
Cu chipul palid, sfânt la suflet 187
Toamnă la Budăi 188
Grădina sufletului 189
Copilul 190
Roşul mac 191
Convorbire telefonică 192
Nimic imposibil 193
Acasă, artistul 194
Albul pe alb 195
Operaţie matematică 196
Chipul apei 197
Copacii înfloriţi 198
Cuvinte de cretă 199
Pasăre Eu 228

MĂSLINUL OGLINDIT 1983 237

La casa Lisandroaie 237
Măcieşul 239
Tudora 240
Straie de mire 243
Fotea-muzicantul 248
Dăruţa 250
Măslinul oglindit 251
Prour-zgârcitul 252
Balada cânepei 254
Ninsori 258
Peisaje cu flori de măzăriche 260
Drăgaica 264

DIMINEAŢA MĂRULUI 1986 270

E un sfârşit de secol 270
* * * Când se repetă... 271
De ce nu te-aş întreba? 272
Întâlnind poetul 273
Ce e talentul? 274
Crezi?... 275
Mă voi întâmpla 276
Inima de lângă inima mea 277
Dialog 278
Ţie-ţi zic 279
O zi şi-o noapte în oraş 280
Dimineaţa mărului 281
A vedea... 282
Eu n-am luat trandafirul... 283
Tată bătrân şi mamă bătrână 284
* * * Se lăfăiesc copiii... 286
* * * O carte nu e altceva decât... 287
La lansarea unei cărţi 288
O privire la capătul zilei 289
Viaţă de toate zilele 290
Vă iubesc, fericiţilor... 291
Se vesteşte 292
* * * Tace gura ta ca un bujor scuturat 293
Valoarea sentimentului X 294
Aştept un vers 295

Asupra nopţii – luna 296
Plantă de aloe 297
Dacă s-ar putea... 298
Peisajul culorii amorţite 299
Ploaia şi frunza 300
Peisaj comparativ 301
* * * Prietene, satul în care m-am născut 302
Peisaj cu lumină legănată 303

DIALOGURI BANALE SAU TRIST ŞI VESEL
DESPRE OAMENI 1988 304

Ambroziada 304

ATÂT DE MULT AL PĂMÂNTULUI 1990 317

Poezia 317
Criticilor mei 318
Istorie sau destin? 320
Alexe Mateevici pe vechi şi pe nou 322
* * * Tracic. Dacic. Get-latin?... 323
O mie de „dacă"... 324
Chip şi mască 326
Zâmbet de toamnă 327
Moment ecologic 328
Unire, moldoveni 329
Un popor de felul nostru 330
Gheorghe Asachi 332
Ce vor scriitorii? 334
Celor ce pun graiul la vot 336
Intertermodinamică 338
Mihai Eminescu, 1989 340
Celor care n-au încăput
în hotarele de azi ale Moldovei 344
Libertate 346
Ştefan cel Mare şi Sfânt 348
Matern la Bucovina 350
De iepure 363
Ceas stricat 366
* * * Dar e fagul ca şi mine... 367
* * * Ce modern mă cântă cucul... 368

Eseuri

VIAŢA CUVÂNTULUI 1980 370

SPRIJIN DE PĂMÂNT 370
Sarea pământului – cuvântul 370
În idee şi nu în pauza ideii 372
Portretul omului de alături 373
Concretizarea timpului 375
Mărturisiri într-un început de zi 377
Urare cu grâu încolţit 380
Ograda cu iarbă înaltă 381
Am fost acasă 384
Printre facle de Wolfram 387
A vedea cu inima 389

DREPTUL LA NUME 392

Aprind un soare dulce în sufletul umbrit 392
Adversarul alb din hârtie 394
Închinare la luceafăr 395
Dreptul la nume 396
Momentul inimii 399
Cu rugă la chipul mamei 401
Poetul, vârsta lui, vârsta noastră la rând cu vârsta poeziei 403
Lumină asupra limbii reflectând… 405
Cu gândul la vechile cuvinte 407
Atât de multe, frumuseţile… 409
Către poet 412
Început de amintire 415
Rămâi 416
Folclor 418
Necesitatea eseului 421

VÂRSTELE POETULUI 424

Vârstele poetului 424
Poetul în urma lecturii 426
Lucrarea principală 428
Starea izvorului 429
Poetul şi presimţirea 432
Poetul prin analogii 433

Pomii rotunzi ai sufletului 434
Discuţie asupra frazei „numai eu ştiu“ 436

A VEDEA CU INIMA 1984 439

OMUL DIN PLAI 439

Învăţătorul 439
Ce dulce vis am visat 443
Omul din plai 446
Scoarţe cu bujori 449

Referinţe istorico-literare 453